Stanislaw Lem
Solaris

NOUL VENIT

La nouă, după orarul navei, ocolindu-i pe cei ce stăteau în jurul gurii tunelului, am coborât treptele de metal ce duceau în interiorul capsulei. Era atât de puţin încăpătoare, încât îţi îngăduia doar să-ţi ridici coatele. Am înşurubat tubul scafandrului în buşonul ce se profila pe suprafaţa peretelui: costumul meu cosmic s-a umflat şi din acea clipă n-am mai fost capabil să fac nici cea mai mică mişcare. Stăteam, sau mai curând atârnam, într-un pat de aer, ce făcea corp comun cu chiurasa de metal.

Ridicându-mi ochii, am zărit, prin parbrizul convex, pereţii tunelului şi, mai sus, peste gura acestuia, faţa lui Moddard. După o clipă, chipul s-a făcut nevăzut şi s-a lăsat întunericul, pentru că fusese coborât conul greu de protecţie. Am auzit repetându-se de opt ori la rând şuierul motoarelor electrice, care strângeau pe dinăuntru şuruburile. Apoi bolboroseala gazului introdus în amortizoare. Ochii începură să mi se deprindă cu întunericul. Distingeam conturul verzui al unicului indicator ce se afla la bord.

— Eşti gata, Kelvin? s-a auzit în căşti.

— Gata, Moddard, am răspuns.

— N-ai nici o grijă! Staţia te va prelua, mi-a mai spus. Drum bun!

Până să-i răspund, ceva a scrâşnit deasupra mea şi capsula a început să trepideze. Mi-am încordat reflex muşchii, dar nimic altceva nu s-a mai petrecut.

— Când urmează startul? am întrebat şi am auzit un zumzet discret, ca şi cum firicele de nisip dintre cele mai fine ar fi curs pe membrană.

— Ai şi pornit, Kelvin. Drum bun! a răspuns glasul apropiat al lui Moddard.

Înainte de a fi sesizat înţelesul acestor cuvinte, drept în faţa mea s-a deschis o largă panoramă, pe care am zărit stelele. In

zadar încercam să dau de *alfa* din Vărsător, spre care se îndrepta astronava "Prometeu". Cerul din aceste părţi ale Galaxiei nu-mi spunea nimic, nu cunoşteam nici o constelaţie. În fereastra îngustă juca doar o pulbere scânteietoare.

Aşteptam clipa în care prima stea o să înceapă să fileze. N-am reuşit însă să observ momentul. Stelele au prins doar să devină mai palide şi să dispară treptat, stingându-se de pe fondul purpuriu. Mi-am dat seama că mă aflu în straturile superioare ale atmosferei. Într-o poziţie rigidă, presurizat între perne pneumatice, puteam privi numai înaintea mea. Orizontul nu se vedea încă. Zburam, zburam fără s-o simt, numai că, treptat, şi în mod perfid, trupul mi-a fost încins de arşiţă. La exteriorul capsulei s-a făcut auzit un scrâşnet pătrunzător ce aducea cu zgomotul produs de un metal atunci când îl mişti pe suprafaţa unui geam ud. Stelele nu se mai zăreau, hubloul radia luminos, roşiatic: îmi percepeam mersul greoi al pulsului, faţa îmi ardea, pe ceafă simţeam adierea răcoroasă a ventilatorului; îmi părea rău că nu reuşisem să-l văd pe "Prometeu". Astronava se găsea, probabil, în afara câmpului vizual, când hubloul capsulei mele s-a deschis automat.

Capsula a trepidat o dată, apoi a doua oară şi a continuat să vibreze insuportabil. Acest tremur a străbătut prin toate straturile izolatoare, prin pernele de aer şi mi-a pătruns în adâncul trupului. Conturul verzui al indicatorului de bord s-a estompat. Urmăream toate acestea fără teamă. Nu străbătusem spaţiile ca să mor tocmai în clipa în care am ajuns la ţintă.

— Staţia Solaris, am chemat. Staţia Solaris, staţia Solaris! Faceţi ceva. Se pare că-mi pierd stabilitatea. Staţia Solaris, aici noul venit. Trec pe recepţie.

Din nou am pierdut importantul moment al apariţiei planetei. Se întindea uriaşă, plată; după dimensiunile dungilor de pe suprafaţa ei puteam deduce faptul că mă mai aflu departe. În realitate eram încă destul de sus, fiindcă depăşisem acea imperceptibilă limită de unde distanţa ce te desparte de un corp ceresc devine înălţimea la care te afli deasupra lui. Coboram. Coboram mereu. O simţeam chiar şi cu ochii închişi, dar i-am deschis imediat, fiindcă voiam să văd mai multe.

Am aşteptat în linişte câteva zeci de secunde şi am reînnoit apelul. În căşti, pocnetele descărcărilor atmosferice se repetau în salve. Fondul lor îl constituia un murmur atât de profund încât

îmi părea însuşi glasul lui Solaris. Cerul portocaliu din hublou a început să se albească. Geamul s-a întunecat; m-am încordat reflex, atât cât îmi permiteau chingile pneumatice, dar mi-am dat imediat seama că erau norii planetei. Avalanşa lor a pierit în sus parcă suptă de un vârtej. Planam mai departe, când în lumină, când în umbră. Capsula se rotea în jurul axei verticale şi uriaşul disc, parcă tumefiat, al soarelui trecea ritmic prin faţa mea, apărând pe stânga şi dispărând pe dreapta. Deodată, printre zgomote şi pocnete, drept în ureche, s-a auzit o voce îndepărtată:

— Staţia Solaris către noul venit, staţia Solaris către noul venit: te afli sub controlul staţiei. Staţia Solaris către noul venit: pregăteşte-te pentru descindere în momentul zero. Atenţie, încep. Două sute cincizeci, două sute patruzeci şi nouă, două sute patruzeci şi opt...

Cuvintele erau separate între ele de scurte mieunări, dovadă că nu le rostea un om. Părea cel puţin bizar. De obicei, când soseşte un nou vizitator, şi încă de pe Pământ, fiecare dintre cei ce se află în viată aleargă cu sufletul la gură să-l întâmpine.

N-am avut însă prea mult timp să mă gândesc la toate acestea; uriaşul cerc pe care-l făcea în jurul meu soarele se prăbuşea pieziş, la fel ca platoul spre care mă îndreptam. După această înclinare, a urmat o a doua, în sens contrar: mă legănam asemănător greutăţii unui uriaş pendul. Luptând cu ameţeala, am zărit pe suprafaţa lui Solaris, ridicată înaintea mea, abrupt, ca un perete şi brăzdată de linii de un liliachiu murdar şi negre, o mică tablă de şah alcătuită din puncte albe şi verzi — semnul orientativ al staţiei. În aceeaşi clipă, deasupra capsulei s-a detaşat zgomotos ceva. Era colierul prelungit al paraşutei inelare, care a început să fâlfâie puternic. În freamătul ei stăruia un indicibil suflu terestru. După atâtea luni, prima adiere adevărată de vânt.

Toate au prins în jurul meu să-şi precipite desfăşurarea. Dacă până atunci doar ştiam că descind, acum îmi şi vedeam coborârea. Tabla de şah alb-verde creştea vertiginos, întinzându-se pe trunchiul argintiu al staţiei, asemănător cu trupul unei balene, din ale cărui borduri ieşeau acele antenelor de radar. Se zăreau şi rândurile paralele, de culoare mai închisă, ale ferestrelor. Vedeam că acest uriaş colos de metal nu este situat pe suprafaţa planetei, ci atârna deasupra ei, târându-şi pe

fondul albastru-negru umbra, pată eliptică, de o întunecime şi mai mare. În acelaşi timp am întrezărit brazdele oceanului, bătând în violet, care se deplasau cu o mişcare abia perceptibilă. Deodată, norii zimţaţi pe margini, de un purpuriu orbitor, au fugit hăt, în sus; între ei cerul se întindea îndepărtat şi plan, de culoare brun-portocalie, şi toate au început să se confunde şi să se estompeze; am intrat în vrie. Înainte de a reuşi să rostesc măcar un cuvânt, o lovitură scurtă a readus capsula în poziţie verticală; în hublou, oceanul, tălăzuind până în adâncimile orizontului fumuriu, iradia acum o lumină de hidrargir; cablurile şi ciupercile vibrânde ale paraşutei s-au desprins brusc şi au pornit să plutească purtate de vânt deasupra valurilor; pe urmă, legănându-se uşor, cu acea lentă ondulare caracteristică pătrunderii într-un câmp de forţă artificială, capsula în care mă găseam a lunecat în jos. Ultimul lucru pe care am mai apucat să-l văd au fost două platforme pentru aparatele de zbor şi oglinzile ajurate ale radiotelescoapelor. Ceva a imobilizat capsula, iscând un scrâşnet pătrunzător de otel, ceva s-a deschis sub mine şi, cu un foşnet prelung, carapacea de metal, în care aproape că amorţisem, şi-a încheiat călătoria de o sută şaptezeci de kilometri.

— Staţia Solaris, am auzit vocea ternă a instalaţiei de control. Zero şi Zero. Descinderea s-a terminat. Stop.

Cu ambele mâini (simţeam o apăsare nedefinită pe piept, iar măruntaiele mi le percepeam ca pe o povară neplăcută) am prins maneta din faţa braţelor şi am întrerupt contactele.

S-a aprins o inscripţie verde: PĂMÂNT, şi peretele capsulei s-a deschis; patul pneumatic m-a împins uşor din spate, aşa încât am fost nevoit să fac un pas înainte pentru a nu cădea. Cu un şuierat adânc, asemănător unui oftat de renunţare, aerul a părăsit compartimentele scafandrului. Eram liber.

Mă aflam sub o pâlnie argintie cât o navă de catedrală. Pe pereţi coborau şiruri de tuburi colorate, ce dispăreau în galerii rotunde.

M-am întors. Ventilatoarele vuiau, eliminând urmele otrăvitoarei atmosfere planetare care pătrunseseră în timpul coborârii. Trabucul capsulei, gol ca un cocon desfăcut, se afla aşezat pe un taler înalt de otel. Învelişul său afumat bătea într-un brun murdar. Am coborât de pe platformă, trecând peste un

plan înclinat. Mai departe, metalul platformei era acoperit cu un strat de plastic zgrunţuros. Se rosese până la vertebrele-i de oţel acolo unde treceau de obicei cărucioarele ce transportau rachetele. Deodată, compresoarele ventilatoarelor au amuţit şi s-a aşternut tăcerea. Am privit puţin cam descumpănit în jurul meu. Aştepta apariţia vreunui om, dar nu se arăta nimeni. Doar o săgeată de neon indica prin clipirile ei un transportor cu bandă, ce aluneca fără zgomot. Am păşit pe suprafaţa lui. Bolta halei se prelungea în jos printr-o frumoasă linie parabolică, iar apoi trecea într-un culoar tubular. În nişele acestuia se înălţau stive de butelii pentru gaze lichefiate, conteinere, rulouri de paraşute, lăzi, toate împrăştiate în dezordine, lăsate la voia întâmplării. Şi acest fapt mi-a dat de gândit. Transportorul s-a sfârşit într-o rotondă a culoarului. Aici domnea o dezordine şi mai mare. Sub un maldăr de bidoane de tablă se întindea o băltoacă de lichid uleios. Un miros neplăcut şi pătrunzător umplea încăperea. Urme de paşi, puternic imprimate în acel lichid cleios, luceau în toate direcţiile. Printre bidoanele parcă aruncate din cabine, zăceau role de benzi telegrafice, hârtii rupte şi gunoaie. Indicatorul clipea din nou, conducându-mă spre uşa centrală; îndărătul ei începea un coridor atât de îngust, încât doi oameni s-ar fi strecurat cu greu unul pe lângă celălalt. Lumina pătrundea prin geamurile lenticulare ale ferestrelor de sus, aţintite spre cer. O uşă, vopsită şi ea în alb-verde, era dată la o parte. Am intrat. Cabina semisferică avea o fereastră mare, panoramică; în adâncul ei ardea un cer acoperit de ceaţă. Dedesubt se mişcau neauzit colinele negricioase ale valurilor, în pereţi se vedeau o mulţime de dulapuri deschise; conţineau instrumente, cărţi, pahare cu reziduuri uscate pe fund, termosuri prăfuite. Pe duşumeaua murdară se aflau cinci-şase măsuţe mecanice, păşitoare; printre ele, câteva fotolii dezumflate. Doar unul singur era umflat şi cu speteaza dată înapoi. În el şedea un om scund, uscăţiv, cu faţa arsă de soare. Pielea i se jupuia de pe nas şi pometi. Îl cunoşteam. Era Snaut, ciberneticianul, locţiitorul lui Gibarian. La timpul său publicase câteva articole destul de originale în Almanahul solaristic. Nu-l văzusem însă niciodată. Purta o pereche de pantaloni de pânză, cu numeroase buzunare, cândva albi, pătaţi la genunchi şi arşi de reactivi, iar de pe pieptu-i teşit firicele cărunte de păr se iţeau prin ochiurile unui tricou de filet. În mână ţinea o pară de gumă dintre acelea

care servesc la bătut pe navele lipsite de gravitaţie artificială. Mă privea ca şi cum în ochi l-ar fi izbit o lumină orbitoare. Para i-a căzut printre degetele răsfirate şi, izbindu-se de duşumea, a sărit de câteva ori, ca un balonaş de cauciuc. Din ea s-a vărsat o şuviţă de lichior incolor. Obrajii insului dinaintea mea s-au făcut tot mai palizi. Eram prea surprins pentru a spune ceva, şi această scenă mută a durat până când, într-un mod de neînţeles, spaima lui m-a contaminat. Am făcut un pas. Omul s-a chircit în fotoliu.

— Snaut... am murmurat.

A tresărit ca lovit. Privindu-mă cu o repulsie de nedescris, a spus răguşit:

— Nu te cunosc, nu te cunosc. Ce vrei?...

Lichidul vărsat se evapora repede. Am simţit miros de alcool. Băuse? Era beat? De ce frica asta!? Continuam să stau în mijlocul cabinei. Genunchii mi se muiaseră, iar în urechi parcă aveam dopuri. Rezistenţa duşumelei o simţeam sub tălpi devenind şovăielnică. În spatele geamului curbat al ferestrei, oceanul tălăzuia ritmic. Snaut nu înceta să mă fixeze cu ochii lui congestionaţi. Spaima începuse să-i părăsească expresia fetei, dar nu dispărea de pe ea acea scârbă inexprimabilă.

— Ce-i cu tine? l-am întrebat cu jumătate de glas. Eşti bolnav?

— Îmi porţi de grijă... a răspuns surd. Bine! N-ai să scapi de griji. Dar ce-ai cu mine? Nu te cunosc.

— Unde este Gibarian? l-am întrebat.

Snaut şi-a pierdut pentru o clipă respiraţia, ochii i-au redevenit sticloşi; ceva se aprinsese în ei şi apoi se stinsese.

— Gi... giba... a bolborosit, nu! nu!!! O chicotire stranie i-a scuturat trupul, dar s-a curmat brusc. Ai venit la Gibarian...? a reluat pe un ton aproape liniştit. La Gibarian? Ce vrei să faci cu el? Mă privea ca şi cum, deodată, aş fi încetat să mai prezint vreun pericol; cuvintele lui, dar mai mult tonul în care le pronunţa respirau o ură ostentativă.

— Ce spui? am îngăimat ca ameţit. Unde este el?

A rămas consternat:

— Nu ştii?

Este beat, m-am gândit. Beat până la delir. Mă cuprindea o mânie crescândă. De fapt ar fi trebuit să plec de acolo, dar răbdarea mea ajunsese la capăt.

— Vino-ti în fire! am tunat. Cum să ştiu unde se află, de vreme ce am sosit abia acum! Ce se-ntâmplă cu tine, Snaut?!

Fălcile i se căscară larg; din nou şi-a pierdut pentru o clipă răsuflarea; acum însă parcă într-altfel. O strălucire îi fulgerase în ochi. Cu mâinile tremurânde a prins braţele fotoliului şi s-a sculat anevoie.

— Aa! a rostit aproape trezit de-a binelea. Ai sosit în zbor? De unde?

— De pe Pământ, i-am răspuns ca turbat. Poate că ai auzit de el? După cum vorbeşti, s-ar părea că nu!

— De pe Pă... O, cerule înalt... Atunci eşti Kelvin?!

— Bineînţeles. Ce te zgâieşti aşa? Ce găseşti curios în asta?

— Nimic, a spus clipind repede. Nimic. Şi-a frecat cu mâinile fruntea. Kelvin, te rog să mă ierţi... nu-i nimic... ştii... pur şi simplu am fost surprins. Nu m-aşteptam.

— Cum adică nu te-aşteptai? Doar aţi fost înştiinţaţi cu luni în urmă, iar Moddard a telegrafiat chiar astăzi, de pe bordul lui "Prometeu"...

— Da, da... Desigur, numai că, vezi, domneşte aici o anumită dezordine...

— Într-adevăr, am răspuns sec. Nu este greu s-o vezi.

Snaut m-a ocolit, de parcă ar fi vrut să constate cum arată scafandrul meu, de altfel cel mai obişnuit din lume, cu placa dispozitivelor de conectare şi cablurile de pe piept. A tuşit de câteva ori. Apoi şi-a dus mâna la nasu-i proeminent.

— Nu vrei cumva să faci o baie...? O să te-nvioreze... Uşa albastră, de cealaltă parte a culoarului.

— Îţi mulţumesc. Cunosc planul staţiei.

— Poate eşti flămând...?

— Nu. Unde este Gibarian?

S-a apropiat de fereastră, ca şi cum nu mi-ar fi auzit întrebarea. Întors cu spatele, arăta mult mai în vârstă. Părul tuns scurt era cărunt, ceafa — bronzată, ridurile — brăzdate adânc, îndărătul ferestrei străluceau valurile mari ce se ridicau şi coborau alene. Oceanul parcă prindea crustă. Privind într-acolo aveai impresia că staţia s-ar deplasa foarte lin într-o parte, lunecând de pe un postament nevăzut. Apoi revenea la starea de echilibru şi, printr-o aplecare la fel de leneşă, se culca pe cealaltă parte. Dar toate acestea erau mai curând o iluzie. Spuma de culoarea sângelui se aduna în văile dintre valuri. Timp

de o clipă am simţit un gol la stomac. Ordinea desăvârşită de pe bordul lui "Prometeu" mi se părea un bun pierdut pentru totdeauna.

— Ascultă... a rostit pe neaşteptate Snaut, deocamdată numai eu... S-a întors cu faţa la mine şi, frecându-şi nervos mâinile, a continuat: O să trebuiască să te mulţumeşti cu tovărăşia mea. Deocamdată. Mi se spune Şobolanul. Mă cunoşti numai din fotografie, dar nu face nimic, toţi îmi spun aşa. Mi-e teamă că altă soluţie nu există. De altfel, când ai avut părinţi cu aspiraţii cosmice, ca ai mei, Şobolanul sună oarecum mai omenesc...

— Unde e Gibarian? mi-am reluat cu îndărătnicie întrebarea.

Snaut a început să clipească.

— Îmi pare rău că te-am primit aşa. Dar... nu e numai vina mea. Am uitat cu desăvârşire... aici s-au petrecut multe, ştii...

— E-n regulă, am răspuns. Să lăsăm asta. Prin urmare, ce se întâmplă cu Gibarian? Nu e în cuprinsul staţiei. A zburat undeva?

— Nu, mi-a spus. Privea într-un colţ stivuit cu bobine de sârmă. N-a zburat nicăieri şi nici nu va zbura. Tocmai de aceea... Între altele...

— Cuum?! l-am întrebat. Senzaţia de astupare a urechilor mă încerca iar şi mi se părea că aud din ce în ce mai prost. Ce-nseamnă toate astea? Unde se află?

— Ştii doar... a rostit pe un ton foarte ciudat. M-a privit în ochi cu o răceală de m-au trecut fiorii. Poate băuse, dar era lucid.

— Nu cumva s-a-ntâmplat...?

— Ba da.

— Un accident?

A dat afirmativ din cap. Nu numai că-mi adeverea temerile, dar nu părea deloc uimit de reacţia mea.

— Când?

— Azi, în zori.

Curios lucru: n-am avut nici un şoc. Prin realitatea lui, tot acest schimb de întrebări şi de răspunsuri monosilabice mai curând m-a liniştit. Mi se părea că încep să-nţeleg atât de bizara comportare a lui Snaut.

— În ce fel?

— Schimbă-te, pune-ţi ordine în lucruri şi-ntoarce-te aici.. După... să zicem, după o oră.

Am ezitat o clipă.

— Bine.

— Aşteaptă, a rostit pe când mă îndreptam, spre uşă. (Mă privea într-un fel straniu. Ştiam că ceea ce vrea să-mi spună nu-i poate ieşi din gură). Eram trei aici, cu tine suntem din nou trei. Îl ştii pe Sartorius?

— Ca şi pe tine, din fotografii.

— Se află sus, în laborator. Nu cred că va ieşi de acolo înainte de miezul nopţii, dar... În orice caz îl vei recunoaşte. Dacă ai vedea pe altcineva, înţelegi... nici pe mine, nici pe Sartorius, înţelegi, atunci...

— Atunci, ce?

Nu ştiam dacă nu cumva visez. Profilându-se pe valurile negre cu luciri sângerii în soarele coborât către asfinţit, Snaut s-a lăsat în fotoliu şi, cu capul adus într-o parte, privea spre bobinele stivuite.

— Atunci... fă-te că nu vezi.

— Ce să văd? am izbucnit. O stafie?!

— Înţeleg. Crezi că mi-am pierdut minţile. Nu. N-am înnebunit. Nu pot să-ţi spun mai mult. Cel puţin deocamdată. De altfel e posibil să nu se-ntâmple nimic. În orice caz, ţine minte. Te-am prevenit.

— În faţa cărui pericol?! Despre ce este vorba?

— Stăpâneşte-te, îmi repeta cu îndărătnicie. Comportă-te ca şi cum... Fii pregătit pentru orice. Ştiu că e imposibil. Încearcă totuşi. E singura soluţie. Alta nu cunosc.

— Dar CE voi vedea!!! Aproape că am ţipat. Cu greu m-am reţinut să nu-l prind de umeri şi să-l zgâlţâi cu putere. Continua să stea cu privirea aţintită spre un colţ al camerei: faţa îi era obosită, arsă de soare. Cuvintele îi ieşeau anevoie din gură.

— Nu ştiu. Într-un anumit sens totul depinde de tine.

— Halucinaţii?

— Nu ... Asta-i real. Nu ... ataca. Ţine minte!

— Ce tot spui?! i-am replicat cu o voce străină.

— Nu suntem pe Pământ.

— Polytheria? De obicei însă ele nu seamănă cu oamenii! am spus. Nu ştiam ce să fac ca să-l scot pe Snaut din starea de perplexitate în care căzuse şi din care se putea citi situaţia absurdă ce-i îngheţa sângele în vine.

— Iată de ce sunt lucrurile atât de groaznice, a răspuns în

şoaptă. Ţine minte: fii extrem de precaut!

— Ce s-a-ntâmplat cu Gibarian? Nu mi-a mai răspuns. Ce face Sartorius?

— Revino după o oră.

M-am întors ca să plec. Deschizând uşa, l-am mai privit pe Snaut o dată. Şedea cu faţa ascunsă în mâini, uscăţiv, adus de spate, în pantalonii-i pătaţi. Doar atunci am observat că încheieturile mâinilor îi erau rănite, iar sângele de-abia prinsese zgancă.

SOLARISTICIENII

Coridorul tubular era pustiu. Am stat o clipă în faţa uşii, ascultând. Pereţii erau probabil subţiri; de afară se auzea vâjâitul vântului. Pe uşă se vedea lipită neglijent, uşor aplecat, o bucată de hârtie dreptunghiulară pe care cineva scrisese cu creionul: "Om". Priveam nedumerit la cuvântul scris tremurat, nedesluşit. O clipă am vrut să mă întorc la Snaut, dar am înţeles că este imposibil. Avertismentul nebunesc îmi suna încă în urechi. M-am urnit, şi pe umeri am simţit greutatea neplăcută a scafandrului. Tiptil, ca şi cum m-aş fi ascuns de un observator nevăzut, m-am înapoiat în încăperea rotundă, cu cinci uşi. Pe ele se aflau inscripţiile: Dr. Gibarian, Dr. Snaut, Dr. Sartorius. Pe uşa a patra nu se vedea nici o carte de vizită. Am şovăit, apoi am apăsat uşor clanţa şi am deschis încet uşa. Pe când se deschidea am încercat un sentiment vecin cu convingerea că dincolo se găseşte cineva. Am intrat.

Nu era nimeni. Aceeaşi fereastră semisferică, puţin mai mică doar, aţintită asupra oceanului, care aici — în bătaia piezişă a razelor de soare — strălucea plumburiu; de pe valuri se prelingea o spumă uleioasă, roşiatică. Lumina reflectată, cu nuanţe purpurii, umplea întreaga încăpere, ce semăna cu o cabină de navă. Pe un perete se aflau rafturi cu cărţi, între ele — un pat fixat în poziţie verticală, iar pe celălalt perete — dulapurile cu o sumedenie de sertare. Pe rame de nichel se înşirau, lipite una de alta, fotografii luate din avion. Pe stative de metal vedeai baloane şi eprubete astupate cu vată, iar sub

fereastră, aşezate pe două rânduri, nenumărate cutii emailate în alb. Era greu să te strecori printre ele ca să ajungi la geam. Unele cutii aveau capacele ridicate; conţineau aparatură ştiinţifică, o mulţime de utilaje, cabluri de metal sau de plastic. În cele două colţuri ale peretelui din faţă se aflau robinete, ventilatoare, instalaţii de congelare. Microscopul era pus de-a dreptul pe duşumea. Pentru el nu se mai găsise loc pe masa mare din faţa ferestrei. Când m-am întors, am văzut chiar în apropierea intrării un dulap întredeschis, înalt până la tavan şi plin de haine de protecţie. Pe rafturi — stive de rufărie, între carâmbii cizmelor speciale împotriva radiaţiilor, străluceau butelii de aluminiu pentru oxigen. Două aparate, împreună cu măştile respective stăteau agăţate de speteaza patului ridicat. Deşi parcă se încercase să se pună lucrurile într-o oarecare ordine, totuşi pretutindeni domnea haosul. Adulmecând aerul, am simţit un miros slab de reactivi chimici şi un iz înţepător — clor? Am căutat reflex cu privirea gura dispozitivelor de ventilare aşezate în colţuri la înălţimea plafonului. Fâşiile de hârtie lipite de cadrul ventilatoarelor vibrau uşor; compresoarele funcţionau aşadar, menţinând circulaţia normală a aerului. Am mutat cărţile, aparatura şi uneltele pe două scaune, am suflat cum am putut praful de pe perne, şi, astfel, în jurul patului, între dulap şi rafturi, a apărut un spaţiu relativ gol. Am tras aproape cuierul ca să-mi pun pe el scafandrul. Am prins cu degetele urechile fermoarelor, dar le-am dat imediat drumul. Ezitam să-mi scot scafandrul, de parcă fără el eram lipsit de apărare. Am mai privit o dată întreaga încăpere, am verificat dacă uşa este bine închisă; nu era însă prevăzută cu nici un zăvor. După o clipă de gândire am împins spre ea două dintre lăzile cele mai mari. M-am baricadat astfel provizoriu şi din trei mişcări m-am eliberat din învelişul apăsător. Oglinda îngustă aşezată pe una dintre uşile dulapului reflecta o mare parte din cameră. Cu coada ochiului am surprins acolo o mişcare. Am sărit ca ars, dar era doar propria mea imagine. Tricoul de sub scafandru era leoarcă de sudoare. L-am scos şi am închis dulapul. Îndărătul uşii pe care o închisesem se afla în perete o alta. Am deschis-o şi am pătruns într-o minusculă sală de baie. Pe duşumea, sub pâlnia duşului, se găsea o casetă mare, plată. Am ridicat-o cu uşurinţă şi am dus-o în cameră. Tocmai o aşezam pe duşumea, când capacul a sărit brusc. In compartimentele acelei cutii am văzut

atunci cele mai curioase obiecte: o mulţime de unelte caricaturale, conturate într-un metal de culoare închisă; unele păreau asemănătoare celor aflate în sertarele dulapurilor. Toate erau inutilizabile, diforme, rotunjite, topite, ca şi cum ar fi fost găsite în cenuşă după un mare incendiu. În mod ciudat aceleaşi semne ale distrugerii se distingeau chiar şi pe obiectele metaloceramice practic infuzibile. În cuptorul unui laborator nu era posibil să se atingă temperaturile de topire, poate numai în interiorul reactorului atomic. Din buzunarul scafandrului meu am scos un mic dispozitiv de detectare a radiaţiilor, dar minusculul difuzor tăcea ori de câte ori apropiam de ele contorul.

Purtam pe mine doar un slip şi un maieu de filet. Le-am scos, le-am aruncat pe duşumea ca pe nişte lucruri inutile şi am sărit sub duş. Izbitura apei m-a înviorat imediat. Mă zvârcoleam sub jetul puternic şi fierbinte. Îmi masam trupul, fornăiam, dar într-un mod atât de exagerat de parcă aş fi vrut să-mi dovedesc că nu sunt stăpânit de acel sentiment de nesiguranţă prezent în întreaga staţie.

Am găsit în dulap un trening subţire care putea fi purtat sub scafandru. Am trecut în buzunarele lui tot avutul meu sărăcăcios; printre foile notesului am simţit ceva tare. Ştiam că era cheia rătăcită a locuinţei mele pământeşti. Am săltat-o câteva clipe în podul palmei, neştiind unde s-o pun. În sfârşit, am lăsat-o pe un colţ de masă. Mi-a trecut prin minte că, eventual, aş avea nevoie de o armă, dar nu-mi stătea altceva la-ndemână decât briceagul universal, şi n-aveam câtuşi de puţin dispoziţia să pornesc în căutarea unui emiţător de raze sau a ceva asemănător. M-am aşezat pe un taburet de metal în mijlocul spaţiului gol, departe de orice obiecte. Voiam să mă concentrez în mine. Am constatat cu satisfacţie că până la reîntâlnirea cu Snaut mai aveam mai bine de o jumătate de oră; ce să-i faci? îndeplinirea conştiincioasă a îndatoririlor, importante sau nu, mi-a devenit o a doua natură. Acele ceasornicului cu cadran de 24 de ore se aflau în dreptul lui şapte. Soarele apunea. Ora şapte locală corespundea orei 20 de pe bordul lui "Prometeu". Solaris trebuia să se fi micşorat pe ecranele lui Moddard la dimensiunile unei scântei şi să nu mai poată fi deosebit cu nimic de stele. Dar ce mă interesa "Prometeu"? Am închis ochii. Domnea o linişte deplină. Din când în când, la intervale regulate, se auzea trepidaţia ţevilor de

metal. Apa picura liniştit în baie, stropindu-i mozaicul.

Gibarian nu mai era în viaţă. Dacă înţelesesem bine ce spunea Snaut, de la moartea lui Gibarian trecuseră doar câteva ore. Ce-au făcut cu trupul său? L-au îngropat? Pe planetă nu puteau s-o facă. M-am gândit o vreme la cele întâmplate, de parcă soarta decedatului ar fi fost pentru mine lucrul cel mai important. Mi-am dat seama însă de lipsa de sens a gândurilor mele, m-am sculat şi am început să mă plimb pe diagonala camerei, atingând câteodată cu călcâiul cărţile aruncate în dezordine. Un mic sac de voiaj mi-a atras deodată atenţia; m-am aplecat şi l-am ridicat. Nu era gol. Conţinea un flacon din sticlă de culoare închisă, dar uşor, ca şi când ar fi fost de hârtie. Am privit prin el spre fereastra ce lumina roşietic şi în adâncul căreia se ridica o ceaţă fumurie. Erau ultimele raze ale asfinţitului. Ce se întâmpla cu mine? De ce mă preocupa un fleac ce-mi căzuse în mână cu totul întâmplător?

Am tresărit: se aprinsese lumina. Evident, celula fotoelectrică era sensibilă la amurgul ce se lăsa. Eram plin de aşteptare, nervozitatea îmi crescuse în aşa măsură încât, până la sfârşit, nu mai voiam să am la spate un spaţiu liber. M-am hotărât să combat această tensiune. Am tras taburetul lângă rafturile cu cărţi.

Am scos al doilea volum al vechii monografii a lui Hughes şi Eugel *Istoria lui Solaris,* pe care o cunoşteam atât de bine, şi am început s-o răsfoiesc, sprijinind de genunchi cotorul greu şi gros al cărţii.

Descoperirea lui Solaris avusese loc aproape cu o sută de ani înaintea naşterii mele. Planeta gravitează în jurul a doi sori: unul roşu, altul albastru. Timp de peste patru decenii, de ea nu s-a apropiat nici o navă. În acea epocă trecea drept sigură teoria lui Gamow-Shapley privind imposibilitatea apariţiei vieţii pe planetele stelelor duble. Orbitele acestor planete se modifică într-una datorită jocului gravitaţional ce intervine în timpul mişcării de revoluţie a perechii de sori. Din pricina perturbaţiilor produse prin necontenita distorsiune a orbitei planetare, germenii de viaţă, chiar dacă apar, sunt distruşi de alternanţa arşiţei şi a îngheţului. Aceste modificări survin o dată la câteva milioane de ani, aşadar la intervale extrem de scurte pentru fenomene de natură astronomică sau biologică (evoluţia necesitând milioane, dacă nu chiar un miliard de ani).

Conform primelor calcule, Solaris urma, în decursul a cinci sute de milenii, să se apropie de soarele ei roşu la o distantă de o jumătate de unitate astronomică, iar după un milion de ani trebuia să se prăbuşească în neantul său incandescent.

În numai câţiva ani însă, cercetătorii s-au convins că orbita planetei suferă modificări cu totul neaşteptate, de parcă ar fi fost stabilă, la fel de stabilă ca şi orbitele planetelor sistemului nostru solar. Observaţiile au fost repetate, de data aceasta cu cea mai mare precizie; au fost reluate şi calculele care au confirmat numai ceea ce era cunoscut: din punct de vedere mecanic, Solaris avea o orbită instabilă.

Dintr-o planetă ca sute de alte planete descoperite an de an şi trecute în marile statistici doar în câteva rânduri care indică elementele mişcării lor, Solaris a avansat la rangul unui corp ceresc ce merita o atenţie specială.

La vreo patru ani după această descoperire, expediţia lui Ottenskjold a dat ocol planetei, cercetând-o de pe astronava "Laokoon". Această expediţie a avut un caracter provizoriu, de recunoaştere numai, cu atât mai mult cu cât nu era prevăzută pentru descindere. Ea a fixat pe orbitele ecuatoriale şi polare un mare număr de sateliţi automaţi de observaţie, a căror sarcină principală era să măsoare potenţialele gravifice. În plus a fost studiată suprafaţa în întregime şi puţinele platouri ce se ridicau deasupra lui. Aria lor totală n-o atingea pe aceea a Europei, deşi Solaris avea un diametru cu douăzeci la sută mai mare decât Pământul. Aceste urme de sol stâncos şi pustiu, împrăştiate neregulat, se grupează în principal pe emisfera sudică. A fost analizată componenţa atmosferei, care s-a dovedit a fi lipsită de oxigen; au fost efectuate măsurători deosebit de precise privind densitatea planetei, albedoul şi alte elemente astronomice. După cum era de aşteptat, nicăieri n-au fost găsite urme de viaţă — nici pe uscat, nici în ocean.

În următorii zece ani Solaris, urmărit cu atenţie de toate observatoarele respectivei regiuni, a manifestat o uimitoare tendinţă de conservare a orbitei sale neîndoielnic instabilă din punct de vedere gravitaţional. Câtva timp chestiunea a părut scandaloasă, de bizarul rezultat al observaţiilor fiind acuzaţi (din grijă pentru binele ştiinţei) când anumiţi oameni, când maşinile de calcul de care se serveau aceştia.

Lipsa de fonduri a întârziat cu trei ani trimiterea unei

expediţii adevărate pe Solaris, adică până în clipa când Shannahan, completându-şi echipajul, a obţinut din partea institutului trei unităţi de tonaj C, clasa cosmodromică. Un an şi jumătate înainte de sosirea expediţiei, care şi-a luat startul din zona lui *alfa* din Vărsător, o altă flotă de explorare a fixat pe o orbită în jurul lui Solaris o staţie automată: sateloidul Luna 247. Acest sateloid, după ce a suferit trei reconstrucţii, efectuate la intervale de zeci de ani, funcţionează şi acum. Datele pe care le-a cules au confirmat finalmente observaţiile expediţiei lui Ottenskjold privind caracterul activ al mişcărilor oceanului.

O navă a lui Shannahan a rămas pe orbită înaltă, celelalte două, după pregătiri preliminare, au coborât pe o mică platformă stâncoasă, care ocupă circa şase sute de mile pătrate în regiunea polului sud solarisean. Lucrările expediţiei s-au încheiat după 18 luni, desfăşurându-se cu succes, exceptând un nefericit accident provocat de funcţionarea greşită a aparatelor. Totuşi, în sânul echipei ştiinţifice s-a ajuns la o evidentă împărţire în două tabere antagonice. Obiectul conflictului era oceanul. Pe baza analizelor efectuate, acesta a fost recunoscut drept un produs organic (nimeni nu îndrăznea pe atunci să-l considere ca fiind viu).

Dacă însă biologii vedeau în acea sferă lichidă o formă primitivă de viaţă — ceva în genul unei colonii uriaşe sau ceva asemănător cu o gigantică şi unică celulă degenerată în creşterea ei (denumită "formaţie pre-biologică") şi a cărei manta gelatinoasă, pe alocuri adâncă de câteva mile, ar fi cuprins întregul glob, astronomii şi fizicienii afirmau că ea trebuie să fie o structură aflată într-un stadiu de organizare atât de înalt încât nu era exclus să întreacă în complexitate organismele pământene, de vreme ce putea influenţa în mod activ forma orbitei planetare. O altă cauză, care să explice comportarea lui Solaris, n-a fost găsită şi, în plus, planetofizicienii au descoperit o relaţie între gravific măsurat local, care se modifica în funcţie de "metabolismul" oceanic.

Aşadar, fizicienii, şi nu biologii, au emis paradoxala expresie de "maşină plasmatică", înţelegând prin aceasta un obiect care, deşi, conform concepţiei noastre, poate fi considerat neînsufleţit, este totuşi capabil să acţioneze într-un scop vădit şi la o scară — e bine s-o subliniem — astronomică.

În această dispută, care. a atras în vâltoarea ei în numai

câteva săptămâni cele mai mari autorităţi, doctrina lui Gamow-Shapley a început să se clatine pentru prima oară în decurs de opt decenii.

Câtăva vreme partizanii acestei teorii au mai încercat să afirme că oceanul n-are nimic comun cu viaţa, că nu este nici măcar un produs "para" sau "pre-biologic", ci o formaţiune geologică, desigur neobişnuită, dar în stare numai să stabilizeze orbita lui Solaris prin modificări ale intensităţii câmpului gravitaţional; se făceau referiri în acest sens la regula lui Le Chatelier.

În ciuda acestui conservatorism apăreau ipoteze ca aceea a lui Civita-Vitta, cea mai bine elaborată dintre ele, potrivit căreia oceanul era rezultatul unei dezvoltate dialectice: din forma lui primară, de pre-ocean, soluţie de substanţe chimice ce reacţionau lent, a reuşit, sub presiunea condiţiilor (adică a orbitei cei ameninţa existenţa), fără mijlocirea nici uneia dintre treptele dezvoltării terestre — aşadar evitând apariţia organismelor mono şi pluricelulare, evoluţia vegetală şi animală, naşterea sistemului nervos, a creierului —, să ajungă direct la stadiul de "ocean homeostatic". Cu alte cuvinte, el nu s-a adaptat mediului vreme de sute de milioane de ani, aşa cum au făcut organismele pământene, pentru ca după un uriaş interval de timp să dea naştere speciei raţionale, ci, aproape în mod spontan, a devenit stăpânul ambianţei lui. Concepţia era cât se poate de originală, numai că şi acum rămânea o enigmă modul în care acest sirop gelatinos reuşea să stabilizeze orbita unui corp ceresc. Trecuse aproape un secol de când erau cunoscute aparatele care creau câmpuri artificiale de forţă şi gravifice — gravitoarele; totuşi nimeni nu-şi putea nici măcar imagina cum obţinea această masă vâscoasă şi amorfă reacţiile nucleare şi uriaşele temperaturi, caracteristice activităţii gravitoarelor. In presa de atunci, care excita curiozitatea cititorilor cu diverse ipoteze privind "taina lui Solaris", provocând, prin evidenta lor absurditate, indignarea savanţilor, n-au lipsit nici afirmaţii de felul aceleia că oceanul planetar este... o îndepărtată rudă a ţiparilor electrici tereştri.

Când problema a reuşit să fie cel puţin într-o anumită măsură rezolvată, s-a dovedit că explicaţia ei ridică o alta, poate şi mai dificilă; cu enigmele lui Solaris aşa se întâmplă adesea. Cercetările au arătat că oceanul nu acţionează deloc pe

principiul gravitoarelor noastre (lucru de altfel imposibil), dar că el poate modela direct metrica spaţiu-timp, ceea ce duce, între altele, la abateri în măsurarea timpului pe unul şi acelaşi meridian al lui Solaris. Prin urmare, oceanul nu numai că într-un anumit sens cunoştea, ci putea chiar (fapt nevalabil pentru noi) să aplice consecinţele teoriei lui Einstein-Boevi.

Odată lansate, aceste afirmaţii au provocat în lumea ştiinţifică o furtună dintre cele mai violente ale secolului nostru. Teoriile cele mai sacrosante, unanim recunoscute ca adevărate, se prăbuşeau în ruină; în literatura ştiinţifică apăreau cele mai critice articole; alternativa "ocean genial" sau "gelatină gravitaţională" aprindea toate minţile.

Evenimentele relatate s-au petrecut cu mulţi ani înaintea naşterii mele. Pe când mergeam la şcoală, Solaris datorită unor fapte cunoscute mai târziu, era considerat ca fiind o planetă dotată cu viată, doar că având un singur locuitor...

Al doilea volum al lui Hughes şi Eugel, ale cărui file le răsfoiam distrat, începea cu o sistematică, pe cât de original, pe atât de distractiv concepută. Tabelul de clasificare prezenta pe rând: tipul Polytheria, ordinul Sincytialia, clasa Metamorpha. Ca şi cum ar fi cunoscut nu ştiu câte exemplare ale genului, pe când în realitate mereu era numai unul, ce-i drept în greutate de 17 miliarde de tone.

Pe sub degete îmi zburau diagrame colorate, grafice, analize şi spectre, care demonstrau tipul şi ritmul metabolismului şi reacţiile chimice specifice oceanului. Cu cât mă adânceam mai mult în voluminosul tom, cu atât întâlneam tot mai multă matematică; se putea crede că nu mai existau lacune în cunoştinţele noastre despre acest reprezentant al clasei Metamorpha, care se întindea învăluit în beznă la câteva sute de metri sub chiurasa de oţel a staţiei. În realitate însă, nu toţi erau de acord nici măcar în ce priveşte faptul dacă ne aflam în prezenţa unei "fiinţe", necum dacă o puteam denumi ocean inteligent.

Am pus zgomotos la loc, maşinal, volumul şi l-am scos pe următorul. Avea două părţi. Prima cuprindea rezumatele proceselor-verbale ale experienţelor privind nenumăratele acţiuni ce aveau drept scop principal stabilirea contactului cu oceanul. Această luare de contact o constituise, ţineam prea bine minte, sursa unui nesfârşit număr de anecdote, ironii şi

glume auzite în timpul studiilor; scolastica medievală părea o expunere clară, luminată de o totală evidentă în comparaţie cu jungla pe care o născuse această problemă. A doua parte a volumului, care avea aproape 1300 de pagini, reprezenta doar biografia obiectului. Desigur că literatura originală pe care o cuprindea n-ar fi încăput în camera în care stăteam.

Primele încercări de contact s-au desfăşurat cu ajutorul unor aparate speciale, care transformau excitanţi trimişi de noi şi captau răspunsurile posibile ale oceanului. Acesta a participat deci în mod activ la proiectarea ulterioară a sistemului de aparate. Dar toate se desfăşurau într-un întuneric deplin. Ce sens avea termenul de a "participa"? Faptul că modifica anumite elemente ale aparaturii cufundate în el şi astfel ritmurile descărcărilor înregistrate erau perturbate, iar aparatura de înregistrare fixa un furnicar de semnale asemănătoare frânturilor unor uriaşe operaţii de analiză matematică... Dar ce însemnau toate acestea? Impulsuri care determinau apariţia imenselor lui structuri undeva, la mii de mile de locul cercetării? Sau imagini ale unor adevăruri străvechi pe care le rostea oceanul, dar pe care construcţiile noastre electronice erau incapabile să le traducă? Să fi fost vorba de o operă de artă? Nimeni n-avea habar, de vreme ce excitanţii nu produceau de două ori la rând aceeaşi reacţie. De vreme ce o dată se primea ca răspuns o explozie de impulsuri, care aproape că făcea să sară în aer aparatura, iar alteori — o tăcere profundă. Ce puteai şti de vreme ce toate experienţele erau irepetabile? Mereu ni se părea că ne aflăm la un pas de descifrarea acestei mări de înregistrări ce sporea necontenit; tocmai în acest scop au fost construite creiere electronice speciale, cu o capacitate de prelucrare a informaţiei mai mare decât cerinţele oricărei probleme rezolvate până atunci. Într-adevăr, au fost obţinute unele rezultate. Oceanul — sursa unor impulsuri electrice, magnetice şi gravifice — părea să se exprime în limbajul matematicii. Unele secvenţe ale descărcărilor lui electrice puteau fi clasificate, servindu-te de cele mai abstracte ramuri ale analizei, ale teoriei mulţimilor. Apăreau structuri omoloage, cunoscute din domeniul fizicii, care se ocupă de relaţiile dintre masă şi energie, dintre mărimi finite şi infinite, dintre particule şi câmpuri. Toate acestea îi determinau pe oamenii de ştiinţă să creadă că în faţa lor se află un monstru gânditor, un gen de

ocean-creier, o sferă protoplasmatică ce împrejmuieşte întreaga planetă şi îşi petrece timpul în uimitor de vaste consideraţii teoretice asupra esenţei Universului; iar tot ce reuşesc să capteze aparatele noastre nu reprezintă decât fragmente întâmplător auzite ale unui gigantic monolog ce se desfăşoară de milenii în adâncuri, depăşind orice posibilitate a înţelegerii terestre.

Aceasta era concepţia matematicienilor. Astfel de supoziţii erau considerate de unii ca o expresie a subestimării forţei umane, ca o reînviere a vechii doctrine "ignoramus et ignorabimus"; alţii, dimpotrivă, le socoteau ca fiind poveşti dăunătoare şi sterpe şi că în aceste ipoteze ale matematicienilor se manifestă mitologia timpurilor noastre, care vede într-un creier uriaş (electronic sau plasmatic, tot una e) scopul suprem, suma existenţei.

Iar alţii, la rândul lor..., dar cercetători şi concepţii erau legiuni. Ce însemnătate mai avea întregul domeniu al "stabilirii contactului" în comparaţie cu alte ramuri ale solaristicii, în care specializarea a înaintat atât de mult, mai ales în ultimul pătrar de veac, încât solaristicianul-cibernetician aproape că nu se putea înţelege cu solaristicianul-simetriadolog? "Cum v-aţi putea înţelege cu oceanul dacă nu sunteţi capabili s-o faceţi între voi înşivă?" — a întrebat cândva în glumă Veubeke (în timpul studiilor mele acesta fusese directorul institutului); în gluma lui exista o mare doză de adevăr.

Nu întâmplător fusese clasificat oceanul în rândul Metamorphelor. Suprafaţa lui tălăzuitoare putea da naştere unor forme cât se poate de diferite, cu nimic similare celor terestre. În acelaşi timp, rămânea o totală enigmă scopul — de adaptare, de cunoaştere sau oricare altul — al erupţiilor plasmatice uneori atât de violente.

Punând în raft volumul pe care de greu ce era trebuia să-l ţin cu ambele mâini, m-am gândit că toate cunoştinţele noastre despre Solaris, ce umplu biblioteca, reprezintă un balast de fapte inutile şi că, de când survenise începutul acumulărilor, în urmă cu 78 de ani, batem pasul pe loc; de fapt, situaţia era cu mult mai rea, întrucât întreaga trudă se dovedise a fi zadarnică.

Ceea ce cunoşteam cu precizie se referea numai la negaţii. Oceanul nu se folosea de maşini şi nici nu le construia, deşi în anumite împrejurări părea a fi capabil s-o facă, deoarece copia

părţile unor aparate scufundate în el, dar o făcuse numai în primii doi ani ai lucrărilor de explorare; apoi, cu o răbdare benedictină, a ignorat orice încercări repetate, ca şi cum ar fi pierdut orice interes fată de utilajele şi produsele noastre (şi s-ar putea deduce, şi faţă de noi). N-avea — ca să continuăm enumerarea "cunoştinţelor noastre negative" — nici un fel de sistem nervos, nici celule şi nici o structură care să amintească pe cea proteică; nu reacţiona întotdeauna la stimuli, nici chiar la cei mai puternici; "astfel" a ignorat total catastrofa astrocargoului celei de-a doua expediţii a lui Giese, care de la înălţimea de 300 km s-a prăbuşit pe suprafaţa planetei, a cărei plasmă a distrus-o cu explozia nucleară a reactorului său pe o rază de o milă şi jumătate.

Treptat, în cercurile ştiinţifice, "cauza Solaris" a început să capete numele unei "cauze pierdute", mai ales în sferele administraţiei ştiinţifice a institutului, unde, în ultimii ani, s-au ridicat voci care cereau reducerea fondurilor pentru noile cercetări. Până atunci nimeni nu îndrăznise să vorbească despre lichidarea completă a staţiei; aceasta ar fi constituit o recunoaştere mult prea făţişă a înfrângerii. De altfel, în discuţiile particulare unii susţineau că lucrul de care aveam nevoie era în primul rând o retragere strategică, pe cât posibil mai "onorabilă", din "afacerea Solaris".

Pentru mulţi totuşi, îndeosebi pentru noi, tinerii, "afacerea" devenea, treptat, treptat, ceva în genul pietrei de încercare a propriei noastre valori: "în fond, spuneam noi, e vorba de o miză mai mare decât "aprofundarea cunoştinţelor privind civilizaţia solariseană; problema se referă în primul rând la noi, la limitele cunoaşterii umane".

O vreme a fost populară concepţia (răspândită cu fervoare de presa cotidiană) că oceanul gânditor, întins peste aproape toată planeta Solaris, este un creier gigantic, ce depăşeşte civilizaţia noastră cu milioane de ani de dezvoltare, că este un fel de "yoga cosmic", un înţelept, omniscienţa întruchipată, care a înţeles de mult deşertăciunea oricărei acţiuni şi de aceea păstrează faţă de noi o categorică tăcere. Aceasta constituia pur şi simplu un neadevăr, deoarece oceanul viu acţiona — şi încă în ce fel! numai că după alte reprezentări decât cele omeneşti. Nu construia prin urmare nici oraşe, nici poduri, nici maşini zburătoare, de asemenea nu încerca să-şi lărgească spaţiul şi

nici să şi-l supună (activitatea pe care unii apărători ai superiorităţii omului o considerau un argument extrem de însemnat); în schimb, se îndeletnicea cu efectuarea a mii de transformări — "auto-metamorfoza ontologică" (vedem că paginile operelor solaristice nu duc lipsă de termeni savanţi). Pe de altă parte, cel ce citeşte în mod sistematic publicaţiile consacrate lui Solaris se află necontenit sub impresia că are de-a face cu frânturi de construcţii intelectuale, poate de geniu, dar amestecate fără sens cu produsele unei inepţii absolute, vecină cu nebunia; astfel au putut să apară concepţii antagonice, de felul "oceanului-yoga" sau al "oceanului-arierat".

Aceste ipoteze au exhumat, reînviind-o, una dintre cele mai vechi probleme filozofice — raportul între materie şi spirit. Era necesară o mare îndrăzneală, pentru ca — după cum făcuse Haar — să i se atribuie oceanului o conştiinţă. Această problemă, considerată de metodologi ca fiind metafizică, se ascundea în miezul tuturor discuţiilor şi disputelor. Este oare posibilă o gândire fără conştiinţă? Dar puteau fi denumite "gândire" procesele desfăşurate în ocean? Muntele este el o piatră imensă? Este planeta un munte uriaş? Aceşti termeni pot fi folosiţi, dar o nouă scară de mărimi aduce pe scenă noi legităţi şi noi fenomene.

Problema amintită a devenit o adevărată cvadratură a cercului din epoca noastră. Fiecare gânditor mai notoriu încerca să-şi dea contribuţia la patrimoniul solaristicii; se înmulţeau teoriile care afirmau că în faţa noastră se află un produs al degenerării, un regres survenit după o trecută fază de măreţie intelectuală a oceanului sau că oceanul este în fond o colonie-neoplasm, care, născându-se din trupurile vechilor locuitori ai planetei, i-a devorat pe toţi şi, încorporându-i, le-a contopit rămăşiţele sub chipul unei stihii veşnice, supra-celulare şi autoregeneratoare.

În lumina albă, asemănătoare celei pământene, a lămpilor fluorescente am dat jos de pe masă aparatele şi cărţile şi, întinzând pe tăblia de plastic harta lui Solaris, am cercetat-o, sprijinindu-mi mâinile de muchiile metalice. Oceanul viu avea şi regiuni abisale, şi mai puţin adânci, iar insulele acoperite cu un strat subţire de rocă erodată stăteau mărturie faptului că în trecut aparţinuseră fundului oceanic. Oare Solaris îşi dirija şi ridicarea sau prăbuşirea formaţiilor geologice aflate în adâncul

său? Era o problemă nebuloasă. Priveam la marile emisfere de pe hartă, colorate cu diferite nuanţe de violet şi albastru, resimţind, nu ştiu pentru a câta oară în viaţă, o uimire nu mai puţin zguduitoare decât aceea încercată în copilărie, când am aflat la scoală de existenţa lui Solaris.

Nu ştiu prea bine de ce, dar şi atmosfera în care plutea secretul morţii lui Gibarian, şi însuşi viitorul meu neguros mi s-au părut brusc derizorii: cufundat în contemplarea uluitoarei, teribilei hărţi, nu-mi mai păsa de nimic. Diferitele zone ale acestei formaţii vii purtau numele cercetătorilor care s-au sacrificat încercând să le cunoască. Priveam adâncit la masivul Thexall, ce împrejmuieşte arhipelagurile ecuatoriale, când, deodată, am simţit asupră-mi privirea cuiva.

Continuam să stau înaintea hărţii, dar n-o mai vedeam; eram ca paralizat. Drept în faţa mea, uşa baricadată cu lăzi pe care le susţinea dulapul. E vreun automat, am gândit, deşi în cameră nu existase până atunci nici unul. Dar n-ar fi putut intra fără să-l fi observat! Pielea de pe ceafă şi de pe spate începuse să mă ardă, senzaţia unei priviri grele şi nemişcate devenea insuportabilă. Nu-mi dădeam seama de faptul că, ascunzându-mi capul între umeri, mă sprijineam tot mai puternic de masă, făcând-o să alunece pe duşumea; această mişcare mi-a dat simţământul unei eliberări.

M-am întors brusc.

Încăperea era goală. În faţa mea, hăul negru umplea marea fereastră semisferică. Impresia că sunt pândit nu înceta să mă stăpânească. Întunericul mă urmărea amorf, uriaş, orb şi nemărginit. Bezna de după geamuri nu era luminată de nici o stea. Am tras jaluzelele. Nu trecuse o oră de când ajunsesem pe staţie, dar am şi înţeles de ce sufereau oamenii aici de mania persecuţiei; In mod reflex am legat de toate aceste simptome moartea lui Gibarian. Cunoscându-l, crezusem până acum că nimic n-ar fi putut să-i tulbure mintea. Încetasem să mai fiu sigur.

Stăteam în mijlocul camerei, alături de masă. Respiraţia mi se liniştise; am simţit cum sudoarea ce-mi apăruse pe frunte se răceşte. La ce mă gândisem cu o clipă în urmă? Aha, la automate! Faptul că nu întâlnisem nici unul pe coridoare şi nici în cabine părea foarte curios. Unde s-au ascuns toate? Singurul pe care-l întâlnisem — la distanţă — făcea parte din deservirea

mecanică a aeroportului. Dar celelalte?

Am privit la ceas. De altminteri ar fi trebuit să mă duc la Snaut.

Am ieşit. Coridorul era destul de slab luminat de mici tuburi aşezate sub tavan. Am lăsat în urmă două uşi până să ajung la aceea pe care se putea citi numele lui Gibarian. M-am oprit îndelung în faţa ei. Staţia era cufundată în linişte. Am apucat clanţa. De fapt nu voisem să intru acolo. Clanţa a cedat, uşa s-a dat deoparte de lăţimea unui deget, formând o deschizătură întunecată; după o clipă, lumina s-a aprins. Acum m-ar fi putut observa oricine ar fi mers pe culoar. Am trecut repede pragul, închizând după mine uşa ferm şi fără zgomot.

Era o cabină mai mare decât a mea, tot cu o fereastră panoramică, acoperită pe trei sferturi de o perdea cu floricele albastre şi roz, adusă, fără îndoială, de pe Pământ, fiindcă nu figura în echipamentul staţiei. De-a lungul pereţilor se întindeau rafturile bibliotecii şi dulapuri — şi unele, şi altele emailate într-un verde foarte deschis, cu luciri argintii. Conţinutul rafturilor, aruncat vraişte pe jos, ocupa tot spaţiul dintre scaune şi fotoliu. Chiar lângă mine, trecerea era baricadată de două măsuţe păşitoare, răsturnate şi parcă zidite în grămezile de reviste care, izbite de duşumea, ieşiseră din mapele lor frumoase. Cărţile deschise, cu filele răsfirate, erau mânjite de lichidele ce s-au vărsat din baloanele şi eprubetele sparte, cele mai multe cu pereţii atât de groşi încât simpla cădere pe duşumea, chiar de la înălţime, n-ar fi reuşit să le crape. Sub fereastră se afla un birou răsturnat, iar alături o lampă de lucru, al cărei braţ extensibil era frânt; în faţa biroului se vedea un taburet, două dintre picioarele lui pătrunseră în sertarele pe jumătate deschise. Un torent de coli scrise de mână zăceau risipite pe duşumea; m-am aplecat peste ele, recunoscând scrisul lui Gibarian. Ridicând foile împrăştiate, am observat că mâna îmi aruncă nu o umbră simplă, ca până acum, ci una dublă.

M-am întors.. O fâşie în partea de sus a perdelei trandafirii era ca aprinsă de un foc albastru şi tăios, care se întindea clipă de clipă. Cu un gest brusc am dat perdeaua la o parte: o dogoare groaznică mi-a izbit ochii. Incendiul ocupa a treia parte din orizont. Prin văile valurilor, un desiş de umbre prelungi ca nişte stafii alerga spre mine. Se iveau zorile. În zona în care se afla staţia, pe cer răsărea, după o noapte de o oră, al doilea

soare al planetei, cel albastru. Întrerupătorul automat a stins luminile din tavan tocmai când am revenit la hârtiile împrăştiate pe jos. Am dat peste o expunere lapidară e experienţei ce fusese proiectată cu trei săptămâni în urmă — Gibarian intenţiona să acţioneze asupra plasmei oceanice cu nişte raze Roentgen foarte dure. Mi-am dat seama că textul fusese destinat lui Sartorius, care urma să organizeze experienţa; ţineam în mână copia. Albul foilor de hârtie începea să-mi supere ochii. Ziua ce se ivea era cu totul altfel decât cea precedentă. Sub cerul portocaliu al soarelui ce se stingea în oceanul ultramarin cu reflexe sângerii plutea aproape neîncetat o ceaţă de un roz murdar, ce contopea cerul, norii şi valurile. Acum toate acestea dispăruseră. Chiar filtrată de vălul trandafiriu, lumina ardea ca becul unei uriaşe lămpi de cuarţ. În razele acesteia, bronzul mâinilor mele devenea aproape cenuşiu. Întreaga încăpere s-a preschimbat. Tot ce avusese o nuanţă roşie se făcuse de un brun bătând în culoarea ficatului, în schimb obiectele albe, verzi şi galbene luaseră culori intense, părând că iradiază prin propria lor incandescenţă. Mijind ochii, am privit prin ţesătura perdelei; cerul era o mare albă de foc sub care tremura şi se zbătea un metal lichid. Mi-am strâns tare pleoapele, sub care prinseseră a-mi juca inele roşii, ce se lărgeau continuu, în câmpul vizual. Pe consola lavoarului (marginea ei era spartă) am descoperit nişte ochelari negri, mari cât aproape o jumătate de fată. I-am pus la ochi. Perdeaua ardea acum cu flacăra sodiului. Citeam mereu, ridicând foile de pe jos şi aşezându-le apoi pe singura măsuţă nerăsturnată. O parte din text lipsea.

Parcurgeam procesele-verbale ale experienţelor efectuate. Astfel am aflat că, timp de patru zile, oceanul fusese supus acţiunii iradierii într-un punct situat la 1400 de mile nord-est de poziţia actuală. Toate acestea m-au umplut de uimire, deoarece utilizarea razelor Roentgen era interzisă prin convenţia ONU pe considerentul acţiunii lor ucigaşe şi eram pe deplin sigur că nimeni nu se adresase Pământului pentru a obţine aprobarea acestor experienţe. La un moment dat, ridicându-mi capul, am observat în oglinda uşii întredeschise a dulapului propriul meu chip: o faţă cadaveric de palidă cu ochelari negri. Încăperea luase o înfăţişare feerică, arzând în nuanţe albe şi albăstrii, dar după câteva minute a răsunat un scrâşnet prelung, şi în

exteriorul ferestrelor s-au lăsat jaluzelele ermetice; în cameră se făcuse întuneric, dar imediat lumina artificială s-a aprins, de data aceasta părând extrem de slabă. Se făcea din ce în ce mai cald, până când zumzetul egal, ce putea fi auzit dinspre găurile de aer condiţionat, s-a prefăcut într-un şuierat plângăreţ. Instalaţiile de răcire ale staţiei lucrau cu toată puterea. Zăpuşeala stătută continua totuşi să crească.

Un zgomot de paşi mi-a ajuns la urechi. Cineva trecea pe coridor. Din două sărituri m-am găsit la uşă. Paşii şi-au slăbit zvonul, apoi au contenit. Cel care umblase era în spatele uşii. Clanţa s-a răsucit încet; fără a mai gândi, am prins-o cu un gest reflex şi am ţinut-o strâns. Apăsarea nu se întărea, dar nici nu slăbea. Cel de dincolo de uşă se comporta ca şi cum ar fi fost luat prin surprindere. Un timp, nici unul dintre noi n-a lăsat clanţa din mână; deodată am simţit că strânsoarea a cedat; doar un foşnet slab îmi dădea de veste că necunoscutul se îndepărtează. Am mai rămas o vreme ciulind urechile, dar tăcerea domnea din nou.

OASPEŢII

Am împăturit în grabă şi am ascuns în buzunar însemnările lui Gibarian. M-am apropiat încet de dulap şi am privit înăuntru — scafandrele şi îmbrăcămintea zăceau îngrămădite într-un colţ, dând impresia trupului unui om. De sub un morman de hârtii împrăştiate pe duşumea se zărea marginea unui plic. L-am ridicat. Îmi era adresat. Pe când rupeam plicul, am simţit că mi se pune un nod în gât, şi mi-a trebuit un efort de voinţă ca să mă decid să despăturez foaia. Cu scrisul său regulat, extrem de mărunt, dar citeţ, Gibarian notase:

Ann. Solar. Vol. I. Vezi şi Anexa: Vol. Separat al lui Messenger în probl. F.; "Micul Apocrif al lui Ravintzer.

Asta era totul, nici un cuvânt în plus. Scrisul părea să fi fost aşternut în grabă. Să însemne aceste cuvinte vreo comunicare importantă? Când au fost scrise? M-am gândit că trebuie să mă duc cât mai repede la bibliotecă. Cunoşteam acea anexă la primul anuar solaristic, adică ştiam de existenţa ei, dar n-o

răsfoisem niciodată, pentru că nu prezenta decât o valoare istorică. În schimb, despre numitul Ravintzer sau despre Micul său Apocrif n-auzisem nicicând.

Ce era de făcut?

Întârziasem mai bine de un sfert de oră. De la uşă am mai aruncat o privire întregii încăperi. Abia acum am observat patul fixat vertical de-a lungul peretelui, deoarece îl acoperea o mare hartă desfăşurată a lui Solaris. Îndărătul hărţii atârna ceva. Era un magnetofon portativ. Am scos aparatul din tocul său, pe care l-am agăţat în cuiul pe care stătuse, iar magnetofonul l-am vârât în buzunar. Am aruncat o privire pe contor: banda era înregistrată aproape în întregime.

Din nou m-am oprit o clipă în dreptul uşii, având ochii închişi şi ascultând cu mare încordare liniştea ce domnea în afara încăperii. Nimic. Am deschis uşa. Coridorul îmi părea un tunel sumbru. Abia acum mi-am lepădat ochelarii negri şi am văzut luminile slabe de pe tavan. Am închis uşa şi m-am îndepărtat spre stânga, către postul de radio.

M-am apropiat de rotonda de la care porneau coridoare ca spiţele unei roţi; trecând de un gang lateral şi îngust, ce ducea probabil la baie, am întrezărit un trup corpolent care se confunda cu semiîntunericul.

M-am oprit înmărmurit. Din adâncul acelui culoar lateral păşea cu un mers încet şi legănat o uriaşă negresă. Am remarcat strălucirea ochilor ei şi aproape imediat i-am auzit călcătura moale a tălpilor desculţe. Nu purta decât un fel de fustă gălbuie, parcă împletită din paie; sânii uriaşi ai acelei femei atârnau, iar umerii ei negri aveau mărimea şoldurilor unui om normal; a trecut pe lângă mine la o distanţă de un metru fără să-mi fi aruncat nici o privire şi a dispărut, legănându-şi soldurile, asemănătoare sculpturilor steatopigice din epoca neolitică, pe care le poţi vedea în muzeele de antropologie. Acolo unde coridorul cotea, negresa s-a întors spre uşa cabinei lui Gibarian şi a dispărut înăuntru. În timp ce deschisese uşa, femeia s-a conturat o clipă pe fondul puternicei lumini ce ardea în cameră. Uşa s-a închis încet şi am rămas singur. Am apucat cu mâna dreaptă pumnul mâinii stângi şi l-am strâns de mi-au pârâit oasele. Priveam buimac în preajmă. Ce s-a întâmplat? Ce erau toate astea? Brusc, de parcă cineva m-ar fi izbit, mi-am adus aminte de faptul că Snaut mă prevenise. Dar ce însemnau

toate astea? Cine era acea afrodită grotescă? De unde apăruse? Am făcut un pas, doar un singur pas în direcţia cabinei lui Gibarian, dar am înţepenit locului. Ştiam prea bine că n-am să intru acolo. Cu nările dilatate, respiram din greu. Ceva nu era în ordine, ceva nu se potrivea... Ah, da. Aşteptasem în mod reflex mirosul izbitor al transpiraţiei ei, dar în momentul în care negresa trecuse la un pas de mine n-am simţit nimic.

Nu ştiu câtă vreme am stat aşa, sprijinit de metalul rece al peretelui. Staţia era stăpânită de linişte şi singurul zgomot perceptibil era vuietul îndepărtat şi monoton al compresoarelor de aer condiţionat.

Mi-am dat uşor cu palma peste obraz şi m-am îndreptat lent spre postul de radio. Când am apăsat pe clanţă, am auzit o voce ascuţită:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, Kelvin.

Snaut şedea în faţa mesei între o grămadă de cutii de aluminiu şi pupitrul aparatului de emisie şi mânca direct dintr-o cutie de conserve un concentrat de carne. Nu ştiu din ce motiv şi-a ales drept locuinţă sala postului de radio. Stăteam împietrit în pragul uşii, privind la maxilarele lui, ce mestecau ritmic, şi deodată mi-am dat seama cât sunt de flămând. M-am apropiat de un raft, am ales dintr-o grămada de farfurii pe cea mai puţin prăfuită şi m-am aşezat faţă-n faţă cu el. Am mâncat câtăva vreme în tăcere, apoi Snaut s-a sculat, a scos din dulapul din perete un termos şi a turnat câte un pahar de bulion fierbinte. Aşezând termosul pe duşumea, fiindcă pe masă nu mai era loc, m-a întrebat:

— L-ai văzut pe Sartorius?

— Nu. Unde e?

— Sus.

Sus era laboratorul. Am mâncat tăcut mai departe, până când am golit cutia de conserve. În cabina postului de radio se instaurase noaptea. Fereastra era închisă ermetic din exterior, iar sub tavan ardeau patru tuburi luminiscente. Reflexul lor juca pe

plasticul ce învelea emiţătorul radioului. Pielea întinsă de pe pomeţii lui Snaut era înţesată de vinişoare roşii. Purta pe el un sveter negru, larg şi ros pe alocuri.

— Ţi-e rău? a întrebat.
— Nu. De ce-ar trebui să-mi fie?
— Eşti leoarcă de sudoare.
Mi-am şters fruntea cu dosul palmei. Într-adevăr, transpiraţia şiroia pe mine; era probabil o reacţie după şocul prin care trecusem. Mă privea cercetător. Oare trebuia să-i spun? Voiam ca el însuşi să-mi acorde mai multă încredere. Cine cu cine se juca aici şi care erau regulile jocului?
— E cald, am rostit. Credeam că instalaţia voastră de aer condiţionat funcţionează mai bine.
— După vreo oră, temperatura se va echilibra. Eşti însă sigur că este numai din cauza căldurii? m-a iscodit, aţintindu-şi asupră-mi privirile. Mestecam conştiincios, ca şi cum nu l-aş fi remarcat.
— Ce intenţionezi să faci? m-a întrebat, în sfârşit, când am terminat să mâncăm. A azvârlit vesela şi cutiile goale în chiuveta de lângă perete şi s-a întors în fotoliul său.
— Mă voi adapta vouă, am răspuns flegmatic. Doar aveţi un plan de cercetări. Vreun nou excitant, raze Roentgen, s-ar părea, sau ceva asemănător, nu-i aşa?
— Roentgen? şi-a ridicat el sprâncenele. Unde-ai mai auzit de toate astea?
— Nu ţin minte. Mi-a spus cineva. Poate că pe "Prometeu". Dar ce? Aţi şi aplicat razele?
— Nu cunosc amănunte. A fost ideea lui Gibarian. Acţiunea a iniţiat-o împreună cu Sartorius. Dar cum de-ai putut afla?
Am ridicat din umeri.
— Nu cunoşti amănuntele? Doar trebuia să fii de faţă, fiind vorba de domeniul tău..., m-am oprit fără să-mi termin fraza. Tăcea. Zumzetul instalaţiei de aer comprimat s-a liniştit; temperatura se menţinea acum la un nivel suportabil. În aer se auzea numai un sunet înalt, nesfârşit, ca bâzâitul unei muşte în agonie. Snaut s-a sculat, s-a apropiat de pupitrul de comandă şi a început să manevreze diferite comutatoare fără nici o noimă, deoarece comutatorul principal se afla în poziţie moartă. A moşmondit aşa câtăva vreme şi, tot cu spatele la mine, a rostit:
— Va fi nevoie să completăm formalităţile în legătură cu cele întâmplate... Ştii?
— Da?
S-a întors şi m-a privit cu nişte ochi ce exprimau o furie

vecină cu turbarea. Nu pot spune că intenţionat încercam să-l scot din sărite cu laconismul meu, dar, neînţelegând nimic din jocul ce se desfăşura aici, preferam să fiu rezervat. Mărul lui Adam, extrem de proeminent, îi juca în sus şi-n jos peste gulerul sveterului.

— Ai fost la Gibarian, spuse deodată. Nu era o întrebare. Am ridicat sprâncenele şi-l priveam liniştit în faţă. Ai fost în camera lui, a repetat.

— Am schiţat un gest vag cu capul, ca şi cum aş fi spus: "Să zicem". Voiam ca el să vorbească mai departe.

— Cine era acolo? a întrebat.

Ştia despre ea!!!

— Nimeni. Dar cine putea fi acolo? l-am întrebat.

— De aceea nu mi-ai dat drumul?

Am zâmbit:

— Mă speriasem. După avertismentul tău, când am văzut clanţa mişcându-se, am reţinut-o în mod reflex. De ce nu mi-ai spus că eşti tu? Te-as fi lăsat să intri.

— Credeam că e Sartorius, a spus nesigur.

— Şi ce-are a face?

— Ce crezi despre... despre ce s-a-ntâmplat acolo? s-a eschivat el cu o întrebare.

Am şovăit:

— Trebuie să ştii mai bine decât mine. Unde este el?

— În frigider, mi-a răspuns imediat. L-am transportat acolo numaidecât, de dimineaţă... din pricina căldurii.

— Unde l-ai găsit?

— În dulap.

— În dulap? Nu mai trăia?

— Inima îi mai bătea, dar nu mai respira. Era în agonie.

— Ai încercat să-l salvezi?

— Nu.

— De ce?

Nu ştia ce să-mi răspundă.

— N-am mai reuşit. A murit înainte de a-i putea da vreo asistenţă.

— Stătea în dulap? Intre scafandre?

— Da.

S-a apropiat de un mic birou aflat în colţul camerei şi a luat — coală de hârtie. Mi-a întins-o în fată.

— Am încheiat, după cum vezi, un proces-verbal provizoriu, spus. E chiar bine că ai trecut prin cabina lui. Cauza decesului... o injecţie cu o doză mortală de pernostal. Stă scris lici...

Am străbătut cu privirea scurtul text.

— Sinucidere..., am repetat cu voce stinsă. Dar cauza?

— Nelinişte... depresiune sau cum vrei s-o numim. Te pricepi la astea mai bine decât mine.

— Pricep doar ceea ce văd singur, i-am răspuns şi l-am privit Ie jos în sus, fiindcă stătea aplecat deasupra mea.

— Ce vrei să spui? a întrebat pe un ton liniştit.

— Şi-a injectat pernostal şi s-a ascuns în dulap? Nu-i aşa? Dacă lucrurile au stat astfel, atunci nu-i vorba de nici o depresiune sau de vreo nelinişte, ci de o acută psihoză. Paranoia... probabil... i se părea că vede ceva... Vorbeam tot mai încet, privindu-l drept în ochi.

S-a îndepărtat până la pupitrul emiţătorului de radio şi din nou a început jocul cu comutatoarele.

— Aici se află semnătura ta, am rostit după o clipă de tăcere. Dar Sartorius?

— Este în laborator. Ti-am spus doar. Nu se arată: cred că...

— Ce anume?

— Cred că s-a încuiat.

— S-a încuiat? Aaa! S-a încuiat...

— Poate s-a baricadat?

— Poate.

— Snaut..., am spus, în staţie se află *cineva.*

— Ai văzut?!

Mă privea cu spatele încovoiat.

— Doar m-ai prevenit. Despre cine e vorba?... O halucinaţie?

— Ce ai văzut!?

— Un om. Ce spui?

Tăcea. S-a întors cu faţa spre perete, de parcă n-ar fi vrut să-l privesc. Bătea cu degetele pe reţeaua metalică. I-am privit mâinile: pe încheieturile degetelor nu mai erau urme de sânge. Am avut o revelaţie scurtă, fulgerătoare.

— Acea persoană este reală, am rostit încet, aproape în şoaptă, ca şi cum i-aşi fi transmis o taină ce putea fi auzită de altcineva. Ce zici? Poţi s-o... atingi. Poţi s-o răneşti... Când ai văzut-o ultima oară?... Astăzi?

— De unde ştii?!

Nu s-a întors spre mine. A rămas mai departe în faţa peretelui, de care se izbea mereu ca sub şocul cuvintelor mele.

— Imediat înainte de descinderea mea... Nu mult înainte...

S-a chircit ca şi când l-aş fi lovit. Am văzut ochii lui înnebuniţi.

— Tu!!! rosti el gâtuit. Cine eşti tu!?.

Făcea impresia că ar vrea să se arunce asupra mea. La aceasta nu mă aşteptasem. Lucrurile luaseră o întorsătură periculoasă. Nu credea că sunt acela drept care mă dădeam? Ce însemna asta? Mă privea cu o spaimă nemărginită. Oare ajunsese la nebunie? Intoxicaţie? Toate păreau posibile. Dar o văzusem pe acea creatură... prin urmare chiar şi eu...

— Cine era? am întrebat. Aceste cuvinte l-au liniştit. M-a scrutat bănuitor câtva timp; nu mă credea încă. Ştiam acum că pornisem pe un drum greşit şi că Snaut nu-mi va spune nimic. S-a aşezat încet în fotoliu şi şi-a cuprins capul în mâini.

— Ceea ce se-ntâmplă aici..., a murmurat. Maligna...

— Cine era? am stăruit eu.

— Dacă nu ştii..., a şoptit.

— Ce-i?

— Nimic.

— Snaut, spusei, suntem suficient de departe de casă. Să jucăm cu cărţile pe faţă. Şi aşa lucrurile sunt prea încâlcite.

— Dar ce vrei?

— Vreau să-mi spui pe cine ai văzut.

— Dar tu...? spuse bănuitor.

— Ne jucăm de-a baba oarbă. Iţi voi spune şi-mi vei spune şi tu. Fii liniştit, nu te voi lua drept nebun, fiindcă ştiu...

— Drept nebun! O, Doamne! încerca să râdă. Omule, dar tu nu... chiar nimic nu... Dar asta ar fi însemnat o salvare. Dacă el ar fi crezut măcar o clipă că este vorba de nebunie, n-ar fi făcut-o, ar fi trăit...

— Prin urmare ceea ce ai scris în procesul-verbal despre dereglare este o minciună?

— Evident!

— De ce nu scrii adevărul?

— De ce...? a repetat.

S-a făcut linişte. Din nou orbecăiam în întuneric, nu înţelegeam nimic, deşi un moment mi se păruse că voi reuşi să-l conving şi că vom ataca împreună enigma. De ce, de ce nu voia

să vorbească?!

— Unde sunt automatele? am întrebat.

— În magazie. Le-am închis pe toate cu excepţia celor ce servesc aeroportul.

— De ce? Din nou nu mi-a răspuns. Nu-mi spui?

— Nu pot.

În toate astea exista ceva ce nu puteam sesiza. Să mă duc sus, la Sartorius? Deodată mi-am adus aminte de foaia pe care o aveam asupra mea, şi acest fapt mi s-a părut ca fiind cel mai important în acea clipă.

— Îţi imaginezi oare posibilitatea continuării muncii în astfel de condiţii? am întrebat.

A dat din umeri ironic.

— Ce însemnătate are?

— Aşa deci! Prin urmare ce intenţionezi să faci?

Tăcea. In liniştea ce ne împresura s-a putut desluşi ecoul îndepărtat al unor paşi desculţi. Printre aparatele nichelate şi acoperite cu plastic, printre dulapurile înalte cu aparatură electronică, utilaj chimic, aparate de precizie, acel mers lipăit suna fie ca sfidarea unui farsor, fie ca scornirea unui nebun. Paşii se apropiau. M-am sculat, observând cu cea mai mare încordare mişcările lui Snaut. Acesta asculta cu ochii întredeschişi, dar nu părea deloc să fie speriat. Prin urmare nu de ea îi era frică??

— De unde s-a ivit? am întrebat. Şi văzând că nu se grăbeşte să-mi răspundă, am continuat: Nu vrei să spui?

— Nu ştiu.

— Bine.

Paşii s-au îndepărtat şi din nou s-a aşternut tăcerea.

— Nu mă crezi? a spus. Îţi dau cuvântul că nu ştiu.

Fără nici o vorbă, am deschis dulapul cu scafandre şi am început să dau la o parte învelişurile lor grele, goale. După cum mă aşteptam, în fund atârnate în cârlige, se aflau pistoale cu gaze, servind la deplasarea în vidul lipsit de gravitaţie. Nu făceau multe parale, dar constituiau totuşi un fel de armă pe care trebuia s-o prefer în locul nici uneia. Am verificat încărcătorul şi mi-am trecut peste umăr cureaua de susţinere. Snaut m-a urmărit cu atenţie. Pe când reglam lungimea curelei, şi-a dezvelit dinţii galbeni într-un zâmbet batjocoritor.

— Succes la vânătoare! mi-a spus.

— Îţi mulţumesc pentru toate, i-am replicat, îndreptându-mă spre uşă.

A sărit de pe fotoliu.

— Kelvin! L-am privit. Nu mai zâmbea. Nu ştiu dacă am văzut vreodată o faţă atât de chinuită. Kelvin, asta nu-i... eu... Într-adevăr, nu pot, a bolborosit. Am mai aşteptat; poate va mai vorbi, dar el îşi mişca doar buzele ca şi cum ar fi încercat să arunce din gură ceva.

M-am întors şi am ieşit fără să rostesc nici un cuvânt.

SARTORIUS

Coridorul era pustiu. Ducea mai întâi drept, apoi cotea la dreapta. Nu mai vizitasem niciodată staţia, dar locuisem timp de şase săptămâni, în cadrul antrenamentului necesar, în copia ei fidelă, aflată la institut, pe Pământ. Ştiam încotro duc scările cu trepte de aluminiu. Biblioteca era adâncită în întuneric. Am găsit pe pipăite comutatorul! Am scos din fişier cotele primului volum al anuarului solaristic şi al anexei. După apăsarea unei clape, s-a aprins o lumină roşie. Am verificat în dispozitivul de înregistrare: cartea se afla la Gibarian, la fel ca şi cealaltă, *Micul Apocrif.* Am stins lumina şi am revenit jos. Mi-era teamă să intru în cabina lui, deşi auzisem paşii cunoscuţi cum se îndepărtează... Se putea însă întoarce. Un timp am rămas în faţa uşii, până când, strângând din dinţi, am reuşit să-mi stăpânesc teama şi am intrat.

Camera luminată era goală. M-am apucat să caut printre cărţile întinse pe duşumeaua din faţa ferestrei; la un moment dat m-am apropiat de dulap şi l-am închis. Îmi făcea rău vederea spaţiului gol căscat între scafandre. Anexa nu se afla sub fereastră. Am luat metodic un volum după altul până când, în ultima grămadă de cărţi aşezate între pat şi dulap, am descoperit tomul căutat. Speram că voi da în el peste vreo indicaţie şi, într-adevăr, la indicele de nume era pus un semn: cu un creion roşu fusese încercuit un nume care nu-mi spunea nimic: Andre Berton. Apărea în două pagini diferite. Prima menţiune mă informa că Berton fusese pilot de rezervă pe nava

lui Shannahan. Următoarea notă privitoare la el se găsea la peste o sută de pagini mai departe. Imediat după descindere, expediţia se comportase cu o precauţie deosebită, dar când, după 16 zile, s-a dovedit că oceanul plasmatic nu numai că nu manifestă nici un fel de semne de agresivitate, ci, dimpotrivă, se retrage în faţa fiecărui obiect apropiat de suprafaţa lui, evitând, pe cât putea, un contact nemijlocit cu aparatura sau oamenii, Shannahan şi locţiitorul său, Timolis, au anulat o serie de prevederi ale măsurilor de securitate, întrucât îngreunau şi întârziau desfăşurarea lucrărilor.

Expediţia a fost împărţită în mici grupuri de două şi de trei persoane, care făceau uneori zboruri de câteva sute de mile deasupra oceanului; emiţătoarele folosite până atunci ca mijloc de izolare a terenului de lucru au fost aduse la Bază. Primele patru zile ale acestei modificări în metoda de efectuare a cercetărilor au trecut fără nici un fel de accidente, dacă nu ţinem seama de defecţiunile ivite din când în când la aparatele de oxigen ale scafandrelor: supapele s-au dovedit a fi sensibile la acţiunea corosivă a atmosferei otrăvitoare, din care cauză a fost necesară înlocuirea lor aproape zilnică.

În ziua a cincea (a 21-a, numărând de la momentul descinderii), doi cercetători, Carucci şi Fechner (primul era radiobiolog, iar al doilea fizician), au efectuat un zbor de explorare deasupra oceanului, într-un mic aeromobil de două persoane. (Acesta nu era un vehicul zburător, ci unul bazat pe principiul pernei de aer comprimat).

Când nici după şase ore n-au revenit, Timolis, care conducea Baza, în lipsa lui Shannahan, a ordonat starea de alarmă şi i-a trimis pe toţi oamenii disponibili în căutarea dispăruţilor.

Printr-o împrejurare fatală, tocmai în acea zi legătura radio s-a întrerupt la vreo oră de la plecarea grupelor de salvare; cauza era o mare pată (apărută pe soarele roşu), ce emitea o intensă radiaţie corpusculară în straturile înalte ale atmosferei. Funcţionau doar aparatele cu unde ultrascurte care permit comunicarea la distanţe ce nu depăşea circa 20 de mile. În plus, înainte de crepuscul, ceaţa s-a îndesit, iar cercetările au trebuit să fie întrerupte.

Când grupurile de salvare se întorceau la Bază, unul dintre ele a descoperit aeromobilul la o distantă de numai 80 de mile de ţărm. Motorul funcţiona, şi aparatul se înălţa deasupra

valurilor. În cabina străvezie se afla doar un singur om, în stare de semiconştienţă Era Carucci.

Aeromobilul a fost readus la Bază, iar lui Carucci i s-a acordat asistenţă medicală; îşi revenise încă în aceeaşi seară. Despre soarta lui Fechner n-a putut spune nimic. Îşi amintea doar că, în timp ce intenţiona să se întoarcă, a început să simtă o greutate la respiraţie. Supapa aparatului său de respirat se bloca din când în când, şi la fiecare inspiraţie pătrundea înăuntrul scafandrului o mică doză de gaze otrăvitoare.

Încercând să repare aparatul colegului său, Fechner a trebuit să-şi desprindă curelele de siguranţă şi să se scoale; acesta fusese ultimul fapt de care îşi mai amintea Carucci. Desfăşurarea probabilă a evenimentelor era — după aprecierea specialiştilor — următoarea: reparând aparatul lui Carucci, Fechner a deschis chepengul cabinei, deoarece sub cupola joasă nu se putea mişca în voie — presupunere plauzibilă, cabina aeromotoarelor nefiind ermetizată, ci doar un mijloc de protecţie împotriva precipitaţiilor atmosferice şi vântului. Pesemne că, în timpul manipulaţiilor, aparatul de oxigen al lui Fechner s-a defectat; ameţit, fizicianul a ieşit prin chepengul cabinei pe fuzelajul vehiculului şi a căzut în ocean.

*

Aceasta era istoria primei victime a oceanului. Zadarnice au fost toate căutările, deşi, datorită scafandrului, cadavrul ar fi trebuit să plutească. De altfel poate că într-adevăr plutea, dar străbaterea şi cercetarea a mii de mile pătrate, acoperite aproape continuu de ceaţă, depăşeau posibilitatea expediţiei.

După căderea amurgului (mă întorc la evenimentele anterioare), s-au înapoiat toate aparatele de salvare, cu excepţia unui mare elicopter de transport, cu care plecase Berton; acesta a reapărut deasupra Bazei aproape după o oră de la căderea întunericului, când toţi erau serios îngrijoraţi de soarta lui. Se afla într-o stare de şoc nervos. A reuşit cu propriile-i forţe să iasă din aparat, dar de îndată ce a atins solul a luat-o la goană, strigând şi plângând; pentru un bărbat care avea în urma lui 17 ani de navigaţie cosmică, şi adesea în condiţii dintre cele mai grele, comportarea era surprinzătoare.

Medicii bănuiau că pilotul suferise o intoxicaţie. După două

zile, Berton redobândise un echilibru aparent; totuşi refuza să părăsească, fie chiar pentru o clipă, bordul navei principale; nu voia nici măcar să se apropie de hubloul prin care se vedea o privelişte a oceanului. Declara că doreşte să prezinte un raport asupra zborului său. Insista, afirmând că este o chestiune de extremă însemnătate. Raportul acela, examinat de Consiliul expediţiei, a fost considerat drept produsul patologic al minţii unui intoxicat cu gazele atmosferei solarisiene şi, ca atare, a fost anexat nu la istoria expediţiei, ci la istoria bolii lui Berton. Şi cu aceasta se termina relatarea acelor întâmplări.

Atât spunea anexa. Mi-am dat seama că esenţa chestiunii trebuia, evident, căutată în însuşi raportul lui Berton; ce anume i-a provocat încercatului pilot un şoc nervos? M-am apucat din nou să răscolesc printre cărţi, dar n-am reuşit să dau peste *Micul Apocrif.* Eram din ce în ce mai obosit. Am amânat deci viitoarele căutări pentru mâine şi am părăsit cabina. Pe când treceam pe lângă scara de aluminiu, am remarcat pe trepte petele de lumină ce veneau de sus. Prin urmare, Sartorius mai lucra şi la ora aceasta! M-am gândit că ar trebui să-l văd.

Sus era întrucâtva mai cald. În coridorul larg, dar scund, se simţea o adiere slabă. Fâşiile de hârtie foşneau continuu în dreptul gurilor de ventilaţie. Uşa laboratorului central era făcută dintr-o placă groasă de sticlă zgrunţuroasă, încadrată într-o ramă metalică. Pe dinăuntru sticla era acoperită cu ceva de culoare închisă, lumina străbătea doar prin ferestruicile înguste, aşezate sub tavan. Am apăsat clanţa, dar, după cum era de prevăzut, uşa n-a cedat. Înăuntru domnea tăcerea şi din când în când putea fi auzit un sâsâit slab, ca acela emis de un arzător cu gaz. Am bătut — nici un răspuns.

— Sartorius! am spus. Doctor Sartorius! Sunt eu, Kelvin, noul venit. Trebuie să te văd, te rog, fii bun şi deschide!

Un foşnet slab, ca şi cum cineva ar fi păşit pe o hârtie mototolită şi din nou s-a lăsat liniştea.

— Sunt eu, Kelvin! Doar ai auzit de mine! Am sosit de pe "Prometeu" în urmă cu câteva ore, am adăugat, apropiind gura de locul în care cadrul uşii se întâlnea cu rama metalică. Doctore Sartorius! Aici nu e nimeni... sunt doar eu! Deschide, te rog!

Tăcere. Apoi din nou un foşnet uşor. Câteva izbituri foarte desluşite de parcă nişte instrumente metalice ar fi fost aşezate pe o tavă de metal. Şi deodată am înmărmurit: răsunau paşi

mărunţi, ca ai unui copil care aleargă — tropotul des şi grăbit al unor picioruşe. Poate... poate... cineva imita abil aceşti paşi, bătând cu degetele darabana pe o cutie goală, cu bună rezonanţă.

— Doctore Sartorius!!! am strigat. Deschizi sau nu?!

Nici un răspuns, şi din nou acel tropot de copil şi totodată câţiva paşi mari şi repezi, foarte greu de distins, ca şi cum omul ar fi călcat în vârful picioarelor. Dar dacă mergea, cum putea să imite în acelaşi timp umbletul copilului? Dar ce mă priveşte! m-am gândit şi, fără să-mi stăpânesc indignarea, care începuse să mă cuprindă, am ţipat:

— Doctore Sartorius!!! N-am zburat timp de 16 luni ca să mă sperie comediile voastre!!! Număr până la zece, apoi voi forţa uşa!!!

Mă îndoiam de reuşita acestei încercări.

Reculul pistolului cu gaze nu era prea puternic, dar eram hotărât să-mi îndeplinesc într-un fel sau altul ameninţarea, indiferent daca trebuia să plec în căutarea unor materiale explozive, care cu siguranţă nu lipseau din magazie. Mi-am spus că n-am voie să mă supun, că nu pot juca la nesfârşit cu aceste cărţi demenţiale, pe care mi le tot vârau în mâini circumstanţele.

S-a auzit un hârşâit ca şi cum ceva ar fi fost împins; înăuntru o draperie a lunecat lateral cu vreo jumătate de metru. O umbră zveltă a căzut peste placa mată, ca brumată de chiciură, a uşii, şi un glas strident, cam răguşit, mi-a strigat:

— Voi deschide, dar trebuie să-mi promiţi că nu vei intra.

— Atunci pentru ce mai deschizi?! am răcnit.

— Voi ieşi eu.

— Bine. Îţi promit.

Cheia răsucită în broască a scrâşnit uşor, apoi o siluetă neagră, acoperind jumătate de uşă, a tras prudent în urma sa draperia. Acolo se întâmplau lucruri din cale afară de ciudate. Auzeam fâşâitul unei măsuţe împinse pe duşumea şi în sfârşit placa translucidă s-a dat în lături atât încât să-i îngăduie lui Sartorius să se strecoare pe coridor. Stătea înaintea mea, acoperind cu trupu-i uşa. Era slab, foarte înalt, iar sub tricoul crem trupul său părea alcătuit doar din oase. La gât avea o eşarfă neagră; pe umeri — un halat de laborator ars, de reactivi. Capul foarte îngust şi-l ţinea într-o parte. Aproape o jumătate din

figură îi era acoperită de ochelari negri, foarte bombaţi, care m-au împiedicat să-i văd ochii. Maxilarul îi era lung, gura învineţită şi uriaşă, parcă degerată, la fel şi urechile, tot vinete. Era nebărbierit. Mai jos de coate îi atârnau, agăţate de nişte benzi, mănuşile de radioprotecţie, din cauciuc roşu. Am stat aşa, un moment, privind unul la altul cu o aversiune evidentă. Resturile firelor de păr (părea că se tundea singur cu maşina) erau de culoarea plumbului, barba, albită cu totul. Cu faţa bronzată, ca Snaut, Sartorius avea fruntea doar pe jumătate pârlită. Părea că poartă la soare întotdeauna o calotă.

— Ascult, a rostit în fine. Aveam impresia că nu-l interesa atât ceea ce am să-i spun, cât să tragă încordat cu urechea în direcţia spaţiului din spatele său, lipindu-se mereu de placa de sticlă. Vreme de o clipă n-am ştiut cum să-i vorbesc, aşa încât să nu spun o prostie.

— Mă numesc Kelvin... am început. Trebuie să fi auzit de mine. Sunt, adică... am fost colaboratorul lui Gibarian.

Faţa-i slabă, brăzdată toată de linii verticale — aşa va fi arătat Don Quijote —, era lipsită de expresie.

— Am aflat că Gibarian... nu mai trăieşte.

Am amuţit. Ochelarii lui mari, negri, aţintiţi asupra mea, mă inhibau.

— Da. Ascult...

Cuvintele aveau un accent de nerăbdare.

— S-a sinucis?... Cine i-a găsit trupul? Dumneata sau Snaut?

— De ce mi te adresezi mie în această chestiune? Doctorul Snaut nu ţi-a spus...?

— As vrea să aud ce ai de spus dumneata în această privinţă...

— Eşti psiholog, doctore Kelvin?

— Da. Dar de ce?

— Om de ştiinţă?

— Să zicem. Dar ce legătură are...?

— Credeam că eşti funcţionar al secţiei de criminalistică sau poliţist. Acum este ora două şi patruzeci, iar dumneata, în loc să te integrezi, după cum ar fi fost de înţeles, ritmului de lucrări desfăşurate în staţie, nu numai că încerci brutal să pătrunzi în laborator, dar mă şi interoghezi de parcă aş fi suspectat.

M-am stăpânit, dar cu un asemenea efort încât fruntea mi s-a brobonit de sudoare.

— *Eşti* suspectat, Sartorius! am rostit cu o voce înăbuşită.

Voiam să-l lovesc cu orice preţ, de aceea am adăugat vehement:

— Şi o ştii prea bine!

— Dacă nu-ţi retragi cuvintele, Kelvin, şi nu-mi ceri scuze, te voi reclama în raportul radio!

— Pentru ce trebuie să-mi cer scuze? Pentru faptul că în loc să mă primeşti, în loc să-mi explici sincer ce se-ntâmplă aici, dumneata te închizi şi te baricadezi în laborator?! Ţi-ai pierdut minţile?! In fond ce eşti? Un savant sau un laş netrebnic?! Spune! îmi poţi răspunde?!

Nici nu mai ştiu ce strigam, dar el a rămas neclintit. Peste pielea-i palidă, cu porii dilataţi, se prelingeau picături mari de sudoare. Deodată mi-am dat seama: nici nu m-asculta! Stătea cu mâinile la spate şi cu toată forţa încerca să reţină închisă uşa care tresălta uşor, ca şi când cineva ar fi împins-o de cealaltă parte.

— Te rog... pleacă... a gemut cu un glas bizar şi piţigăiat. Pentru Dumnezeu... pleacă! Pleacă! Coboară, te rog... voi veni, voi face tot ce vei vrea, dar acum, te rog, să pleci!!!

În acest glas era atâta zbucium, încât, cu totul înmărmurit, am întins reflex mâna, vrând să-l ajut să ţină uşa, fiindcă era vădit că ea îl preocupa. In acea clipă însă a scos un ţipăt îngrozitor, de parcă m-aş fi aruncat asupra lui cu un cuţit. A început să se retragă, strigând cu vocea lui falsă: "Pleacă! pleacă!" şi apoi: "Mă întorc! mă întorc! mă întorc!! Nu! Nu!!!"

A deschis puţin uşa şi a sărit înăuntru. Mi se părea că la înălţimea pieptului său a trecut ceva auriu, ca un disc lucitor, iar laboratorul zumzăia acum surd, draperia s-a tras la o parte, o umbră mare şi înaltă a trecut prin dreptul geamului mat, draperia a revenit la locul ei şi nimic n-a mai putut fi văzut. Ce se petrecea acolo?! S-a auzit fuga unor paşi, goana nebunească s-a întrerupt cu o izbitură puternică, cu un zvon de sticlă, şi, deodată, a răsunat râsul unui copil...

Picioarele îmi tremurau; priveam îngrozit în toate părţile. S-a lăsat liniştea. M-am aşezat pe parapetul scund de plastic, ce se întindea de-a lungul ferestrei. Am stat aşa vreun sfert de oră, nu ştiu de ce, aşteptând ceva sau poate, ajuns la limita extenuării, nu-mi mai venea nici măcar să mă scol. Capul îmi crăpa de durere. De undeva, de deasupra, a venit un scrâşnet prelung şi

în acelaşi timp lumina s-a intensificat. De la locul meu vedeam doar o parte a coridorului circular ce mărginea laboratorul aflat în vârful staţiei, chiar sub scutul ultimei chiurase. De aceea pereţii lui erau în exterior concavi şi oblici, cu ferestre ogivale amplasate la distanţe de câţiva metri; jaluzelele ce le protejau din afară tocmai se ridicau: ziua soarelui albastru se apropia de sfârşit. Prin geamurile groase a invadat o strălucire orbitoare. Fiecare bară de nichel, fiecare clanţă s-a aprins ca un mic soare. Uşa laboratorului — o mare placă din sticlă zgrunţuroasă — s-a "închis aidoma gurii unui cuptor. Îmi priveam mâinile ce-şi pierduseră culoarea în aceeaşi lumină infernală. În dreapta ţineam pistolul cu gaz; îl scosesem din teacă fără să-mi fi dat seama. L-am pus la loc. Am priceput că nici chiar pistolul atomic nu-mi era de vreun folos. Ce aş fi putut face cu el? Să sparg uşa? Să pătrund în laborator?

M-am sculat. De la discul asemănător unei explozii cu hidrogen ce se lăsa în ocean, un fascicul orizontal de raze aproape tangibile a ajuns până la obrazul meu (tocmai coboram treptele), dându-mi senzaţia unei peceţi incandescente.

La jumătatea scării, răzgândindu-mă, am revenit sus. Am străbătut coridorul şi, după vreo sută de paşi, m-am pomenit de cealaltă parte a laboratorului, în faţa unei uşi de sticlă întru totul asemănătoare celeilalte. N-am încercat s-o deschid; bănuiam că este încuiată.

Căutam în peretele de plastic vreo ferestruică, fie numai un vizor; gândul de a-l spiona pe Sartorius nu mi se părea deloc nedemn. Voiam să sfârşesc cu presupunerile şi să aflu adevărul, deşi nu-mi imaginam dacă-l voi putea înţelege.

Îmi venise ideea că lumina pătrunde în sălile de laborator prin ferestrele din tavan, adică din chiurasa exterioară şi, dacă m-aş fi căţărat pe dinafară, poate că aş fi putut privi prin ele înăuntru. În acest scop trebuia să cobor ca să-mi iau scafandrul şi aparatul de oxigen. M-am oprit înaintea scărilor, întrebându-mă dacă merită. Era mai mult decât probabil ca sticla ferestrelor de sus să fie mată, dar n-aveam altă soluţie. Am coborât la nivelul mijlociu. Trebuia să trec pe lângă sala de radio. Uşa era larg deschisă. Snaut şedea în fotoliu, ca în momentul despărţirii noastre. Auzindu-mi paşii, a tresărit şi şi-a, deschis ochii.

— Alo, Kelvin! m-a chemat cu glas răguşit. Nu i-am răspuns. Ei, ai aflat ceva?

— Da. Nu este singur, am răspuns tărăgănând vorbele.

Gura i s-a crispat.

— Ia te uită! Asta înseamnă ceva. Şi azi, are oaspeţi?

— Nu-nţeleg de ce nu vrea să-mi spună nimic, am continuat indispus. Rămânând aici, tot am să aflu mai devreme sau mai târziu. Prin urmare ce rost au aceste secrete?

— Vei înţelege în momentul în care vei primi oaspeţi şi tu, mi-a replicat. Părea că aşteaptă ceva şi că nu prea are chef de vorbit. Unde te duci? a adăugat când m-am întors de plecare. Nu i-am mai răspuns.

Pe platforma aeroportului stătea, aşa cum o lăsasem, capsula mea, purtând urmele trecerii prin atmosferă. M-am apropiat de stelajele cu scafandre, dar brusc mi-a trecut dispoziţia de a întreprinde o escapadă pe chiurasa exterioară. Am făcut o întoarcere pe loc şi am coborât scara în spirală spre magazii. Culoarul îngust era plin de butelii şi de lăzi aşezate una peste alta. Pereţii erau aici din metal gol, ce lucea albăstrui în lumină. Câteva zeci de paşi încă şi sub tavan au apărut conductele aparaturii de răcire prinse de chiciură. Am pornit pe urmele lor; după un timp pătrundeam, printr-un inel gros de plastic, într-o încăpere închisă ermetic. Când am împins uşa grea, groasă cât două palme şi încadrată de un chenar de gumă, m-a pătruns până la oase frigul. M-am zgribulit. Din păienjenişul de conducte acoperite de zăpadă atârnau ţurţuri de gheată. Si aici se aflau lăzi, containere, rafturi pline cu cutii de conserve, toate sub un strat subţire de zăpadă. Tavanul semicilindric cobora spre peretele opus; acolo am văzut strălucind de jocul acelor de gheaţă o draperie groasă. Am dat-o deoparte. Pe un pat de ţevi de aluminiu zăcea o siluetă şuie, învelită în ceva cenuşiu. Am ridicat capătul acelei pânze şi am distins faţa prelungă a lui Gibarian. Părul negru, cu o şuviţă albă deasupra frunţii, se lipise de ţeastă. Mărul lui Adam i se ridicase, parcă frângându-i gâtul. Ochii uscaţi priveau drept în tavan, iar în colţul pleoapei se formase un strop mat de gheaţă. Gerul mă pătrunsese atât de tare, încât cu greu îmi reţineam clănţănitul dinţilor. Mi-am apropiat mâna de obrazul lui Gibarian. Mi s-a părut că am atins o bucată de lemn îngheţat. Din cauza bărbii care crescuse, pielea era aspră şi punctată în negru. O expresie de răbdare neţărmurită şi batjocoritoare îi îngheţase pe buze. Lăsând să cadă capătul linţoliului, am observat ieşind de sub

faldurile lui în partea cealaltă a cadavrului un fel de mărgele lunguieţe sau boabe de fasole. Deodată am încremenit: erau degetele unor tălpi goale văzute în racourci; buricele lor ovale erau uşor răşchirate. La capătul giulgiului se afla negresa.

Era culcată cu faţa-n jos, ca prăbuşită într-un somn adânc. Trăgeam centimetru după centimetru pânza groasă. Capul cu mici cârlionţi vineţii era aplecat în plica umărului ei masiv şi negru. Pielea lucioasă a spinării era bombată de muşchii coloanei vertebrale. Uriaşul trup nu era animat de nici o mişcare. Privindu-i din nou picioarele goale, m-a izbit un amănunt ciudat: tălpile nu erau câtuşi de puţin aplatizate de greutatea pe care trebuiau s-o susţină, nu erau nici măcar îngroşate de mersul desculţ. Le acoperea o pieliţă la fel de subţire ca aceea a spinării sau a palmelor.

Am întins mâna spre a-mi verifica impresia, dar de astă dată mi-a venit mult mai greu decât atunci când am atins mortul. Deodată am observat ceva neverosimil: deşi supus unei temperaturi de minus 20°, trupul negresei trăia, chiar se mişca. Şi-a tras piciorul cum ar fi făcut-o un câine adormit pe care l-ai fi apucat de labă.

Va îngheţa aici, mi-a trecut prin minte. Dar corpul femeii era liniştit şi nici prea rece; îmi stăruia în vârful degetelor senzaţia atingerii moi. M-am întors cu spatele la draperie, am coborât-o şi m-am înapoiat pe coridor. Mi se părea că acolo era o căldură nemaipomenită. Scările m-au dus în vecinătatea aeroportului. M-am aşezat pe o paraşută inelară strânsă rulou şi mi-am luat capul în mâini. Mă simţeam ca bătut. Nu pricepeam ce se întâmplă cu mine. Eram de-a dreptul distrus, gândurile mi se prăvăleau într-o prăpastie ameninţătoare: pierderea cunoştinţei, pieirea mi se păreau un dar de nespus, un ţel intangibil.

N-aveam de ce să mă mai duc la Snaut sau la Sartorius... Nu-mi imaginam că cineva a mai trăit vreodată atâtea grozăvii câte mă încercaseră pe mine până atunci. Singura soluţie salvatoare, echivalentă unei evadări, era diagnosticul de nebunie. Da, trebuie să-mi fi ieşit din minţi şi încă imediat după descindere. Iată cum acţionase oceanul asupra creierului meu: treceam dintr-o halucinaţie în alta. De vreme ce însă lucrurile stau aşa, nu mai trebuia să-mi irosesc forţele zbătându-mă inutil să rezolv problemele inexistente în realitate, ci să caut asistenţă medicală, să chem prin mijlocirea radioului nava "Prometeu", să

lansez semnalul SOS.

Atunci s-a întâmplat ceva cu totul surprinzător: gândul că mi-am pierdut minţile m-a liniştit.

Înţelegeam prea bine cuvintele lui Snaut, dacă presupunem că exista un Snaut şi că discutasem vreodată cu el, întrucât halucinaţiile puteau să fi început cu mult mai devreme. Cine ştie dacă, aflat încă la bordul lui "Prometeu", nu eram atins de accesul acut al unei boli mintale, iar tot ce trăisem nu era decât produsul creierului meu dezechilibrat? Dacă eram totuşi bolnav, puteam să mă însănătoşesc; această credinţă îmi dădea măcar speranţa izbăvirii de toate încercările de până acum, izbăvire pe care nu izbuteam în nici un fel s-o întrezăresc în noianul de coşmaruri trăite doar în câteva ore pe Solaris.

În primul rând, deci, trebuia să efectuez o experienţă logică asupra mea însumi — un *experimentum crucis,* care ar fi dovedit dacă într-adevăr mi-am pierdut minţile, şi ca atare sunt victima fantasmagoriilor propriei mele imaginaţii, sau dacă, oricât de absurd şi de neverosimil ar părea, trăirile mele au fost reale.

Gândeam aşa, privind la pilonul de metal care susţinea construcţia portantă a aeroportului; era un stâlp reliefat pe fondul peretelui şi acoperit cu plăci de tablă concave, vopsite în verde; pe alocuri, la un metru înălţime, lacul se cojise, ros probabil de cărucioarele purtătoare de rachete ce treceau pe acolo. Am pipăit oţelul, l-am încălzit timp de o clipă în palmă. Am ciocănit în marginea cilindrică a învelişului; oare halucinaţiile pot atinge un asemenea grad de realitate? Pot, mi-am dat singur răspunsul; în fond, era domeniul meu de cercetare.

Dar imaginea acelei probe cruciale era posibilă? La început mi se părea că nu, deoarece creierul meu bolnav (dacă într-adevăr este bolnav) va produce orice iluzii pe care i le voi cere. Dar nu numai în cazuri de boală, ci chiar şi în somnul cel mai normal ni se întâmplă să discutăm cu persoane pe care nu le cunoşteam în stare de veghe; să le punem întrebări şi să le auzim răspunsul; deşi acei interlocutori nu sunt decât plăsmuiri ale psihicului nostru, entităţi în mod temporar pseudo-independente, nu ştim totuşi ce cuvinte vor rosti până nu ni se adresează (în vis). De fapt însă acele cuvinte sunt produse de subconştientul nostru şi prin urmare ar trebui să le cunoaştem încă în clipa în care le-am scornit noi înşine pentru a le pune în gura iluzoriului personaj. Indiferent de ce aş plăsmui şi aş

realiza, mi-aş putea oricând spune că am procedat conform legilor care dirijează fenomenele onirice. Atât Snaut cât şi Sartorius puteau să nu existe deloc în realitate, aşa că orice întrebare pusă lor era inutilă.

Ce-ar fi, mi-am spus, să iau vreun drog ce acţionează puternic, cum e peyotlul, sau vreun alt preparat care creează halucinaţii şi viziuni colorate. Apariţia acestora ar fi probat că ceea ce mi-am autoadministrat există aievea. Dar nici aceasta — îmi continuam eu gândul — n-ar fi însemnat doritul experiment crucial, căci ştiam în ce mod va trebui să lucreze substanţa (pe care trebuia s-o aleg) şi în consecinţă nu era exclus ca luarea medicamentului şi efectele lui să fie deopotrivă produse de imaginaţia mea.

Mi se părea că nu mai reuşeam să ies din cercul vicios al nebuniei mele — doar nu poţi gândi decât cu creierul, nu te poţi situa în afara propriei tale persoane ca să-ţi verifici caracterul normal al proceselor desfăşurate în organism -, când m-a străfulgerat o idee pe cât de simplă pe atât de adevărată.

M-am ridicat precipitat de pe ruloul paraşutei şi am fugit la cabina postului de radio. Era pustie. Am privit în treacăt ceasul electric de pe perete: se apropia ora 4 dimineaţa, a dimineţii convenţionale de pe staţie. Afară domneau zorile roşii. Am pus în funcţiune aparatura de radio pentru comunicaţii la distanţe mari şi, aşteptând să treacă momentul inerţial, am mai parcurs o dată diferitele etape ale experimentului.

Nu-mi aduceam aminte care era semnalul de apel al staţiei automate, a satelitului, ce se rotea în jurul lui Solaris, dar l-am găsit în tabelul ce atârna deasupra pupitrului principal. Am lansat apelul în alfabetul Morse şi, după opt secunde, mi-a venit răspunsul. Sateloidul, sau mai curând creierul său electronic, a răspuns printr-un semnal repetat ritmic.

I-am cerut atunci să indice meridianele cupolei galactice pe care, în rotirea lui circumsolariseană, le întretaie la intervale de 22 de secunde, şi aceasta cu o precizie până la a cincea zecimală.

Apoi m-am aşezat şi am aşteptat. Răspunsul a venit după zece minute. Am rupt banda de hârtie cu rezumatul imprimat şi. ascunzând-o în sertar (am avut grijă să nu-i arunc nici o privire), am luat din bibliotecă multe hărţi mari ale cerului, tabele de logaritmi, almanahul mişcării diurne a sateloidului şi câteva

lucrări auxiliare, după care m-am apucat să caut soluţia aceleiaşi probleme. Punerea în ecuaţie mi-a cerut mai bine de o oră, nu mai ţin minte când mai calculasem atât de mult, probabil doar pe vremea studiilor, la examenul de astronomie practică. Calculele le-am efectuat cu ajutorul marelui ordinator al staţiei. Raţionamentul meu se desfăşura în modul următor: din hărţile cerului trebuia să obţin cifre ce nu coincideau pe deplin cu datele furnizate de sateloid. Neconcordanţa deriva din faptul că sateloidul era supus unor foarte complicate perturbaţii provocate de forţele gravifice ale lui Solaris, de cei doi sori ce se rotesc unul în jurul celuilalt, precum şi de modificările gravitaţionale locale, determinate de ocean. După obţinerea a două şiruri de cifre — cele indicate de sateloid şi cele calculate teoretic pe baza hărţilor cereşti -, voi aduce corecţii calculelor mele. Ambele grupe de rezultate vor trebui atunci să coincidă până la a patra zecimală; abaterile vor interveni doar la zecimala a cincea, fiind determinate de acţiunea incalculabilă a oceanului.

Dacă şi cifrele comunicate de sateloid erau ireale, constituind pur şi simplu produsul gândirii mele bolnave, atunci era cu totul exclus ca ele să coincidă cu cel de-al doilea şir de date cifrice. Creierul meu putea fi bolnav, dar în nici un fel de împrejurări nu era capabil să efectueze calculul făcut de marele ordinator al staţiei, deoarece travaliul ar fi necesitat eforturi de câteva luni. Aşadar, coincidenţa cifrelor avea să dovedească faptul că marele ordinator exista într-adevăr, iar eu m-am folosit de el realmente şi nu într-o stare halucinatorie.

Mâinile îmi tremurau când am scos din sertar banda teleimprimatorului şi am întins-o alături de cealaltă, mai lată, provenită din ordinator. Ambele şiruri de cifre coincideau aşa după cum prevăzusem, adică până la a patra zecimală; abaterile apăreau abia la a cincea.

Am ascuns toate hârtiile din sertar. Prin urmare, calculatorul exista independent de mine; faptul implica existenţa reală a staţiei şi tot ce exista în ea.

Eram gata să închid sertarul, când am observat în el un dosar plin de foi acoperite de calcule fugare. L-am scos afară; dintr-o singură privire mi-am dat seama că şi altcineva întreprinsese o experienţă asemănătoare, cu deosebirea că, în locul datelor privind cupola stelară, el ceruse sateloidului să

măsoare albedoul lui Solaris la intervale de 40 de secunde.

Nu eram nebun! Ultima rază de speranţă s-a stins. Am deconectat emiţătorul, am băut restul de bulion din termos şi m-am dus să mă culc.

HAREY

Efectuasem calculele mânat de o îndârjire mută, care doar ea, mă ţinuse pe picioare. Eram atât de buimăcit de oboseală încât, odată ajuns în cabină, nici nu mai eram în stare să-mi instalez patul; în loc să desfac chingile de sus, am tras de mâner până când întregul aşternut s-a rostogolit peste mine. Când, în sfârşit, am coborât patul, am aruncat pe jos îmbrăcămintea de pe mine, apoi, pe jumătate adormit, am căzut pe pernă; nici n-o umflasem ca lumea. Am adormit pe nesimţite, fără să mai sting lampa. Deschizând ochii, am avut impresia că aţipisem doar de câteva minute. Lumina avea o misterioasă tentă purpurie. Îmi era răcoare şi bine. Stăteam întins gol. Vizavi de pat, sub fereastra cu jaluzele trase pe jumătate, cineva şedea pe scaun. Era Harey, într-o rochie albă de plajă, picior peste picior, desculţă, păru-i brun era dat pe spate, *pânza* subţire i se rotunjea în dreptul pieptului, îşi lăsase în jos braţele bronzate până la coate şi mă privea nemişcată, pe sub genele-i negre. Am contemplat-o îndelung, cu toată seninătatea. Primul meu gând a fost: "Ce bine-i când ai astfel de vise în care ştii ce visezi". Si totuşi doream ca ea să dispară. Am închis ochii şi am început să doresc foarte intens acest lucru, dar când i-am redeschis ea şedea la fel ca adineaori. Buzele şi le ţinea în felu-i obişnuit, ca şi cum ar fi vrut să fluiere, dar în ochi nu i se întrezărea nici urmă de zâmbet. Mi-am adus aminte de tot ce gândisem despre vise aseară, înainte să fi adormit. Arăta ca atunci când o văzusem vie pentru ultima oară. Avea 19 ani acum ar fi trebuit să aibă 29, dar fireşte că nu se schimbase cu nimic. Morţii rămân tineri. Mă privea cu aceiaşi ochi miraţi. O voi lovi cu ceva, mi-a trecut prin minte, şi, deşi eram în vis, n-am îndrăznit să-mi duc la îndeplinire gândul.

— Biată micuţă, am spus, ai venit să mă vizitezi, nu-i aşa? M-

am speriat puţin, căci glasul îmi răsuna atât de real, iar întreaga încăpere şi Harey, şi totul din jur păreau cât se poate de aievea.

Ce vis plăcut şi nu numai colorat... văd aici pe duşumea o serie de lucruri pe care aseară, la culcare, nici nu le observasem. Când mă voi trezi, am gândit, va trebui să verific dacă ele se află într-adevăr aici sau dacă nu sunt un produs al visului, la fel ca şi Harey...

— Oare mult ai să mai rămâi aşa...? am întrebat-o şi am observat că vorbesc în şoaptă de parcă mi-ar fi fost teamă că m-ar auzi cineva, ca şi cum cineva ar fi putut trage cu urechea la ceea ce se întâmpla în vis!

Între timp soarele s-a ridicat puţin. Da, m-am gândit, e bine şi aşa. Mă culcasem în timpul zilei roşii, a urmat cea albastră, iar apoi cea de-a doua zi roşie. Întrucât însă era imposibil să fi dormit 15 ore, mă aflam pradă visului.

Liniştit, am început s-o cercetez cu atenţie pe Harey. Lumina îi venea din spate; o rază strecurată printr-o crăpătură a perdelei îi aurea puful catifelat al obrazului stâng, iar genele-i aruncau pe faţă o umbră prelungă. Era încântătoare. Poftim, m-am gândit, ce scrupulos pot fi chiar şi atunci când nu sunt treaz; urmăresc şi mişcarea soarelui, şi faptul că Harey are o gropiţă acolo unde n-o are nimeni, mai jos de arcul buzelor mirate; doream totuşi ca toate astea să ia sfârşit. Trebuia doar să mă apuc de treabă. Şi am strâns tare pleoapele, încercând să mă trezesc, când deodată am auzit un fâşâit. Mi-am deschis imediat ochii. Venise pe pat, alături de mine, şi mă privea cu seriozitate. I-am zâmbit şi mi-a zâmbit, apoi s-a aplecat deasupra mea; primul sărut a fost uşor, de parcă eram doi copii. Am sărutat-o îndelung. Oare poţi folosi astfel un vis? Dar nu-i trădam amintirea, căci pe ea o visam, chiar pe ea. Niciodată nu mi se mai întâmplase... Tot mai tăceam. Stăteam întins pe spate; când şi-a ridicat faţa, i-am putut vedea, în razele soarelui ce pătrundeau pe fereastră, urechiuşele, barometru fără greş al stărilor ei sufleteşti; cu vârful degetelor am urmărit conturul micilor urechi, ai căror lobi se înroşiseră de sărutări. Nu ştiu ce mi-a stârnit deodată neliniştea; îmi spuneam într-una că e numai un vis, dar inima pornise a-mi bate cu putere.

Mi-am adunat toate forţele ca să sar din pat; eram pregătit de un eşec, deoarece în vis îmi este adesea cu neputinţă să-mi stăpânesc propriul trup, care pare a fi paralizat sau absent. Mai

curând socoteam că datorită acestei încercări mă voi trezi. Totuşi nu m-am deşteptat, ci doar m-am pomenit cu picioarele pe duşumea. Nu e nici o ieşire, m-am gândit, trebuie să-l depăn până la capăt, dar buna dispoziţie nu-mi pierise fără urmă. Mi se făcuse teamă.

— Ce vrei? am întrebat. Glasul îmi era gâtuit şi a trebuit să mi-l dreg.

Am căutat, din obişnuinţă, cu tălpile desculţe pantofii, şi, înainte de a-mi aduce aminte că n-am pantofi, m-am lovit atât de rău la deget încât am sărit de durere. Ei, acum se va sfârşi! mi-am spus cu satisfacţie.

Dar nimic nu s-a întâmplat nici acum. Când m-am reaşezat pe pat, Harey s-a dat puţin la o parte, proptindu-se cu spatele de speteaza patului. Rochia îi palpita imperceptibil deasupra sânului stâng, în ritmul bătăilor inimii. Mă privea cu un interes calm. Cel mai bine ar fi să fac un duş, mi-am spus, dar mi-am dat imediat seama că un duş pe care-l visezi nu te poate trezi.

— De unde ai venit? am întrebat-o.

Mi-a luat mâna şi a început să mi-o salte cu un gest vechi şi familiar prinzându-mi în palma ei buricele degetelor.

— Nu ştiu, mi-a răspuns, dar am greşit cu ceva?

Până şi glasul îi era acelaşi, adânc şi puţin nehotărât. Întotdeauna vorbea fără să acorde o atenţie deosebită cuvintelor rostite, de parcă ar fi fost preocupată de altceva; adeseori făcea impresia unei fiinţe lipsite de gânduri sau de pudoare, fiindcă pe toate le primea cu o senină mirare abia exteriorizată, în privire.

— Oare... te-a văzut cineva?

— Nu ştiu. Am venit ca de obicei. Dar are vreo importantă Kris?

Continuă să se joace cu mâna mea, dar faţa ei nu mai participa la acest joc. Se încruntase.

— Harey...?

— Ce-i, dragă?

— De unde ştiai unde mă aflu?

A rămas pe gânduri. Şi-a dezvelit dinţii albi într-un zâmbet. Avea buzele atât de intens de roşii încât atunci când mânca vişine culoarea lor n-o trăda.

— Habar n-am. E ridicol, nu-i aşa? Când am intrat dormeai, dar nu te-am trezit, nu voiam să te trezesc, fiindcă eşti un

răutăcios. Răutăcios şi plicticos..., şi în ritmul acestor cuvinte îmi sălta cu şi mai multă putere palma.

— Ai fost jos?

— Am fost. Am fugit de acolo..., era frig.

Mi-a dat drumul mâinii. Culcându-se într-o rână, şi-a zvârlit pe spate capul, aşa încât părul să-i cadă într-o parte, şi m-a privit schiţând acea jumătate de zâmbet care abia când am îndrăgit-o a încetat să mă mai irite.

— Dar... Harey... dar..., am bâiguit.

M-am aplecat asupra ei, suflecând mâneca scurtă a rochiei. Puţin mai sus de floarea tăiată de vaccin am distins urma roşiatică a unei înţepături. Deşi o prevăzusem (fiindcă, în mod cu totul reflex, continuam să caut urme de logică în imposibil), mi s-a făcut rău. Am atins cu degetul semnul lăsat de acul unei seringi, semn pe care l-am visat apoi ani de-a rândul; mă trezeam în gemete mai totdeauna în aceeaşi atitudine, încovrigat, aşa cum o găsisem atunci cu trupul nu departe de răceala morţii, fiindcă în visele mele încercam să repet ceea ce făcuse ea, ca şi cum as fi vrut astfel să cer iertare amintirii ei sau s-o însoţesc în acele ultime minute, când, simţind acţiunea injecţiei, trebuie să-i fi apărut frica. Îi era frică de o simplă zgârietură, niciodată nu putea să îndure durerea sau să vadă sânge şi iată că pe neaşteptate a săvârşit acel lucru atât de îngrozitor, lăsându-mi cinci cuvinte pe o hârtie adresată mie. Întotdeauna purtam cu mine acele rânduri. Hârtia era roasă, ruptă în dreptul îndoiturilor, dar n-aveam curajul să mă despart de ea. De mii de ori m-am reîntors la clipa în care le scrisese şi la tot ce va fi simţit atunci. Voiam să mă mângâi cu gândul că o făcuse pur şi simplu ca să mă sperie, doar că, fără voia ei, doza s-a dovedit a fi prea mare. Cu toţii încercau să mă convingă de faptul că lucrurile stăteau aşa sau că trebuie să fi fost o hotărâre de moment, determinată de o bruscă depresiune. Ei însă nu ştiu ce-i spusesem cu cinei zile în urmă, când spre a o lovi cât mai tare, mi-am luat tot ce aveam la ea, iar dânsa, în timp ce-mi strângeam lucrurile, m-a întrebat cu o suspectă fervoare: "Ştii ce-nseamnă asta...?, iar eu m-am prefăcut că nu pricep, deşi pricepeam perfect, dar o socoteam un om laş, ba chiar i-o spusesem, iar acum stătea întinsă de-a curmezişul patului şi mă privea de parcă n-ar fi ştiut că eu o ucisesem.

— Altceva nu ştii să spui? m-a întrebat. Camera era inundată

de lumina roşie a soarelui, iar părul ei devenise o văpaie. Si-a privit braţul intrigată de faptul că i-l contemplasem atât de mult, iar când mi-am lăsat mâna să cadă şi-a sprijinit de ea obrazul rece şi neted.

— Harey, am strigat răguşit. Nu-i cu putinţă...

— Încetează!

Stătea cu ochii închişi; le vedeam tremurul sub pleoapele strânse; genele negre atingeau obrajii.

— Unde suntem, Harey?

— La noi.

— Dar unde-i asta?

Şi-a deschis pentru o clipă un ochi şi îndată l-am reînchis. Genele au început să-mi gâdile palma.

— Kris!

— Ce-i?

— Mă simt bine.

Adăstam neclintit alături de ea. Mi-am ridicat capul; în raza mea vizuală se desluşea o parte din pat, părul ei răsfirat şi genunchii mei goi, reflectaţi în oglinda lavaboului. Am tras cu talpa unul dintre acele obiecte deformate parcă de foc ce zăceau pe duşumea şi l-am ridicat cu mâna. Avea un vârf ascuţit. L-am aplicat pe piele puţin mai sus de locul unde se distingea o cicatrice simetrică, semicirculară, şi mi l-am înfipt în carne. O durere pătrunzătoare. Mă uitam la sângele care curgea, se prelingea în stropi mari de-a lungul coapsei şi picura pe jos.

Totul era inutil. Gânduri de spaimă puneau tot mai mult stăpânire pe mine; nu mă mai amăgeam cu ideea că sunt pradă unui vis; de mult nu mai credeam în el, acum îmi spuneam doar că trebuie să mă apăr. I-am privit spatele gol, ale cărui linii dispăreau sub ţesătura albă, spre curbura şoldului. Tălpile desculţe îi atârnau peste podea. Am întins mâna spre ele; i-am zărit talpa trandafirie şi mi-am petrecut degetele de-a lungul ei; era fragedă ca la un nou-născut.

Eram încredinţat că nu este Harey, dar totodată aveam aproape certitudinea că ea habar n-are de acest lucru.

Talpa desculţă mi s-a mişcat în palmă; peste buzele vişinii ale lui Harey s-a înfiripat un zâmbet mut.

— Încetează..., a şoptit.

Mi-am desprins uşor mâna şi m-am sculat. Eram încă gol. Îmbrăcându-mă în grabă, am văzut-o că se aşează pe pat. Mă

privea.

— Unde-ţi sunt lucrurile? am întrebat-o şi mi-a şi părut rău.

— Lucrurile mele...?

— Ce, ai doar această rochie?

De data asta era numai un joc. Dinadins încercam să mă port dezinvolt, în mod obişnuit, ca şi cum ne-am fi despărţit ieri, ca şi cum nici nu ne-am fi despărţit. Harey s-a sculat şi, cu o mişcare lină, dar fermă, şi-a scuturat fusta ca să şi-o îndrepte. Deşi nu mi-a spus nimic, vedeam că întrebarea mea o intrigase. Vădit uimită, şi-a rotit cercetător privirea în jurul nostru.

— Nu ştiu... a rostit neajutorată. Probabil în dulap..., a adăugat şi a deschis uşa acestuia.

— Nu, acolo sunt doar scafandre, am răspuns.

Lângă lavabou am găsit aparatul electric şi am început să mă bărbieresc. Voiam să nu stau cu spatele spre fată, indiferent cine" era.

Se plimba prin cabină, scotocea în toate ungherele, a privit prin fereastră şi, în sfârşit, s-a apropiat de mine şi mi-a spus:

— Kris, am impresia că s-a întâmplat ceva... S-a întrerupt. Aşteptam cu aparatul deconectat în mână. Parcă aş fi uitat ceva..., a continuat ea. Da, nu-mi aduc aminte de multe. Pe tine te ştiu... de tine îmi amintesc... şi... şi nimic mai mult. Ascultam toate astea încercând să-mi domin mimica. Oare am fost... bolnavă?

— Ei... s-ar putea spune. Da, câtăva vreme ai fost puţin bolnavă.

— Ah! Atunci desigur că din pricina asta...

Brusc s-a înseninat. Mi-e greu să explic ce simţeam. Iat-o umblând, aşezându-se, tăcând sau zâmbind; şi, în mod inexplicabil, convingerea că o am în faţa mea pe Harey devenea mult mai puternică decât ameţitoarea nelinişte care mă sugruma. Alteori, ca în aceste momente, mi se părea că în faţa mea este o Harey simplificată, limitată la câteva replici, gesturi şi mişcări caracteristice. S-a apropiat de mine. Şi-a lipit pieptul de al meu şi m-a întrebat:

— Cum e cu noi. Bine sau rău?

— Cât se poate de bine, am răspuns.

A zâmbit uşor.

— Când vorbeşti aşa este mai curând rău.

— Da' de unde Harey, iubito! Acum trebuie să plec, i-am

spus grăbit. Mă vei aştepta, nu-i aşa? Sau poate... eşti flămândă? am adăugat, căci mie însumi mi se făcuse brusc o foame teribilă.

— Flămândă? Nu. Şi-a scuturat capul, iar părul a prins să i se mişte în valuri. Trebuie să te aştept? Multă vreme?

— Vreo oră..., n-am apucat bine să-i răspund, că m-a întrerupt hotărâtă:

— Merg cu tine!

Aceasta era o Harey cu totul necunoscută; cealaltă nu încerca niciodată să-şi impună voinţa.

— Copilule, e cu neputinţă...

Mă privea de jos; deodată m-a prins de mână. Am plimbat palma în sus, de-a lungul antebraţului ei; era rotund şi cald. Nu fusese deloc intenţia mea, dar gestul era aproape ca o mângâiere. Trupul meu o recunoştea, o dorea, tindea spre ea în pofida raţiunii, în pofida argumentelor şi a stării de teamă, încercând să-mi ţin cu orice preţ firea, am repetat:

— Harey, e cu neputinţă... trebuie să rămâi aici.

— Nu.

Ce rezonanţă avusese cuvântul!

— De ce?

— Nu... nu ştiu. Si-a rotit ochii în jurul cabinei şi din nou şi-a ridicat privirile spre mine.

— Nu pot..., a rostit aproape în şoaptă.

— Dar de ce!?

— Nu ştiu. Nu pot. Mi se pare... mi se pare... În mod evident căuta în sineşi răspunsul, iar când 1-a găsit a însemnat pentru ea ca o revelaţie: Mi se pare că trebuie să te văd... mereu.

Felul realist al intonaţiei a răpit acestor cuvinte sensul unei mărturisiri sentimentale; era cu totul altceva.

Colorată de această,impresie, îmbrăţişarea în care o ţinusem s-a preschimbat brusc, deşi în exterior totul părea normal. Continua să stea în braţele mele; privind-o în ochi, am început să-i răsucesc mâinile la spate, iar această mişcare, iniţial nu prea decisă, conducea spre un tel tot mai vădit: căutam cu privirea ceva cu care aş fi putut-o lega pe Harey.

Întoarse la spate, coatele ei s-au ciocnit uşor, dar totodată s-au încordat atât de tare încât mi-am zădărnicit tentativa de a o imobiliza. Am luptat poate timp de o secundă. Chiar şi un atlet aplecat aşa, pe spate, şi abia atingând cu călcâiele duşumeaua

n-ar fi reuşit să se elibereze; ea însă, impasibilă şi zâmbind nedesluşit, s-a desprins din încătuşarea mea, s-a sculat în picioare, iar braţele şi le-a lăsat în jos.

Ochii ei mă cercetau: aceeaşi senină curiozitate ca la început, când mă trezisem, parcă nedându-şi seama de gestul disperat la care, cu o clipă înainte, fusesem împins de un acces de panică. Acum stătea inertă, ca într-o aşteptare, iar figura îi era detaşată, gravă, întrucâtva surprinsă.

Braţele mi-au căzut fără vlagă. Am lăsat-o în mijlocul camerei şi m-am îndreptat spre policioara de lângă lavabou. Mă simţeam prins într-o capcană inimaginabilă şi căutam o scăpare apelând la mijloacele cele mai lipsite de scrupule. Dacă as fost întrebat de înţelesul celor prin care am trecut, n-aş fi fost în stare să spun nimic, dar îmi dădeam seama că întâmplările de pe staţie constituie un întreg deopotrivă de îngrozitor şi de neînţeles. Dar nu la aceasta mă gândeam în acel moment; încercam mai degrabă să găsesc un vicleşug, un mod care să-mi facă posibilă fuga. Fără s-o văd, îi simţeam privirea aţintită pe mine. Deasupra policioarei se afla, zidită în perete, mică farmacie. Cercetând-o în grabă, am găsit tubul cu pastile somnifere şi am aruncat într-un pahar patru tablete — doza maximă. Nu încercam să mă feresc de Harey. E greu de spus de ce, pur şi simplu nu mă preocupa acest lucru. Am turnat în pahar apă caldă, aşteptând ca tabletele să se dizolve. M-am apropiat de Harey, rămasă în mijlocul camerei.

— Eşti supărat? m-a întrebat încet.

— Nu. Bea asta.

Nu ştiu de ce eram convins că mă va asculta. Într-adevăr, fără să rostească vreun cuvânt, a luat din mâinile mele paharul şi i-a băut dintr-o suflare conţinutul. Am pus paharul gol pe măsuţă şi m-am aşezat în colţul dintre dulap şi bibliotecă. Harey s-a apropiat de mine lin şi s-a întors pe duşumea lângă fotoliu, aşa cum o făcea adesea, adunându-şi sub ea picioarele şi, cu acelaşi gest familiar, şi-a dat părul peste umeri. Deşi nu mai credeam deloc că este ea, de fiecare dată când o recunoşteam în aceste gesturi mărunte mă simţeam gâtuit. Era ceva de neînţeles şi înspăimântător, cu atât mai oribil cu cât trebuia să mă prefac mereu că o iau drept Harey. Ea în schimb, se simţea Harey şi ca atare nu putea fi învinuită de perfidie. Nu ştiu cum de am ajuns la această idee şi în ce măsură era adevărată, dar

pe atunci eram sigur de temeiul ei, dacă mai putea fi ceva sigur.

Şedeam dus pe gânduri, iar fata şi-a sprijinit spatele de genunchii mei, părul îmi gâdila mâna încremenită. Stăteam aşa, aproape fără să suflu. De câte ori nu mi-am privit pe furiş ceasul! Trecuse o jumătate de oră, iar narcoticul trebuia să-şi fi făcut efectul. Harey a murmurat ceva.

— Ce spui? am întrebat-o, dar nu mi-a răspuns.

Consideram toate astea ca semne ale somnolenţei crescânde, deşi, sincer vorbind, în adâncul sufletului mă îndoiam dacă medicamentul va avea vreun efect. De ce? Nici la această întrebare nu găsesc un răspuns; îmi dădeam seama probabil că procedeul meu era mult prea simplu.

Harey şi-a lăsat încet capul pe genunchii mei, părul întunecat o acoperise în întregime, respira ritmic, asemenea unui om adormit. M-am aplecat ca s-o duc spre pat. Deodată, deschizându-şi ochii, m-a prins uşor de păr şi a izbucnit într-un râs strident.

Am înmărmurit, iar ea hohotea veselă. Mijind ochii, mă privea cu o mutrişoară în acelaşi timp naivă şi şăgalnică, înlemnisem într-o atitudine nefirească, prostit şi neputincios. Harey a chicotit din nou, apoi şi-a lipit obrazul de mâna mea şi a tăcut.

— De ce râzi? am întrebat-o cu un glas lipsit de timbru.

Aceeaşi expresie de îngândurare puţin neliniştită i-a trecut peste chip. Vedeam că încercă să fie sinceră. Şi-a lovit cu degetul năsucul şi mi-a răspuns cu un oftat:

— Nici eu nu ştiu. În mărturisirea ei răsuna o neprefăcută uimire. Nu-i aşa că mă port ca o idioată? a continuat. Nu ştiu... aşa îmi vine... dar şi tu eşti caraghios: stai fudul de parcă ai fi Pelvis...

— Parcă aş fi cine? am întrebat-o, având impresia că auzisem prost.

— Pelvis, doar îl ştii, grăsunul ăla...

Orice îndoială era exclusă. Harey n-ar fi putut să-l cunoască pe Pelvis şi nici să audă despre el de la mine din simplul motiv că acest cosmonaut s-a întors din expediţia lui la mai bine de trei ani după moartea lui Harey. Nici eu nu l-am cunoscut până atunci şi n-aveam deci de unde să ştiu că, prezidând adunările institutului, Pelvis obişnuia să prelungească la nesfârşit şedinţele. De altfel se numea Pelle Villis, din care s-a născut

acea poreclă prescurtată, de asemenea necunoscută până la întoarcerea lui.

Fata îşi sprijinea pe genunchii mei coatele şi mă privea în faţă. Punându-i pe umeri mâinile, mi le-am plimbat încet spre gâtu-i dezvelit; l-am simţit cum palpita. Gestul putea fi de mângâiere, iar expresia ochilor ei arăta că Harey nu-l înţelegea altfel. M-am convins că la atingerea trupului îi este într-adevăr un trup omenesc, obişnuit şi cald, şi că sub piele şi muşchi se ascund oase şi ligamente. Uitându-mă în ochii ei calmi, m-a cutremurat îngrozitoarea dorinţă de a-mi strânge cu putere degetele.

Aproape mi se chirciseră, când, deodată mi-am adus aminte de mâinile însângerate ale lui Snaut şi mi-am desfăcut strânsoarea.

— Ce straniu mă priveşti... mi-a spus senină.

Inima îmi bătea atât de tare încât eram incapabil să răspund. Am închis o clipă ochii.

Fulgerător, întregul plan de acţiune mi s-a dezvăluit de la început şi până la sfârşit, cu toate amănuntele. M-am sculat precipitat din fotoliu.

— Trebuie să plec, Harey, am spus. Dar, dacă ţii neapărat, vino cu mine.

— Bine.

S-a sculat brusc în picioare.

— De ce eşti desculţă? am întrebat-o apropiindu-mă de dulap şi alegând între scafandrele colorate două — pentru mine şi pentru ea.

— Nu ştiu..., mi-a răspuns nesigur. Pesemne mi s-or fi rătăcit pe undeva pantofii...

N-am dat răspunsului nici o atenţie.

— N-ai să ţi-l poţi pune peste rochie. Trebuie să ţi-o scoţi.

— Scafandrul...? Pentru ce? a întrebat, apucându-se totuşi să se dezbrace; n-a izbutit însă, căci a survenit ceva bizar: rochia nu putea fi scoasă. Nasturii roşii de la mijloc erau doar decorativi; lipsea orice fel de accesoriu de deschidere, fermoar, copci ori altceva. Harey a zâmbit confuz. Cu aerul că fac cel mai obişnuit lucru din lume, am luat de pe jos un instrument ca un scalpel şi am despicat pânza acolo unde începea decolteul spatelui.

În sfârşit, Harey şi-a putut trage rochia peste cap. Scafandrul

îi venea puţin cam larg.

— Zburăm?... Si tu? m-a întrebat în timp ce, gata îmbrăcaţi, părăseam camera. Am dat doar din cap. Îmi era o frică teribilă că-l vom întâlni pe Snaut, dar coridorul ce ducea la aeroport era pustiu, iar uşa cabinei de radio, pe lângă care trebuia să trecem, era închisă.

În staţie domnea aceeaşi linişte funebră. Harey nu mă scăpa din ochi. Cu ajutorul unui cărucior electric, am scos dintr-o boxă o rachetă şi am adus-o pe pista liberă, unde i-am verificat pe rând microreactorul comenzile şi duzele, apoi am transportat-o până la discul de lansare, aşezat sub pâlnia centrală a cupolei; după ce am tras deoparte un container gol, am instalat pe disc racheta.

Era o micronavă destinată legăturii între staţie şi sateloid, servea la căratul mărfurilor, pe oameni nu-i transporta decât în cazuri excepţionale, fiindcă nu putea fi deschisă din interior. Tocmai acest amănunt îmi convenea şi constituia o parte a planului meu. Fireşte că nu intenţionam să lansez racheta, dar făceam toate de parcă aş fi pregătit-o pentru un adevărat start: Harey, care mă întovărăşise adesea în călătorii cosmice, avea oarecare cunoştinţe în treburile astea. Am mai verificat o dată starea instalaţiei de aer condiţionat şi de oxigen, am pus-o în funcţiune, am conectat circuitul principal, iar când am văzut aprinzându-se lămpile de control am ieşit din spaţiul îngust al capsulei şi i-am făcut semn lui Harey, care stătea la marginea scării:

— Intră!

— Dar tu?

— Voi intra în urma ta. Trebuie să închid după noi trapa. Speram să nu-şi dea prea curând seama de vicleşugul meu.

După ce a coborât pe scăriţa îngustă înăuntrul cabinei, mi-am băgat rapid capul în deschizătură şi am întrebat-o pe Harey dacă se poate aranja comod; am auzit un "da" surd, m-am retras şi am închis vijelios trapa. Cu ambele mâini am fixat iute zăvoarele de siguranţă, iar cu o cheie pe care o pusesem la îndemână am început să înşurubez cele cinci piuliţe ce aderau etanş în adânciturile chiurasei.

Trabucul ascuţit al rachetei părea că trebuie să-şi ia zborul peste o clipă. Ştiam că întemniţatei nu i se putea întâmpla nici un rău. În micronavă avea suficient oxigen, ba chiar şi alimente.

De altfel nu intenţionam s-o ţin acolo la nesfârşit. Doream însă cu orice preţ să obţin un răgaz de cel puţin câteva ore ca să-mi pun la punct planurile legate de viitorul mai îndepărtat şi să iau contact cu Snaut, de data aceasta în condiţiile unor drepturi egale.

În timp ce înşurubam penultima piuliţă, am simţit că piedestalul metalic de care se sprijineau cele trei picioare ale rachetei începe să trepideze uşor. M-am gândit însă că, din pricina zorului cu care lucram, eu însumi făcusem placa de oţel să intre în rezonantă. Când m-am îndepărtat însă la o distanţă de câţiva paşi, am văzut ceva ce n-aş mai dori să văd niciodată. Întreaga rachetă trepida, scuturată de loviturile date dinăuntru, dar ce fel de lovituri! Era ca şi cum în navă s-ar fi aflat nu o fată firavă, ci un automat de oţel. Fără îndoială că nici chiar el n-ar fi putut face o masă de opt tone să se zguduie atât de convulsiv!

Pe suprafaţa lucie a rachetei, luminile reflectate ale aero-portului jucau, schimbându-şi culorile. De altfel nu se auzea nici un fel de izbituri. În interiorul navei domnea o tăcere absolută, dar stâlpii rampei ce susţineau racheta îşi pierduseră precizia conturului, vibrând ca nişte corzi. Frecvenţa acestor vibraţii era atât de mare încât mi s-a făcut teamă că metalul chiurasei va ceda. Cu mâinile tremurânde am reuşit totuşi să strâng la capăt ultima piuliţă, am aruncat cât colo cheia şi am sărit de pe scară. Fără să mă întorc, m-am retras încet; am văzut cum amortizoarele, calculate numai pentru o solicitare continuă, începuseră să zvâcnească în locaşurile lor. Mi se părea că învelişul chiurasei îşi pierde luciul uniform. Am sărit ca un nebun la pupitrul de telecomandă, am tras cu ambele mâini pârghia de amorsare a reactorului şi a comunicaţiilor. Din difuzorul legat de interiorul rachetei s-a dezlănţuit atunci un schelălăit sfredelitor, ca... şuierul sirenei; deşi n-avea nimic dintr-o voce omenească, totuşi am recunoscut în el scâncetul mereu repetat: "Kris!Kris!! Kris!!!"

De fapt, totul se auzea confuz. Sângele mi se prelingea de *pe* degetele zdrelite, atât de nebuneşte pusesem în funcţiune racheta. O strălucire albastră s-a proiectat pe pereţi; de pe platforma de lansare, de sub duze, a ţâşnit un nor de praf, s-a preschimbat curând într-un stâlp de scântei otrăvitoare şi toate ecourile au fost acoperite de un uruit înalt, prelung. Racheta se înălţa deasupra a trei flăcări care s-au contopit numaidecât într-

o singură coloană de foc, vibrând în urma ei straturi de dogoare, apoi a ieşit prin deschiderea cupolei. Jaluzelele au coborât imediat, iar compresoarele acţionate automat au început să vehiculeze aer proaspăt în hala invadată de fum caustic. Nu-mi dădeam prea bine seama ce se întâmplase. Sprijinit cu mâinile de pupitru, cu faţa arsă, cu părul răsucit şi pârlit de şocul termic, respiram spasmodic aerul duhnind a gaze incandescente şi a ozon. Deşi în clipa startului îmi închisesem reflex ochii, totuşi vâlvoarea izbucnită am simţit-o prin pleoape. Câtăva vreme am văzut doar cercuri negre, roşii şi aurii. Treptat, fumul, praful şi ceaţa s-au împrăştiat, fiind absorbite de conductele de ventilaţie, ce gemeau continuu. Primul lucru pe care am izbutit să-l zăresc a fost ecranul radarului ce licărea verzui. Manevrând reflectorul direcţional, am încercat să găsesc micronava. Când am prins-o, în sfârşit, se şi afla în afara atmosferei. În viaţa mea nu mai lansasem o rachetă atât de nebuneşte, fără să ştiu ce acceleraţie trebuia să imprim şi nici încotro s-o îndrept. M-am gândit că lucrul cel mai simplu ar fi s-o plasez pe o orbită circulară în jurul lui Solaris, la o înălţime de circa 1 000 km; atunci as fi putut deconecta motoarele, deoarece câtă vreme funcţionau nu eram sigur că nu va surveni vreo catastrofă cu urmări incalculabile. Examinând tabelele, m-am convins că orbita de 1 000 km era staţionară; la drept vorbind, aceasta nu reprezenta nici o garanţie, dar era singura ieşire pe care o întrevedeam.

Nu mai aveam curajul să deschid difuzorul deconectat imediat după start. Aş fi făcut orice ca să nu mai aud din nou acel urlet îngrozitor, în care nu se mai distingea nimic omenesc, îmi puteam spune acum că aparenţele s-au descoperit rând pe rând, iar dincolo de aparentul chip al lui Harey începea să i se străvadă cel adevărat, în prezenţa căruia alternativa nebuniei devenea într-adevăr o eliberare.

Era unu noaptea când am părăsit aeroportul.

"MICUL APOCRIF"

Pielea de pe faţă şi de pe mâini îmi era arsă. Mi-am adus

aminte că, pe când căutam narcoticul pentru Harey (acum aş râde de naivitatea mea, dacă aş fi în stare), remarcasem în farmacie şi un borcan cu unguent pentru arsuri. M-am îndreptat deci spre cabina mea. Am deschis uşa şi, în lumina roşie a apusului, am văzut că fotoliul în care stătea înainte Harey se afla cineva. M-a paralizat spaima. Apoi, cuprins de panică, m-am tras înapoi, ca să fug. Toate acestea n-au durat decât o fracţiune de secundă. Insul din fotoliu şi-a ridicat fruntea; era Snaut. Stând picior peste picior, întors cu spatele spre mine (purta aceiaşi pantaloni de pânză, arşi de reactivi), răsfoia nişte hârtii. Un morman de texte era aşezat alături, pe măsuţă. Observându-mă, ciberneticianul le-a dat cu un gest deoparte şi m-a scrutat o clipă încruntat, deasupra ochelarilor lăsaţi pe vârful nasului.

Fără să rostesc vreun cuvânt, m-am apropiat de chiuvetă, am scos din mica farmacie unguentul vâscos şi am început să-l întind pe locurile cele mai arse de pe frunte şi obraji. Din fericire nu mă tumefiasem prea rău. Datorită faptului că-mi strânsesem tare pleoapele, ochii n-avuseseră de suferit. Câteva băşici mai mari, pe tâmple şi pe obraz, le-am înţepat cu un ac steril şi am stors din ele serul. Apoi mi-am lipit pe faţă două bucăţi de tifon umezit. Snaut nu mă pierdea din ochi, dar eu mă făceam că nu văd. După ce am terminat toate aceste operaţii (faţa mă ustura din ce în ce mai tare), m-am aşezat în celălalt fotoliu. Mai înainte însă a trebuit să iau de pe el rochia lăsată de Harey. Era o rochie cu totul obişnuită, dacă nu punem la socoteală că-i lipseau accesoriile de deschidere.

Cu mâinile aşezate pe genunchii ascuţit, Snaut îmi urmărea cu priviri critice toate mişcările.

— Ei, îi tragem o şuetă? mi-a propus, în timp ce mă aşezam.

Nu i-am răspuns. Apoi, văzându-mă că apăs fâşia de pansament care părea să-mi alunece de pe obraz, m-a întrebat: Ai avut oaspeţi, he?

— Da, am replicat sec. N-aveam nici un chef să-i cânt în strună.

— Deci ne-am descotorosit... Hm, hm, prea ne-am aruncat cu avânt în aventura asta.

Si-a frecat cu degetul pielea care i se cojea pe frunte, de se vedeau petele trandafirii ale noii epiderme; le-am privit consternat. De ce nu-mi dăduse până atunci de gândit pielea bronzată a lui Snaut şi a lui Sartorius? îmi spusesem mereu că e

din cauza soarelui: dar nimeni nu se bronzează pe Solaris...

— Mi se pare însă că ai început-o cam modest... continua să-ndruge fără să remarce revelaţia care mă străfulgerase. Narcotice, otrăvuri şi mai câte altele — ha?

— Ce tot vrei? Putem discuta în condiţii de egalitate. Dacă însă ţii să faci pe bufonul, e preferabil s-o iei din loc.

— Mai ajungi uneori bufon şi fără voie, a spus. Şi-a ridicat spre mine ochii mijiţi. Nu vrei să mă convingi că n-ai folosit nici ştreangul şi nici cuţitul? Sau nu cumva ai aruncat cu călimara, cum a făcut Luther!... Nu? s-a strâmbat. Ei, atunci eşti într-adevăr un om curajos! Chiar lavaboul e întreg..., văd că n-ai încercat să spargi nimănui capul..., mobilierul nu-i distrus... numai că aşa, pe nepusă masă, ai ambalat-o, i-ai dat startul şi gata?! S-a uitat la ceas. Vom avea, prin urmare, la dispoziţie vreo două sau poate chiar trei ore. a încheiat. M-a măsurat, hlizindu-se într-un fel antipatic, când, deodată, a adăugat: Prin urmare spui că sunt un porc?

— Un porc şi jumătate! am confirmat din toată inima.

— Da? Dar m-ai fi crezut dacă ţi-aş fi spus? Ai fi crezut măcar un cuvinţel? Tăceam. Gibarian a fost primul căruia i s-a întâmplat, a continuat Snaut cu acelaşi zâmbet forţat. S-a închis în cabina lui şi discuta doar prin uşă, iar noi, îţi închipui ce diagnostic i-am pus?! (Ştiam, dar preferam să tac.) E limpede. Am socotit că şi-a pierdut minţile. Ne-a spus câte ceva prin uşă, dar nu totul. Poate chiar îţi dai seama de ce a tăinuit cine era la el? Ei, dar acum ai simţit-o pe pielea ta; *suum quique*[1] . Dar el era un adevărat luptător. Ne-a cerut să-i dăm o şansă.

— Ce şansă?

— Cum să spun... cred că încerca să clarifice într-un fel toată tărăşenia asta, s-o pună într-o anumită ordine, s-o rezolve. Lucra nopţile. Ştii ce făcea? Desigur că ştii!

— Calculele din sertarul cabinei de radio..., am spus. El le-a făcut?

— Da. Pe atunci încă nu ştiam nimic.

— Şi cât de mult a durat asta?

— Vizita? Poate o săptămână. Discuţii purtate prin uşă... Dar ce se întâmpla acolo? Presupuneam că are halucinaţii din pricina unei agitaţii psihomotorii. Îi dădeam scopolamină.

---

[1] Fiecăruia ce e al său (în 1. lat.).

— Cum asta... lui?

— Da. O lua, dar nu pentru el, experimenta. Aşa stăteau lucrurile.

— Iar voi...?

— Noi? A treia zi am hotărât să pătrundem la el, să forţăm uşa dacă nu ne va deschide. Voiam să-l tratăm... din devotament.

— Ah... de aceea! am izbucnit.

— Da.

— Dar acolo... În dulap...

— Da, dragă băiete. Nu ştia că între timp am fost şi noi vizitaţi şi că din acest motiv nu ne mai puteam ocupa de el. Acum... toate s-au prefăcut în... rutină.

Vorbise cu glasul scăzut, iar ultimul cuvânt mai ....l-am ghicit.

— Stai... nu-nţeleg, am spus. Prin urmare, ca......doar aţi auzit totul. Singur ai mărturisit că aţi tras cu urechea. Trebuie deci să fi auzit două voci.

— Nu. Doar vocea lui. Iar când auzeam vreo şoaptă neinteligibilă, atunci, îţi dai seama probabil... i-o atribuiam tot lui.

— Numai lui...? Dar... de ce?

— Nu ştiu. Am ce-i drept o anumită teorie în această chestiune. Dar socotesc că nu merită să mă grăbesc cu ea, cu atât mai mult cu cât explicarea unor aspecte particulare tot nu ajută la nimic. Da. Tu însă pare-se că ai văzut ceva încă de ieri, altfel ne-ai fi considerat drept nebuni.

— Credeam că eu însumi am înnebunit.

— A, da? Şi n-ai văzut pe nimeni?

— Am văzut.

— Pe cine?!

Grimasa lui nu mai era zâmbet. L-am privit îndelung, până să-i fi răspuns.

— Pe aia... pe negresă...

N-a zis nimic, dar trupul său chircit şi aplecat înainte s-a destins puţin.

— Puteai totuşi să mă fi prevenit, am adăugat pe un ton mai puţin convins.

— Te-am prevenit doar!

— Dar în ce fel!

— În singurul posibil. Înţelege, nu ştiam cine are să apară. Asta n-o ştie nimeni, n-o poţi şti...

— Ascultă, Snaut... câteva întrebări. De câtă vreme... ai aflat toate astea? Oare ea... ce se va întâmpla până la urmă cu ea?

— Vrei să ştii dacă se va întoarce?

— Da.

— Se va întoarce şi nu se va întoarce.

— Ce înseamnă asta?

— Se va întoarce la fel ca la început... ca la prima ei vizită. Pur şi simplu nu va şti nimic sau, pentru a fi exact, se va comporta ca şi cum tot ce-ai făcut ca să scapi de ea nici nu existat vreodată. Dacă situaţia n-o va obliga, nu va fi agresivă.

— Ce situaţie?

— Depinde de împrejurări.

— Snaut!

— Ce doreşti?

— Nu putem să ne permitem luxul tainelor!

— Nu-i un lux, m-a întrerupt sec. Kelvin, am impresia că tot nu pricepi sau... aşteaptă! Ochii începuseră să-i lucească. Oare poţi spune cine a fost aici?!

Mi-am înghiţit cu greu saliva. Mi-am plecat fruntea. Nu voiam să-l privesc. Aş fi dorit să fi fost altcineva, dar nu Snaut. N-aveam însă de ales. Fâşia de bandaj s-a dezlipit şi mi-a căzut pe mână. Am tresărit la atingerea umedă.

— Femeia, care... s-a sinucis. Şi-a făcut... şi-a injectat...

Aştepta.

— S-a sinucis?... a întrebat văzând că tac.

— Da.

— Asta-i totul? Tăceam. Nu poate fi totul...

Am ridicat repede capul. Nu mă privea.

— De unde ştii?

Nu mi-a răspuns.

— Bine, am zis. Mi-am umezit buzele cu vârful limbii: Ne-am certat. De fapt, nu... Eu eram acela care i-am spus... ştii, câte mai spune la supărare omul! Am strâns tot ce aveam şi-am plecat. Mi-a dat de înţeles, nu mi-a spus-o făţiş, dar când convieţuieşti cu cineva ani de zile, nu mai este necesar... Eram sigur că vorbeşte doar aşa, că i-ar fi fost teamă s-o facă — de altfel... i-am şi spus-o. A doua zi mi-am adus aminte că am uitat în sertar acele... fiole. Ştia despre ele. Le adusesem din

laborator. Îmi fuseseră necesare. Atunci îi explicasem în ce constă acţiunea lor. M-am speriat şi am vrut să mă duc să le iau. Dar m-am gândit apoi că în felul acesta ar putea să creadă că i-am luat cuvintele în serios şi am lăsat totul baltă. Dar a treia zi m-am dus, totuşi, n-aveam linişte. Când am sosit, nu mai trăia.

— Ah, tu, copil nevinovat...

Am tresărit. Dar când l-am privit mi-am dat seama că nu-şi bate joc. Pentru prima oară îl vedeam astfel. Faţa îi devenise pământie, o oboseală de nedescris i se citea pe cutele adânci de pe obraji. Arăta ca un om bolnav.

— De ce spui asta? l-am întrebat, pierzându-mi cumpătul.

— Pentru că întâmplarea este tragică. Nu, nu, a adăugat repede, văzând că mă impresionase. Continui să nu-nţelegi! Evident, poţi retrăi totul cât se poate de intens, poţi chiar să te consideri un criminal, dar... Încă nu-i lucrul cel mai rău.

— Ce tot îndrugi! i-am replicat batjocoritor.

— Mă bucur că nu mă crezi. Sincer mă bucur. Ceea ce s-a-ntâmplat poate fi îngrozitor, dar cel mai groaznic e ce... nu s-a-ntâmplat... niciodată.

— Nu pricep... am bâiguit.

Într-adevăr nu pricepeam nimic. A dat din cap.

— Omul normal... a continuat. Cine-i normal? Cel ce n-a făptuit niciodată ceva respingător? Dar nici nu s-a gândit vreodată la aşa ceva? Şi chiar dacă nu s-a gândit conştient, poate ceva dintr-însul a gândit-o sau a apărut spontan, cu zece, ori cu treizeci de ani în urmă. Poate s-a şi apărat de acel gând şi apoi a uitat şi nu se mai temea de el, ştiind că nu va trece niciodată la înfăptuirea lui. Da, iar acum imaginează-ţi că fără de veste, în plină zi, printre alţi oameni, întâlneşte acel GÂND — întrupat, înlănţuit de sine, indestructibil. Ce are atunci de făcut? Ce se întâmplă atunci? Tăceam. Staţia..., a şoptit Snaut. Ai atunci de-a face cu staţia Solaris.

— Dar... ce pot fi, în definitiv, toate astea? am întrebat eu şovăitor. Doar nici tu nu eşti criminal şi nici Sartorius...

— Tu însă, Kelvîn, eşti psiholog! m-a întrerupt nerăbdător. Cine n-a avut cândva un astfel de vis? Halucinaţii? Gândeşte-te la fetişistul îndrăgostit, să zicem de o zdreanţă murdară, şi care, ba ameninţând, ba implorând, îşi pune pielea la bătaie ca să dobândească acea netrebnică otreapă adorată. E distractiv, nu? Că în acest timp este scârbit şi înnebunit de obiectul pasiunii lui,

fiind gata pentru el să-şi primejduiască însăşi viata şi egalând în iubire chiar sentimentele lui Romeo faţă de Julieta... Astfel de lucruri se-ntâmplă. Dar înţelegi, probabil, că trebuie să existe şi situaţii pe care nimeni n-a îndrăznit să le înfăptuiască în afara gândirii sale, situaţii ivite în anumite clipe de decădere, de nebunie sau de halucinaţie, numeşte-le cum vrei. După aceea cuvântul devine trup. Asta este totul.

— Asta este... totul, am repetat fără noimă cu un glas dogit. Capu-mi vuia. Dar... dar staţia? Ce are aici de-a face staţia?

— Probabil că te prefaci, a murmurat Snaut. Mă privea iscoditor. Doar de Solaris vorbesc mereu, numai de Solaris şi de nimic altceva. Nu-i vina mea, dacă toate astea se deosebesc atât de flagrant de aşteptările tale. De altfel, ai trăit destule ca să mă asculţi până la capăt. Pornim în Cosmos pregătiţi pentru orice, adică pentru singurătate, pentru luptă, pentru chinuri şi pentru moarte. Deşi din modestie n-o spunem cu glas tare, totuşi ne gândim adesea că suntem măreţi. Şi încă nu-i totul, fiindcă spiritul nostru de sacrificiu se dovedeşte a fi o poză. Ceea ce ne mână nu este câtuşi de puţin să cucerim Cosmosul, ci doar să extindem la limitele acestuia Pământul. Unele planete sunt îngheţate ca polii, altele pustii ca Sahara sau tropicale ca jungla braziliană. Suntem umanitari şi nobili, nu vrem să subjugăm alte rase, vrem doar să le transmitem valorile noastre şi să le preluăm în schimb moştenirea. Ne considerăm, cavalerii Sfântului Contact. Este o a doua minciună. Nu căutăm pe nimeni în afara oamenilor. N-avem nevoie de alte lumi. Avem nevoie de oglinzi în care să ne răsfrângem. Nu ştim ce am putea face cu alte lumi. Ne este îndeajuns aceasta în care trăim, dar fiindcă începem să ne sufocăm în ea, vrem să descoperim în alte părţi propria noastră imagine idealizată; întruchipările ei le căutăm uneori în civilizaţii mai evoluate decât a noastră, alteori le regăsim în viziunea trecutului nostru primitiv. Pe de altă parte însă, există ceva ce nu acceptăm, împotriva căruia luptăm; doar nu reprezentăm chintesenţa virtuţii terestre, monumentul eroismului uman! Am venit aici aşa cum suntem în realitate, iar când ne dăm arama pe faţă, când ni se dezvăluie latura pe care o tăinuim, atunci nu mai vrem să fim de acord!

— Ce-nseamnă deci cele întâmplate? l-am întrebat, ascultându-l cu răbdare.

— Ceea ce singuri doream: contactul cu o altă civilizaţie. Am

realizat acest contact, şi iată că monstruoasa noastră urâţenie, bufoneria, ridicolul sunt mărite ca sub microscop!!

În glasul său tremura iritarea.

— Crezi, aşadar, că-i... oceanul? Că el e? Dar de ce? Să facem abstracţie de procedeul la care a recurs, dar, pentru Dumnezeu, în ce scop?! Oare gândeşti serios când spui că vrea să se joace cu noi? Sau să ne pedepsească? Ar însemna să ne întoarcem la o demonologie primitivă! O planetă stăpânită de un uriaş diavol, care ca să-şi satisfacă gustul de umor satanic oferă membrilor unei expediţii ştiinţifice nişte aspecte. Sunt convins că tu însuţi nu crezi într-o asemenea inepţie!

— Acest diavol nu-i chiar atât de inept, a şuierat Snaut printre dinţi. L-am privit surprins. Mi-a trecut prin cap că în definitiv era posibil să fie psihic prăbuşit, indiferent de faptul că evenimentele petrecute în staţie nu erau pricinuite de o nebunie. Psihoză reactivă? mi-a trecut prin minte, când l-am văzut cum începe să râdă înăbuşit. Ei, îmi pui diagnosticul? mi-a ghicit el gândul. Mai aşteaptă puţin. În fond tot ce-ai păţit până acum s-a manifestat doar într-o formă extrem de uşoară aşa încât habar n-ai de ce se va-ntâmpla mai departe.

— Aha, diavolul s-a milostivit de mine, am spus. Discuţia începe să mă plictisească.

— La urma urmei ce doreşti? Să spun ce planuri pregătesc împotriva noastră miliardele de tone de plasmă în continuă metamorfoză? Poate nici un plan.

— Cum nici unul? l-am întrebat uimit. Snaut continuă să zâmbească.

— Ar fi trebuit să ştii că ştiinţa se ocupă doar de modul în care se desfăşoară ceva şi nu de ce anume se întâmplă aşa, Cum a fost? Totul a început la opt sau zece zile de la acel experiment cu raze Roentgen. Poate că oceanul a răspuns la radiaţii cu altă radiaţie, poate ne-a sondat creierii şi a descoperit în ei anumite ascunzişuri psihice.

— Ascunzişuri? Lucrurile începeau să mă intereseze.

— Da, procese izolate, închise în sine, inhibate, capsulate, ca nişte focare de infecţie ale memoriei. Oceanul le-a considerat drept un model, un plan de construcţie al creierului nostru... ştii cât de asemănătoare sunt structurile asimetrice cromozomiale cu cele ale legăturilor nucleare ale cerebrozidelor care constituie substratul proceselor memoriei... Plasma genetică este în

definitiv o plasmă de memorare. Iată de ce oceanul a detaşat din creierul nostru tocmai aceste structuri, le-a descifrat, iar apoi... ştii doar ce-a fost apoi. De ce a făcut însă toate astea? Nu, în nici un caz ca să ne distrugă. Dacă ar fi intenţionat-o, i-ar fi fost mai uşor. Dealtminteri, dispunând de o nelimitată libertate tehnologică, putea să facă orice, de pildă să realizeze propriile noastre copii.

— Va să zică de aceea te-ai speriat în aşa hal când m-ai văzut prima oară!

— Da... a recunoscut Snaut şi a adăugat: De altfel poate a şi făcut-o. De unde ştii că sunt într-adevăr bătrânul Şobolan de treabă, venit aici acum doi ani... A-nceput să râdă încetişor, de parcă uimirea mea i-ar fi dat nu ştiu ce teribilă satisfacţie, dar a contenit brusc. Nu, nu, a murmurat, şi aşa e prea destul... Poate că există multe deosebiri, dar nu cunosc decât una: noi putem fi ucişi.

— *Ei* însă nu?

— Nu te sfătuiesc să-ncerci. Este un spectacol îngrozitor.

— Chiar cu nimic nu merge?

— Nu ştiu. În orice caz nu recurgând la otravă, la cuţit sau la ştreang...

— Dar un aruncător atomic?

— Ai încerca?

— Nu. Totuşi, dacă ştim că nu-i vorba de oameni...

— Intr-un anumit sens, sunt. Din punct de vedere subiectiv aceşti "oaspeţi" sunt oameni. Numai că nu-şi dau deloc seama de ... originea lor. Ai observat, probabil...

— Desigur. Atunci ce se-ntâmplă cu ei?

— Se regenerează de-a dreptul sub ochii noştri, într-un ritm imposibil. Şi din nou încep să se comporte...

— Cum?

— Aidoma reprezentărilor noastre despre ei... acele înregis-trări ale memoriei prin care...

— Aşa e, am confirmat. Nu observasem că unguentul de pe obrajii arşi îmi picura pe mâini. Oare Gibarian ştia...? m-am pomenit întrebând. Ochii lui Snaut mă scrutau. Oare ştia ceea ce cunoaştem noi?

— Da. Aproape sigur.

— Ce te face să crezi asta? Ţi-a spus?

— Nu. Am găsit însă la dânsul o carte...

— *Micul Apocrif?! am* strigat, sărind de pe loc.

— Da. Dar de unde ştii tu despre asta? s-a alarmat brusc Snaut, aţintindu-şi privirea pe faţa mea.

Am făcut cu capul un semn de negaţie.

— Fii liniştit! am spus. Vezi că sunt ars şi nu mă regenerez deloc? în cabină era o scrisoare adresată mie.

— Ce spui?! O scrisoare? Ce conţinea?

— Prea puţin. De fapt era o notiţă, nu o scrisoare. Referiri bibliografice la anexa anului solaristic şi la *Apocrif...* Ce este el de fapt?

— E-o poveste veche. Posibil să aibă vreo legătură cu toate acestea. Ţine-l! Snaut a scos din buzunar şi mi-a înmânat un volumaş subţire, îmbrăcat în piele şi ros pe la colţuri.

— Dar Sartorius...? am întrebat, vârând în buzunar cartea.

— Ce-i cu el? într-o astfel de situaţie fiecare face ce... poate. Sartorius încearcă să fie normal, ceea ce la dânsul înseamnă: oficial.

— Ei, nu mai zi!

— Chiar aşa. Ne-am aflat odată împreună într-o anumită situaţie... nu contează amănuntele... e suficient să-ţi spun că ne-au rămas pentru opt inşi 500 kilograme de oxigen. Rând pe rând, am părăsit îndeletnicirile cotidiene. Spre sfârşit, umblam cu toţii nebărbieriţi... el singurul se bărbierea, îşi curăţa încălţămintea. Iată ce fel de om este. Fireşte, orice ar face de acum încolo ar fi ipocrizie, teatru sau crimă.

— Crimă?

— Să nu zicem crimă. Trebuie să inventăm pentru acest caz un nou cuvânt, de pildă, "divorţ reactiv". Sună mai bine?

— Ai un umor grozav, am spus.

— Ai prefera să plâng? Propune ceva.

— Ah, lasă-mă-n pace!

— Crede-mă: vorbesc serios. Ţi-am împărtăşit cam tot ce cunosc. Ai vreun plan?

— Ştii că eşti bine! N-am habar nici măcar ce voi face când... va reapărea... Trebuie să apară?

— Mai curând, da.

— De fapt, pe unde pătrund aici de vreme ce staţia este închisă ermetic? Poate chiurasa...

Snaut a dat din cap în semn că nu.

— Chiurasa e sigură. Nu-mi pot imagina cum vin..., dar cel

mai adesea primim "oaspeţi" după ce ne deşteptăm şi, în definitiv, din când în când tot trebuie să mai dormim.

— Să căutăm un mod de a-i imobiliza...

— E eficace doar pentru scurtă vreme.

S-a sculat. M-am ridicat şi eu în picioare.

— Ascultă, Snaut... Tu doreşti lichidarea staţiei, numai că vrei ca iniţiativa să fie a mea...

— A tăcut un gest cu capul.

— Nu-i chiar aşa de simplu. Fireşte că oricând putem fugi, fie chiar pe sateloid, iar de acolo să lansăm un S.O.S. De bună seamă, ne vor socoti nebuni. Va urma un sanatoriu pe Pământ până în momentul în care vom fi nevoiţi să retractăm totul. Doar survin cazuri de isterie colectivă în asemenea baze izolate... Şi poate că nici n-ar fi cel mai rău deznodământ... Un parc, linişte, camere albe, plimbări în tovărăşia infirmierelor...

Vorbea pe tonul cel mai serios, stând cu mâinile în buzunare, cu privirile pierdute într-un colţ al camerei. Soarele roşu dispăruse deja la orizont, iar valurile zimţuite se contopeau cu un pustiu ultramarin. Cerul ardea. Deasupra acestui peisaj bicolor, negrăit de sumbru, pluteau nori tiviţi în violet.

— Aşadar vrei s-o ştergi? Sau nu, încă nu?

A zâmbit.

— Nedomolit cuceritor sideral... n-ai gustat încă din toate. Altminteri n-ai insista. Nici nu e vorba de faptul dacă as dori sau nu, ci doar dacă este posibil ceva...

— Ce să fie posibil?

— Tocmai asta n-o ştiu.

— Prin urmare rămânem aici? Crezi că se va găsi un mijloc?

M-a privit îndelung. Faţa-i brăzdată de zbârcituri era trasă, iar pielea i se cojea.

— Cine ştie, poate merită, a spus, în sfârşit. Altfel nu vom afla nimic despre el şi poate că nici despre noi...

S-a întors, şi-a adunat hârtiile şi a ieşit. Am. vrut să-l opresc, dar, deschizând gura, n-am rostit nici un cuvânt. Nu era nimic de făcut; nu-mi rămânea decât să aştept. M-am apropiat de fereastră, căutând din ochi oceanul negru-sângeriu... Mi-a trecut prin minte că m-aş putea închide într-o rachetă a staţiei, dar nu m-am gândit la asta în mod serios; prea era naivă ideea: mai devreme sau mai târziu tot ar fi trebuit să ies. M-am aşezat lângă fereastră şi am scos volumaşul pe care mi-l dăduse Snaut.

Văpăile crepusculului ce umpluseră întreaga încăpere mi-au împurpurat paginile. Era o culegere întocmită de un oarecare Otto Ravinzer, licenţiat în filozofie, şi cuprindea articole şi lucrări de o valoare problematică. Orice ştiinţă a fost întotdeauna întovărăşită de o pseudoştiinţă, ciudată deformare a unor minţi sui-generis: astronomia îşi găseşte o imagine strâmbă în astrologie, chimia a dat cândva alchimia. Este de înţeles că naşterea solaristicii a fost însoţită de o adevărată explozie a unor bizare produse intelectuale; antologia lui Ravinzer era plină de o asemenea hrană spirituală, deşi — trebuie să adaug în mod loial — autorul antologiei îşi exprima în introducere rezerva faţă de conţinutul cărţii. În schimb, el considera pe bună dreptate că o astfel de culegere poate constitui un preţios document al timpului atât pentru istorici, cât şi pentru psihologii ştiinţei.

Raportul Berton (alcătuit din câteva, părţi) ocupă în carte un loc însemnat. Prima parte este o copie foarte laconică a jurnalului său de bord.

Începând de la ora 14 până la 17,20, timpul local al expediţiei, propoziţiile sunt succinte şi negative.

"Altitudini de 1 0OO, 1 200 sau 800 de metri. Nu se observă nimic. Oceanul pustiu (Asemenea notaţii apăreau de mai multe ori).

La ora 16,40: se ridică o ceaţă roşie. Vizibilitatea 700 de metri. Oceanul pustiu.

La 17,00: ceata se îndeseşte, linişte, vizibilitatea 400 m, cu ferestre. Cobor la 200.

La 17,20: mă aflu în ceaţă. Altitudinea 200 m. Vizibilitatea 20-40 m. Urc la 400.

La 17,54: altitudinea 500. Ceaţa se întinde până la orizont. Ceaţa este spartă de nişte cratere în formă de pâlnie prin care se străvede suprafaţa oceanului. În aceste pâlnii se întâmplă ceva. Încerc să pătrund într-una dintre ele.

La 17,52: văd un fel de vârtej care aruncă o spumă galbenă. Sunt înconjurat de peretele de ceaţă. Altitudinea 100, cobor la 20."

Cu aceasta se încheie notele aflate în jurnalul de bord. Continuarea aşa-numitului raport constituie un extras din istoria bolii lui Berton sau, mai exact vorbind, textul declaraţiei dictate de astronaut şi întreruptă de întrebările membrilor comisiei.

„Berton: Când am coborât la 30 metri, menţinerea înălţimii a

devenit dificilă, fiindcă în acel spaţiu conic, lipsit de ceaţă, domneau vânturi puternice. A trebuit să trec la comanda manuală şi de aceea un anumit timp — poate 10 sau 15 minute n-am privit în afara cabinei; ca urmare, am reintrat din greşeală în ceaţă. Am fost mânat spre ea de o rafală puternică. Nu era o ceaţă obişnuită, mai curând o suspensie, pare-se coloidală, căci mi-a acoperit parbrizul. Curăţirea lui mi-a dat destulă bătaie de cap: suspensia era foarte lipicioasă. Între timp, turaţiile elicei mi s-au redus cu mai bine de 30% din cauza rezistenţei pe care o provoca aşa-zisa ceaţă; astfel am început să pierd din înălţime, întrucât mă aflam foarte jos şi-mi era teamă că voi capota, am apăsat cu putere ambreiajul. Maşina îşi păstra altitudinea, dar nu urca. Mai aveam patru proiectile-rachetă de accelerare. Nu le-am folosit, gândindu-mă să le păstrez pentru eventualitatea că situaţia se va înrăutăţi. La rotaţia maximă a motorului a apărut o vibraţie intensă; mi-am dat seama că elicea se împotmoleşte în ciudata emulsie; indicatorul de solicitare continuă să se menţină la zero. Soarele a rămas nevăzut din clipa în care pătrunsesem în ceaţă, dar în direcţia lui aceasta iriza roşu. Mă roteam mereu în nădejdea că până la urmă voi reuşi să ies într-un luminiş, ceea ce într-adevăr am izbutit după vreo jumătate de oră. Am pătruns într-un spaţiu liber, ca un circ, cu un diametru de câteva sute de metri. Marginile lui erau tivite de ceaţa care clocotea intens de parcă ar fi fost agitată de puternici curenţi de convecţie. De aceea, mă străduiam să rămân pe cât posibil în mijlocul "ferestrei", unde atmosfera era calmă. Am constatat atunci o modificare: valurile se potoliseră aproape cu totul, iar stratul superficial al lichidului din care este compus oceanul s-a mai limpezit; pe alocuri era încă adumbrit, dar petele au dispărut treptat, şi în curând a devenit atât de clar încât puteam vedea la o adâncime de câţiva metri. Am observat cum se strângea acolo un fel de zgură galbenă, care urca în jerbe subţiri, verticale, iar când ajungea la suprafaţă se făcea lucioasă ca sticla, începea să bolborosească, să spumege, iar apoi se întărea, devenind asemănătoare cu un foarte dens sirop de zahăr. Această zgură lichidă se aduna în noduri groase, se înălţa deasupra oceanului, crea proeminenţe asemănătoare conopidei şi lua treptat diferite forme. Am fost împins către peretele de ceaţă. Mi-au trebuit, aşadar, câteva minute ca să mă împotrivesc derivei, accelerând rotaţiile elicei şi manevrând

profundorul, iar când am reuşit din nou să privesc în afară am zărit sub avion ceva ce aducea cu o grădină. Da, o grădină. Vedeam copacii pitici şi gardurile vii şi chiar aleile iluzorii. Toate erau alcătuite din acea substanţă care se şi întărise ca un ghips galben; cam aşa arăta. Suprafaţa îi strălucea intens. Am coborât cât mi-a fost cu putinţă ca să observ amănunţit totul.

Întrebare: Copacii şi alte plante pe care le-ai observat aveau frunze?

Răspunsul lui Berton: Nu. Viziunea mea avea doar forma generală a unei grădini, era un model al ei. Da! Model. Aşa arăta. Un model, dar cred că de mărime naturală. După câteva clipe a început să crape şi să se frângă, iar prin fisurile negre ca smoala a erupt o mâzgă care se închega treptat. Totul a dat în clocot, s-a apropiat de spumă şi nimic n-am mai văzut în afara ei. M-am pomenit împresurat de ceaţa năpădită de pretutindeni. Am mărit deci turaţia şi am urcat la 300 de metri.

Întrebare: Eşti pe deplin sigur că ceea ce ai văzut amintea o grădină şi nu altceva?

Răspunsul lui Berton: Da. Deoarece am sesizat diverse amănunte; îmi amintesc, de pildă, că într-un loc stăteau înşirate nişte obiecte ciudate. Mai târziu mi-a trecut prin cap că ar fi putut să fie o stupină,

Întrebare: Nu-i aşa că abia mai târziu ţi-a trecut prin cap şi nu chiar în acea clipă?

Răspunsul lui Berton: Nu. Toate aceste obiecte erau ca din ghips şi am remarcat şi alte lucruri.

Întrebare: Ce lucruri?

Răspunsul lui Berton: Nu pot preciza, deoarece n-am avut timpul să le privesc cu atenţie. Mi s-a părut că în vecinătatea unor boschete se aflau câteva unelte, aidoma unor mici maşini de grădinărit. Dar nu sunt sigur de asta! In schimb, de celălalt amănunt — da.

Întrebare: Nu te-ai gândit că poate fi o halucinaţie?

Răspunsul lui Berton: Nu. Mă gândeam la o fata morgana, dar nu la o halucinaţie, fiindcă mă simţeam bine şi fiindcă niciodată nu mai văzusem în viaţa mea ceva asemănător. Când am urcat la 300 de metri, ceaţa de sub mine era destrămată din loc în loc, iar golurile ei aduceau cu acelea ale "schweizerului"; prin unele întrezăream oceanul ondulând, iar în altele clocotea ceva. Am coborât într-un asemenea spaţiu, iar la 40 de metri am

văzut că, sub nivelul oceanului, la. o adâncime foarte mică, există un meterez, ca zidul unei mari clădiri; strălucea intens printre talazuri şi avea o serie de deschideri ce aduceau a ferestre, ba chiar mi s-a părut că în dreptul unora se mişcă ceva. De acest ultim amănunt nu sunt prea sigur. Peretele a început să se ridice încet şi să se desprindă din valuri. De pe el se scurgea în cascade zgura lichidă şi nişte mucilagii cu o structură fibroasă. Deodată zidul s-a despicat în două şi s-a surpat atât de repede în adânc încât mi-a dispărut aproape instantaneu de sub ochi. Am urcat din nou şi zburam acum deasupra ceţii, atingând-o cu trenul de aterizaj. S-a ivit un alt crater pustiu. Era poate de câteva ori mai mare decât primul.

Încă de departe am observat un corp ce plutea; fiind deschis la culoare, aproape alb, m-a făcut să cred că este scafandrul lui Fechner, mai ales să forma lui amintea de un om. Am cotit brusc aparatul, temându-mă că aş putea depăşi acel loc, iar apoi nu voi mai fi în stare să-l reperez; trunchiul acela se ridica uşor şi părea că pluteşte sau că stă în valuri, cufundat până la înălţimea brâului. Am accelerat şi m-am lăsat atât de jos încât am simţit că aterizorul se izbeşte de ceva moale... bănuiesc că de creasta unui val. Omul acela, da, era un om, n-avea pe el scafandru... şi totuşi se mişca.

Întrebare: I-ai văzut faţa?

Răspunsul lui Berton: Da.

Întrebare: Cine era?

Răspunsul lui Berton: Un copil.

Întrebare: Ce copil? L-ai mai văzut vreodată?

Răspunsul lui Berton: Nu, niciodată. În orice caz, nu-mi amintesc. De altfel, de îndată ce m-am apropiat — ne mai despărţeau câteva zeci de metri — mi-am dat seama că se întâmplă cu el un lucru nefiresc.

Întrebare: Ce vrei să spui?

Răspunsul lui Berton: Am să vă răspund imediat. Mai întâi n-am sesizat ce este, pe urmă însă m-am lămurit că era mult prea mare; uriaş ar fi prea puţin spus: avea aproape patru metri, îmi aduc perfect de bine aminte că, în momentul în care am lovit cu trenul de aterizaj valul, faţa acelui copil venea puţin mai sus de a mea; deşi şedeam în cabină, tot trebuia să mă aflu la vreo trei metri deasupra oceanului.

Întrebare: Dacă era atât de mare, de unde ai dedus că este

un copil?

Răspunsul lui Berton: Fiindcă era un copil foarte mic.

Întrebare: Berton, nu consideri că răspunsul tău este nelogic?

Răspunsul lui Berton: Nu, câtuşi de puţin. Fiindcă îi văzusem chipul. De altfel, proporţiile corpului erau de copil. Mi se părea că este aproape... un sugar. Ba nu, exagerez. Avea poate doi sau trei ani. Părul îi era negru, iar ochii albaştri, imenşi. Şi era gol goluţ, ca un nou-născut. Era ud sau mai curând lunecos, căci pielea îi strălucea. Această privelişte m-a impresionat din cale afară. Nu mai credeam în nici o fata morgana; prea amănunţit văzusem totul. Se înălţa şi cobora odată cu valul, dar avea şi o mişcare proprie. Era de-a dreptul dezgustător!

Întrebare: Dar de ce? Ce făcea?

Răspunsul lui Berton: Aducea, cum să spun... cu un exponat de muzeu, cu o păpuşă, dar cu o păpuşă vie; tot închidea şi deschidea gura şi făcea diverse gesturi ce-ţi produceau repulsie. Da, fiindcă nu erau mişcările lui!

Întrebare: Cum adică?

Răspunsul lui Berton: Nu m-am apropiat de el la mai mult de câţiva metri... mai exact poate până la douăzeci. Dar v-am spus cât de uriaş era; graţie acestui fapt l-am văzut cu toată claritatea. Ochii îi străluceau şi ar fi dat impresia unui copil viu dacă n-ar fi fost acele mişcări parcă mânuite de altcineva... parcă altcineva le-ar fi exersat...

Întrebare: Caută să explici mai amănunţit ce înseamnă aceasta.

Răspunsul lui Berton: Nu ştiu dacă voi reuşi. Era o impresie... Nu ştiu cum aş putea preciza..., dar mişcările lui mi se păreau nenaturale.

Întrebare: Vrei să afirmi, să zicem, că mâinile i se mişcau într-un fel în care nu se pot mişca mâinile unui om din cauza limitelor de mobilitate a încheieturilor?

Răspunsul lui Berton: Nu. Nu asta. Ci numai că acele mişcări n-aveau nici un rost. În genere, orice mişcare semnifică ceva, serveşte la ceva...

Întrebare: Aşa crezi? Mişcările unui sugar nu trebuie să însemne neapărat ceva.

Răspunsul lui Berton: Ştiu asta. Dar mişcările sugarului sunt dezordonate, necoordonate, vagi. Acela însă... ah, ştiu! acelea

erau metodice. Se desfăşurau pe rând, în grupuri şi în serii. Ca şi cum cineva ar fi vrut să cerceteze ce poate face un copil cu mâinile lui, ce poate face cu torsul şi cu gura. Cel mai bizar îi era însă faţa. Poate din cauză că faţa este cea mai expresivă, iar faţa lui era... nu, nu ştiu să redau în cuvinte cele văzute. Era vie, într-adevăr de om şi totuşi nu era omenească. În ce priveşte trăsăturile şi ochii, era cât se poate de fidelă, chiar şi tenul, şi restul, nu însă expresia, mimica.

Întrebare: Se crispa? Ştii cum arată figura unui om în momentele unei crize de epilepsie?

Răspunsul lui Berton: Da. Am văzut... Înţeleg. Era cu totul altceva. Epilepsia se manifestă prin convulsii, pe când mişcările lui erau fluente şi continue, armonioase sau. Ca să zic aşa, melodice. Nu găsesc un alt termen. Faţa, iată că revin la ea..., o faţă nu poate arăta astfel încât o jumătate să fie veselă, iar cealaltă tristă, o parte a ei să fie ameninţătoare sau înfricoşată, iar cealaltă — victorioasă ori ceva în genul acesta; cu copilul însă lucrurile stăteau astfel. În plus, atât gesturile, cât şi jocul mimicii lui se desfăşurau cu o repeziciune extraordinară. Am rămas acolo un interval foarte scurt, vreo zece secunde, poate nici chiar atât...

Întrebare: Şi susţii că ai reuşit să vezi totul într-un răstimp atât de scurt? De altfel, de unde ştii cât a durat? Ai verificat pe ceas?

Răspunsul lui Berton: Nu. N-am verificat, dar zbor de 16 ani. În profesiunea mea trebuie să pot aprecia timpul cu o precizie de secundă, ba chiar de fracţiuni de secundă... Doar e vorba de reflexe; sunt însuşiri absolut necesare, mai ales la descindere. Un pilot care nu este capabil, indiferent de împrejurări, să sesizeze dacă un fenomen durează cinci secunde sau zece nu va face niciodată prea multe parale. La fel stau lucrurile şi cu capacitatea observaţiei. Omul învaţă ani de zile să surprindă totul într-un timp cât mai scurt.

Întrebare: Şi asta-i tot ce-ai văzut?

Răspunsul lui Berton: Nu. De celelalte amănunte însă nu-mi mai aduc aminte cu aceeaşi precizie. Bănuiesc că impresiile erau prea numeroase. Aveam creierul parcă blocat. Ceaţa începuse să se îndesească şi trebuia să urc din nou; zic "trebuia", dar nu ţin minte când am făcut-o. Pentru prima oară în viaţă aproape că am capotat. Mâinile îmi tremurau atât de tare încât

nu mai puteam ţine ca lumea comenzile. Cred că am început să strig, chemam Baza, deşi ştiam că nu stabilisem legătura.

Întrebare: Ai încercat să te întorci?

Răspunsul lui Berton: Nu, deoarece când am ajuns în sfârşit la altitudinea corespunzătoare m-am gândit că într-unui dintre goluri îl voi găsi poate pe Fechner. Îmi dau seama că asta sună absurd, totuşi aşa gândeam atunci. De vreme ce se întâmplă atâtea ciudăţenii, mi-am spus, n-ar fi exclus să dau şi de Fechner. De aceea am coborât ca să pătrund în câte cratere voi reuşi. Dar când am ieşit a treia oară deasupra, m-am convins că nu voi reuşi. Îmi era cu neputinţă. Trebuie să adaug, lucru de altfel cunoscut, că mi se făcuse rău şi am vomitat în carlingă. Nu mai cunoşteam o asemenea stare; niciodată n-avusesem senzaţia de greaţă.

Întrebare: Era cumva simptomul unei intoxicaţii, Berton?

Răspunsul lui Berton: Posibil, nu ştiu. Dar ceea ce am văzut a treia oară n-a fost o scornire a mea şi nici o consecinţă a intoxicaţiei.

Întrebare: Cum poţi şti asta?

Răspunsul lui Berton: Nu era o halucinaţie... halucinaţia este doar creată de propriul creier.

Întrebare: E adevărat?

Răspunsul lui Berton: Iată de ce n-a fost o închipuire; niciodată nu voi crede una ca asta.

Întrebare: Mai bine spune ce a fost...

Răspunsul lui Berton: În prealabil trebuie să aflu cum va fi considerat ceea ce am spus până acum.

Întrebare: Ce însemnătate are?

Răspunsul lui Berton: Pentru mine, esenţială. Am relatat că am fost martorul unor fenomene extraordinare. Dacă comisia va admite că spusele mele sunt verosimile măcar în proporţie de unu la sută, astfel încât să fie iniţiate în acest sens cercetări ale oceanului, atunci voi spune totul. Dacă însă comisia va conchide că tot ce-am afirmat reprezintă numai nişte halucinaţii, nu voi mai spune nimic.

Întrebare: De ce?

Răspunsul lui Berton: Deoarece fondul halucinaţiilor mele, oricât de profanatoare ar fi ele, e doar o chestiune a mea personală. În schimb, fondul experienţelor mele pe Solaris aparţine tuturora.

Întrebare: Va să zică refuzi să mai răspunzi cât timp organele competente ale expediţiei nu vor lua hotărârea corespunzătoare? Căci înţelegi, probabil, comisia n-are competenţa să ia o hotărâre imediată.

Răspunsul lui Berton: Aşa este".

Astfel se termina primul proces-verbal. Mai exista şi un fragment din al doilea, încheiat cu 11 zile mai târziu.

„Preşedintele: ...luând în consideraţie toate acestea, comisia, alcătuită din trei medici, trei biologi, un fizician, un inginer mecanic şi adjunctul conducătorului expediţiei, a ajuns la concluzia că întâmplările relatate de Berton constituie conţinutul unui complex halucinatoriu, evoluată sub influenţa intoxicaţiei cauzate de atmosfera planetei; halucinaţiile lui Berton s-au manifestat cu fenomene de ameţeală însoţite de excitarea zonelor asociative ale scoarţei cerebrale. Aşadar, în realitate, acestor evenimente nu le-a corespuns nimic sau aproape nimic.

Berton: Iertaţi-mă. Ce înseamnă «nimic sau aproape nimic»? Ce este acel «aproape nimic»? Cât este el de mare?

Preşedintele: Încă n-am sfârşit. S-a încheiat un proces-verbal aparte pentru votul separat al doctorului în fizică Archibald Messenger, care a declarat că, după opinia sa, evenimentele prezentate de Berton puteau să se fi întâmplat realmente şi că merită o cercetare atentă.. Asta-i totul.

Berton: Repet întrebarea pe care am pus-o.

Preşedintele: Problema este simplă, Berton. «Aproape nimic» înseamnă că anumite fenomene reale ţi-ar fi putut declanşa halucinaţiile. Chiar omul cel mai normal poate în timpul unei nopţi vijelioase să ia un copac drept o siluetă umană, cu atât mai mult se poate înşela pe o planetă străină un observator a cărui minte se, găseşte sub influenţa unei otrăvi. Toate astea nu-ţi aduc nici un prejudiciu, Berton. Ce hotărâre iei în consecinţă?

Berton: Aş vrea, în primul rând, să aflu care sunt urmările votului separat al doctorului Messenger?

Preşedintele: Practic, nici una. Ceea ce înseamnă că nu vor fi iniţiate cercetări...

Berton: Dar discuţia noastră este notată în procesul-verbal?

Preşedintele: Da.

Berton: Dacă aşa stau lucrurile, aş spune atunci că, după convingerea mea, nu mie mi-a adus comisia un prejudiciu — eu nu contez aici -, ci spiritului acestei expediţii. Conform celor

declarate prima oară, nu voi mai răspunde la alte întrebări.

Preşedintele: Asta-i tot ce ai de spus?

Berton: Da. Dar as vrea să mă-ntâlnesc cu doctorul Messenger. Este posibil?

Preşedintele: Fireşte."

Astfel se încheie şi al doilea proces-verbal. In subsolul paginii era inserată cu litere mărunte o notă în care se arăta că doctorul Messenger a avut a doua zi o discuţie intimă de vreo trei ore cu Berton, după care s-a adresat Consiliului expediţiei, cerându-i din nou să iniţieze cercetările cerute de pilot. El afirma că în favoarea acestora pledează datele suplimentare pe care i le-a împărtăşit Berton, dar pe care le va putea face publice abia după ce Consiliul va lua o decizie pozitivă. Consiliul, reprezentat de Shannahan, Timolis şi Trahier, a dat însă o rezoluţie negativă, după care chestiunea a fost clasată.

Cartea mai conţinea fotografia, paginii unei scrisori găsite în documentele postume ale lui Messenger. Era probabil o ciornă; Ravinzer n-a reuşit să constate dacă acea scrisoare fusese expediată, nici dacă ea a avut vreo consecinţă.

"...prostia lui piramidală", începea textul. *"De teamă pentru autoritatea sa, consiliul, vorbind mai concret: Shannahan şi Timolis (fiindcă opinia lui Trahier nu este luată în seamă), mi-a respins cererea. Mă adresez acum direct institutului, dar înţeleg că nu e decât un protest neoperant. Deoarece mi-am dat cuvântul, nu-ţi pot împărtăşi cele spuse de Berton.*

Hotărârea consiliului a fost influenţată în mod evident de faptul că autorul revelatoarelor declaraţii era un om fără nici un fel de grad ştiinţific, deşi nu puţini sunt cercetătorii care l-ar putea invidia pe acest pilot pentru luciditatea minţii lui şi pentru talentul său de observator. Te rog să-mi transmiţi cu prima poştă următoarele date:

1) biografia lui Fechner cu indicarea copilăriei lui;

2) tot ce ştii despre familia şi problemele lui familiale; se pare că a lăsat orfan un copil mic;

3) topografia localităţii în care a crescut Fechner.

As dori să-ţi mai spun ce cred despre toate astea. Precum ştii, după un timp de la plecarea lui Fechner şi Carucci, în centrul soarelui roşu a apărut o pată, care prin radiaţia ei corpusculară a făcut imposibilă legătura radio; potrivit datelor

sateloidului, perturbaţia s-a manifestat în special în emisfera sudică, adică acolo unde se află Baza noastră. Fechner şi Carucci s-au îndepărtat cel mai mult de Bază, în comparaţie cu toate celelalte grupe de cercetare.

În plus, în tot decursul şederii pe planetă, n-am mai observat o ceaţă atât de densă şi atât de persistentă în condiţiile unui calm deplin cum a fost ceata din ziua catastrofei.

Consider că ceea ce a văzut Berton făcea parte din «operaţia omul», întreprinsă de monstrul gelatinos. Sursa reală a tuturor formaţiilor observate de Berton era Fechner, creierul său supus unei analize psihice, pentru noi ininteligibile: pesemne, oceanul a reprodus experimental, a reconstituit unele urme ale memoriei (probabil cele mai persistente).

Ştiu că asta sună cam fantastic, ştiu că pot greşi. Te rog, prin urmare, să mă ajuţi; mă aflu în prezent pe Alaric şi acolo îţi voi aştepta răspunsul.

Al tău A."

De-abia mai puteam citi, atât de mult se înserase, cartea din mâna mea devenise fumurie, ca amurgul; în cele din urmă, literele mi s-au şters din faţa ochilor; partea neimprimată a paginii dovedea că am ajuns la capătul acestei istorii pe care, în lumina propriilor mele experienţe, o consideram ca fiind foarte verosimilă. M-am întors spre fereastră. Mai pâlpâia în ea un violet profund; deasupra orizontului mai străluceau câţiva nori, asemănători tăciunilor ce se sting. Oceanul era invizibil: se cufundase în noapte. Auzeam foşnetul slab al fâşiilor de hârtie puse deasupra ventilatoarelor. Aerul, mirosind uşor a ozon, era cald şi nemişcat. O linişte absolută umplea întreaga staţie. M-am gândit că hotărârea noastră de a rămâne n-avea în ea nimic eroic. Perioada aventurilor planetare, a expediţiilor îndrăzneţe, a dispariţiilor cumplite — cum a fost aceea a lui Fechner, prima jertfă a oceanului — se sfârşise de mult. Aproape că nici nu mă mai interesa cine este "oaspetele" lui Snaut sau acela al lui Sartorius. Nu va trece multă vreme, mi-am spus, şi vom înceta să ne ruşinăm de noi şi să ne izolăm. Dacă nu vom putea scăpa de "oaspeţi", ne vom obişnui şi vom începe să convieţuim cu ei, iar dacă Autorul lor le va modifica regulile de joc, ne vom adapta celor noi, deşi un anumit timp ne vom zbate, ne vom împotrivi, sau poate că unul sau altul dintre noi chiar se va sinucide, dar şi

această nouă stare va ajunge până la sfârşit la un echilibru. Încăperea era învăluită de un întuneric tot mai asemănător celui terestru. Numai contururile lavaboului şi ale oglinzii se mai străvedeau albind. Sculându-mă, am găsit pe pipăite pachetul cu vată de pe policioară, mi-am spălat cu un tampon umezit faţa şi m-am culcat în pat, întinzându-mă pe spate. Undeva, deasupra mea, aidoma fâlfâirii unui fluture de noapte, se auzea suflarea nedesluşită a ventilatorului. Nu mai vedeam nici fereastra. Totul era cuprins de beznă. O lucoare abia bănuită, strecurată parcă de nicăieri, atârna deasupra-mi, proiectându-se pe perete sau departe, în adâncul deşertului de dincolo de geam. Mi-am adus aminte cum mă speriase cu o seară înainte întinderea pustie a spaţiului solarisean şi aproape că am zâmbit. Nu-mi mai era teamă. Nu-mi mai era teamă de nimic. Mi-am dus braţul la înălţimea ochilor. Cadranul ceasului era luminat de cununa fosforescentă a cifrelor. După o oră trebuia să răsară soarele albastru. Mă bucuram de întunericul în care eram scufundat, respiram adânc, golit şi eliberat de orice gânduri.

La un moment dat, mişcându-mă, am simţit lângă şold carcasa magnetofonului. Ah, da, Gibarian, glasul său înregistrat pe bobine... N-aveam câtuşi de puţin intenţia să-i mai resuscit trecutul, ascultându-l, de altfel singurul lucru pe care l-aş mai fi putut face pentru el.

Am scos din buzunar magnetofonul ca să-l ascund sub pat. Atunci am auzit un foşnet şi scârţâitul slab al uşii care se deschidea.

— Kris...? am distins_un glas stins, aproape de şoaptă. Eşti aici, Kris? Ce întuneric e!

— Nu-i nimic, am spus. Nu-ţi fie teamă. Vino aici!

CONSFĂTUIREA

Stăteam culcat cu ochii în sus, cu fruntea ei pe umăr, fără să mă gândesc la nimic. Noaptea ce umplea încăperea s-a populat. Auzeam paşi. Pereţii se făceau nevăzuţi. Ceva se înălţa deasupra mea, tot mai sus, tot mai sus, fără limită. Învăluit, pătruns, fără să fi fost atins, am rămas nemişcat în beznă. Îi

simţeam cu acuitate transparenţa de parcă ar fi devenit un alt văzduh. Foarte departe se auzeau bătăile inimii. Mi-am concentrat întreaga atenţie, rămăşiţele de putere, în aşteptarea agoniei; nu venea. Deveneam doar mic, iar cerul invizibil, zările invizibile, spaţiul amorf, lipsit de nori, de stele, dilatându-se, luând dimensiuni enorme, făceau din mine centrul lor. Încercam să mă târăsc pe ceea ce eram culcat, dar sub mine nu se mai afla nimic şi întunericul nu-mi mai ascundea nimic. Mi-am strâns pumnii şi mi-am acoperit cu ei faţa. N-o mai aveam. Degetele-mi trecuseră prin ea, am vrut să strig, să urlu...

Camera devenise sur-albăstruie. Aparatura, rafturile, colţurile pereţilor păreau conturate prin întretăierea unor pete mari, mate, fără culoare. În spatele ferestrei se întrevedea un alb lucios, opalescent. Trupul îmi era leoarcă de transpiraţie". Am privit într-o parte, Harey se uita la mine.

— Ţi-a amorţit umărul?

— Ce spui?

Şi-a ridicat capul. Ochii îi erau de aceeaşi culoare ca şi încăperea, cenuşii, luminoşi între genele negre. Am simţit căldura şoaptei ei, înainte de a înţelege cuvintele.

— Nu. Si totuşi...

I-am pus mâna pe braţ. Atingerea mă furnica. Am îmbrăţişat-o uşurel şi cu cealaltă mână.

— Ai avut un vis urât.

— Vis? Da, am visat. Dar tu n-ai dormit?

— Nu ştiu. Poate că nu. Nu mi-e somn. Dar dormi mai departe! De ce mă priveşti aşa?

Am închis ochii. Simţeam bătaia măruntă şi ritmică a inimii ei, acolo unde bătea mai lent inima mea. Un manechin, m-am gândit. Dar nu mă mira nimic, nici chiar propria-mi indiferenţă. Teama şi disperarea rămaseră în urma mea. Eram absent, o, atât de absent n-am mai fost niciodată. I-am atins cu buzele gâtul, apoi am coborât spre mica adâncitură netedă ca lăuntrul unei scoici, ce se naşte între umăr şi gât. Şi acolo îi zvâcnea pulsul.

M-am înălţat într-un cot. Nicăieri nu zăream vreun semn al zorilor; o dungă de un albastru electric incendia orizontul, cea dintâi rază a izbucnit în cameră, ca o salvă; totul a prins a scânteia de irizări, curcubeiele s-au frânt în oglindă, pe clanţe, pe ţevile nichelate; lumina izbea orice suprafaţă întâlnită, de

parcă ar fi vrut să dezlănţuie, să arunce în aer strâmta încăpere. Nu mai era chip să priveşti, m-am întors. Pupilele lui Harey se îngustaseră. Irisurile ei cenuşii s-au înălţat spre faţa mea.

— S-o fi făcut ziuă? m-a întrebat cu glas vătuit.

Stare ei aducea pe jumătate a somn, pe jumătatea veghe.

— Iubito, aşa este aici întotdeauna.

— Dar noi?

— Ce-i cu noi?

— Mult timp vom mai sta aici?

Îmi venea să râd, dar vuietul vag ce mi-a ieşit din piept nu mai semăna cu râsul.

— Cred că încă destul. Nu vrei?

Pleoapele-i erau neclintite; mă privea cu atenţie. Oare clipea? Nu eram sigur. A tras pledul, şi pe umărul ei am distins micul semn, triunghiular, cu o nuanţă trandafirie.

— De ce te uiţi aşa la mine?

— Fiindcă eşti frumoasă.

A zâmbit; dar nu era decât o amabilitate, mulţumirea pentru complimentul primit.

— Aşa să fie? Privirea ta însă parcă... parcă...

— Parcă ce?

— Parcă ai scormoni...

— Ce tot scorneşti!

— Nu. Am impresia că te-ntrebi ce se-ntâmplă cu mine sau ce ţi-am tăinuit...

— Da de unde!

— Dacă negi atât de hotărât, atunci e sigur. Dar fie cum vrei. Îndărătul geamurilor s-au aprins văpăi albastre, livide. Acoperindu-mi cu mâna ochii, mi-am căutat ochelarii. Se aflau pe masă. I-am luat, apoi, îngenunchind pe pat lângă Harey, i-am pus la ochi şi i-am observat imaginea în oglindă. Aştepta ceva. Când m-am culcat din nou alături de ea mi-a zâmbit,

— Dar mie?

Am înţeles brusc.

— Ochelari?

M-am sculat şi am început să cotrobăiesc prin sertare, pe măsuţa de sub fereastră. Am găsit două perechi, dar ambele erau de un format prea mare; i le-am întins. I-a încercat şi pe unii şi pe ceilalţi; îi cădeau pe vârful nasului.

Jaluzelele au coborât cu un scrâşnet prelung. Timp de o

clipă, înăuntrul staţiei, care aidoma unei broaşte ţestoase s-a ascuns în carapacea ei, a domnit întunericul. I-am scos pe dibuite ochelarii şi, împreună cu ai mei, i-am pus la picioarele patului.

— Ce vom face? a întrebat.

— Ceea ce se face noaptea: vom dormi.

— Kris!

— Ce-i?

— Să nu-ţi fac un nou bandaj?

— Nu, nu-i nevoie. Nu-i nevoie... dragă.

Rostind acest ultim cuvânt, eu însumi nu mi-am dat seama dacă mă prefac, şi deodată în întuneric i-am cuprins orbeşte spatele subţiratic şi, simţindu-i tremurul, am crezut în ea. De altfel, nu ştiu cum să spun... am avut brusc impresia că eu sunt cel ce minte şi nu Harey, căci ea rămânea fidelă sieşi. Pe urmă am mai aţipit de câteva ori, dar mereu mă trezea din somnolentă un spasm, după care inima îmi bătea să se spargă, pentru ca apoi, treptat, să mi se liniştească. Istovit de moarte, o strângeam pe Harey lângă trupul meu. Ea-mi atingea obrazul, fruntea, cercetând îngrijorată dacă n-am cumva febră. Aceasta era Harey. Alta mai adevărată nici nu putea exista.

După acest gând, ceva s-a schimbat în mine. Am încetat să mai lupt. Aproape că m-am prăvălit în somn.

M-am trezit la o mângâiere delicată. Fruntea îmi era cuprinsă de o răcoare plăcută. Stăteam culcat, cu faţa acoperită de ceva umed şi moale, care deodată s-a ridicat uşor. Am văzut-o pe Harey aplecată asupră-mi. Cu ambele mâini storcea un bandaj, ale cărui picături se prelingeau într-o tăviţă de porţelan. Alături se afla o sticlă cu un lichid împotriva arsurilor. Mi-a zâmbit.

— Dar ştii să dormi... mi-a spus, aplicând pe cealaltă faţă bandajul. Te doare?

— Nu.

Am căutat să-mi mişc pielea frunţii. Într-adevăr, arsurile nu mă mai supărau. Şezând pe marginea patului, Harey îşi pusese pe umeri un halat de baie bărbătesc, alb, cu dungi portocalii; părul negru i se revărsase peste guler. Îşi suflecase mânecile mai sus de coate, ca să n-o deranjeze. Simţeam o foame de-a dreptul chinuitoare. De aproape douăzeci de ore nu pusesem nimic în gură. Văzând că Harey a terminat cu îngrijirea feţei mele, m-am sculat. Ochii mi-au căzut deodată pe două rochii

albe, cu totul identice, cu nasturi roşii — pe cea dintâi o dezbrăcase Harey cu ajutorul meu; pe cea de-a doua, în care venise ieri, şi-o scosese singură, lărgindu-i cu foarfecă decolteul. Spunea că, probabil, i se blocase fermoarul.

Aceste două rochii identice mi se păreau lucrul cel mai teribil din câte trăisem până atunci. Harey punea în ordine dulăpiorul cu medicamente. M-am întors pe furiş cu spatele spre dânsa şi mi-am muşcat până la sânge pumnul. Privind mereu la cele două rochii sau mai curând la una şi aceeaşi, în două exemplare, am început să mă retrag spre uşă. Apa curgea încontinuu din robinet, clipocind, am deschis încet uşa, m-am furişat pe coridor şi am închis-o în urmă, tiptil. Auzeam şiroitul slab al apei şi zăngănitul unor sticle. Deodată toate aceste zgomote au contenit. Pe coridor ardeau tuburile de sub tavan, o pată difuză de lumină cădea pe suprafaţa uşii, înaintea căreia aşteptam cu dinţii încleştaţi. Ţineam strâns clanţa, deşi nu mă crezusem în stare s-o ţin. O smucitură puternică aproape că mi-a smuls-o din mâini, dar uşa nu s-a deschis, doar s-a zguduit şi a prins să pârâie îngrozitor. Înmărmurit, am dat drumul clanţei şi m-am tras îndărăt. Cu uşa aceea se petrecea ceva de necrezut. Placa ei de plastic se curbase ca şi cum ar fi fost presată dinspre partea mea în adâncul camerei. Lacul i se desprindea în solzi mărunţi, dezgolind oţelul canatului, care se îndoia tot mai mult. Deodată am înţeles: în loc să împingă uşa, care se deschidea spre coridor, Harey încerca s-o deschidă, trăgând-o spre ea. Reflexul luminii s-a arcuit pe plasticul alb ca într-o oglindă concavă, s-a auzit un scrâşnet intens, şi placa monolit, solicitată la limită, a crăpat. În acelaşi timp clanţa, ruptă din montură, a căzut înăuntrul camerei. În orificiu au apărut imediat două mâini însângerate, care, lăsând dâre roşii pe plastic, trăgeau mai departe. Uşa s-a frânt în două, atârnând oblic în balamale, şi o fiinţă aproape stacojie, cu o figură cadaverică, mi s-a aruncat la piept, înecându-se de plâns.

Dacă n-aş fi fost paralizat de această privelişte, desigur că aş fi încercat s-o iau la goană. Harey respira convulsiv, lovindu-şi fruntea de umărul meu, iar părul îi flutura zbuciumat. În clipa în care am cuprins-o, am simţit că-mi lunecă din braţe. Am readus-o în cabină, strecurându-mă pe lângă aripa frântă a uşii, şi am întins-o pe pat. Unghiile îi erau rupte şi sângerânde. Când şi-a răsucit mâna, i-am văzut podul palmei sfâşiat până la carne. I-

am cercetat faţa: ochii larg deschişi, lipsiţi de orice expresie, aveau priviri ce treceau dincolo de mine.

— Harey!

Mi-a răspuns cu un murmur nearticulat.

Mi-am apropiat degetul de ochiul ei. Pleoapa i s-a închis. M-am dus la dulăpiorul cu medicamente. Deodată patul a fâşâit. M-am întors. Harey se ridicase şi-şi privea îngrozită mâinile însângerate.

— Kris, a gemut, eu... eu... ce mi s-a-ntâmplat?

— Te-ai rănit când ai forţat uşa, am răspuns sec.

Simţeam ceva pe buze, mai cu seamă la cea de jos; parcă-mi umblau pe ea nişte furnici; am strâns-o cu dinţii.

Harey a privit o clipă frânturile de plastic zimţuite ce atârnau de canat, apoi s-a uitat întrebător la mine. Bărbia a început să-i tremure. Vedeam efortul cu care încerca să-şi stăpânească spaima.

Am tăiat fâşii de bandaj, am scos din dulăpior dezinfectantele şi am revenit lângă pat. Lucrurile din mâini mi-au alunecat brusc pe jos. Borcănaşul de sticlă cu membrană gelatinoasă s-a spart, dar nu m-am aplecat; nu mai era necesar.

I-am ridicat mâna. Un chenar subţire de sânge închegat îi mai împrejmuia unghiile, dar semnele traumatismului dispăruseră; podul palmei era acoperit de o piele tânără, trandafirie —, mai deschisă la culoare decât cea învecinată. De altfel cicatricea devenea în mod vizibil tot mai palidă.

M-am aşezat lângă ea, mângâindu-i obrajii şi străduindu-mă să zâmbesc, ceea ce însă nu sunt sigur că mi-a reuşit.

— De ce ai făcut asta, Harey?

— Nu. Asta... eu?

A arătat cu ochii spre uşă.

— Da. Nu ti-aduci aminte?

— Nu. Adică am observat că nu eşti aici, m-am speriat îngrozitor şi...

— Şi ce?

— Am început să te caut, m-am gândit că poate eşti în baie...

Abia acum am observat că dulapul era complet dat la o parte, iar draperia din faţa intrării în baie era smulsă.

— Dar pe urmă?

— Am alergat spre uşă.

— Şi?

— Nu mai ţin minte. S-a-ntâmplat ceva?

— Ce s-a-ntâmplat?

— Nu ştiu.

— Dar ce-ţi aminteşti? Ce s-a-ntâmplat după aceea?

— Şedeam pe pat.

— Dar că te-am adus aici nu-ţi aduci aminte?

Şovăia. Colţurile gurii i s-au lăsat în jos, faţa îi era încordată.

— Parcă... Poate... Eu însămi nu mai ştiu.

Şi-a coborât picioarele pe duşumea şi s-a sculat. S-a apropiat de uşa spartă.

— Kris!

Am cuprins-o de umeri pe la spate. Tremura. Deodată s-a întors spre mine şi mi-a căutat privirea.

— Kris! a şoptit. Kris!

— Linişteşte-te.

— Kris... n-am cumva epilepsie?

— Epilepsie... o, Doamne! Îmi venea să râd. Da' de unde, dragă. E pur şi simplu uşa, ştii, aici sunt... hm! asemenea uşi.

Am părăsit camera în momentul în care chiurasa exterioară a descoperit cu un scrâşnet prelung fereastra, iar discul solar s-a văzut coborând spre ocean.

M-am îndreptat spre chicineta-bucătărie aflată la capătul celălalt al coridorului. Trebăluiam. Împreună cu Harey, cotrobăind prin dulapuri şi frigidere. Curând mi-am dat seama că nu se prea pricepea la gătit şi că altceva decât să deschidă cutiile de conserve nu ştia, adică exact ca şi mine. Am înghiţit conţinutul a două asemenea cutii şi am băut mai multe căni de cafea. Şi Harey a mâncat, dar aşa cum o fac uneori copiii care nu vor să-i supere pe cei vârstnici, poate nu chiar în silă, dar mecanic şi indiferent.

Ne-am îndreptat apoi spre o mică sală pentru intervenţii chirurgicale aflată lângă cabina-radio. Aveam un anumit plan. Instalând-o pe Harey într-un fotoliu-pat şi scoţând din sterilizator o seringă şi acele necesare, i-am spus că vreau s-o examinez pentru orice eventualitate. Luam aproape orbeşte lucrurile de care aveam nevoie, atât de bine fuseserăm antrenaţi în copia de pe Pământ a staţiei. I-am luat lui Harey din deget o picătură de sânge pe care am întins-o pe lamelă, am uscat-o în exhaustor şi am metalizat-o cu ioni de argint în vid avansat.

Realitatea activităţii mele avea asupră-mi un efect liniştitor.

Aşezată pe pernele fotoliului desfăcut, Harey se uita cu atenţie la mulţimea aparatelor ce înţesau săliţa de operaţii.

Liniştea a fost întreruptă de semnalul de apel al telefonului interior. Am ridicat receptorul.

— Kelvin, am spus. Nu-mi luam ochii de pe Harey, care de la o vreme devenise apatică, parcă epuizată de întâmplările ultimelor ore.

— Eşti în sala de operaţii? În sfârşit! s-a auzit glasul lui Snaut ca într-un oftat de uşurare. Aşteptam cu receptorul strâns lipit de ureche. Ai un "musafir", nu?

— Da

— Si eşti ocupat?

— Da.

— Vreo analiză, hm?

— Dar ce? Ai vrea să joci o partidă de şah?

— Mai las-o, Kelvin. Sartorius vrea să te vadă, adică vrea să ne vadă.

— Asta-i o noutate, am replicat surprins. Dar ce-i cu...m-am întrerupt şi am adăugat: Ce, este singur?

— Nu. M-am exprimat greşit, vrea să discute cu noi. Ne vom lega prin videofon, dar vom acoperi ecranele.

— Da? Atunci de ce nu mi-a telefonat el însuşi? Îi e ruşine?

— Oarecum, a mormăit nedesluşit Snaut. Aşadar, cum rămâne?

— Bine.

— Să stabilim deci când? Să zicem, după o oră. Bine?

Doar faţa i-am văzut-o cercetându-mă curios pe ecran, pentru ca după o clipă să şi fie perturbată de brumul uşor al curentului electric.

În sfârşit m-a întrebat după o oarecare şovăire:

— Cum îţi merge?

— Destul de bine. Dar ţie?

— Mai puţin bine, cred. N-aş putea cumva să te...?

— Vrei să mă vizitezi, am ghicit. Am aruncat peste umăr o privire către Harey. Îşi culcase capul pe pernă şi stătea aşa, întinsă, picior peste picior, zvârlind cu un gest plictisit bila argintie, care atârna la capătul lanţului fixat de speteaza fotoliului.

— Lasă aia, auzi? Las-o! mi-a parvenit glasul ridicat al lui Snaut. I-am văzut pe ecran profilul. Altceva n-am mai reuşit să

aud, căci acoperise cu mâna microfonul, dar îi vedeam buzele care i se mişcau. Nu, nu pot veni, a încheiat precipitat. Poate mai târziu. Aşadar, peste o oră. Ecranul s-a stins. Am atârnat receptorul.

— Cine era? m-a întrebat cu indiferenţă Harey.

— Unul, Snaut... cibernetician. Nu-l cunoşti.

— Mult o să mai dureze asta?

— De ce? Te plictiseşti? am întrebat-o.

Am introdus primul preparat din serie în caseta microscopului neutrinic şi am apăsat pe rând butoanele colorate ale sistemului de conectare. Câmpurile de forţă au început să zumzăie surd.

— Aici nu există prea multe distracţii, iar dacă modesta mea societate nu-ţi este suficientă, nu-ţi va fi deloc plăcut, am spus, prelungind anume pauzele dintre cuvinte; în acelaşi timp, am potrivit ocularul microscopului şi mi-am afundat ochii în alveola moale de gumă. Harey mi-a răspuns ceva, dar n-o mai ascultam.

Vedeam de sus, într-un racourci abrupt, un uriaş pustiu inundat de o strălucire argintie. Peisajul era înţesat de mici bolovani ovali şi netezi, pe alocuri crăpaţi şi erodaţi, parcă învăluiţi de un abur. Fără să-mi ridic ochii de pe ocular, am mărit puterea de rezoluţie a microscopului. În timp ce pătrundeam şi mai adânc în câmpul vizual ce pâlpâia argintiu, mişcăm cu mâna stângă reglorul mesei; în momentul în care o hematie izolată, ca o piatră singuratică, s-a aflat la încrucişarea celor patru fire negre, am sporit gradul de mărire. Am avut impresia că obiectivul cade în picaj peste eritrocitul ca un disc concav, care şi luase forma unui circ de crater stâncos, cu umbre negre şi ascuţite pe adânciturile marginii inelare. Această creastă, dinţată de depunerile cristalizate ale ionilor de argint, mi-a fugit dincolo de hotarele obiectivului. S-au ivit contururile difuze, parcă topite sau privite printr-o apă opalizantă, ale încolăcitelor lanţuri de proteine; vizând una dintre verigile lanţului, am continuat să apăs încet pârghia de mărire, aşteptând să apară dintr-un moment în altul limita acestei călătorii în profunzime. Umbra turtită a unei molecule ce umplea întregul ocular s-a conturat tot mai clar.

Nu s-a-ntâmplat însă nimic din ceea ce prevăzusem. Ar fi trebuit să văd atomii pulsând în norul lor electronic, dar nu-i zăream nicăieri. Ecranul strălucea într-un argintiu imaculat. Am

împins pârghia până la capăt. Zumzetul s-a intensificat amenințător, dar nici acum n-am văzut nimic. Un semnal strident ce se repeta într-una mă înştiinţa că aparatul este suprasolicitat. M-am mai uitat o dată în vidul argintiu şi am deconectat microscopul.

M-am întors spre Harey. Tocmai atunci îşi întredeschidea gura într-un căscat pe care 1-a preschimbat abil într-un zâmbet.

— Cum stau lucrurile? m-a întrebat.

— Foarte bine, am răspuns. Cred că... nici nu poate fi mai bine.

Mă uitam la ea şi din nou am simţit acea furnicătură la buza inferioară. Ce se-ntâmpla la urma urmei cu acest trup, aparent atât de fragil şi delicat, dar de fapt indestructibil? Cum de se putea ca, la limitele adâncurilor lui, să nu fie alcătuit din nimic? Am lovit cu pumnul în corpul cilindric al microscopului. Poate se defectase ceva... Poate că nu focalizau câmpurile... Dar nu... ştiam că aparatura funcţiona perfect. Am coborât de-a lungul tuturor nivelelor: celule, conglomerate proteinice, molecule. Toate arătau exact la fel ca miile de preparate pe care le examinasem. Ultimul pas în jos însă ducea spre nicăieri.

Am luat sânge din vena ei şi l-am turnat într-un mic cilindru gradat. L-am împărţit în câteva eprubete al căror conţinut m-am apucat să-l analizez. Această treabă mi-a luat mai multă vreme decât credeam, deoarece îmi cam pierdusem obişnuinţa. Reacţiile erau normale. Toate. Dar dacă...

Am picurat puţin acid peste mărgeaua roşie; ea a început să fumege, şi-a pierdut culoarea, s-a acoperit de o spumă murdară, Descompunere, denaturare. Mai departe, mai departe! Am luat o pipetă. Când m-am întors spre eprubeta cu picătura de sânge, pipeta a fost cât pe-aci să-mi scape din mână. Sub spuma murdară de pe fundul eprubetei reîncepea să crească un strat de un roşu intens. Sângele, ars de acid, se regenera! Dar era un nonsens! O imposibilitate!

— Kris! am auzit ca de la o mare distantă. Telefonul, Kris!

— Cee? A, da, mulţumesc.

Telefonul suna de mult, dar abia acum îl auzeam.

— Kelvin, am spus, ridicând receptorul.

— Snaut. Am conectat linia, aşa că putem acum discuta toţi trei în acelaşi timp.

— Te salut, doctore Kelvin, s-a auzit vocea lui Sartorius,

bănuitoare, deşi aparent stăpânită; vorbea de parcă ar fi umblat pe o punte ce se clătina periculos.

— Omagiile mele, doctore, am răspuns. Voiam să râd, dar nu eram sigur că motivele acestei stări de veselie îmi sunt suficient de clare ca să-i pot da curs liber. În fond, de cine aveam să râd?

Ţineam ceva în mână... eprubeta; am agitat-o; sângele din ea se şi coagulase... Ceea ce existase acolo cu o clipă mai înainte poate că nu era decât o iluzie...

— Aş fi vrut să prezint colegilor anumite chestiuni legate deee... fantome, îl auzeam şi nu-mi venea să-l ascult pe Sartorius. Îmi făcea impresia că încearcă să-mi pătrundă în conştiinţă. Mă apăram împotriva acestui glas privind necontenit la eprubeta cu sânge.

— Să le numim corpuri F, a adăugat repede Snaut.

— Perfect.

Mijlocul videofonului era tăiat de o linie verticală ce indica recepţionarea simultană a două canale. În cele două jumătăţi ale ecranului ar fi trebuit să se afle feţele interlocutorilor mei. Ecranul era însă întunecat şi doar un chenar incandescent, ce se contura în jurul cadrului, stătea mărturie că aparatele funcţionează, dar ecranele celorlalţi sunt acoperite.

— Fiecare dintre noi a efectuat diferite cercetări, am perceput din nou acea precauţie în vocea fonfăită a lui Sartorius. O clipă de linişte. Poate ne vom împărtăşi informaţiile pe care le deţinem, pentru ca apoi să vă pot aduce la cunoştinţă concluziile mele... N-ai vrea să începi dumneata, doctore Kelvin...?

— Eu? am bâiguit. Deodată am observat că sunt privit de Harey. Am pus pe masă eprubeta, dar atât de distrat încât s-a rostogolit până sub stelajele de sticlă, am tras spre mine cu piciorul un trepied înalt şi m-am aşezat pe el. Un moment am vrut să mă eschivez, dar, în mod surprinzător chiar şi pentru mine, am răspuns:

— De acord. Un mic colocviu? Bine! N-am făcut aproape nimic, dar aş avea ce spune. Un preparat histologic şi câteva microreacţii. Am impresia că... Până în clipa aceea n-aveam habar cum voi continua. Deodată, ca şi cum aş fi avut o revelaţie, am urmat: Totul pare normal, dar nu-i decât un camuflaj, o mască. Într-un anumit sens ne aflăm înaintea unei supercopii: a unei reproduceri... mai perfecte decât chiar originalul. Cu alte cuvinte, dacă la om limita granulării, limita divizibilităţii

structurale se opreşte la atomi, aici survine un salt până la nivelul unor cărămizi subatomice.

— Stai, stai! Cum înţelegi asta? a întrebat Sartorius.

Snaut tăcea. Sau poate a lui era respiraţia accelerată ce se auzea în receptor? Harey şi-a ridicat ochii spre mine. Mi-am dat seama de starea de surescitare în care mă aflam: ultimele cuvinte aproape le strigasem. Calmându-mă puţin, m-am aplecat şi mai tare pe scaunul meu incomod şi mi-am închis ochii. Cum mi-aş putea exprima gândul?

— Elementul final de construcţie al organismului nostru îl constituie atomii. În ceea ce priveşte corpurile F presupun că sunt alcătuite din unităţi mai mici decât atomii obişnuiţi, cu mult mai mici.

— Din mezoni...? a sugerat Sartorius. Nu era deloc contrariat.

— Nu, nu din mezoni... Ei ar putea fi văzuţi. Puterea de revoluţie a aparatului de aici atinge zece la puterea minus douăzeci angstromi, nu-i aşa? Dar nici chiar la această limită nu se vede nimic; aşadar, nu-i vorba de mezoni. Mai curând de neutrini.

— Cum îţi poţi închipui una ca asta? Grupările neutrinice sunt doar instabile...

— Nu ştiu. Nu sunt fizician. Poate că le stabilizează un câmp de forţă. Nu mă pricep la chestiile astea. În orice caz, dacă este aşa cum spun, atunci materialul de construcţie îl constituie particule de zece mii de ori mai mici decât atomii şi încă nu-i totul! Dacă moleculele de proteine şi celule ar fi făcute direct din aceşti microatomi, ele ar trebui să fie corespunzător de mici. Si hematiile, şi fermenţii — totul, dar nu se-ntâmplă aşa. De unde reiese că toate aceste proteine, celule, nuclee sunt doar o mască! Structura reală, care răspunde de... fiziologia "oaspetelui" este ascunsă mai profund...

— Dar, Kelvin...! l-am auzit pe Snaut aproape strigând.

M-am întrerupt speriat. Am spus "oaspetelui"?! Da, dar Harey nu părea atentă. De altfel, tot n-ar fi înţeles. Privea pe fereastră, sprijinindu-şi capul în mâini. Profilul ei delicat şi pur se contura pe fondul zorilor învăpăiaţi. Receptorul tăcea, auzeam doar respiraţiile îndepărtate.

— E ceva în ideea asta! a mormăit Snaut.

— Da, nu-i exclus, a adăugat Sartorius. Există totuşi posibi-

litatea ca oceanul să nu fie alcătuit din ipoteticele particule ale lui Kelvin, ci din particule obişnuite.

— Poate este totuşi capabil să le sintetizeze şi pe celelalte, am remarcat. M-a cuprins o apatie. Discuţia noastră nu era nici măcar ridicolă; era inutilă.

— Asta ar explica extrema lor rezistenţă, a murmurat Snaut. Si ritmul de regenerare. Chiar şi energia şi-o iau de acolo din adânc. N-au nevoie să mănânce; le ajunge să...

— Cer cuvântul, a rostit Sartorius. Nu-l puteam suferi pe acest om. Măcar de-ar fi consecvent rolului pe care şi 1-a impus. Vreau să abordez problema motivării, a continuat. Din ce cauză au apărut corpurile F? în primul rând însă trebuie să răspundem la întrebarea: ce sunt corpurile F? Ele nu sunt nici persoane şi nici copii ale anumitor persoane, ci doar proiecţii materializate a ceea ce conţine creierul nostru privitor la persoana respectivă.

Reuşita definiţiei m-a frapat. Deşi antipatic, acest Sartorius nu era totuşi prost.

— E bine, am adăugat. Aşa s-ar şi explica de ce au apărut astfel de pers... astfel de corpuri şi nu altele. Au fost alese cele mai persistente urme ale memoriei, cele mai izolate dintre toate, deşi, fireşte, nici una dintre ele nu poate fi complet separată; în cursul "copierii" au fost sau puteau fi incluse şi alte reminiscenţe aflate întâmplător în apropiere. De aceea, "vizitatorul" ştie câteodată mai multe chiar decât ar fi putut să ştie persoana autentică a cărei copie este...

— Kelvin! a replicat din nou Snaut. M-a surprins faptul că numai el riposta la cuvintele mele imprudente. Celălalt părea să nu se teamă de ele: oare indiferenta lui Sartorius trebuia să-nsemne că "oaspetele" său era mai puţin inteligent decât "oaspetele" lui Snaut? O clipă mi-a fulgerat prin minte imaginea unui pitic cretin ce-l persecuta pe savantul doctor Sartorius.

— Într-adevăr, mi-a spus chiar Sartorius, şi eu am observat... În ceea ce priveşte cauza apariţiei corpurilor F... prima şi cea mai firească este ipoteza că se efectuează cu noi un experiment, de altfel unul destul de banal. Când facem o experienţă, noi învăţăm din rezultatele obţinute, şi în primul rând din erori, astfel încât la repetarea ei introducem corecturi... Dimpotrivă, în cazul de fată, nici pomeneală de aşa ceva. Aceleaşi corpuri F apar din nou... necorectate... neînarmate suplimentar împotriva... Încercărilor noastre de a scăpa de ele...

— Într-un cuvânt, am remarcat eu, circuitul acţiunii lor nu este dotat cu o retroacţiune corectivă, după cum s-ar exprima doctorul Snaut. Ce rezultă?

— Doar faptul că, în ipoteza unui experiment, este vorba de unul cam superficial, lucru destul de improbabil, căci ne-am convins cât de precis lucrează oceanul fie chiar din modul dublu în care construieşte obiectele F. Până la o anumită limită, comportamentul lor seamănă cu acela al unor... reale... reale...

Nu putea ieşi din cercul acestor cuvinte.

— Originale, a şoptit repede Snaut.

— Da, originale. Dacă situaţia depăşeşte posibilităţile normale ale unui... ăăă... original obişnuit, survine un fel de "deconectare a conştiinţei" corpului F şi imediat urmează o reacţie neumană...

— E drept, am spus. Dar în felul acesta întocmim doar catalogul comportamentului acestor... obiecte... şi nimic mai mult. E o îndeletnicire cu totul infructuoasă.

— Nu sunt chiar atât de sigur, a protestat Sartorius. (Atunci am înţeles brusc de ce mă irita întotdeauna: nu vorbea, ci cuvânta, parcă ar fi fost mereu la şedinţele institutului. Se pare că altfel nu ştia să se exprime). Aici intră în joc problema individualităţii. Oceanul este total lipsit de acest atribut. Şi e normal să fie aşa. De aceea mi se pare, dragi colegi, că... îîî... tocmai latura experimentului, care pentru noi este cea mai iritantă, cea mai şocantă, îi scapă total oceanului, depăşindu-i limitele înţelegerii.

— Consideri că nu acţionează intenţionat? am şoptit.

Această întrebare m-a cam tulburat, dar după o clipă de gândire mi-am dat seama că nu putea fi cu nici un chip exclusă.

— Da. Nu cred că procedează cu perfidie, cu răutate sau cu sadism... Aşa cum o crede colegul Snaut.

— Nici eu nu-i atribui sentimente omeneşti, a luat cuvântul Snaut. Cum ai putea însă explica toate aceste neîncetate reveniri?

— E posibil să fi fost programată vreo instalaţie care funcţionează circular, ca un disc de patefon, am replicat, nu fără intenţia de a-l necăji pe Sartorius.

— Dragi colegi, să nu divagăm, a declarat fonfăit doctorul. N-am epuizat încă tot ce aveam de spus. În condiţii normale aş fi considerat că este prematur să prezint chiar şi numai o

comunicare provizorie despre lucrările mele; ţinând seama însă de situaţia specifică, voi face o excepţie. Am impresia, o repet, deocamdată n-am decât impresia, că presupunerea colegului Kelvin conţine un sâmbure de adevăr. Mă refer la ipoteza lui privind structura neutrinică... Asemenea sisteme le cunoaştem doar teoretic, nu ştim dacă ele pot fi stabilizate. Întrevăd aici pentru noi o anumită şansă, căci prin anihilarea câmpului de forţă, care conferă sistemului stabilitate...

De câteva clipe observasem că obiectul negru ce acoperea ecranul lui Sartorius se dă în lături; în partea de sus se luminase o deschizătură şi putea fi văzut ceva trandafiriu deplasându-se încet. Deodată camuflajul întunecat a dispărut.

— Pleacă! Pleacă!!! s-a auzit în microfon strigătul exasperat al lui Sartorius. Pe ecranul devenit brusc luminos, între mâinile crispate ale doctorului, s-a ivit un mare obiect asemănător unui disc, apoi totul s-a stins, înainte de a fi avut timpul să-nţeleg că acel disc auriu era o pălărie de pai.

— Snaut! am îngăimat cu respiraţia tăiată.

— Da, Kelvin, mi-a răspuns glasul obosit al ciberneticianului. În acea clipă am simţit că-l iubesc şi mi-a pierit orice dorinţă să aflu cine-l întovărăşeşte şi pe el. Deocamdată ne este destul, ce zici?

— Cred şi eu, am răspuns. Ascultă... dacă poţi, coboară aici sau în cabina mea... vrei? am adăugat în grabă, înainte ca Snaut să fi închis legătura.

— De acord, a spus. Dar nu ştiu când.

Şi astfel s-a încheiat discuţia referitoare la problema noastră.

PLĂSMUIRILE

În toiul nopţii, m-a trezit lumina. M-am ridicat într-un cot, iar cu mâna cealaltă mi-am acoperit ochii. Înfăşurată într-un cearşaf, Harey şedea la capătul patului, chircită, cu faţa năpădită de păru-i lung. Umerii îi tresăltau; plângea fără glas.

— Harey! S-a chircit şi mai mult. Ce-i cu tine?... Harey...

Încă nedezmeticit bine, m-am aşezat pe marginea patului, descătuşându-mă treptat de coşmarul ce mă chinuise doar cu o

clipă în urmă. Fata tremura. Am îmbrăţişat-o. M-a respins cu cotul. Faţa şi-o ţinea ascunsă.

— Iubito... Nu vorbi aşa...

— Dar, Harey, ce se-ntâmplă?

I-am văzut chipul zbuciumat, umed de lacrimi. Lacrimi mari, de copil i se prelingeau pe obraji, strălucind un moment în gropiţa bărbiei şi picurând apoi pe cearşaf.

— Tu nu mă mai vrei.

— Ce-ţi trece prin cap!

— Am auzit...

— Ce-ai auzit, am întrebat-o, simţind cum îmi amorţeşte obrazul. N-ai înţeles, era doar...

— Ba nu, spuneai că nu sunt eu. Spuneai să plec. Aş pleca. O, Doamne! As pleca, dar nu pot. Nu ştiu ce-nseamnă asta. Vreau şi nu pot. Sunt atât... atât de decăzută!

— Copilule!!!

Am îmbrăţişat-o, am strâns-o la pieptul meu cu toată puterea, parcă universul se prăbuşea, îi sărutam mâinile, degetele ude şi sărate, repetam nu ştiu ce jurăminte, ...îi ceream iertare, îi spuneam că fusese numai un vis prostesc şi oribil, încetul cu încetul s-a liniştit. A încetat să mai plângă. Mă privea cu ochi imenşi, lunatici. Lacrimile i se uscaseră. Şi-a întors capul.

— Nu, a murmurat. Nu vorbi aşa, nu trebuie. Nu mai eşti pentru mine acelaşi.

— Nu sunt!

Cuvintele mi s-au smuls ca un geamăt.

— Da, nu mă mai vrei. Am simţit-o mereu. Mă prefăceam că nu văd. Gândeam că mi se pare sau că e altceva, dar nu. Te comporţi.... altfel. Nu mă iei în serios. E adevărat că a fost un vis, dar pe mine m-ai visat. Îmi spuneai pe nume. Ţi-era scârbă. De ce? De ce?

Am îngenuncheat înaintea ei, cuprinzându-i genunchii.

— Copilule...

— Nu vreau să-mi vorbeşti aşa. Nu vreau, auzi? Nu sunt câtuşi de puţin un copil. Sunt...

A izbucnit în plâns şi a căzut cu faţa pe pat. M-am sculat. Dinspre gurile de ventilaţie pătrundea, cu un zumzet liniştit, aerul rece. Mi s-a făcut răcoare. Am tras pe mine halatul de baie. Aşezându-mă pe pat, am simţit că-i ating fetei umărul.

— Harey, ascultă. Îţi voi spune ceva. Îţi voi spune adevărul...
S-a lăsat lângă mine, sprijinindu-se încet în mâini. Vedeam cum pulsul îi izbeşte puternic sub pielea subţire a gâtului. Din nou mi-a amorţit obrazul şi am început să tremur ca şi cum as fi stat în ger. Capul îmi era golit de orice gând.

— Adevărul? a spus. Îţi dai cuvântul?

Nu i-am răspuns imediat; a trebuit să înghit nodul zdravăn care mi se pusese în gât. Era vechiul nostru consemn; la auzul său nici unul dintre noi nu numai că nu cuteza să mintă, dar nici măcar să ascundă ceva. Fusese o vreme în care ne chinuiam, exagerând sinceritatea, din naiva convingere că aşa ne vom salva.

— Pe cuvânt de onoare, am rostit cu toată seriozitatea. Harey... Aşteaptă. Şi tu te-ai schimbat: Noi toţi ne schimbăm. Dar nu asta am vrut să-ti spun... Adevărul este următorul... Dintr-o cauză pe care nici unul dintre noi n-o cunoaşte precis... nu mă poţi părăsi. Lucrurile nu stau însă chiar atât de rău, fiindcă nici eu nu te pot...

— Kris!

Am ridicat-o în braţe, aşa înfăşurată în cearşaf. Un colţ umed de lacrimi mi s-a lipit de umăr, Umblam prin cameră şi-o legănam. Ea mă mângâia pe obraz.

— Nu. Nu tu te-ai schimbat, ci eu, mi-a şoptit la ureche. Ceva se-ntâmplă cu mine. Poate asta?

Privea la dreptunghiul negru, vid, rămas din uşa spartă, ale cărei resturi le dusesem aseară la magazie. Va trebui să montez una nouă, m-am gândit.

— Tu nu dormi? am întrebat-o pe Harey după ce am pus-o pe pat.

— Nu ştiu.

— Cum nu ştii? Gândeşte-te, dragă.

— Probabil că nu-i un somn adevărat. Poate sunt bolnavă. Stau aşa, întinsă şi mă gândesc. Ştii...

A tresărit.

— Ce? am întrebat-o în şoaptă, căci glasul ar fi putut să mă trădeze.

— Sunt nişte gânduri foarte curioase. Nu ştiu de unde-mi vin...

— De pildă?

Trebuie să fiu calm — m-am gândit — indiferent de ceea ce

voi auzi, şi m-am pregătit pentru cuvintele ei ca pentru un şoc puternic.

A dat neputincios din cap:

— Ele... parcă... parcă ... de pretutindeni...

— Nu-nţeleg...

— De parcă n-ar fi numai în mine, ci ar veni de mai departe. Într-un fel... nu ştiu cum să-ţi spun. Pentru asta nu există cuvinte...

— Cu siguranţă că sunt vise, am adăugat, prefăcându-mă plictisit; de fapt o piatră îmi căzuse de pe inimă. Iar acum vom stinge lumina şi până dimineaţă nu vom mai avea nici un fel de griji, iar dimineaţa, dacă vom avea chef, ne vom strădui să ne facem altele. Bine?

A întins mâna spre întrerupător; ne-a învăluit întunericul, m-am lungit pe aşternutul răcoros-şi am simţit apropiindu-se de mine căldura răsuflării ei.

Am îmbrăţişat-o.

— Mai tare, a şoptit şi, după o clipă: Kris!

— Ce-i?

— Te iubesc.

Îmi venea să urlu.

Dimineaţa era roşie. Discul tumefiat al soarelui zăcea deasupra orizontului. Pe pragul uşii se afla o scrisoare. Am desfăcut plicul. Harey era în baie; auzeam cum fredonează. Din când în când, îşi vâra în cabină capul, părul ud i se lipise de trup. M-am apropiat de fereastră şi am citit:

"Kelvin, ne-am împotmolit. Sartorius preferă acţiuni energice. Este convins că va reuşi să destabilizeze sistemele neutrinice. Pentru iniţierea experienţelor are nevoie de o mostră din materialul de construcţie al corpurilor F. Îţi propune să pleci într-un zbor de recunoaştere ca să iei într-un recipient o anumită cantitate de plasmă oceanică. Acţionează după cum crezi, dar înştiinţează-mă cu privire la hotărârea luată. Eu n-am nici o părere şi de altfel mi se pare că în genere nu mai am nimic.

Susţin propunerea lui S. doar ca să progresăm cu ceva, fie chiar şi iluzoriu. În caz contrar nu ne-ar rămâne decât să-l invidiem pe G.

Şobolanul

P.S. Nu intra în cabina postului de radio. Poţi face asta pentru mine. Cel mai bine telefonează-mi".

Parcurgând aceste rânduri, simţeam cum mi se strânge inima. Am recitit cu atenţie scrisoarea, apoi am rupt-o, iar bucăţelele de hârtie le-am aruncat. Pe urmă m-am apucat să caut un scafandru pentru Harey. Treaba asta mi se părea la fel de oribilă ca şi aceea dinainte. Dar Harey nu bănuia nimic, altminteri nu s-ar fi bucurat atât de mult când i-am spus că trebuie să plec într-o acţiune de recunoaştere în afara staţiei şi că o rog să mă întovărăşească. Am luat micul dejun în chicinetă (şi de data asta Harey abia dacă a ciugulit de două-trei ori) şi ne-am dus la bibliotecă. Am vrut să revăd literatura referitoare la problemele câmpului şi ale sistemelor neutrinice înainte de a îndeplini dorinţa lui Sartorius. Încă nu ştiam cum voi proceda, dar am hotărât să consult lucrările lui. Mi-a venit ideea că anihilatorul neutrinic, deocamdată inexistent, i-ar putea elibera pe Snaut şi Sartorius; în acest timp, undeva, în exterior, într-un avion, de pildă, aş fi putut aştepta împreună cu Harey sfârşitul "operaţiei". Am rămas o vreme în faţa marelui calculator electronic; îi puneam întrebări, iar el răspundea aruncând o fişă ce purta inscripţia laconică "lipseşte din bibliografie", ba îmi propunea să mă pierd într-o asemenea junglă de lucrări de fizică foarte speciale, încât sfatul devenea cu totul ineficace. Nu-mi venea să părăsesc această mare încăpere cu pereţi netezi, tăiaţi de chenarele sertarelor, cu noianul lor de microfilme şi de înregistrări electronice. Aşezată în chiar centrul staţiei, biblioteca n-avea ferestre şi era locul cel mai bine izolat din interiorul chiurasei de otel.

Cine ştie dacă nu tocmai de aceea mă simţeam în ea atât de bine, în ciuda văditului eşec al căutărilor mele. Am rătăcit prin vasta sală; în cele din urmă, m-am oprit în faţa unor rafturi uriaşe, înţesate până la tavan; acest munte de cărţi nu reprezentau un lux, ci întruchipa memoria legată de pionierii solaristicii: rafturile, care numărau circa 600 de volume, purtau întreaga literatură clasică a obiectului, începând cu cele două volume ale monumentalei monografii (în bună parte depăşită) a

lui Giese. Am luat pe rând acele tomuri, fiecare avea o greutate impresionantă şi le-am răsfoit într-o doară, aşezat pe braţul fotoliului. Harey şi-a găsit şi ea o carte. Am citit câteva rânduri peste umărul ei. Era *Bucătarul sideral,* una din putinele. cărţi provenite din patrimoniul primei expediţii, pare-se chiar că-i aparţinuse lui Giese. Văzând-o pe Harey cu ce atenţie studia prescripţiile culinare adaptate cerinţelor vitrege ale cosmonauticii, nu i-am mai spus nimic şi m-am întors la respectabilul volum pe care-l aveam pe genunchi: *Zece ani de cercetări ale lui Solaris,* apărut în seria "Solarisiană" de la numărul 4 până la 13, pe când actualele publicaţii poartă numere cu patru cifre.

Giese nu fusese niciodată cu o prea mare inspiraţie, dar inspiraţia este o însuşire care poate doar să-i dăuneze unui cercetător al lui Solaris. Nicăieri imaginaţia şi capacitatea de a crea rapid ipoteze nu se dovedesc atât de păgubitoare. În realitate, pe această planetă e posibil orice. Descrierile incredibile ale constelaţiilor generate de plasmă sunt mai mult decât probabil autentice, deşi, în genere, neverificabile, deoarece doar rareori îşi repetă oceanul evoluţiile. Cel care le observă pentru prima dată este speriat îndeosebi de caracterul lor straniu, de proporţiile lor uriaşe. Observate la scara mică, într-o băltoacă, să spunem, ar fi fost desigur considerate ca fiind un simplu "joc al naturii", o manifestare a hazardului. Faptul că un om mediocru şi un geniu stau la fel de neputincioşi în faţa nesfârşitei varietăţi a formelor solarisiene nu facilitează întru nimic convieţuirea cu fenomenele oceanului viu. Giese nu era nici genial, nici prost; pur şi simplu aparţinea tagmei acelor pedanţi clasificatori, a căror aparentă linişte exterioară maschează o neobosită pasiune de muncă, pasiune care le devorează întreaga existenţă. Câtă vreme putea, se folosea exclusiv de limbajul descrierii, iar când îi lipseau cuvintele se apuca să creeze noi expresii, adeseori nereuşite, neadecvate fenomenelor descrise. Dar, în fond, nici un fel de termeni nu sunt în stare să redea ceea ce se întâmplă pe Solaris. "Supracopacii", "lungonii", "ciupercăriile", "mimoizii", "simetriadele" "şi "asimetriadele", "mătăniile" şi "aricioizii" lui Giese sună extrem de artificios; totuşi aceste invenţii verbale oferă o anumită reprezentare a lui Solaris chiar şi celor ce nu-l cunosc decât din unele fotografii neclare şi filme imperfecte.

Evident, chiar şi acest clasificator conştiincios s-a făcut nu de puţine ori vinovat de imprecizie. Omul produce ipoteze întotdeauna, atât în mod conştient cât şi atunci când habar n-are că o face. Giese considera că "lungonii" constituie o formaţie fundamentală şi i-a asemuit cu valurile provocate de fluxul mării terestre, dar mult mai mari şi mai înalte. De altfel, cel ce a cercetat prima ediţie a operei lui Giese ştie că, iniţial influenţat de geo-centrism, el le-a numit "fluxuri". Comparaţia pare ridicolă, dar trebuie să ţinem seama de lipsa de imaginaţie a autorului ei. Dacă tot am căutat paralele terestre, ar trebui să observăm că aceste formaţii, depăşind ca dimensiuni marele canion Colorado, sunt modelate dintr-o substanţă care, la suprafaţă, are o consistentă gelatino-spumoasă (această spumă se solidifică în festoane uriaşe, uşor friabile, în dantele cu ochiuri uriaşe, ba chiar pentru unii cercetători ea se prezintă ca o "concrescenţă scheletică"}, iar în adânc devine tot mai mlădioasă, ca un muşchi încordat, dar ca un muşchi care, păstrându-şi elasticitatea dobândeşte rapid, la o adâncime de câteva sute de metri, duritatea stâncii. Între pereţii tensionaţi ca o membrană pe spatele acestei plăsmuiri vertebrate se desfăşoară kilometri în şir "lungonul" propriu-zis, obiect aparent independent, asemănător unui piton colosal, care după ce a înghiţit munţi întregi îi digeră în tăcere; din când în când, trupul îi tremură şi-i zvâcneşte. Dar numai de sus arată "lungonul" aşa, de pe bordul unui avion. Atunci când te apropii de el la o distanţă la care ambii "pereţi ai canionului" se ridică la sute de metri deasupra aparatului, "corpul pitonului" se dovedeşte a fi domeniul unei atât de vertiginoase mişcări încât din pricina ei capătă înfăţişarea unui cilindru gâtuit din loc în loc, ce se întinde până dincolo de orizont. Prima impresie ţi-o dă vârtejul unei paste vâscoase de un verde-sur, în ale cărei văluriri se răsfrâng razele soarelui, dar când ai ajuns în zbor deasupra "lungonului" (iar pereţii "canionului" care-l tăinuiesc devin atunci aidoma unor culmi de munţi), poţi vedea că mişcarea este cu mult mai complicată. În ea se încrucişează şuvoaie mai întunecate care apoi se răsfiră coaxial; în unele clipe, "mantaua" superioară, devenind lucie ca oglinda, reflectă cerul şi norii şi este străpunsă cu larma unor salve de erupţiile epicentrelor semilichide. Treptat, devine evident faptul că imediat sub tine se află nucleul de acţiune al forţelor care menţin masele gelatinoase, răsfrânte

pe flancuri, şi le înalţă până la cer, dar ceea ce este evident pentru ochi, ştiinţa nu acceptă chiar atât de lesne. De-a lungul anilor, câte discuţii aprinse n-au avut loc cu privire la procesele desfăşurate în cadrul acestor structuri care brăzdează cu milioanele nesfârşitele întinderi ale oceanului viu. Se credea că în aceste acţiuni se manifestă unele organe ale monstrului, în funcţiile lor metabolice, respiratorii, nutritive... Fiecare ipoteză a fost până la sfârşit infirmată de mii de experienţe, de cele mai multe ori primejdioase. Şi toate acestea se referă doar la "lungoni", formaţiile în fond, cele mai simple, cele mai persistente, fiindcă existenţa lor numără săptămâni, fapt care aici este cu totul excepţional.

O formă mult mai complicată şi mai capricioasă şi care stârneşte poate cea mai vehementă împotrivire (evident, una reflexă) o constituie "mimoizii". Se poate spune, fără exagerare, că îndrăgostit de aceste plăsmuiri, Giese şi-a consacrat întreaga viaţă ca să le cerceteze, să le descrie şi să le descifreze esenţa. Denumindu-i "mimoizi", el a încercat să exprime trăsătura lor cea mai specifică din punct de vedere uman; o anumită înclinaţie de a imita formele înconjurătoare mai mult sau mai puţin îndepărtate.

Într-o bună zi, în adâncurile oceanului, un imens disc cu marginile sfâşiate prinde să se întunece ca o suprafaţă pe care s-a turnat smoală. După câteva ore, restructurându-se în nişte lobi tot mai evidenţi, discul urcă spre suprafaţă. Un observator ar jura că asistă la o luptă năprasnică, deoarece din întreaga regiune şiruri nesfârşite de valuri sferice se reped aici ca nişte buze crispate, ca nişte cratere vii, musculoase, ce se închid şi se deschid mereu; ele converg spre o neagră inimă pendulară, se înalţă ca o coloană, pentru ca să se prăvălească în abis. Fiecare dintre aceste prăbuşiri de sute de mii de tone stârneşte un plescăit, ca un tunet prelung fiindcă totul se desfăşoară aici în proporţii monstruoase. Discul cel sumbru este împins spre adâncuri, fiecare lovitură părând să-l turtească tot mai mult, să-l fragmenteze într-un fel de lobi, căzuţi ca nişte aripi ude, apoi prefăcuţi în ciorchini, la rândul lor subţiaţi în lungi şiraguri care se contopesc între ele şi urcă, parcă târând după sine discul matern fărâmiţat, în timp ce de sus următoarele inele ale valurilor cad neîncetat în golul tot mai adânc. Iar acest joc durează uneori o zi, alteori o lună. Câteodată totul se sfârşeşte

aici. Conştiinciosul Giese a denumit această variantă "mimoid avortat", ca şi cum, nu se ştie de unde, ar fi aflat cu exactitate că scopul final al catastrofei îl constituie "mimoidul matur" (adică acea colonie polipoidală, de obicei mai mare decât un oraş terestru), a cărui menire este să maimuţărească formele exterioare... Evident, n-a lipsit un alt solaristician, pe nume Uyvens, care, dimpotrivă, a socotit această fază ca fiind "degenerativă", agonică, iar pădurea de forme himerice a considerat-o drept o evidentă eliberare a structurilor derivate de sub dominaţia maternă.

Totuşi Giese, care, în descrierile tuturor plăsmuirilor solarisiene, se comportă ca o furnică hoinărind pe o cascadă îngheţată, nu s-a lăsat câtuşi de puţin abătut din cadenţa frazei lui uscate şi, cu o certitudine absolută, a clasificat diferite faze ale desfăşurării mimoidului în ordinea unei perfecţiuni ascendente.

Privit de sus, un mimoid pare asemănător unui oraş. E numai o iluzie, produsă de căutarea unei analogii cu lucrurile pe care le cunoaştem. Gând cerul este senin, toate acele excrescenţe multietajate şi palisadele de pe creasta lor sunt învăluite de un strat de aer încins, care tulbură şi tremură formele, distinse şi altminteri cu destulă greutate. Primul nor ce trece pe fondul albastru (o spun din obişnuinţă, fiindcă acest "albastru" este brun în timpul zilei roşii şi extrem de alb în timpul celei albastre) prilejuieşte o replică imediată. Începe o înmugurire impetuoasă, învelişul ce se înfoiază ca o conopidă este aruncat spre slăvi — desprinzându-se de temelia lui care păleşte tot mai mult, şi, după câteva minute, reproduce până la iluzie norul cumulus. Uriaşul obiect proiectează o umbră roşiatică pe care culmile mimoidului parcă şi-o trec unele altora; această mişcare se desfăşoară întotdeauna în sens contrar deplasării norului adevărat. Cred că Giese ar fi primit să i se taie mâna, numai să afle explicaţia fenomenului. Dar asemenea plăsmuiri "izolate" ale mimoidului nu sunt nimic în comparaţie cu creaţia spontană "excitată" de prezenta obiectelor şi a formelor ivite deasupra lui, odată cu sosirea pământenilor.

Sunt reproduse formele a tot ce se află la o distantă de maximum opt-nouă mile. Cel mai adesea maşinile terestre sunt copiate de mimoid la o scară mărită; ele sunt în mod frecvent deformate, redate cu simplificări caricaturale, groteşti. Desigur,

materia alcătuitoare este întotdeauna aceeaşi masă ce-şi pierde iute culoarea şi care, zvârlită în văzduh, în loc să recadă, rămâne, prin cordoane ombilicale uşor friabile, legată de substratul ei, deasupra căruia se deplasează, târându-se, contractându-se, îndoindu-se, şi astfel ia cu uşurinţă cele mai complexe întruchipări. Un avion, o antenă sub o platformă satelizată sunt reproduse cu aceeaşi iscusinţă; mimoidul nu reacţionează direct la apariţia oamenilor şi, vorbind mai exact, la apariţia nici unei plante sau animal adus pe Solaris în scopuri experimentale de neobosiţii cercetători. În schimb, un manechin, o păpuşă umană, statuia unui câine sau un lemn sculptat, indiferent din ce material, sunt copiate imediat.

Aici trebuie să adăugăm în paranteză că, din păcate, această "docilitate" a mimoidului faţă de experimentatori, aţât de puţin întâlnită la alte plăsmuiri solarisiene, este uneori suspendată. Chiar şi cel mai perfect mimoid are zilele lui "leneşe", în cursul cărora pulsează foarte rar. Dealtminteri această pulsaţie nu este vizibilă pentru ochi, o singură bătaie a ei durează peste două ore, iar descoperirea ei reclamă filmări speciale.

În aceste împrejurări, formaţia cea mai lesne de vizitat este mimoidul, îndeosebi cel bătrân, fiindcă atât platforma scufundată în ocean, cât şi suprastructura constituie un sprijin destul de sigur pentru tălpile noastre.

Fireşte că în zona unui mimoid putem ajunge şi în zilele lui "active", atunci însă vizibilitatea devine egală cu zero, din pricina căderii unei suspensii coloidale albe ca omătul, revărsată continuu din ramificaţiile noduloase ale torsului ce copiază formele. De altfel, aceste forme nu pot fi sesizate din apropiere, deoarece proporţiile lor sunt uriaşe ca nişte munţi. În plus, substratul unui mimoid "activ" e înnămolit de o ploaie cărnoasă care pătrunde după câteva ore în coaja lui mult mai uşoară decât tuful. În sfârşit, trecând fără un echipament adecvat prin labirintul coloanelor care se turtesc ca nişte gheizere vâscoase, te poţi rătăci chiar când soarele este puternic, deoarece razele acestuia nu pot străbate neîncetat învelişul "exploziilor imitative" aruncate în atmosferă.

Observarea mimoidului în zilele lui fericite (la drept vorbind, zilele fericite sunt ale cercetătorului aflat deasupra) poate constitui izvorul unor impresii de neuitat. Mimoidul are "ascensiunile lui creatoare", când începe o extraordinară

hiperproducţie. Plăsmuieşte atunci variante, complicaţii sau chiar "continuări formale" ale formelor exterioare şi astfel se poate distra ore în şir, spre bucuria unui artist abstracţionist şi spre exasperarea savantului care se străduieşte în zadar să înţeleagă cât de cât procesele care au loc. Uneori, în activitatea lui, mimoidul manifestă trăsăturile unei simplificări de-a dreptul infantile, adesea cade în "abateri baroce" iar tot ce creează atunci poartă pecetea unei opulenţe desuete. Îndeosebi mimoizii bătrâni produc forme capabile să-ţi provoace un râs homeric. În ce mă priveşte n-am putut niciodată să râd de ele; prea tare mă tulbură taina acestui spectacol.

Se înţelege că, în primii ani, exploratorii au năvălit literalmente asupra mimoizilor, consideraţi pe atunci centrele oceanului solarisian, prin intermediul cărora avea să se stabilească mult râvnitul contact al celor două civilizaţii. S-a dovedit însă foarte curând că nu putea fi vorba de nici un contact, deoarece totul începea şi se sfârşea cu o imitare a formelor, ceea ce nu ducea nicăieri.

Obsedaţi de viziunea lor antropo- sau zoomorfică, savanţii se străduiau cu disperare să descopere în produsele mereu altele ale oceanului viu organe "senzoriale" sau chiar "membre", pe care o anumită vreme savanţi ca Maartens şi Ekkonai le-au socotit corespunzând "mătăniilor" şi "aricioizilor" lui Giese. Dar aceste protuberante, ce erupeau uneori la înălţime de două mile, puteau fi socotite "membre" ale oceanului doar în felul în care am considera cutremurele de pe pământ drept "gimnastica" scoarţei terestre.

Catalogul acestor formaţii, repetate cu o constanţă relativă şi pe care oceanul le naşte atât de frecvent încât pot fi descoperite pe suprafaţa lui cel puţin de câteva zeci sau sute de ori pe zi, cuprinde aproximativ 300 de poziţii. Cele mai inumane, în sensul unei absolute lipse de asemănare cu orice ţine de experienţa unui pământean, sunt, conform, şcolii lui Giese, simetriadele.

Tot în acea vreme s-a constatat aproape cu certitudine că oceanul nu se comportă agresiv şi că în frământările lui plasmatice poate pieri doar cel ce o vrea cu tot dinadinsul (nu vorbesc fireşte de accidentele ivite prin defectarea aparaturii), s-a stabilit că atât râurile cilindrice ale lungonilor, cât şi uriaşele trâmbe ale mătăniilor pot fi străbătute cu un avion, fără cel mai mic pericol. Plasma lasă drum liber corpului străin, retrăgându-

se cu viteza sunetului în atmosfera solarisiană şi deschizând, la solicitările oamenilor, tunele adânci chiar sub suprafaţa oceanului (energia enormă pe care o declanşează în acest scop a fost calculată de Scriabin ca fiind de IO^{19} ergi în cazurile extreme!!!).

Cercetarea simetriadelor a fost întreprinsă cu o foarte mare precauţie, iar numele celor ce au pătruns pentru prima oară în misterioasele adâncuri sunt cunoscute astăzi de orice copil de pe pământ.

Groaza pe care o inspiră aceşti coloşi nu este pricinuită de aspectul lor (deşi el însuşi în stare să-ţi provoace cele mai sinistre coşmaruri), ci mai curând de faptul că în sfera simetriadelor nu există nimic constant sau sigur, deoarece aici sunt suspendate până şi "legile fizicii". Tocmai cercetătorii acestor formaţii susţineau cele mai frecvent teza potrivit căreia oceanul este dotat ca raţiune.

Simetriadele apar brusc, naşterea lor fiind ceva în genul unei erupţii. Cam cu o oră înainte de ivirea lor, oceanul începe să strălucească intens, de parcă ar deveni sticlos, pe o suprafaţă de câteva zeci de kilometri pătraţi; dar atât fluiditatea, cât şi ritmul tălăzuirii sale rămân neschimbate. Câteodată simetriada irumpe în craterul căscat prin absorbţia unui aricioid, dar fenomenul nu reprezintă o regulă. După circa o oră, învelişul vitros zboară în sus, aidoma unei uriaşe băşici în care se răsfrânge cerul, soarele, norii, toate peisajele, schimbându-se culorile şi refractându-se. Jocul fulgurant al lumii este fără egal.

Efectele luminoase extrem de puternice produc simetriadele ivite în timpul zilei albastre sau imediat înainte de crepuscul. Ai atunci impresia că planeta naşte o alta, care în fiece clipă îşi dublează volumul. Globul orbitor de radios, abia născut din adâncuri, se despică la vârf în sectoare verticale. Acest stadiu, denumit printr-o expresie nu tocmai fericită "faza potirului floral", durează câteva secunde. Nervuri membranoase se arcuiesc spre cer, formând fulgerător ceva în genul unui tors, înăuntrul căruia se desfăşoară simultan sute de fenomene. In centrul formaţiei, cercetat pentru prima oară de echipa lui Hamalei, se ridică printr-o hiperpolicristalizare un pilastru ca o axă, denumită "coloană vertebrală", dar eu nu fac parte dintre adepţii acestui termen. Nebuneasca arhitectură a osiei centrale este sprijinită *în statu nascendi* de stâlpi ce ţâşnesc neîncetat

din adâncimile de kilometri ale unei mase gelatinoide, aproape apoase. În cursul acestui proces, colosul emite un zgomot surd, continuu şi este împrejmuit de un zid de spumă clocotitoare, albă ca neaua. Pe urmă dinspre centrul către margini, pornesc mişcările extrem de complicate ale unor straturi pe care se depune substanţa zvâcnită din străfunduri. În acelaşi timp, gheizerele abisale, amintite anterior, se transformă, îngroşându-se, în coloane ciliforme şi mobile. Aceşti "cili" tind spre locurile determinate de dinamica generală a construcţiei, amintind de bronhiile unui embrion care ar creşte de o mie de ori mai repede decât în mod obişnuit şi ar atinge cerul. Prin ei circulă şuvoaiele unei seve trandafirii şi ale unui lichid de un verde atât de sumbru încât pare negru. Din acea clipă, simetriada începe să-şi manifeste proprietatea ei cea mai neobişnuită: modelarea sau chiar abolirea unor legi fizice. Să precizăm că nu există două simetriade asemănătoare, geometria fiecăreia părând a fi o nouă "invenţie" a oceanului viu şi că simetriada plăsmuieşte în interiorul ei aşa-numitele "maşini momentane", produse care nu amintesc prin nimic maşinile construite de oameni, deoarece în cazul lor finalitatea "mecanică" a acţiunii este foarte relativă.

Când gheizerii ce bat din adâncuri se întăresc sau se umflă, dând naştere unor galerii şi coridoare labirintice, iar "membranele" creează un sistem de planuri ce se întretaie, de bolţi şi de pereţi înclinaţi, simetriada îşi justifică numele prin aceea că fiecărei formaţii alcătuite la un pol corespunde un sistem fidel până la amănunte, la polul opus.

După vreo 20-30 de minute, gigantul începe să se afunde încet, câteodată înclinându-şi mai întâi axa verticală cu 8-l2°. Există simetriade mai mari şi altele mai mici, dar chiar şi cele pitice, după ce au revenit la suprafaţă, se înalţă cu mai bine de opt sute de metri deasupra orizontului şi sunt vizibile de la depărtări de multe mile. Interiorul lor poate fi străbătut în condiţiile celei mai depline securităţi, imediat după stabilirea echilibrului, când simetriadele încetează să se mai adâncească în oceanul viu şi în acelaşi timp survine revenirea la poziţia perfect verticală. Locul cel mai adecvat pentru penetrare este regiunea situată imediat în vecinătatea vârfului. "Calota polară", relativ netedă, este împrejmuită de o zonă plină de tunele, care conduc spre incintele şi culoarele interioare. Această structură luată în ansamblu reprezintă desfăşurarea tridimensională a

unei ecuaţii de grad înalt.

După câte se ştie, orice ecuaţie, fiind exprimabilă în limbajul figurativ al geometriei superioare, poate genera un corp corespunzător. În această accepţie, simetriada este o rudă a conurilor lui Lobacevski şi a curburilor negative ale lui Riemann, dar rudă foarte îndepărtată, din cauza complexităţii ei inimaginabile. Ea constituie desfăşurarea unui întreg sistem matematic pe spaţiul câtorva mile cubice. Dar această desfăşurare este cvadridimensională, deoarece coeficienţii reali ai ecuaţiilor se exprimă şi temporal, prin transformări ce survin odată cu scurgerea timpului.

Evident, cea mai simplă ar fi ideea că ne găsim pur şi simplu în prezenţa unor "maşini matematice" a oceanului viu, a unui gigant model de calculare, ce-i sunt necesare într-un scop necunoscut nouă; astăzi însă această ipoteză a lui Fermont nu mai este împărtăşită de nimeni. Într-adevăr, ideea că prin intermediul unor astfel de erupţii titanice (în care fiecare particulă este supusă unor tot mai complicate formule de analiză superioară) oceanul ar reexamina problemele materiei, ale Cosmosului, ale existenţei n-a reuşit să se menţină, oricât de atrăgătoare ar fi fost. In adâncul uriaşului acţionează mult prea multe fenomene incomparabilă cu această imagine, în fond prea simplă (copilăros de simplistă, după cum au remarcat unii).

N-au lipsit încercări de a inventa un model accesibil simetriadei, de a o reprezenta cumva; a căpătat o suficientă popularitate exemplul lui Averian, care şi-a formulat ipoteza în felul următor: să ne imaginăm o construcţie terestră din trecutul îndepărtat, de pildă din timpurile de înflorire a Babilonului. Să încercăm s-o realizăm dintr-o substanţă vie, excitabilă şi capabilă de evoluţie; arhitectura ei ar parcurge o serie de faze intermediare, căpătând sub ochii noştri formele arhitecturii greceşti, romane, apoi coloanele s-ar subţia ca lujerele, bolta ar pierde în greutate, s-ar mlădia, s-ar ascuţi, arcurile s-ar preschimba în parabole alungite şi, în fine, s-ar frânge avântat. Goticul astfel apărut s-ar maturiza şi ar îmbătrâni, trecând în formele târzii; severitatea ascensiunii îndrăzneţe de până atunci ar fi înlocuită de erupţiile unei eflorescente orgiastice, sub ochii noştri s-ar dezvolta fecunditatea prolixă a barocului, iar dacă am continua acest şir, considerând obiectul nostru metamorfozat drept stadiile dezvoltării unei fiinţe vii, am ajunge, în sfârşit, la

arhitectura epocii cosmodromurilor, totodată apropiindu-se, poate de înţelegerea a ceea ce este simetriada.

Dar această comparaţie, oricât ar fi ea de mult îmbogăţită (au existat, de altfel, încercări de a o vizualiza cu ajutorul unor modele speciale şi ale filmului), rămâne, în cel mai bun caz, inoperantă, iar în cazul cel mai rău, o falsificare, deoarece simetriada nu se aseamănă cu nimic pământesc...

Omul poate cuprinde simultan extrem de puţine lucruri; vede numai ce se petrece sub nasul său, aici şi acum; reprezentarea concomitentă a unei mulţimi de procese interdependente îi depăşeşte posibilităţile. Constatăm aceasta chiar înaintea unor fenomene relativ simple. Despre soarta unui om putem spune multe, soarta a câtorva sute este greu s-o mai cuprindem, iar desfăşurarea vieţii a mii, milioane nu mai înseamnă de fapt nimic din cauza uriaşei complexităţi. Simetriada reprezintă un milion, ba nu, un miliard ridicat la puteri, este inimaginabilul în sine; ce importanţă are că ne găsim în interiorul vreunuia dintre navele ei (care reconstituie un spaţiu Kroneker la puterea a zecea), agăţaţi ca nişte furnici, că vedem respiraţia planurilor gigantice, care irizează sub lumina torţelor noastre, că asistăm la întrepătrunderea lor, că ni se dezvăluie fluiditatea şi perfecţiunea fără greş a soluţiei, care, în fond, este doar un moment, întrucât aici totul curge, iar conţinutul acestei arhitectonici este mişcarea precisă şi concentrată spre un anumit ţel. Observăm doar o fărâmă dintr-un imens proces, vibraţia unei corzi din orchestra simfonică a unor hipergiganţi, totuşi chiar şi aceasta nu înseamnă nimic, căci intuim — dar o intuim fără să înţelegem — că în acelaşi timp deasupra şi dedesubtul nostru, în hăuri de catedrală, dincolo de limitele ochiului şi ale imaginaţiei, au loc nenumărate milioane de transformări simultane, întreţesute aidoma unor note muzicale legate printr-un imens contrapunct matematic. Iată de ce au fost asemuite cu o simfonie geometrică; noi suntem doar ascultătorii ei surzi.

Aici, ca să poţi vedea într-adevăr ceva, ar trebui să te dai înapoi la o distanţă uriaşă, dar în simetriada totul se petrece în interior, totul este înmulţire ce erupe în avalanşa de naşteri, o neîncetată plăsmuire, ea însăşi sincronă cu factorii formatori şi nici o mimoză nu vădeşte sensibilitatea acestor puncte plasmatice care răspund la cele mai infime transformări suferite

de simetriadele aflate la distanţe de mile. Aici fiecare construcţie efemeră, de o frumuseţe a cărei realizare depăşeşte limitele privirii noastre, este în acelaşi timp constructorul tuturor celorlalte care se edifică simultan. Simfonie, da, însă una care se autocreează şi se autoanihilează.

Sfârşitul simetriadei este înspăimântător. Nimeni dintre cei care l-au văzut n-a fost în stare să se împotrivească impresiei că este martorul unei tragedii, dacă nu chiar a unui asasinat. După două-trei ore (această creştere explozivă, această autogeneză şi autocopiere nu durează niciodată mai mult), oceanul viu trece la atac. Iată ce se întâmplă: suprafaţa netedă se ridează, împrejurimile simetriadei, liniştite până atunci, se acoperă de spume uscate şi încep să fiarbă, dinspre orizont pornesc şiruri de unde centripete, cratere cărnoase, asemănătoare celor prezente la naşterea mimoidului, dar de dimensiuni incomparabil mai mari. Domeniul submarin al simetriadei este strangulat, colosul se ridică încet, de parcă urmează să fie expulzat în afara planetei. Păturile superficiale ale oceanului se activează, se caţără tot mai sus de-a lungul pereţilor, îi acoperă, solidificându-se, zidind deschiderile, dar toate acestea nu pot fi, comparate cu ceea ce se întâmplă în adâncuri. Mai întâi procesele morfocreatoare — îngheaţă o clipă, pentru ca brusc să sufere o accelerare violentă; mişcările care erau line penetrări, vălurire, desfăşurări de fundamente şi boltiri, până atunci atât de ritmice şi atât de sigure, de parcă ar fi durat de veacuri, toate acestea încep să se precipite. Sentimentul că titanul se încordează din răsputeri în faţa pericolului ce-l ameninţă e tot mai copleşitor. Dar cât se accelerează viteza prefacerilor, cu atât devine mai evidentă şi metamorfoza materialului de construcţie şi a dinamicii lui. Toate boltirile suprafeţelor atât de mirific arcuite se moaie, devin flasce, atârnă, apar discontinuităţi, forme imperfecte, masacrate, infirme; din adâncurile nevăzute creşte un ţipăt strident, un răget. Aerul, aruncat ca într-un horcăita agonic, se freacă prin canalele tot mai înguste, sforăind şi bubuind în orificii, face ca nervurile strâmte ale bolţilor să vibreze, asemenea unor uriaşe laringe nechezătoare, izbind în corzi vocale moarte, năpădite de stalactite mucoidale, iar în ciuda dezlănţuirii celei mai năprasnice mişcări — a mişcării distrugerii — spectatorul se simte neputincios, paralizat. Doar orgia furtunii ce vuieşte în adâncuri prin mii de galerii mai

menţine cu suflul ei edificiul ce atingea firmamentul, iar acum prinde să se prelingă topindu-se şi turtindu-se aidoma unui fagure cuprins de văpăi, dar pe alocuri se şi văd ultimele zvâcnituri rupte de restul mişcării oarbe, din ce în ce mai sleite, până când uriaşul necontenit atacat din afară se prăbuşeşte cu încetineala unui munte şi dispare în vâltoarea aceloraşi spume care i-au însoţit titanica apariţie.

Si ce înseamnă toate astea? Da, ce înseamnă...?

Îmi amintesc de o excursie şcolară care vizitase Institutul de solaristică din Aden, pe când eram asistentul lui Gibarian; după ce trecuseră printr-o aripă a bibliotecii, elevii au fost conduşi în sala principală, care conţinea în majoritatea ei casete cu microfilme. Pe unele dintre ele erau înregistrate mici detalii ale interiorului simetriadelor, evident, de mult dispărute, dar se aflau acolo nu fotografii, ci peste 90 000 de filme complete. Şi atunci, o fetiţă de vreo 15 ani, grăsuţă, cu ochelari, m-a privit pătrunzător şi m-a întrebat brusc:

— Şi la ce servesc astea?

S-a lăsat o tăcere stânjenitoare. Profesoara şi-a privit sever temerara-i elevă; dintre solaristicienii prezenţi atunci nimeni n-a găsit un răspuns; simetriadele sunt nereparabile şi, în genere, nici unul dintre fenomenele care au loc înăuntrul lor nu poate fi reprodus. Câteodată, aerul încetează să conducă sunetele, câteodată creşte sau scade indicele de refracţie, apar local modificări ritmice, pulsatorii ale gravitaţiei, ca şi când simetriadei i-ar palpita o inimă gravitaţională. Câteodată girobusolele cercetătorilor parcă înnebunesc, alteori apar şi dispar straturi de ionizare mărită. Enumerarea tuturor acestor anomalii ar putea continua la nesfârşit. De altfel, chiar dacă va fi dezlegată taina simetriadelor, tot vor mai rămâne asimetriadele...

Acestea apar în mod asemănător, doar altul le este sfârşitul. In unele nu poţi vedea decât vibraţii, pâlpâiri, sclipiri; ştim numai că sunt sediul unor procese ameţitoare situate la limitele vitezelor fizice. Sunt denumite şi "megafenomene" cuantice. Analogia lor matematică cu anumite modele ale atomului este însă atât de superficială, încât unii o consideră ca fiind cu totul aleatorie. Asimetriadele au o existenţă incomparabil mai scurtă decât a celorlalte formaţii, doar de câteva minute, iar sfârşitul le este, pare-se, şi mai îngrozitor, fiindcă, după uraganul ce le

invadează şi le dezagregă cu aerul său solid, în ele pătrunde cu o iuţeală inimaginabilă un lichid clocotitor care îneacă totul; atunci izbucneşte o explozie ca dintr-un vulcan noroios; erupe o uriaşă trâmbă de rămăşiţe, care cad apoi îndelung sub forma unei ploi de ţesuturi macerate pe suprafaţa calmă a oceanului. Unele dintre aceste resturi, purtate de vânt, zbârcite, ca nişte epiderme uscate, gălbui, şi semănând uneori cu oasele late, pot fi văzute plutind în derivă la distanţe de multe zeci de kilometri de epicentrul exploziei.

O grupă distinctă o formează acele plăsmuiri ce se rup de oceanul viu, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă; ele pot fi observate mult mai rar şi mai dificil decât celelalte. Fragmentele lor au fost considerate la început drept componente ale unor fiinţe ce ar trăi în adâncurile oceanului, ipoteză cu totul eronată, după cum s-a dovedit mai târziu.

Uneori, par să zboare ca nişte păsări ciudate, cu multe aripi, dar şi aceste noţiuni luate din dicţionarul terestru se preschimbă într-un zid impenetrabil. Alteori, dar asta extrem de rar, pot fi observate pe ţărmul insulelor stâncoase nişte turme, asemănătoare cârdurilor de foci, care se odihnesc la soare sau care reintră, târându-se leneş, în mare pentru a se contopi cu ea.

Şi astfel nu s-a putut ieşi din cercul noţiunilor pământeşti şi umane, iar primul contact...

Expediţiile au străbătut sute de kilometri în adâncurile simetriadelor, au montat aparate de înregistrare, camere de filmat automate; ochii sateliţilor artificiali dotaţi cu instalaţi de televiziune înregistrau înmugurirea mimoizilor, maturizarea şi moartea acestora. Bibliotecile se umpleau, creşteau arhivele; preţul care trebuia plătit devenea tot mai mare. 718 oameni care întârziaseră să părăsească la timp coloşii în agonie şi-au pierdut viata; dintre aceste victime, 106 au pierit în acea catastrofă memorabilă în care şi-a găsit moartea însuşi Giese, pe atunci în vârstă de 70 de ani; cauza dezastrului trebuie căutată în faptul că o plăsmuire evident de tipul simetriadei a pierit în mod imprevizibil ca o asimetriadă. În câteva secunde, 79 de oameni împreună cu maşinile lor de zbor au fost nimiciţi de explozia magmei noroioase, iar suflul ei a doborât pe alţi 27 care pilotau avioanele şi elicopterele aflate în raid de cercetare deasupra falsei simetriade. Locul acesta, la încrucişarea paralelei 42 cu meridianul 89, este însemnat pe hărţi prin

"Pieirea celor o sută şase". Dar acest punct există doar pe hărţi, deoarece suprafaţa oceanului nu se deosebeşte cu nimic, acolo, de alte zone ale lui.

Atunci, pentru prima dată în istoria cercetărilor solarisiene, s-au făcut auzite glasuri care au cerut să se treacă la o ripostă termonucleară. Ar fi fost într-adevăr mai îngrozitor decât răzbunarea să distrugi ceva ce nu se poate înţelege. Tsanken, adjunctul grupei de rezervă a expediţiei lui Giese, s-a salvat graţie doar unei erori: automatul indicase în mod greşit poziţia simetriadei, astfel încât Tsanken a rătăcit cu aparatul său deasupra oceanului, ajungând la locul sinistrului abia după explozie. Zburând, mai vedea ciuperca neagră. În clipa în care urma să fie luată decizia privitoare la riposta nucleară, Tsanken a ameninţat că va arunca în aer staţia împreună cu el însuşi şi cu ceilalţi 18 din ea şi, deşi nu s-a recunoscut niciodată oficial, se poate bănui că acest ultimatum sinucigaş a influenţat rezultatul nefavorabil al votării.

Dar timpurile în care expediţii atât de numeroase vizitau planeta sunt de domeniul trecutului. În ce priveşte staţia, ea ar fi putut, prin amploarea şi perfecţiunea ei tehnică, să umple Pământul de mândrie, dacă n-ar fi existat edificiile de milioane de ori mai mari, pe care oceanul le plăsmuia în câteva secunde din adâncurile lui. Construită sub forma unui disc cu un diametru de 200 de metri, staţia are patru etaje în centru şi două în lateral. Plutind la înălţimi între 500 şi 1500 m deasupra oceanului graţie gravitatoarelor propulsate de energie de anihilare, ea a fost înzestrată (în afara instalaţiilor de care dispun staţiile obişnuite şi marii sateloizi ai altor planete) cu o reţea specială de radar, capabilă să dirijeze motoarele corespunzător cu modificările oceanului, astfel încât discul de oţel să se înalţe în stratosfera la primele manifestări de naşterea unei noi plăsmuiri.

Acum însă, staţia a ajuns aproape pustie. De când — din motive rămase pentru mine încă necunoscute — automatele au fost închise în magaziile amplasate la mari adâncimi, puteai să circuli cu uşurinţă pe nesfârşitele coridoare fără să-ntâlneşti pe nimeni, după cum se întâmplă uneori pe o epavă ce lunecă orbeşte şi ale cărei maşini au supravieţuit pierderii echipajului.

Când am lăsat deoparte cel de-al nouălea volum al monografiei lui Giese, mi s-a părut că otelul de sub stratul de

burete plastic al podelei a început să tremure. Am înmărmurit. Trepidaţia nu s-a mai repetat. Biblioteca fiind perfect izolată de restul construcţiei, vibraţiile puteau avea o singură cauză: vreo rachetă îşi luase startul din staţie. Acest gând m-a adus la realitate. Nu eram încă pe deplin decis dacă voi zbura, după cum dorise Sartorius. Comportându-mă ca şi cum i-as fi acceptat planurile, aş fi putut cel mult să amân criza; aveam aproape certitudinea că vom ajunge la o ciocnire, căci eram hotărât să fac orice ca s-o salvez pe Harey. Totul depindea de rezultatul încercărilor lui Sartorius. Superioritatea lui asupra mea era uriaşă — ca fizician cunoştea problema de zece ori mai bine decât mine şi doar în mod paradoxal mă puteam bizui pe trăinicia creaţiilor oceanice. În cursul orei următoare m-am adâncit în studierea microfilmelor, căutând să descifrez infernala genune matematică, în al cărei limbaj se exprimase fizica proceselor neutrinice. La început mi s-a părut o treabă cu totul lipsită de speranţă. Cu atât mai mult cu cât existau cinci asemenea îndrăcite teorii ale câmpului neutrinic, semn evident că nici una dintre ele nu era perfectă. Şi totuşi, până la sfârşit, am reuşit să găsesc ceva promiţător. Îmi copiasem tocmai formulele, când s-a auzit un ciocănit. M-am repezit la uşă şi am întredeschis-o, astupând golul cu propriul meu trup. L-am văzut pe Snaut cu faţa lucind de sudoare. În spatele său coridorul era pustiu.

— Ah, tu eşti, am rostit, deschizând larg uşa. Intră!

— Da, eu sunt, a răspuns. Glasul îi era răguşit, sub ochii roşii îi atârnau pungi, purta un şort lucios din cauciuc antiactinic, agăţat de bretele elastice. De sub şorţ i se vedeau aceiaşi pantaloni mânjiţi. Şi-a întors privirile în jurul rotondei egal luminate; zărind-o pe Harey, care stătea lângă fotoliul, Snaut a încremenit. Ne-am înţeles dintr-o clipire, el s-a înclinat uşor, iar eu, trecând la un ton monden, am făcut prezentările:

— Dânsul e doctorul Snaut, Harey. Snaut, ea este soţia mea.

— Sunt... un membru al expediţiei prea puţin vizibil. Iată de ce... — pauza s-a prelungit primejdios de mult — n-am avut prilejul să vă cunosc...

Harey a zâmbit şi i-a întins mâna; el i-a strâns-o, după câte mi s-a părut, aproape fascinant, clipind: de câteva ori şi rămânând cu privirea aţintită pe ea, până când l-am luat de braţ.

— Mă iertaţi, şi-a regăsit glasul Snaut. Aş vrea să vorbesc cu tine, Kelvin...

— Cu plăcere, am răspuns cu o uşurinţă de om umblat prin lume; totul îmi suna ca într-o comedie ieftină, dar altă ieşire nu exista. Harey, dragă, nu te deranja. Trebuie să discut cu doctorul despre plicticoasele noastre probleme.

L-am apucat îndată de cot şi l-am condus spre micile fotolii din cealaltă parte a sălii. Harey s-a lăsat în fotoliul în care stătusem mai înainte eu, dar, în prealabil, şi 1-a aşezat în aşa fel încât, ridicându-şi de pe carte capul, să ne poată vedea.

— Ce se aude? am întrebat cu glas scăzut.

— Am divorţat, mi-a replicat el tot în şoaptă. Probabil că as fi izbucnit în râs dacă păţania noastră mi-ar fi fost cândva relatată, dar pe staţie simţul umorului îmi era ca şi suspendat. De ieri până azi am trăit câţiva ani, Kelvin, a adăugat. Câţiva ani bunişori. Dar tu?

— Nimic... am răspuns după o clipă, fiindcă nu ştiam ce să spun. Ţineam la dânsul, dar acum simţeam că trebuie să fiu prudent faţă de el sau mai curând fată de cele ce avea să-mi spună.

— Nimic? m-a îngânat. Ia te uită... e chiar atât de bine...?

— La ce te referi? am spus, de parcă n-aş fi priceput. Şi-a închis ochii congestionaţi şi, aplecându-se atât de mult încât i-am simţit pe obraz căldura respiraţiei, mi-a şoptit:

— Eşuăm, Kelvin. Cu Sartorius nu mai poţi stabili nici o legătură. Ştiu doar ceea ce ţi-am scris, ce mi-a spus după mica noastră consfătuire...

— A deconectat videofonul? am întrebat.

— Nu. Un scurtcircuit la aparatul său... Se poate s-o fi făcut intenţionat sau... şi Snaut îşi zvâcni pumnul de parcă ar fi vrut să spargă ceva. Îl priveam fără să rostesc nici un cuvânt. Colţul stâng al gurii i s-a lăsat într-un zâmbet neplăcut. Kelvin, am venit ca să... S-a întrerupt o clipă. Ce intenţionezi să faci? şi-a terminat apoi gândul.

— Te referi la scrisoarea aia..? am spus încet. Pot s-o fac, nu văd de ce aş refuza. Tocmai de aceea mă aflu aici, voiam să mă orientez...

— Nu, m-a întrerupt. Nu pentru asta am venit...

— Nu...? m-am prefăcut surprins. Atunci te ascult.

— Lui Sartorius, a murmurat după o clipă, i se pare că a găsit

calea...

Nu mă slăbea din ochi. Şedeam liniştit, străduindu-mă să afişez o mimică indiferentă.

— Mai întâi este istoria aceea cu razele Roentgen. Ţii minte ce-a făcut cu ele Gibarian. Este posibilă o anumită modificare...

— În ce fel?

— Până acum fasciculului de raze proiectat în ocean i se modula doar intensitatea potrivit unor anumite formule.

— Ştiu asta. A făcut-o şi Nilin şi mulţi alţii.

— Da. Dar au aplicat radiaţii puţin penetrante. De data asta a fost o radiaţie dură. Au trimis-o în ocean cu maximă intensitate de care dispuneau.

— Ar putea să aibă consecinţe neplăcute, am remarcat. E o încălcare a Convenţiei O.N.U.

— Kelvin... nu fă pe naivul. Acum nu mai are nici un fel de însemnătate. Gibarian nu mai trăieşte.

— Ah, am priceput... Sartorius vrea să arunce întreaga vină asupra lui...

— Habar n-am. Nu mi-a spus nimic. E o chestiune derizorie. Sartorius crede că de vreme ce "oaspetele" apare întotdeauna numai când ne trezim, e probabil că tocmai în timpul somnului extrage din noi oceanul formula de reproducere, socotind că starea noastră esenţială este cea onirică; de aceea şi procedează după cum am văzut. În consecinţă, Sartorius vrea să-i comunice oceanului starea noastră de veghe, gândurile pe care le aveam când suntem treji. Înţelegi?

— În ce fel? Prin poştă?

— Glumele poţi să ţi le înrămezi separat. Acest fascicul de raze va fi modulat cu biocurenţii cerebrali ai vreunuia dintre noi.

Mintea mi s-a luminat brusc.

— Aha, am spus. Şi acel cineva sunt eu, nu-i aşa?

— Da, s-a gândit la tine.

— Mulţumiri cordiale.

— Dar tu ce zici?

Tăceam. Fără să spun nimic, mi-am întors încet privirile spre Harey, care era cufundată în lectură. Şi-a ridicat ochii spre mine. Am simţit cum îmi piere sângele din obraz. Mi-am dat seama că-mi pierd stăpânirea de sine.

— Aşadar, cum rămâne...? m-a întrebat Snaut.

Am dat din umeri.

— Aceste predici Roentgen despre măreţia omului le consider drept o treabă de bufon. Tu nu? Te pomeneşti că nu.

— Aşa gândeşti?

— Da.

— Atunci e foarte bine, a spus şi mi-a zâmbit ca şi cum i-aş fi îndeplinit dorinţa. Va să zică te opui acestei idei a lui Sartoris?

Nu pricepeam încă bine cum de reuşise, dar în privirea lui Snaut am citit că m-a dus într-acolo unde a vrut . Tăceam. Ce mai puteam spune.

— Perfect! a continuat. Fiindcă mai există şi un al doilea proiect: să fie transformat aparatul lui Roche.

— Anihilatorul...?

— Da. Sartorius a şi efectuat calculele prealabile. Posibilitatea este reală. Nici nu va fi nevoie de o putere prea mare. Aparatul va funcţiona continuu, timp nelimitat, producând anticâmpuri.

— Stai... cum vine asta?

— Foarte simplu. Vor fi nişte anticâmpuri neutrinice. Substanţa obişnuită nu va suferi modificări. Anihilate vor fi doar... sistemele neutrinice. Înţelegi?

A zâmbit satisfăcut. Stăteam cu gura căscată. Treptat a încetat să mai zâmbească. Mă privea încruntat, în aşteptare.

— Aşadar respingem proiectul denumit "Gândirea", ce zici? Cât despre al doilea... Sartorius a şi început să se ocupe de el. Îl vom numi "Libertatea".

Mi-am închis o clipă ochii. Deodată m-am hotărât. Snaut nu era fizician... Sartorius deconectase ori poate distrusese videofonul. Prea bine...

— Eu la-ş denumi mai curând "Abatorul"..., am spus încet.

— Şi tu ai fost măcelar. Sau nu? Dar acum va fi cu totul altceva. Nu vom avea „oaspeţi”, nici corpuri F, nimic. Chiar în momentul materializării lor vor fi anihilaţi.

— E o neînţelegere, am răspuns zâmbind şi clătinându-mi capul într-un fel pe care l-am dorit cât mai firesc. Reacţia mea nu ţine de nişte scrupule morale, doar de instinctul autoconservării. N-am chef să mor, Snaut.

— Ce zici...?

Era consternat. Mă privea bănuitor. Am scos din buzunar o notă acoperită de formule.

— Şi eu m-am gândit la asta. Te miră? Doar eu am emis cel

dintâi ipoteza neutrinică, sau nu? Priveşte! Anticâmpurile pot fi excitate, e drept că pentru materia obişnuită nu-i nici un pericol. Dar în momentul destabilizării, când sistemul neutrinic se descompune, este eliberat surplusul de energie al forţelor de legătură. Acceptând că un kilogram de masă de repaus are 10^8 ergi, obţinem pentru un singur obiect F: 5... $7x10^8$. Ştii ce-nseamnă? Echivalentul unei mici încărcături de uraniu care ar exploda înăuntrul staţiei.

— Ce spui! Dar... dar Sartorius trebuie să fi ţinut seama de asta...

— Nu-i obligatoriu, am negat cu un zâmbet răutăcios. Vezi, este vorba de faptul că Sartorius provine din şcoala lui Frazer şi Cajolla. Conform acestora, întreaga energie de legătură este eliberată în clipa exploziei sub forma unei radiaţii luminoase. Ar fi o simplă străfulgerare intensă, poate nu chiar inofensivă, dar nedistrugătoare. Există însă şi alte ipoteze, şi alte teorii ale câmpului neutrinic. După Cayatta, după Avalov, după Siona, spectrul de emisie este mult mai larg, iar maximul se află în banda radiaţiei gama dure. E frumos că Sartorius crede în maeştrii săi, dar mai există şi alte teorii, Snaut. Şi mai este ceva, am spus, simţind că vorbele mele l-au impresionat. Trebuie luat în considerare şi oceanul. Dacă a făcut ceea ce a făcut, atunci cu siguranţă că a aplicat o metodă optimă. Cu alte cuvinte, acţiunea lui mi se pare a fi un argument în favoarea celei de-a doua şcoli şi împotriva lui Sartorius.

— Dă-mi notiţa asta, Kelvin...

I-am întins-o. Şi-a plecat capul, încercând să-mi descifreze mâzgăliturile.

— Ce este asta? a arătat cu degetul.

I-am luat notiţa.

— Asta? E tensorul transmutaţiei câmpului.

— Dă-mi-o, te rog...

— De ce ai nevoie?... l-am întrebat.

Ştiam ce va răspunde.

— Trebuie-să i-o arăt lui Sartorius.

— Dacă vrei, ţi-o pot da, am răspuns nepăsător. Numai că, vezi, nimeni încă n-a cercetat problema experimental. Până acum n-am cunoscut asemenea sisteme. El crede în Frazer, iar eu am calculat după Siona. Îţi va răspunde că nici eu, nici Siona nu suntem fizicieni; cel puţin în accepţia lui. E însă o chestiune

discutabilă. Nu-mi doresc o dispută din a cărei concluzie să fiu volatilizat, spre salvarea lui Sartorius. Pe tine te pot convinge, pe el nu. Şi nici nu-mi voi da osteneala.

— Deci ce vrei să faci...? Oricum, el lucrează la asta, a bâiguit Snaut. Se încovoiase şi toată însufleţirea îi dispăruse. Nu ştiam dacă-mi dă crezare, dar îmi era indiferent.

— Ceea ce face un om ameninţat cu suprimarea, am răspuns încet.

— Voi căuta să iau legătura cu el, a murmurat Snaut. Poate-i voi sugera câteva idei privitoare la unele măsuri de securitate. Şi-a ridicat privirea spre mine... Ascultă, dar dacă totuşi...? Proiectul acela dintâi... Ce zici? Sartorius va fi de acord. Cu siguranţă. Este... În orice caz... o anumită şansă...

— Tu crezi în ea?

— Nu, mi-a răspuns imediat. Dar ce strică?!

N-am vrut să fiu de acord prea repede, întrucât urmăream acelaşi tel, iar el devenea aliatul meu în jocul amânării.

— Mă voi gândi, am replicat.

— Atunci mă duc, a şoptit. Pe când se scula din fotoliu, oasele i-au trosnit. Ai să laşi deci să ţi se facă o encefalogramă? m-a întrebat, trecându-şi degetele peste şorţ ca şi cum ar fi vrut să şteargă o pată nevăzută.

— Da, am spus.

Fără s-o ia în seamă pe Harey (care ne privea tăcând, cu cartea pe genunchi), s-a apropiat de uşă; când am văzut-o închizându-se după el, m-am sculat. Am desfăcut coala ţinută în mână. Formulele erau corecte: nu le falsificasem. Habar n-am însă dacă Siona ar fi acceptat dezvoltările mele. Probabil că nu. Am tresărit. Harey se apropiase de mine, venind din spate, şi-mi atinsese braţul.

— Kris!

— Ce-i, iubito?

— Cine a fost ăsta?

— Ti-am spus. Doctorul Snaut.

— Ce fel de om este?

— Îl cunosc prea puţin. De ce întrebi?

— Mă privea ciudat...

— Probabil că i-ai plăcut.

— Nu, a dat ea din cap. Nu era o asemenea privire. Mă privea ca şi cum... ca şi cum... S-a înfiorat, şi-a ridicat ochii spre

mine, dar şi i-a coborât în grabă. Să plecăm de aici... oriunde...

OXIGENUL LICHID

Zăceam culcat în beznă, amorţit, cu privirea pironită pe cadranul luminescent al ceasului meu de mână. Nu ştiu cât timp am stat aşa... Ascultam propria-mi respiraţie şi mă intriga ceva, dar şi gândurile, şi privirea aţintită pe şiragul verzui al cifrelor, şi mirarea erau cufundate într-o stare de apatie, pe care o atribuiam oboselii.

M-am întors pe o parte, patul părea curios de larg, ceva îmi lipsea. Mi-am oprit respiraţia. S-a aşternut o linişte deplină. Am încremenit. Harey!? Nu se auzea nici cea mai uşoară foşnire. De ce nu-i auzeam respiraţia? Am început să-mi plimb mâinile pe aşternut: eram singur.

— Harey! am vrut să strig, dar am auzit paşi. Se apropia cineva mare şi greu, ca...

— Gibarian? am spus liniştit.

— Da. Eu sunt. Nu aprinde lumina.

— Nu?

— Nu-i necesar. Aşa va fi mai bine pentru amândoi.

— Tu însă nu eşti în viată...

— N-are importanţă. Doar îmi recunoşti glasul.

— Da. De ce-ai făcut-o?

— Am fost nevoit. Ai întârziat cu patru zile. Dacă ai fi venit mai devreme, poate n-ar mai fi fost nevoie. Dar nu-ţi fă reproşuri. Nu mă simt rău.

— Eşti aievea?...

— Ah, crezi că mă visezi... aşa cum ai gândit atunci... despre Harey...

— Unde este ea?

— De unde ştii că ştiu?

— Deduc.

— Dacă ştii, ţine-o pentru tine. Să spunem că sunt aici în locul ei.

— Dar eu vreau să fie şi ea aici.

— E imposibil.

— De ce? Ascultă... În realitate nu eşti tu, ci eu...

— Nu. Sunt eu, realmente. Dacă ai vrea să fii pedant, ai putea spune că sunt eu încă o dată. Dar să nu irosim cuvintele.

— Vei pleca?

— Da.

— Şi se va întoarce atunci ea?

— Ţii neapărat? Ce înseamnă ea pentru tine?

— Mă priveşte.

— Dar ţi-e teamă de ea.

— Nu.

— Şi scârbă...

— Ce vrei de la mine?

— De tine ar trebui să ai milă, nu de ea. Ea va avea întotdeauna douăzeci de ani. Nu te prefă că n-o ştii!

Deodată fără să-mi dau deloc seama de ce, m-am liniştit pe deplin. Îl ascultam cu un calm desăvârşit. Mi se părea că se apropiase, că stătea proptit de pat, dar nu vedeam nimic în bezna ce domnea.

— Ce doreşti? am întrebat încet.

Tonul meu parcă l-ar fi surprins. A tăcut o clipă.

— Sartorius 1-a convins pe Snaut că l-ai înşelat. Acum te înşeală ei. Prefăcându-se că montează o aparatură Roentgen, construiesc de fapt un anihilator de câmp.

— Unde este ea? am întrebat.

— N-ai auzit ce ţi-am spus? Te-am prevenit!

— Unde se află ea?

— Habar n-am. Fii atent: vei avea nevoie de arme. Nu te poţi bizui pe nimeni.

— Mă bizui pe Harey, am spus.

Imediat am auzit ceva ca un ecou al vorbelor mele. Râdea. Fireşte că poţi, dar numai până la o anumită limită. La urma urmei vei putea întotdeauna să faci ceea ce am făcut eu.

— Tu nu eşti Gibarian.

— Nu mai spune? Dar cine sunt? Poate visul tău?

— Nu. Eşti păpuşa lor. Tu însă nu eşti conştient de asta.

— Dar tu eşti conştient cine eşti?

Întrebarea mi-a dat de gândit. Voiam să mă scol, dar nu puteam. Gibarian continua să vorbească; nu îi înţelegeam cuvintele, îi auzeam doar glasul. Luptam disperat împotriva slăbiciunii trupului meu. Cu un suprem efort, am încercat încă o

dată să mă scol... şi m-am trezit. Răsuflăm din greu, ca un peşte în agonie. Era întuneric beznă. Fusese un vis. Un coşmar. Dar stai... "dilema pe care n-o putem rezolva. Ne persecutăm pe noi înşine. Politheriile au aplicat doar un gen de amplificare selectivă a propriilor noastre gânduri. A căuta o motivare a fenomenului constituie un demers antropomorfic. Unde nu există oameni, acolo nu există nici motive accesibile omului. Pentru a ne continua explorarea, trebuie să anihilăm fie propriile noastre gânduri, fie întruchiparea lor materială. Prima cale nu stă în puterile noastre. A doua prea se aseamănă cu o crimă.

Ascultam în întuneric cadenţa acestui glas al cărui timbru l-am recunoscut imediat: vorbea Gibarian. Am întins mâinile în jurul meu. Patul era gol. „M-am trezit pentru un al doilea vis” — mi-a trecut prin minte.

— Gibarian? am spus. Vocea s-a întrerupt imediat la jumătatea cuvântului. S-a auzit un declic abia perceptibil, iar pe faţă am simţit o vagă adiere.

— Ei, tu, Gibarian, am murmurat căscând. Ce te ţii scai de mine dintr-un vis într-altul...

Ceva a foşnit lângă mine.

— Gibarian! am repetat mai tare.

Arcurile patului au vibrat.

— Kris... Sunt eu, s-a auzit o şoaptă în imediata mea apropiere.

— Tu eşti, Harey... dar Gibarian?

— Kris... Kris... doar nu poate fi el... tu însuţi ziceai că nu este în viaţă.

— În vis poate trăi, am răspuns fără convingere. Nu eram deloc sigur că fusese un vis. A vorbit. A fost aici, am adăugat. Eram foarte somnoros. Sunt somnoros, deci dorm, m-am gândit prosteşte, atingând cu buzele umărul rece al lui Harey, şi m-am întins mai comod. Ea mi-a răspuns ceva, dar eu m-am adâncit în apele de uitare al somnului.

Dimineaţa, în camera luminată în roşu, mi-am adus aminte de întâmplările nopţii. Discuţia cu Gibarian am visat-o, dar ce s-a întâmplat mai târziu? Ii recunoscusem glasul, aş fi putut jura, numai că nu-mi aduceam prea bine aminte ce spunea. Nu suna a dialog, suna sentenţios... Sentinţă!?

Harey se spăla. Răsuna până la mine plescăitul apei în baie. M-am uitat sub pat, unde cu câteva zile mai înainte aruncasem

magnetofonul. Nu mai era acolo.

— Harey! am strigat. Faţa ei, de pe care picurau stropi de apă, a apărut de după dulap. N-ai văzut cumva magnetofonul? am întrebat. Era sub pat... unul mic de buzunar...

— Da, au fost nişte lucruri... Pe toate le-am pus acolo... şi, arătând raftul din apropierea dulăpiorului cu medicamente, Harey a dispărut în baie.

Am sărit din pat, dar nici în raftul acela n-am găsit aparatul.

— Trebuia să-l fi văzut, i-am spus lui Harey când s-a întors în cameră. Dar ea se pieptăna în faţa oglinzii şi nu mi-a răspuns. Abia acum mi-am dat seama cât este de palidă şi că în ochii ei, când privirile ni se-ntâlneau în oglindă, licărea ceva iscoditor. Harey, am reluat cu încăpăţânare, magnetofonul nu se află în raft.

— N-ai nimic mai important să-mi spui...?

— Iartă-mă, am murmurat. Ai dreptate, e o prostie.

Asta mai lipsea: să ne certăm!

Pe urmă ne-am dus să luăm micul dejun. Harey făcea astăzi totul altfel decât de obicei, dar nu reuşeam să definesc această deosebire. Privea în jurul ei, de câteva ori n-a auzit ce i-am spus, ca şi cum ar fi căzut brusc pe gânduri. O dată, când şi-a înălţat capul, i-am văzut ochii în lacrimi.

— Ce ai? am coborât vocea până la şoaptă. Plângi?

— Oh, lasă-mă! a scâncit. Nu-s lacrimi adevărate.

Poate ar fi trebuit să-i spun mai multe, dar de nimic nu-mi era atât de teamă ca de „discuţiile sincere”. De altfel, altceva aveam în cap.

Deşi ştiam că maşinaţiile lui Snaut şi ale lui Sartorius mi-au fost revelate doar în vis, am început să mă întreb dacă într-adevăr există arme în staţie. Nu mă gândeam la ceea ce voi face cu ele; voiam pur şi simplu să le am. I-am spus lui Harey că trebuie să dau o raită prin magazii. A mers după mine, tăcând. Am cotrobăit prin lăzi, am cercetat în conteinere, iar la coborâre nu mi-am putut stăpâni dorinţa de a zvârli o privire în sala frigorifică. Nu voiam totuşi ca Harey să intre acolo; de aceea am crăpat doar uşa şi am cuprins dintr-o uitătură întreaga încăpere. Linţoliul cel negru acoperea silueta prelungă, dar din unghiul uşii nu reuşeam să văd dacă negresa mai stă culcată acolo unde fusese înainte. Mi se părea că locul era gol.

N-am găsit nimic din ceea ce aş fi avut nevoie şi rătăceam

aşa, într-o dispoziţie din ce în ce mai proastă, când, deodată, am remarcat lipsa fetei. A venit însă curând; rămăsese pe coridor, dar faptul că a încercat să se depărteze de mine (ceea ce-i venea atât de greu, fie chiar pentru o clipă) ar fi trebuit să-mi dea de gândit. Mă purtam în continuare ca un om supărat, fără să ştiu pe cine, sau mai degrabă ca un nătărău. Începuse să mă doară capul. Nu descopeream nicăieri un antinevralgic şi din pricina nervilor am răsturnat cu josul în sus întregul conţinut al farmaciei. Nu-mi venea să merg din nou în sala de operaţii. Rareori mi s-a întâmplat să fiu scos din sărite în aşa hal. Harey trecea ca o umbră prin cabină, uneori dispărea pentru câteva clipe. După masă (de fapt Harey nu se atinsese de mâncare, iar eu, lipsit de poftă din cauza migrenei ce făcea să-mi crape capul, nici măcar nu încercasem s-o îndemn să mănânce) s-a aşezat brusc lângă mine şi a început să mă ciupească de mâneca bluzei.

— Ei, ce vrei? am murmurat maşinal. Aveam de gând să dau o raită pe sus, deoarece mi se părea că în ţevi răsuna un ecou slab de ciocănituri, semn că Sartorius lucrează la aparatura de înaltă tensiune, dar deodată cheful mi s-a evaporat la gândul că voi fi obligat să mă duc cu Harey, a cărei prezenţă în bibliotecă mai era explicabilă, dar acolo, printre maşini, ar fi putut să-i dea lui Snaut prilejul unei atenţii premature.

— Kris, a şoptit. Ce se-ntâmplă cu noi...?

Am oftat fără voie. Nu pot susţine că aceasta era ziua mea fericită.

— Nimic rău. Dar la ce te referi?

— Aş vrea să vorbesc cu tine.

— Poftim, te ascult.

— Dar nu aşa.

— Dar cum? ţi-am spus doar că mă doare capul, că am o mulţime de griji...

— Puţină bunăvoinţă, Kris!

M-am silit să schiţez un zâmbet; desigur că nu mi-a reuşit.

— Da, iubito, zi...

— Dar îmi vei spune adevărul?

Am ridicat sprâncenele; nu-mi plăcea acest început.

— De ce te-as minţi?

— Poţi avea motive... importante. Dar, dacă vrei ca să... hai, nu mă minţi!

Tăceam.

— Eu îţi voi spune ceva şi tu-mi vei spune ceva. Bine? Dar numai adevărul. Orice-ar fi. N-o priveam în ochi, deşi îmi căuta privirea; mă prefăceam că nu observ. Ţi-am mai spus că nu ştiu de unde am venit aici. Dar poate că o ştii tu. Aşteaptă, încă n-am... E posibil să nu ştii. Dacă totuşi ştii, dar nu mi-o poţi spune acum, o vei face poate mai târziu, cândva! Nu va fi lucrul cel mai rău. În orice caz îmi vei da o şansă.

Aveam impresia că un curent rece ca gheaţa îmi străbate întregul trup.

— Copilule, bâiguii, ce tot îndrugi? Ce fel de şansă...?

— Kris, oricine aş fi, cert e că nu sunt copil. Mi-ai promis: răspunde-mi!

Acest „oricine aş fi” parcă m-ar fi strangulat; n-am reuşit decât s-o privesc pe Harey; negam prosteşte din cap, ca şi când m-aş fi apărat de ceea ce aveam să mai aud.

— Doar ţi-am zis că nu trebuie să-mi spui. E destul dacă-mi vei da de-nţeles că nu poţi.

— Nu-ţi ascund nimic..., am răspuns cu glasul răguşit.

— Atunci e perfect, a replicat, sculându-se. Am vrut să-ţi spun ceva.

Simţeam că nu pot lăsa aşa lucrurile, dar toate cuvintele îmi rămâneau în gât.

— Harey... Stătea lângă fereastră, întoarsă cu spatele. Oceanul albastru, pustiu se întindea sub cerul gol. Harey, dacă bănuieşti că... Harey, doar ştii că te iubesc...

— Pe mine?!

M-am apropiat de ea. Am vrut s-o îmbrăţişez. S-a eliberat, respingându-mi braţul.

— Eşti prea bun..., a spus. Mă iubeşti? Aş fi preferat să mă fi bătut!

— Harey, iubito!

— Nu! Nu! Mai bine taci.

S-a apropiat de masă şi a început să strângă farfuriile. Priveam deşertul albastru. Soarele coborâse, şi umbra mare a staţiei se proiecta ritmic pe valuri. Lui Harey farfuria i-a alunecat din mână şi a căzut pe duşumea. Apa bolborosea în chiuvetă. La marginea orizontului, bronzul se transforma într-un aur de un roşu murdar. Măcar de-aş şti ce am de făcut! O, dacă aş şti! Deodată s-a făcut linişte. Harey s-a oprit în spatele meu.

— Nu te-ntoarce, mi-a spus în şoaptă. Nu eşti cu nimic vinovat, Kris. Sunt convinsă. Nu te frământa. Am întins mâna spre ea. A fugit în fundul cabinei, şi, ridicând o grămadă de farfurii, a reluat: Păcat! Dacă ar putea fi sparte, oh, le-aş sparge pe toate!!! O clipă am crezut că într-adevăr le va zvârli pe jos, dar m-a privit şăgalnic şi a zâmbit: Nu-ţi fie teamă, nu voi face scene.

M-am trezit în toiul nopţii, brusc, încordat, şi atent, şi m-am aşezat pe marginea patului; în cameră era întuneric, prin uşa întredeschisă pătrundea lumina slabă de pe coridor. Un sâsâit intens creştea mereu, odată cu nişte lovituri înfundate, ca şi cum un obiect mare s-ar fi izbit cu putere de partea cealaltă a peretelui. Un meteorit! mi-a străfulgerat prin minte. A spart chiurasa. Acolo este cineva! Un horcăit prelung.

M-am trezit de-a binelea. Mă aflam în staţie, nu în rachetă... de unde atunci acest îngrozitor ecou?

M-am repezit pe culoar. Uşa micului laborator era larg deschisă şi lumina ardea. Am dat buzna înăuntru.

M-a izbit o adiere îngrozitor de rece. Cabina era plină de un abur ce tăia răsuflarea, transformând-o imediat în zăpadă. O mulţime de petale albe pluteau deasupra trupului îmbrăcat într-un halat de baie şi care zvâcnea slab pe duşumea. Abia de-o mai vedeam sub acel nor de gheaţă. M-am aruncat spre Harey, am luat-o în braţe, halatul îmi frigea mâinile, mi le îngheţa. Am fugit pe coridor, trecând pe lângă şiruri de uşi, nu mai simţeam frigul, dar respiraţia ei ce isca nouraşi de vapori condensaţi, îmi ardea umărul ca o flacără.

Am aşezat-o pe masă, i-am sfâşiat halatul în dreptul pieptului; i-am privit o clipă faţa tremurândă; sângele îngheţase pe gura deschisă, acoperind buzele cu un strat negricios, iar pe limbă străluceau cristale de gheaţă.

Oxigen lichid! în laborator se afla oxigen lichid în vase Dewar. Ridicând-o pe Harey, mi-am simţit tălpile călcând pe o sticlă uşor friabilă. Cât putuse să bea? Nu mai avea nici o importanţă! Gâtul, faringele, plămânii, totul era ars. Oxigenul lichid arde mai intens decât acizii cei mai concentraţi. Respiraţia ei hârâitoare, uscată, ca sunetul unor hârtii care se rup, devenea tot mai slabă. Ochii îi erau închişi. Agonie...

Am aruncat o privire asupra marilor dulapuri de sticlă, cu instrumentar şi medicamente. Traheotomie? Intubaţie? Dar ea

nu mai avea plămâni. Erau arşi. Medicamente? Greu de ales.

Rafturile erau înţesate de flacoane şi de cutii... Năprasnicul ei hârâit umplea întreaga sală, din gura ei deschisă se risipea o ceaţă alburie.

Termofoarele... Am început să le caut, dar până să le găsesc am alergat la cel de-al doilea dulap, am răscolit printre cutiile cu fiole... acum, o seringă... unde?... În sterilizator... dar nu reuşeam s-o montez. Mâinile nu mă ascultau degetele erau înţepenite şi refuzau să se îndoaie. Am izbit cu furie în capacul sterilizatorului, dar nu simţeam lovitura; singura reacţie era doar o uşoară furnicare. Muribunda horcăia tot mai cumplit. Am sărit lângă ea. Ochii îi erau deschişi.

— Harey!

Sunetele pe care le-am scos nu erau nici măcar o şoaptă. Îmi simţeam propria faţă străină, ca de ghips. Coastele prinseră să-i joace sub pielea albă, părul umed, din cauza zăpezii topite, i se răsfirase în şuviţe. Mă privea.

— Harey!

Nu puteam articula mai mult. Stăteam ca o stană de piatră, iar mâinile, înţepenite, parcă nu mai erau ale mele; tălpile, buzele, pleoapele mă ardeau tot mai tare, dar aproape nici nu simţeam; o picătură de sânge ce se topise la căldură i-a coborât pieziş de pe obraz. Limba i-a tremurat şi i-a recăzut în gură. Tot mai horcăia.

I-am luat braţul, nu mai avea puls. Am desfăcut larg poalele halatului; am pus urechea pe trupu-i îngrozitor de rece, chiar sub sân. Printre hârâituri ca de incendiu, am perceput bătăi galopante, mult prea repezi pentru a fi numărate. Stăteam aşa, foarte aplecat, când ceva mi-a atins fruntea. Degetele ei mi-au pătruns în păr. Am privit-o în ochi.

— Kris, a şuierat. I-am apucat mâna într-a mea; mi-a strâns-o atât de tare încât mai-mai era să ţip. Starea de conştientă revenită o clipă îi părăsise din nou faţa-i îngrozitor de crispată, globii ochilor au lucit scurt pe sub pleoape, în gât s-a dezlănţuit iarăşi horcăitul şi întregul trup i s-a contorsionat. Atârna pe marginea mesei... Izbea cu capul suportul de plastic. Încercam s-o reţin, apăsând-o pe masă, dar cu fiecare spasm îmi scăpa. Brusc m-a năpădit transpiraţia, şi picioarele mi s-au făcut ca de vată. Când zvârcolirile i-au mai slăbit, am încercat s-o reaşez. Deschidea larg gura, de parcă ar fi înghiţit aerul. Deodată, pe

această faţă înspăimântătoare şi însângerată au răsărit luminile ochilor.

— Kris, a bolborosit. Cât... cât o să mai...? Kris! S-a înecat, pe buze i-a înflorit o spumă şi din nou a fost cuprinsă de spasme. O ţineam cu ultimele-mi rămăşiţe de putere. A căzut pe spate, de i-au clănţănit dinţii şi abia îşi mai trăgea sufletul. Nu, nu, nu, rostea repede, odată cu fiecare expiraţie, şi fiecare dintre ele părea ultima. Dar convulsiile i-au revenit, şi Harey îmi tresaltă iar în braţe, respirând cu un suprem efort, în pauze tot mai gâfâite. În sfârşit pleoapele s-au ridicat la jumătatea ochilor ei deschişi şi orbi. Înţepenise. Credeam că e sfârşitul. Nici nu încercam să-i şterg spuma trandafirie de pe gura, stăteam aplecat, ascultând parcă un clopot îndepărtat şi imens, şi aşteptam ultimu-i răsuflet ca să mă prăbuşesc odată cu el, dar Harey respira într-una, aproape ne mai horcăind, tot mai liniştit, iar sfârcul sânului, care încetase să mai tremure, zvâcnea sub palpitarea iute a inimii. Încă nu înţelegeam ce se-ntâmplă. Doar podul palmelor mi s-a umezit şi mi se părea că asurzesc, că ceva moale şi elastic îmi umple urechile, tot mai auzeam acel clopot bătând, dar acum surd, ca şi cum ar fi avut limba crăpată. Şi-a ridicat pleoapele şi privirile noastre s-au întâlnit.

— Harey, am vrut să rostesc, dar parcă mi-a lipsit gura, faţa îmi era ca moartă, acoperită de o mască grea, şi nu puteam decât să mă uit.

Şi-a rotit privirile în jurul camerei. Fruntea i s-a mişcat. Era o tăcere deplină. În spatele meu, într-o altă lume, apa picura egal din robinetul deschis. Harey s-a ridicat într-un cot. S-a aşezat. M-am dat înapoi. Mă urmărea din ochi.

— N-a... n-a... reuşit? a spus. De ce...? De ce mă priveşti aşa...? Şi deodată, cu un strigăt îngrozitor: De ce mă priveşti aşa?! S-a aşternut liniştea. Şi-a privit mâinile. A mişcat umerii, apoi degetele. Sânt eu...? a întrebat.

— Harey, am pronunţat numai din buze, fără glas. Şi-a ridicat capul.

— Harey...? a îngânat. S-a lăsat să lunece de pe masă şi s-a sculat. S-a legănat puţin, şi-a recăpătat echilibrul, a făcut câţiva paşi. Toate le săvârşea într-o stare de perplexitate, mă privea de parcă nu m-ar fi văzut. Harey? a mai spus a dată, încet. Dar... eu... nu sânt Harey. Dar cine...? Eu...? Harey? Dar tu, tu?! Deodată ochii i s-au deschis larg, au fulgerat, şi umbra unui

zâmbet de supremă speranţă i-a luminat faţa. Poate că şi tu? Kris! Poate că şi tu... de asemenea...? Tăceam, sprijinit cu spatele de dulap, acolo unde mă împinsese spaima. Mâinile i-au căzut neputincioase. Nu, a reluat. Nu, fiindcă ţi-e frică. Dar, ascultă-mă... nu mai pot. Nu se mai poate aşa. Nu ştiam nimic... nici acum nu-nţeleg nimic. Doar nu este posibil! Eu... (şi-a dus pumnii palizi spre piept) nu ştiu nimic în afară de Harey! Ţi se pare poate că mă prefac? Nu mă prefac, pe cuvânt de onoare că nu mă prefac! Ultimele cuvinte au trecut într-un geamăt. A căzut pe duşumea, plângând în hohote. Acest strigăt parcă spărsese ceva în mine. Într-o sigură săritură am fost lângă ea, am cuprins-o de umeri, se apăra, mă respingea hohotind fără lacrimi. Dă-mi drumul! mi-a strigat. Dă-mi drumul! Ţi-e scârbă! Ştiu! Nu vreau aşa! Nu vreau! Vezi doar că nu sunt eu, nu sunt eu, nu sunt...

— Taci! am urlat, zguduind-o. Amândoi zbieram ca ieşiţi din minţi, stând îngenuncheaţi unul în faţa celuilalt. Harey îşi izbea capul de umărul meu, eu o strângeam spre mine cu toată puterea. Deodată ne-am oprit, respirând greu... Apa picura ritmic din robinet.

— Kris..., a bolorosit, lipindu-şi tare faţa de umărul meu. Spune-mi ce am de făcut, Kris... ca să nu mai fiu...

— Încetează! am strigat.

Şi-a ridicat spre mine obrazul:

— Cum...? Nici tu nu ştii? Nu există scăpare? Nici una?

— Harey... fie-ţi milă...

— Am vrut... doar ai văzut. Nu. Nu. Dă-mi drumul, nu vreau să mă atingi! Ţi-e scârbă de mine.

— Nu-i adevărat!

— Minţi! Trebuie să-ti fie scârbă. Mie... mie însămi... mi-ar fi. Dacă aş putea... Dacă aş putea...

— Te-ai sinucide?

— Da.

— Dar eu nu vreau, înţelegi? Nu vreau să te sinucizi. Vreau să fii aici, lângă mine, şi nu mai am nevoie de nimic altceva.

Ochii ei imenşi, cenuşii mă devorau.

— Cât de oribil minţi..., mi-a spus pe un ton calm.

I-am dat drumul şi m-am ridicat din genunchi. S-a aşezat pe duşumea.

— Spune-mi ce am de făcut ca să mă crezi că nu rostesc

decât ceea ce gândesc... că acesta-i adevărul, că altul nu există?!

— Nu poate fi adevărul. Nu sunt Harey.

— Dar cine eşti?

A tăcut un timp mai îndelungat. De câteva ori, bărbia a prins să-i tremure până când, aplecându-şi capul, a şoptit:

— Harey...? Dar... ştiu că nu-i adevărat. Nu pe mine... mă iubiseşi acolo... de mult...

— Da, am spus. Ceea ce a fost nu mai este. A murit. Dar pe tine, de-aici, te iubesc. Înţelegi?

A dat din cap.

— Să nu crezi că nu ştiu să apreciez tot ce-ai făcut. Ai procedat cât s-a putut mai bine, cât de bine te-ai priceput. Dar aici nu există scăpare. Acum trei zile, când vegheam lângă patul tău, aşteptând să te trezeşti, nu ştiam încă nimic. Iar acum mi se pare că toate s-au întâmplat foarte de mult. M-am purtat de parcă mi-aş fi pierdut minţile, gândurile îmi erau înceţoşate. Nu-mi aminteam nici ce a fost mai înainte, nici ce a fost mai târziu şi nu mă miram de nimic, la fel ca un om după o narcoză sau după o boală îndelungată, şi chiar credeam că fusesem poate bolnavă, numai că tu nu vrei să-mi spui nimic. Mai târziu însă, tot mai multe lucruri mi-au dat de gândit. Ştii care dintre ele. Începusem să desluşesc ceva după ce-ai discutat în bibliotecă atunci... cu ăla... cum îl cheamă?... cu Snaut. Dar, cum n-ai vrut să-mi mărturiseşti nimic, m-am sculat noaptea şi am dat drumul la magnetofon. Doar atunci, o singură dată, am minţit... fiindcă eu îl ascunsesem, Kris. Cel care vorbea, cum se numea...?

— Gibarian.

— Da. Gibarian. Atunci am înţeles totul, deşi, la drept vorbind, nici acum nu pricep nimic. Un singur lucru nu ştiam... că nu mă pot... că nu sunt... că toate astea se sfârşesc... fără sfârşit. Despre asta nu pomenea nimic. De altfel, poate, a spus, dar te-ai trezit şi am oprit banda. Dar şi aşa auzisem destul ca să aflu că nu sunt un om, ci doar un instrument...

— Ce tot înşiri?

— Un instrument care să-ţi cerceteze reacţiile... sau ceva în genul ăsta. Fiecare dintre voi are pe cineva ca mine. Totul se bazează pe amintiri sau pe reprezentări, pe stările inhibate. Cam aşa ceva... De altfel, o ştii mai bine decât mine. El spunea nişte lucruri îngrozitoare, de necrezut, şi dacă n-ar fi fost faptul că

totul coincidea n-aş fi crezut niciodată!

— Ce coincidea?

— Ei, că n-am nevoie de somn, că trebuie să fiu mereu lângă tine. Ieri dimineaţă mai credeam că mă urăşti şi din acest motiv eram nefericită. Doamne, cât eram de proastă? Dar spune şi tu: puteam oare să-mi imaginez? Nici el n-o ura pe femeia lui, dar cum vorbea despre ea! Abia atunci mi-am dat seama că, orice aş face, ar fi indiferent. De-o voiam sau nu, pentru tine tot o tortură era. Ba chiar mai rău, fiindcă instrumentul de tortură este neînsufleţit şi inocent ca piatra, care cade şi ucide… dar ca acest instrument să poată avea cele mai bune intenţii şi să iubească… una ca asta nu mi-aş fi închipuit-o niciodată. Aş vrea să-ţi împărtăşesc măcar ceva din cele petrecute cu mine atunci, după ce am auzit banda aceea. Am încercat chiar să-mi notez cele auzite...

— Ah, de aceea ai aprins lumina? am îngăimat.

— Da. Dar n-a ieşit nimic… Fiindcă eu căutam în mine… ştii… pe ei — adică acel... altceva... Eram de-a dreptul nebună, îţi spun! O vreme mi s-a părut că sub pielea mea nu mai există un trup, că în mine se află altceva, că sunt doar... doar aer. Asta ca să mă mint. Înţelegi?

— Înţeleg.

— Dacă stai aşa, culcată, ore în şir, noaptea, atunci, gândindu-te, poţi ajunge foarte departe şi în locuri stranii, ştii…

— Ştiu.

— Dar îmi simţeam inima bătând şi mi-am amintit, de altfel, că mi-ai cercetat sângele. Cum este sângele meu? Spune-mi, îmi spune-mi adevărul? Doar mi-l poţi spune acum.

— La fel ca al meu.

— Într-adevăr?

— Îţi jur.

— Atunci ce-nseamnă asta? Ştii… m-am gândit apoi că poate acel *ceva* ce se află ascuns în mine, că este foarte mic. Dar nu ştiam unde. Acum însă cred că toate astea n-au fost în fond decât eschivări, căci mă temeam îngrozitor de ceea ce voiam să fac şi căutam o altă ieşire. Dar, Kris, dacă am acelaşi sânge… dacă este aşa precum spui, atunci… Nu, asta-i imposibil. Doar n-aş mai trăi acum, nu-i aşa? Înseamnă că totuşi ceva există, dar unde? În cap? Dar eu gândesc cât se poate de obişnuit... şi nu ştiu nimic. Dacă aş gândi prin *acel lucru,* ar trebui să ştiu totul

dintr-o dată şi să nu te iubesc, ci doar să mă prefac şi să ştiu că mă prefac... Kris, spune-mi, te rog, tot ce ştii, poate vom izbuti să facem ceva! Tăcea.

— Vrei să mori?

— Mai curând da.

Din nou s-a lăsat peste noi liniştea.

Harey stătea chircită, iar eu, aplecat deasupra-i, priveam în adâncul sălii pustii plăcile albe ale instrumentelor emailate, aparatura lucioasă, împrăştiată pretutindeni. Priveam de parcă as fi căutat un lucru necesar şi nu-l puteam găsi.

— Harey, crezi că ţi-aş putea spune ceva? Aştepta. Ce-i drept, nu eşti întru totul asemănătoare mie. Dar asta nu-nseamnă o inferioritate. Dimpotrivă. Poţi crede ce vrei despre toate astea, dar tocmai datorită... n-ai murit.

Un râs copilăros şi trist i-a zbuciumat faţa.

— Să-nsemne că sunt... nemuritoare?

— Nu ştiu. În orice caz, eşti într-o măsură mult mai mare decât mine.

— E îngrozitor! a şoptit.

— Dar poate că nu atât cât ţi s-ar părea.

— Dar nu mă invidiezi...

— Harey, prezenţa ta ţine mai curând de... menirea ta, aş spune. Ştii, aici, în staţie, menirea ta este la fel de neclară ca şi a mea sau a fiecăruia dintre noi. Ceilalţi vor continua experimentul lui Gibarian şi se poate întâmpla orice...

— Sau nimic.

— Sau nimic şi-ţi mărturisesc că aş prefera să nu se-ntâmple nimic... nu atât din cauza fricii (cu toate că şi ea joacă, probabil un rol), ci din pricina faptului că experimentul nu va duce nicăieri. De asta sunt absolut sigur.

— Dar de ce nu va duce nicăieri? E vorba de ocean?

A tresărit.

— Da. Despre contact e vorba. Cred că, în esenţă, lucrurile sunt cât se poate de simple. Contactul înseamnă schimbul unor experienţe, al unor cunoştinţe sau cel puţin al unor rezultate, al unor stări. Dacă n-ai însă nimic de comunicat în acest schimb? După cum elefantul nu este o bacterie foarte mare, nici oceanul nu poate fi un creier foarte mare. Fireşte că de ambele părţi pot interveni anumite acţiuni. Ca o consecinţă a uneia dintre ele, te privesc acum şi-ncerc să te conving că-mi eşti mai dragă decât

cei doisprezece ani pe care i-am consacrat planetei Solaris şi că vreau să rămân cu tine. Poate că prin tine oceanul a vrut să-mi facă un serviciu; poate că apariţia ta trebuia să fie pentru mine un supliciu sau poate nu-i decât o cercetare microscopică. Un gest de prietenie, o lovitură perfidă sau poate un joc sarcastic. Ori poate toate laolaltă, sau — ceea ce mi se pare cel mai probabil — nimic din toate astea, dar, în definitiv, ce ne privesc, pe mine şi pe tine, intenţiile părinţilor noştri atât de diferiţi între ei? Mi-ai putea riposta că de aceste intenţii depinde viitorul nostru, şi voi fi de acord. Ca şi tine, nu sunt capabil să prevăd ceea ce se va-ntâmpla. Nu te pot asigura nici măcar că te voi iubi întotdeauna. După ce s-au întâmplat atâtea, ne putem aştepta la orice. Poate că mâine voi deveni o meduză verde... Asta nu depinde de noi. Dar, în măsura în care depinde de noi, vom fi împreună. Oare-i puţin?

— Ascultă.... ai spus, mai este ceva. Eu... cu ea... semăn mult?

— Ai semănat toarte mult, am spus, dar acum nu mai ştiu.

— Cum adică...?

S-a sculat de pe jos şi acum mă privea cu ochii mari.

— Ai reuşit s-o adumbreşti.

— Şi eşti sigur că nu pe ea, ci pe mine? Pe mine...?

— Da. Pe tine. Nu ştiu... cred că dacă ai fi într-adevăr ea, n-as putea să te iubesc.

— De ce?

— Fiindcă am făcut ceva oribil.

— Ei i-ai făcut?

— Da. Când am fost...

— Nu-mi spune.

— De ce?

— Fiindcă vreau să ştii că nu sunt ea.

DISCUŢIA

A doua zi, întorcându-mă de la dejun, am găsit pe măsuţa de sub fereastră o scrisoare de la Snaut. Îmi relata că Sartorius întrerupsese munca la anihilator, ca să facă o ultimă încercare de iradiere a oceanului cu un fascicul de radiaţii dure.

— Dragă, am spus, trebuie să mă duc la Snaut.

Apusul roşu ardea în ferestre, împărţind camera în două. Ne aflam în umbra albăstruie. În afara spaţiului ei, totul părea de aramă. Îţi făcea impresia că orice carte, căzând de pe raft, ar da un sunet metalic.

— E vorba de experienţa aia... Numai că nu ştiu cum să fac. Aş prefera, înţelegi... mi-am lăsat fraza în aer.

— Nu te scuza, Kris. Aş dori din toată inima... Numai de n-ar dura prea mult...

— Trebuie să dureze câtva timp, am spus. Dar... ascultă, dacă ai veni cu mine şi ai aştepta pe coridor?

— Bine. Dacă însă nu voi rezista?

— De fapt, ce se-ntâmplă cu tine? am întrebat şi am adăugat numaidecât: Nu te-ntreb din curiozitate, înţelegi, dar nu-i exclus ca, dându-ţi seama, să ajungi să te poţi stăpâni.

— E o stare de teamă, mi-a spus Harey, pălind uşor. Nici nu ştiu de ce mi-e teamă, fiindcă nu mi-e propriu-zis teamă, ci doar îmi pare... că mă înstrăinez. Atunci simt o imensă ruşine... nici nu sunt în stare să-ţi spun. Iar pe urmă nu mai ştiu ce fac. De aceea m-am gândit că e o boală... a încheiat cu glas scăzut şi s-a-nfiorat.

— E posibil, am spus, dar toate astea se-ntâmplă numai aici, pe staţia asta blestemată... În ce mă priveşte, mă voi zbate ca s-o părăsim cât mai curând.

— Crezi că-i cu putinţă? m-a întrebat, privindu-mă uimită.

— De ce n-ar fi? La urma urmei, nu sunt încătuşat aici...

De altfel totul ţine şi de ceea ce voi stabili cu Snaut. Cum ţi se pare, câtă vreme poţi rămâne singură?

— Depinde... a murmurat, plecându-şi capul. Dacă-ţi voi auzi glasul, atunci probabil îmi va fi mai uşor.

— As prefera să n-asculţi ce vorbim. Nu că aş avea să-ţi ascund ceva, dar nu ştiu, nu pot şti ce va spune Snaut.

— Nu-i nevoie să continui. Înţeleg... Bine! Voi sta în aşa fel încât să-ţi aud doar zvonul vocii. Îmi este de-ajuns.

— Atunci îi voi telefona chiar acum din laborator. Voi lăsa uşa deschisă.

A încuviinţat, dând din cap. Străbătând un perete de raze roşii desoare, am ieşit pe coridorul care, din pricina contrastului, părea aproape negru, cu toată lumina artificială. Uşa micului laborator era deschisă. Cioburile argintate ale termosului Dewar,

risipite pe duşumea, sub şirul marilor butelii cu oxigen lichid, erau singurele vestigii ale celor petrecute în toiul nopţii. După ce am ridicat receptorul şi am format numărul, micul ecran s-a luminat. Pojghiţa albăstruie de lumină, care parcă acoperea dinăuntru sticla mată, a crăpat, iar Snaut. rezemat de speteaza unui scaun înalt, m-a privit drept în ochi.

— Te salut, a spus.

— Am citit biletul. Aş vrea să vorbesc cu tine. Pot veni?

— Poţi. Imediat?

— Da.

— Pofteşte. Vii întovărăşit?

— Nu.

În sticla concavă, chipul său slab, bronzat, cu riduri groase, prelungi — aducea cu botul unui peşte bizar dintr-un acvariu — a căpătat o expresie ambiguă:

— Ha, ha! a încheiat Snaut. Te aştept deci.

— Putem să mergem, dragă... am rostit surescitat, intrând în cabină; îndărătul valului de raze sângerii se ghicea silueta lui Harey. Am amuţit. Şedea chircită, cu mâinile încleştate de braţele fotoliului. Fie că-mi auzise prea târziu paşii, fie că nu fusese în stare să se elibereze destul de repede de acel spasm îngrozitor ca să ia o atitudine normală, timp de o clipă, mi-a îngăduit s-o văd luptând cu acea forţă ascunsă într-însa, şi inima, mi-a fost cuprinsă de o furie turbată şi totodată de o infinită milă. Am plecat în tăcere. Străbătând lungul culoar, am trecut pe lângă pereţii lui emailaţi în diverse culori care, în intenţia arhitecţilor, trebuia să înveselească şederea în găoacea blindată, încă de departe am zărit uşa deschisă a cabinei radio. Dinăuntrul ei cădea înspre adâncul coridorului un lung fascicul roşu, fiindcă şi aici lumina soarele. Am privit la Harey, care nici măcar nu încerca să zâmbească. De-a lungul întregului drum am văzut-o cum se pregăteşte, concentrată, să lupte cu sine însăşi. Efortul apropiat îi şi schimbase expresia feţei, care se făcuse mai palidă şi, parcă, mai mică. La câţiva paşi de cabină s-a oprit. M-am întors spre Harey. Ea m-a împins uşor doar cu vârfurile degetelor, îndemnându-mă să merg mai departe şi, deodată, planurile mele, Snaut, experienţa, întreaga staţie, toate mi-au părut derizorii faţă de tortura pe care avea s-o înfrunte Harey. Mă simţeam ca un călău şi am vrut să mă întorc, când fâşia largă a razelor, reflectată de peretele coridorului, a fost

acoperită de umbra unui om. Grăbindu-mi paşii, am intrat în cabină. Snaut se afla în prag, ca şi cum mi-ar fi ieşit în întâmpinare; în păru-i alb soarele iradia o aureolă purpurie. Ne-am măsurat o clipă fără să spunem nimic. M-a privit iscoditor. Nu-i vedeam expresia feţei, fiind orbit de strălucirea ferestrei. Am trecut pe lângă el şi m-am oprit în dreptul pupitrului înalt, din care ieşeau lujerele mlădioase ale microfoanelor. Snaut s-a întors încet pe loc, urmărindu-mă calm, cu acea fugară grimasă a gurii, care, fără să se schimbe cu nimic, putea fi câteodată zâmbet, iar alteori o schimă, de oboseală. Nelăsându-şi privirea de pe mine, s-a apropiat de dulapul metalic întins pe toată lungimea peretelui, în faţa căruia, de ambele părţi, se adunaseră claie, aruncate în grabă, piese de rezervă pentru radio, acumulatoare termice şi diverse unelte. Şi-a tras scaunul într-acolo şi s-a aşezat, sprijinindu-şi spatele de uşa emailată.

Tăcerea pe care o păstram amândoi devenea cel puţin bizară. O ascultam, concentrându-mi atenţia la liniştea dinspre coridorul în care rămăsese Harey, dar de acolo nu venea nici cel mai slab foşnet.

— Când veţi fi gata? am întrebat.

— Am putea începe chiar azi, dar înregistrarea va mai necesita un oarecare timp.

— Înregistrarea? Te referi la encefalogramă?

— Desigur. Doar ai fost de acord. Ce este? şi-a coborât glasul.

— Nu, nu-i nimic.

— Te ascult, a spus Snaut, când tăcerea a prins din nou să crească între noi.

— A aflat şi ea... despre... ce i se întâmplă, am coborât vocea aproape până la şoaptă.

Sprâncenele i s-au ridicat a mirare.

— Da?

Am avut totuşi impresia că nu era surprins cu adevărat. De ce se prefăcea atunci?

La un moment dat mi-a trecut cheful să mai vorbesc, dar mi-am stăpânit sila. Să fiu măcar de bună-credinţă, m-am gândit, dacă nu-i posibil mai mult.

— Şi-a dat seama imediat, după discuţia noastră din bibliotecă, m-a urmărit, a asociat faptele, apoi a descoperit magnetofonul lui Gibarian şi a ascultat banda...

Snaut nu şi-a schimbat poziţia, rămânând mai departe sprijinit de dulap, dar prin ochi i-a trecut o licărire abia perceptibilă. Stăteam lângă pupitru, având în faţă uşa crăpată spre coridor. Am coborât şi mai mult glasul: Astă-noapte, pe când dormeam, a încercat să se sinucidă... Cu oxigen lichid...

Ceva a foşnit, ca o adiere ce-ar fi gonit printre nişte hârtii. Am înmărmurit, ascultând la ceea ce se întâmpla pe coridor, dar sursa foşnetului era mai aproape. Chiţcăise parcă un şoarece... Şoarece! Absurd! Aici nu există şoareci. Il observam atent pe omul din faţa mea.

— Te ascult, a spus liniştit.

— Fireşte, nu i-a reuşit.. În orice caz, acum ştie cine este ea însăşi.

— De ce-mi spui toate astea? m-a întrebat deodată.

— Vreau să-ţi dai seama... am şoptit încurcat, cum se prezintă lucrurile.

— Te-am prevenit.

— Vrei să-mi spui că ştiai? am ridicat fără voie glasul.

— Nu. Evident că nu. Dar ţi-am explicat cum decurg lucrurile. Fiecare „oaspete”, atunci când apare, este aproape o fantomă; exceptând un amestec dezlânat de amintiri şi de imagini preluate de la... Adam-ul său... este, de fapt, deşert. Cu cât rămâne mai îndelung în tovărăşia ta, cu atât se umanizează mai mult şi, de asemenea, devine mai independent, până la anumite limite, se-nţelege. De aceea, cu cât durează mai mult, cu atât este mai greu... S-a oprit. M-a privit pe sub sprâncene şi a adăugat pe un ton indiferent. A aflat totul?

— Da, ţi-am spus doar.

— Totul? Şi că a mai fost aici o dată şi că tu...

— Nu!

A zâmbit.

— Kelvin, ascultă, dacă ai ajuns până acolo... La urma urmei ce intenţionezi să faci? Să părăseşti staţia?

— Da!

— Cu ea?

— Da.

Tăcea ca şi cum s-ar fi gândit la răspuns, dar mai era ceva în tăcerea lui.. Ce anume?

Din nou acel foşnet imperceptibil, de data asta parcă în spatele peretelui subţire. Snaut s-a mişcat în scaun.

— Perfect, a spus. Ce te uiţi aşa? Crezi că-ţi voi sta în cale? Vei face cum vei voi, dragul meu. Asta ar mai lipsi dacă, pe lângă celelalte, am mai recurge şi la constrângere. Nu intenţionez să te conving. Îţi voi spune doar atât. Într-o situaţie inumană tu încerci să te comporţi ca om. Poate că este frumos, dar cu totul inutil. De altfel, nici de această frumuseţe nu sunt atât de sigur, pentru că şi o nerozie poate fi frumoasă. Dar nu acest lucru este esenţial. Tu renunţi la experienţele viitoare, vrei să fugi cu ea. Nu-i aşa?

— Ba da.

— Dar chiar şi asta-i o... experienţă. Nu crezi?

— Nu văd dacă ea va putea...? Dacă va fi împreună cu mine atunci nu văd...

Vorbeam tot mai încet, până m-am oprit. Snaut a oftat uşor.

— Cu toţii ducem aici, Kelvin, o politică a struţului, dar cel puţin ştim să renunţăm la poze.

— Nu pozez deloc.

— Bine. N-am vrut să te jignesc. Retrag cele spuse despre nobleţe, dar politica de struţ rămâne valabilă. Tu o practici într-o formă deosebit de primejdioasă. Te minţi pe tine, o minţi pe ea şi din nou pe tine. Cunoşti condiţiile de stabilizare a unui sistem construit din materie neutrinică?

— Nu. Dar nici tu nu le cunoşti. Asta n-o cunoaşte nimeni.

— Desigur, ştim însă că un astfel de sistem este instabil şi poate exista doar datorită unei continue alimentări cu energie. O ştiu de la Sartorius. Această energie creează un câmp de stabilizare turbionar. Se pune deci întrebarea: este exterior acest câmp în raport cu „oaspeţii”? Sau sursa câmpului se află chiar în trupul lor? înţelegi deosebirea?

— Da, am răspuns îngândurat. Dacă sursa este exterioară, atunci... ei...

— Odată cu ruperea de Solaris, acest sistem se va dezagrega, a încheiat Snaut în locul meu. Nu putem prevedea fenomenul, dar tu ai şi efectuat experienţa. Racheta pe care ai lansat-o... continuă să se rotească... Am şi calculat, într-un moment de răgaz, elementele mişcării ei. N-ai decât să zbori, să te plasezi pe orbită, să te apropii şi să constaţi cele întâmplate cu pasagera...

— Ai înnebunit? am şuierat printre dinţi.

— Aşa crezi? Dar dacă... am readuce aici racheta...? O putem

face oricând. Este teleghidată. O coborâm de pe orbită şi...

— Încetează!

— Nici asta nu vrei? Dar mai există o soluţie extrem de simplă: nici nu trebuie să descindă pe staţie. E suficient să se rotească mai departe şi să stabilim cu ea legătura radio... Dacă trăieşte, ne va răspunde şi...

— Dar acolo... am îngăimat, s-a terminat de mult oxigenul...

— Poate că se poate dispensa de oxigen. Ei, facem o încercare?

— Snaut... Snaut...

— Kelvin... Kelvin... m-a îngânat mânios. Gândeşte-te ce fel de om eşti. Pe cine vrei să fericeşti, să izbăveşti? Pe tine? Pe ea? sau pe care dintre ele? Pe asta sau pe cealaltă? Când e vorba de amândouă, nu mai ai curaj? Tu însuţi vezi unde duc toate astea! îţi spun pentru ultima dată: aici, în acest caz, ne aflăm într-o situaţie amorală.

Deodată am auzit acelaşi foşnet ca acela dinainte, ca şi când cineva ar fi zgâriat cu unghiile peretele. Nu ştiu de ce, dar m-a cuprins o nelinişte inertă, de animal. Mi se părea că mă aflu la o mare distanţă, de unde contemplu printr-un binoclu întors întreaga scenă: totul era mărunt, puţin cam ridicol, prea puţin important.

— Bine, am spus. Ce aş avea de făcut după părerea ta? S-o înlătur? Mâine va apărea o alta asemănătoare, nu-i aşa? Şi altă dată la fel. Şi aşa, în fiecare zi... Câtă vreme? De ce? Ce voi avea din toate astea? Dar ce vei avea tu? Dar Sartorius? Şi staţia?

— Răspunde-ţi singur... Să zicem că vei lua startul împreună cu ea, vei fi martorul următoarei transformări. În câteva clipe vei vedea în faţa ta...

— Ce voi vedea? am replicat batjocoritor. Un monstru? Un demon?

— Nu. Cea mai obişnuită, cea mai comună agonie. Tu ai început să crezi de-a binelea în nemurirea lor? Te asigur că pier... Ce vei face atunci? Te vei întoarce după... al doilea exemplar?

— Încetează!!! am strigat, strângându-mi pumnii. Mă privea sarcastic, dar şi cu înţelegere, printre ochii mijiţi.

— Ah, deci tot eu trebuie să încetez! Ştii... În locul tău as pune capăt acestei discuţii. Mai bine ai face altceva: poţi, de pildă, să te răzbuni, biciuind oceanul. Ce vrei, de fapt? Aşadar,

dacă... (şi cu mâna a schiţat un gest uşor de rămas bun, ridicându-şi totodată privirea spre tavan, de parcă ar fi urmărit o persoană ce se îndepărta) te vei considera un netrebnic? Iar dacă n-o vei face, nu vei fi? Zici că nu eşti un nemernic, când vrei să zâmbeşti, deşi îţi vine să urli, când te prefaci a fi bucuros şi calm, când îţi vine să-ti muşti degetele. Îl ai la-ndemâna pe Snaut, căruia să-i faci scene, acuzându-l de toate... Ei, dragul meu, nu prea ai minte.

Poate despre tine vorbeşti, am rostit, plecându-mi capul. Eu... eu o iubesc.

— Pe cine? Propriile-ţi amintiri?

— Nu. Pe ea, ţi-am spus ce voia să facă. Zi, câţi... oameni adevăraţi ar fi procedat aşa?

— Dar singur recunoşti că...

— Nu te agăţa de vorbe.

— Bine. Prin urmare, ea te iubeşte, iar tu vrei s-o iubeşti. Nu-i însă acelaşi lucru.

— Greşeşti.

— Îmi pare rău, Kelvin, dar tu însuţi ai abordat aceste chestiuni intime. O iubeşti, n-o iubeşti; ea este gata să-şi dea viaţa, tu aşijderi. E foarte impresionant, foarte frumos, foarte înălţător, totul este, dacă vrei, foarte, foarte... Dar aici nu este loc pentru asemenea lucruri. Nu e, înţelegi? Nu, tu nu vrei să-nţelegi asta. Eşti implicat în acţiunea unor forţe pe care nu le stăpânim, într-un cerc vicios, în care ea nu-i decât un moment. O fază. Un ritm ce se repetă. Dacă ea ar fi... Dacă ai fi persecutat de o făptură monstruoasă, capabilă să facă orice pentru tine, n-ai şovăi nici măcar o clipă s-o înlături. Nu-i adevărat?

— Ba da.

— Aşadar, poate tocmai de aceea ea nu este un astfel de monstru. Tocmai asta îţi leagă mâinile! Chiar asta se şi urmăreşte: să le ai legate!

— Nu-i decât o nouă ipoteză lângă milionul celorlalte din bibliotecă. Snaut, dă-mi pace, ea este... Nu, nu vreau să vorbesc despre asta cu tine.

— Bine. Tu singur ai început, dar gândeşte-te numai că ea este în realitate o oglindă în care se reflectă o parte a creierului tău. Dacă-i minunată, se datorează faptului că amintirea ta a fost minunată. Tu ai dat reţeta. E un cerc vicios. Nu uita!

Ce doreşti deci de la mine?... S-o... s-o înlătur? Te-am mai întrebat... De ce trebuie s-o fac? Nu mi-ai răspuns.

— Îţi voi răspunde acum. Nu eu te-am invitat la o asemenea discuţie. Nu m-am amestecat în problemele tale. Nu-ti sugerez şi nu-ti interzic nimic, n-aş face-o chiar de-aş putea. Tu eşti acela care ai venit şi mi-ai mărturisit totul. Ştii însă de ce? Nu? Ca să te descătuşezi, ca să-ţi lepezi povara. Cunosc această povară, dragul meu! Da, da, nu mă-ntrerupe! Eu nu te-mpiedic în nimic, *tu* însă, *tu* vrei ca eu să te-mpiedic. Dacă ţi-aş sta în cale poate că mi-ai sparge şi capul, ai avea atunci de-a face cu cineva plămădit din acelaşi sânge şi lut ca şi tine şi te-ai simţi tu însuti ca un om. Dar aşa..., fiindcă singur n-o scoţi la capăt, primeşti să discuţi cu mine..., de fapt, cu tine. Ia zi, ai fi zdrobit de durere dacă ar dispărea imediat? Nu, nu-mi spune nimic.

— Ştii că eşti bine! Doar buna mea credinţă m-a adus aici ca să te încunoştinţez că am intenţia să părăsesc cu ea staţia; îi respingeam atacul, dar mie însumi cuvintele îmi sunau neconvingător.

Snaut a dat din umeri:

— E de înţeles că trebuie să persişti în hotărârea ta. Dacă mi-am exprimat părerea în această chestiune, am făcut-o numai pentru că ai luat-o razna-n-sus, iar când ajungi să te prăbuşeşti... pricepi şi singur... Vino mâine dimineaţă, în jurul orei 9, la Sartorius... Vei veni?

— La Sartorius? am făcut surprins. Dar el nu îngăduie nimănui să intre... Spuneai că nici să-i telefonezi nu poţi.

— Acum îi vine întrucâtva mai uşor. Noi, ştii, nu prea discutam despre acestea. Tu eşti... cu tine-i cu totul altfel. Dar n-are nici o importanţă. Vii mâine dimineaţă?

— Voi veni, am murmurat. Mă uitam la Snaut. Îşi vârâse parcă într-o doară braţul stâng pe după uşa dulapului. Când s-o fi deschis? Probabil că mai de mult, dar în ardoarea acestei discuţii, atât de neplăcută pentru mine, nu băgasem de seamă. Cât de nefireşti îi erau mişcările... parcă... ar fi ascuns ceva. Sau parcă cineva l-ar fi ţinut de mână. Mi-am lins buzele: Snaut, ce-i cu tine?

— Ieşi! a rostit încet, cu un calm teribil. Ieşi!

Am ieşit şi am tras uşa după mine, în ultimele pâlpâiri ale vâlvătăii sângerii. Harey stătea pe duşumea, la vreo zece paşi mai departe, chiar lângă perete. La vederea mea a tresărit.

— Vezi..., a spus privindu-mă cu ochi strălucitori. Mi-a reuşit, Kris... Cât de mult mă bucur! Poate... Poate va fi din ce în ce mai bine...

— Oh, desigur, am răspuns distrat.

Ne întoarcem la noi, iar eu mă frământam să ghicesc ce s-o fi petrecând în acel dulap stupid. Prin urmare, Snaut ascundea acolo... Şi toată această discuţie...? Obrajii au început să-mi ardă. Doamne, ce nebunie! Şi în fond ce-am hotărât! Nimic. E adevărat că mâine dimineaţă...

Şi deodată mi s-a făcut o frică aproape tot atât de mare ca în noaptea trecută. Encefalograma mea. Înregistrarea integrală a tuturor proceselor creierului meu, modulată pe fasciculul de raze X, va fi transmisă în adâncul acestui incomprehensibil monstru fără limite. Ce m-a întrebat? „Ai fi zdrobit de durere dacă ar dispărea?” Encefalograma este o înregistrare completă. Chiar şi a proceselor inconştiente. Dacă vreau să dispară...? Oare pieirea ei m-ar fi impresionat la fel, dacă Harey n-ar fi trecut prin groaznica încercare a sinuciderii? Oare poţi fi răspunzător de propriul tău subconştient? Dacă eu nu răspund de el, atunci cine răspunde? Ce prostie! De ce am fost de acord ca tocmai propria mea... Fireşte că aş putea studia în prealabil acea înregistrare, dar dacă n-o voi putea totuşi descifra întocmai cum este? Nimeni n-ar putea-o face. Specialiştii sunt în stare să precizeze numai natura gândurilor celui cercetat, numai generalităţi, că, de pildă, subiectul rezolvă o problemă matematică, dar care anume, de asta nu mai sunt capabili; ei afirmă că este imposibil, deoarece encefalograma constituie o rezultantă, amestecul unei mulţimi de procese ce se desfăşoară paralel şi că numai o parte dintre ele are un „substrat” psihic... Dar de ce-mi este atât de teamă? Doar eu însumi îi spuneam azi dimineaţă lui Harey că această experienţă nu va duce nicăieri; fiindcă de vreme ce neurofiziologii noştri nu sunt în stare să descifreze o înregistrare, cum ar putea-o descifra straniul gigant, tenebros şi... lichid?

El a pătruns totuşi în mine, nici nu ştiu cum, ca să-mi parcurgă întreaga memorie şi să descopere în ea atomul cel mai dureros. Cum m-aş mai putea îndoi de asta? Şi a făcut-o fără nici un fel de ajutor, fără nici un fel de „transmitere prin iradiere”, a pătruns prin chiurasa dublu ermetizată, prin masiva carapace a staţiei, a identificat în adâncul ei trupul meu şi a plecat apoi cu prada...

— Kris...? a şoptit încet Harey.

Stăteam lângă fereastră, privind cu ochi nevăzători zorile nopţii. În faţa mea se înşirau stelele, foarte puţin vizibile la această latitudine siderală şi alcătuind o delicată năframă, un strat de nori foarte înalţi, irizaţi sub razele soarelui dispărut de mult sub orizont.

Dacă va pieri acum, înseamnă că eu am vrut, că eu am ucis-o. Să mă duc acolo? Ei nu mă pot sili. Dar ce le voi spune? Nu, nu pot. Da, trebuie să mă prefac, trebuie să mint, mereu şi întotdeauna. Şi asta poate numai pentru că în mine există gânduri, intenţii, speranţe năprasnice, înălţătoare sau criminale, despre care nu ştiu nimic. Omul a pornit în întâmpinarea altor lumi, a altor civilizaţii, fără să cunoască până la capăt propriile lui ascunzişuri, căile ce se înfundă, fântânile, uşile baricadate sau mascate.

S-o trădez!... de ruşine? Probabil numai din pricina faptului că-mi lipseşte curajul...

— Kris... a şoptit şi mai încet Harey.

Mai mult am simţit decât am auzit cum s-a apropiat fără nici măcar un freamăt de mine, iar eu mă prefăceam că nu ştiu nimic. În acea clipă doream să fiu singur. Trebuia să fiu singur.

Nu eram încă în stare să iau sau nu vreo hotărâre. Stăteam nemişcat. Cu privirea aţintită pe firmamentul tot mai sumbru, pe stelele care păreau mai curând spectre ale stelelor terestre, iar în pustiul ce înlocuia goana cumplită a gândurilor de până atunci creştea fără cuvinte o certitudine inertă şi indiferentă, care-mi spunea că, în adâncul meu, unde nu puteam pătrunde, am şi făcut alegerea, dar, prefăcându-mă că nimic nu s-a-ntâmplat, nu mai aveam nici măcar puterea de a mă dispreţui pe mine însumi.

GÂNDITORII

— Kris, e din cauza acelei experienţe?

Am tresărit la auzul glasului ei. Stătusem închis, fără somn, de ore în şir, scrutând bezna, însingurat, fiindcă nu-mi ajungea de la Harey nici măcar respiraţia, şi asaltat de gândurile nopţii

întortocheate, ca labirinturile, halucinante, doar pe jumătate înţelese şi, de aceea, crescute la noi dimensiuni şi semnificaţii; o uitasem pe fata de lângă mine.

— De unde ştii... că nu dorm...? am întrebat. În glasul meu vibrau inflexiunile spaimei.

— După cum respiri..., mi-a răspuns pe tonul sfios al unei scuze. Nu voiam să te tulbur... Dacă nu poţi vorbi...

— Nu că n-aş putea... Da, ai ghicit, e din cauza experienţei...

— Ce aşteaptă cei doi să obţinem prin această experienţă?

— Ei înşişi ignoră. Vor... indiferent ce... Nu-i vorba de acţiunea „Gândirea”, ci mai curând de acţiunea „Disperarea”. Acum e necesar un singur om care să aibă suficient curaj şi să ia asupra-i răspunderea hotărârii, dar cei mai mulţi consideră acest gen de curaj ca fiind o simplă laşitate, fiindcă înseamnă o retragere, o renunţare, o fugă nedemnă de om. Ca şi cum pentru om ar fi demn să pătrundă, să se cufunde şi să se piardă în incognoscibil... M-am întrerupt, dar, înainte ca respiraţia să mi se liniştească, un nou acces de mânie m-a făcut să adaug: Fireşte că n-au lipsit pragmatiştii; chiar dacă nu vom reuşi să stabilim contactul, afirmau ei, tot vom avea de câştigat: prin studierea plasmei — a tuturor oraşelor vii şi nebuneşti, ce răsar din ea pentru o zi spre a dispărea în neant vom cunoaşte tainele materiei; ca şi când ei n-ar fi ştiut că e doar o autoamăgire, un fel de plimbare printr-o bibliotecă scrisă într-un limbaj necunoscut, de neînţeles...

— Dar nu există şi alte planete asemănătoare...?

— Nu-i exclus... Poate există, dar numai pe aceasta o cunoaştem. În orice caz, ea reprezintă o excepţie, nu ca Pământul. Noi... noi întruchipăm obişnuitul... suntem iarba Universului şi, mândrindu-ne cu generalizarea naturii noastre, socotim că totul poate fi cuprins în ea. Pe această bază ne-am lansat, temerari şi entuziaşti, spre alte lumi depărtate. Dar ce rost au aceste lumi? Să le stăpânim sau să fim stăpâniţi de ele. Nimic altceva nu întrevedeau acele minţi nefericite; de nu-i aşa, nu merită, ziceau, nu merită!

M-am sculat, căutând pe dibuite farmacia şi flaconul plat cu somnifere.

— Voi dormi, dragă, am spus, întorcându-mă spre unghiul de beznă de unde venea zumzetul ventilatorului. Trebuie să dorm. Altminteri, nu mai ştiu...

M-am lungit pe pat. Harey mi-a strâns mâna, i-am prins-o în palme prin întuneric şi am rămas aşa, nemişcat, până când somnul mi-a slăbit strânsoarea.

Dimineaţa, când m-am trezit proaspăt şi odihnit, experimentul mi s-a părut un fleac şi nu înţelegeam cum putusem să-i acord o atât de mare însemnătate. Până şi faptul că Harey trebuia să mă însoţească în laborator mă neliniştea prea puţin. Oricât s-ar fi străduit să rămână singură, toate eforturile ei deveneau inutile dacă părăseam camera mai mult de câteva minute. Deci am renunţat la alte încercări propuse de Harey (era gata chiar să se lase închisă undeva) şi am sfătuit-o să-şi ia o carte de citit.

Mai mult decât însăşi operaţia pe care urma s-o întreprind mă interesa ce voi găsi în laborator. Exceptând unele goluri din dulapurile şi rafturile cu sticlărie de laborator (în plus, unele dulapuri erau fără geamuri, iar tăblia unei uşi era crăpată în formă de stea, ca şi cum acolo s-ar fi dat recent o luptă, ale cărei urme fuseseră înlăturate în grabă, deşi cu grijă), nimic deosebit în această mare sală alb-albăstrie. Agitându-se în faţa aparatului, Snaut se purta extrem de prevenitor. Văzând-o pe Harey, a salutat-o, înclinându-se uşor, ca pe o veche cunoştinţă. În timp ce-mi umezea tâmplele şi fruntea cu ser fiziologic, şi-a făcut apariţia şi Sartorius. A intrat pe uşiţa care dădea în camera obscură. Era îmbrăcat într-un halat alb peste care atârna până la glezne un şorţ negru împotriva radiaţiilor. Pedant şi teatral, m-a salutat ca şi cum ne-am fi despărţit cu o zi înainte. Abia acum am observat că lipsa de expresie a ochilor lui se datora lentilelor de contact, pe care le purta sub pleoape, în locul ochelarilor.

Cu braţele încrucişate îl urmărea pe Snaut cum îmi bandajează electrozii, ataşaţi pe pielea capului. Şi-a rotit de câteva ori privirea în jurul sălii; părea că nici n-o remarcase pe Harey, care, cu o figură nefericită, şedea pe un mic taburet lângă perete şi, aplecată peste o carte, se prefăcea că o citeşte; când Snaut s-a îndepărtat de fotoliul meu, mi-am mişcat capul împovărat de metal şi de conductori ca să văd cum se pune în funcţiune aparatura, dar Sartorius şi-a ridicat pe neaşteptate mâna şi a rostit solemn:

— Doctore Kelvin! Te rog o clipă de atenţie şi de concentrare! Nu doresc să-ţi impun nimic, fiindcă, aceasta n-ar duce la realizarea scopului nostru. Dar va trebui să nu te mai gândeşti la

dumneata, la mine, la colegul Snaut sau la orice alte persoane; eliminând accidentalul diferitelor individualităţi, să ne aţintim atenţia asupra cauzei pe care o reprezentăm aici. Pământul şi Solaris, generaţiile de cercetători care au format un singur lanţ până la noi, perseverenţa noastră aspiraţie spre un contact raţional, dimensiunile drumului istoric străbătut de umanitate, certitudinea că aceasta va dăinui, faptul că suntem capabili să ne jertfim şi să luptăm, să ne dăruim toate simţămintele misiunii noastre — iată ideile care trebuie să umple cât mai deplin conştiinţa dumitale. Dacă nu vei fi sigur că ai fost la înălţimea sarcinii, te rog s-o mărturiseşti, iar colegul Snaut va repeta înregistrarea. Doar avem timp...

Ultimele cuvinte le-a rostit cu un zâmbet palid, care n-a reuşit să dea ochilor săi vreo expresie. La auzul acestor fraze emfatice, pronunţate pe un ton atât de grav, m-au apucat adevărate spasme. Din fericire, Snaut a întrerupt tăcerea ce se prelungea.

— Putem începe, Kris? m-a întrebat; într-o poză lejeră, niţeluş sfidătoare, se sprijinea cu cotul de pupitrul înalt al encefalo-grafului. Îi eram recunoscător că-mi spusese pe nume.

— Putem începe, am încuviinţat, închizând ochii. Spaima ce-mi pustiise mintea a pierit brusc în momentul în care Snaut, terminând să-mi fixeze electrozii, a pus mâna pe comutator; am întrezărit printre gene tremurul trandafiriu al lămpilor de control înşirate pe placa neagră a aparatului. Simţeam totodată cum dispărea senzaţia de umedă şi neplăcută răceală pe care electrozii metalici mi-o provocau pe ţeastă. Eram ca o arenă fumurie, întunecată. Asupra acestui spaţiu erau aţintite de pretutindeni privirile unei mulţimi nevăzute.

— Harey? Cu o nelinişte aproape de leşin, am folosit numele ei (ca pe o sondă aruncată în beznă) gata să-l retrag imediat. Dar spectatorii mei, atenţi şi invizibili, n-au reacţionat. Câteva clipe am fost doar o pură sensibilitate, un sincer regret, pregătit să-ndur îndelungate sacrificii. Harey mă umplea fără contururi, fără forme, fără chip şi, deodată prin alcătuirea ei depersonificată, mi-a apărut cu întreaga-i seriozitate de profesor figura lui Giese, tatăl solaristicii şi al solaristicienilor, desprinzându-se din umbra cenuşie. Dar gândul mi se îndrepta nu la explozia noroioasă ce-i înghiţise ochelarii cu ramă de aur şi mustaţa colilie, atât de îngrijită. Vedeam doar portretul său

gravat pe pagina de gardă a monografiei şi haşurile fine care-i înconjurau ca o aureolă capul. Apoi, pe neaşteptate, acest profil sever şi cam de modă veche a început să semene cu chipul tatălui meu, astfel că până la urmă n-am mai ştiut care dintre ei mă priveşte. Nici unul n-avea un mormânt, lucru atât de frecvent şi de obişnuit în vremurile noastre, încât nu mai trezeşte nici o emoţie.

Imaginea a dispărut, iar eu, în răstimpul unei nu ştiu cât de îndelungate clipe, am uitat de staţie şi de experiment, de Harey şi de oceanul cel negru, de toate, plin de certitudinea, subită ca o străfulgerare, că cei doi oameni calcinaţi, pulverizaţi ţinuseră piept tuturor potrivniciilor, iar liniştea izvorâtă din această descoperire a izgonit mulţimea informă care în arena de fum îmi pândea mut înfrângerea. Odată cu declinul dublu al aparaturii deconectate, lumina artificială mi-a izbit ochii. Am strâns pleoapele. Sartorius mă scruta cu aceeaşi impasibilitate. Snaut, întors cu spatele spre el, îşi căuta de lucru pe lângă aparat şi lipăia parcă intenţionat cu papucii ce-i cădeau din picioare.

— Doctore Kelvin, ce părere ai: ne-a reuşit? şi-a dat drumul Sartorius glasului său respingător, fonfăit.

— Da, am răspuns.

— Eşti sigur? a insistat Sartorius cu o umbră de mirare şi chiar de suspiciune.

— Da.

Siguranţa şi tonul aspru al răspunsurilor mele l-au scos o clipă din gravitatea lui înţepenită.

— Atunci... e bine, a spus înfundat şi a privit nehotărât şi stânjenit în jurul său. Snaut s-a apropiat de fotoliu şi mi-a desfăcut bandajele.

M-am sculat şi am făcut prin sală câţiva paşi. Sartorius, care între timp dispăruse în camera obscură, s-a întors cu filmul gata developat şi uscat. Pe câţiva metri de peliculă neagră şi lucioasă se întindeau linii albe, vibrate şi dinţate, întreţesute ca un mucegai sau ca un păienjeniş.

Nu mai aveam nimic de făcut, dar n-am plecat. Ceilalţi doi au introdus filmul în capul de citire al modulatorului, pe care Sartorius 1-a mai examinat o dată, încruntat şi sceptic, ca şi cum ar fi încercat să descifreze conţinutul acestor linii atât de întortocheate.

Cealaltă parte a experimentului era acum invizibilă. Puteam

observa doar ce făceau Snaut şi Sartorius în faţa pupitrelor de comandă instalate de-a lungul peretelui şi cum puneau în funcţiune aparatura propriu-zisă. Cu un murmur slab de bas, curentul electric s-a trezit în nesfârşitele spire ale bobinelor de sub duşumea. Luminiţele înşiruite pe o coloană verticală s-au aprins pe rând, indicând că marele tub Roentgen a început să coboare în adâncul sondei ce-l va conduce spre suprafaţa oceanului. Luminile s-au stins pe treptele inferioare ale scalei, şi Snaut a mărit tensiunea până când indicatorul a descris o jumătate de oscilaţie. Murmurul curentului electric era abia perceptibil, nu se petrecea nimic, filmul purtat de tambure înainta sub carapacea metalică, aşa încât nici pe el nu-l puteam vedea, iar contorul metrajului ticăia mărunt, ca un mecanism de ceasornic.

Deasupra cărţii ei, Harey se uita ba la mine, ba la ceilalţi. M-am apropiat de ea; mi-a aruncat o privire întrebătoare. Experimentul se terminase. Sartorius s-a apropiat de capul de citire, mare şi conic, al aparatului.

— Mergem...? mi-a şoptit Harey. Am încuviinţat, dând din cap. S-a sculat. Fără să ne luăm rămas bun de la nimeni — prea lipsit de sens ar fi fost -, am trecut pe lângă Sartorius.

Un fascinant apus de soare invadase înaltele ferestre ale coridorului superior. Nu era roşul obişnuit, noptatic, ci toate nuanţele purpuriului vibrând într-o ceaţă cu reflexe şi irizări argintii. Răspunzând acestei dulci lucori, negrul profund, care tălăzuia leneş pe nesfârşitul întins al oceanului, părea să joace ape de un violet murdar. Numai la zenit mai dăinuia pe cer o pată arămie.

La jumătatea coridorului inferior am rămas locului; mă paralizase gândul că din nou vom fi încătuşaţi de priveliştea deschisă spre ocean.

— Harey, am spus. Ştii... m-aş duce până la bibliotecă... Ai ceva împotrivă?

— O, şi eu mi-aş căuta bucuros ceva de citit, mi-a răspuns cu entuziasm cam artificial.

Simţeam că de ieri se căscase între noi o prăpastie ce nu mai voia să se închidă şi că Harey ar fi meritat să-i arat o oarecare cordialitate, dar o totală apatie pusese stăpânire pe mine; nu-mi dădeam seama cum aş fi putut scăpa de această stare. Ne-am întors de-a lungul coridorului, apoi, traversând un

plan înclinat, am ajuns în micul vestibul cu trei uşi; între ele se vedeau geamurile de cristal ale unor vitrine în care creşteau flori.

Uşa de la mijloc, care dădea în bibliotecă, era capitonată de ambele părţi cu piele artificială; de fiecare dată când o deschideam, mă străduiam să n-o ating. Înăuntru, în sala mare şi rotundă, sub tavanul de un argintiu pal, desenat cu sori stilizaţi, era puţin mai răcoare.

Mi-am dus mâna de-a lungul cotoarelor colecţiei de clasici ai solaristicii şi tocmai voiam să scot primul volum al lui Giese, cu profilul său gravat în cupru pe pagina de gardă, când am descoperit o carte de Gravinsky (de format în octavo şi destul de groasă), pe care n-o remarcasem data trecută.

M-am aşezat pe scaunul tapisat. Era o linişte deplină. Aproape de mine, Harey răsfoia o carte. Auzeam foşnetul uşor al foilor sub degetele ei. Compendiul lui Gravinsky, la care studenţii recurgeau cu prilejul examenelor, era o culegere de probleme solaristice înşiruite alfabetic, începând cu ipoteza abiologică şi terminând cu cea degenerativă. Acest compilator, care nu văzuse niciodată lumea solariseană, a citit toate monografiile, jurnalele expediţiilor, lucrările fragmentare şi rapoartele provizorii, a aprofundat chiar şi citatele din operele planetologilor care studiau alte corpuri cereşti şi a dat un catalog, care, dorind să fie de o extremă concizie a formulărilor, pierdea uneori complexa subtilitate a ideilor originale. De altfel, toată această lucrare cu pretenţii enciclopedice era mai curând o bizarerie; volumul fusese editat în urmă cu 20 de ani, iar între timp se iviseră o mulţime de noi ipoteze pe care nici o carte n-ar mai fi fost în stare să le cuprindă. Parcurgeam indicele alfabetic al autorilor ca pe o listă de decedaţi. Puţini dintre ei mai trăiau, iar în solaristică nu mai lucra aproape nici unul. Această multitudine de idei îţi putea lăsa impresia că măcar una dintre ipoteze trebuie să fie cu adevărat întemeiată, că este imposibil ca realitatea să difere total de miliardele de presupuneri ale intelectului îndreptate spre ea. În prefaţa lucrării sale, Gravinsky periodizase cele peste şase decenii de solaristică, anterioare lui.

În cea dintâi perioadă, datând de la cercetarea preliminară a lui Solaris, nimeni nu emisese ipoteze propriu-zise. Oarecum intuitiv şi mergând pe linia „bunului simţ”, se accepta pe atunci ideea că oceanul este o întindere neînsufleţită, o uriaşă masă

gelatinoasă ce scaldă globul, un conglomerat chimic care, datorită activităţii lui „cvasivulcanice”, înmugureşte în nişte structuri foarte bizare şi reuşeşte printr-un automatism autoregenerator al proceselor să stabilizeze în aşa fel orbita instabilă încât un pendul de pe Solaris îşi menţine neschimbat planul mişcării. E drept că numai cu trei ani mai târziu Magenon s-a exprimat în favoarea naturii însufleţite a „maşinii gelatinoase”; aceasta nu 1-a împiedicat totuşi pe Gravinsky să fixeze debutul perioadei ipotezelor biologice abia peste nouă ani, când ideea singuratică a lui Magenon a început să cucerească tot mai mulţi adepţi. Anii următori au fost bogaţi în modele teoretice foarte complicate (bazate pe analiza biomatematică) ale oceanului viu.

A treia perioadă a constituit-o aceea în care opinia savanţilor, atâta timp aproape monolită, s-a destrămat. În această epocă au apărut o mulţime de şcoli ce se înfruntau cu îndârjire. Erau vremurile în care au activat Panmaller, Strobl, Freyhouse, Le Greuille, Osipowicz; întreaga moştenire lăsată de Giese a devenit obiectul unei critici zdrobitoare. Au fost publicate primele atlase, cataloage şi stereofotografii ale asimetriadelor, considerate până atunci drept formaţii imposibil de cercetat; saltul a fost realizat graţie unei aparaturi noi, teleghidate, trimisă în adâncurile clocotitoare ale coloşilor care ameninţau în orice moment să explodeze. Astfel au luat naştere, pe marginea acelor furtunoase discuţii, ipoteze răzleţe, bagatelizate pe motiv că-şi propuneau obiective mai modeste şi potrivit cărora, deşi mult aşteptatul „contact” cu „monstrul raţional” va eşua, totuşi într-un fel sau altul cercetarea „oraşelor” plăsmuite de mimoizi şi a munţilor sferici, pe care îi iscă oceanul spre a-i înghiţi din nou, va face să progreseze chimia, fizico-chimia, va aduce noi date în domeniul gigantomoleculelor; nimănui însă nu-i trecea prin cap să polemizeze cu purtătorii acestor teze. Era perioada în care au apărut cataloagele metamorfozelor tipice, actuale până în zilele noastre, sau teoria bioplasmatică a mimoizilor emisă de Frank şi care, deşi părăsită ca fiind eronată, a rămas un admirabil model de amploare şi coerentă în construcţia unui sistem.

Aceste „perioade ale lui Gravinsky”, care cuprindeau peste treizeci de ani, reprezentau naivitatea tinereţii, romantismul optimist şi, în sfârşit, vârsta maturităţii marcată de primele glasuri sceptice. Spre sfârşitul pătrarului de veac, au fost

formulate, ca o întoarcere epigonică la primele ipoteze coloido-mecanice, teorii privitoare la apsihismul oceanului solarisian. Toate căutările unor manifestări intenţionale, teleologice în procesele şi acţiunile oceanului, motivate prin necesităţile lui interne, au fost aproape unanim taxate drept o aberaţie a unei întregi generaţii de cercetători. Pasiunea publicistică de combatere a acestor afirmaţii a pregătit terenul pe care s-a situat grupul lui Holden, Eonides şi Stoliwa, oameni lucizi cu o orientare analitică, ce se concentrau asupra culegerii conştiincioase a faptelor; era perioada unor acumulări rapide şi a unei neîncetate creşteri a arhivelor, a cartotecilor de microfilme, a expediţiilor dotate cu cea mai perfectă aparatură, cu dispozitive de înregistrare automată, cu sonde, cu tot ce putea să livreze Pământul. In unii ani participau pe atunci la cercetări peste o mie de oameni deodată, dar, în timp ce materialele creşteau într-un ritm tot mai intens, spiritul ce anima pe oamenii de ştiinţă era pe cale să secătuiască; astfel a început o perioadă de declin, greu de delimitat în mod precis, totuşi încă optimistă.

Această fază a explorărilor solarisiene se caracteriza în primul rând prin mari şi îndrăzneţe individualităţi, ce se afirmau fie printr-o remarcabilă imaginaţie teoretică, fie printr-o analiză negativă, cum fuseseră Geise, Strobl sau Sevada, care — ultimul dintre marii solaristicieni — a pierit în împrejurări misterioase în regiunea Polului sud al planetei din pricina unei greşeli elementare. El şi-a condus aparatul de zbor în adâncul unei formaţii ce i se punea evident în drum. S-a vorbit despre o bruscă pierdere a cunoştinţei, de leşin sau de un defect al dispozitivelor de pilotare. In realitate cred că a fost prima sinucidere, primul acces flagrant de disperare. Nu însă ultimul. Dar volumul lui Gravinsky nu menţiona evenimentele de mai târziu; în timp ce priveam îngălbenitele pagini ale compendiului, prin minte mi se perindau date, fapte şi amănunte…

Atentate atât de patetice la propria viaţă n-au mai avut loc, dar au lipsit şi acele individualităţi excepţionale. Recrutarea cercetătorilor ce urmează să se consacre anumitor domenii ale planetologiei constituie de fapt un fenomen nestudiat de nimeni. Oamenii cu mari însuşiri şi cu o mare putere de cercetare se nasc aproximativ cu o frecvenţă constantă, dar selecţionarea lor este inegală. Prezenţa sau lipsa lor într-o anumită disciplină poate fi explicată doar de perspectivele pe care le deschide ea.

Apreciindu-i în mod diferit pe clasicii solaristicii, nimeni nu le poate refuza grandoarea, ba uneori chiar şi geniul. Acest gigant mut, care era Solaris, a atras timp de decenii pe cele mai marcante personalităţi din domeniile matematicii, ale fizicii, ale biofizicii, ale electrofiziologiei şi ale teoriei informaţiei. Părea că de la un an la altul această armată de cercetători s-a pomenit lipsită de comandanţi. A rămas doar o mulţime cenuşie, anonimă de colecţionari meticuloşi, de compilatori, de creatori ai unei experienţe adeseori original proiectate, dar dispăruseră atât expediţiile de masă, planificate la scara întregului glob, cât şi temerarele ipoteze de sinteză.

Solaristica intrase parcă în disoluţie şi odată cu declinul ei se năşteau tot mai des, deosebindu-se doar prin amănunte secundare, ipoteze despre degenerarea şi involuţia mărilor solarisiene. Din când în când apărea câte o concepţie mai îndrăzneaţă, mâi interesantă, dar toate luate la un loc condamnau prin definiţie oceanul, considerându-l drept stadiul final al unei evoluţii care, dacă trecuse cu milenii în urmă printr-o perioadă de organizare supremă, nu mai reprezenta acum ceva unitar decât sub aspect fizic, descompunându-se în nesfârşite formaţiuni inutile, lipsite de sens, agonice. Prin urmare, o cosmică agonie întinsă pe milenii; aşa era privit Solaris şi, în consecinţă, lungonii sau mimoizii au fost consideraţi forme neoplazice, iar procesele desfăşurate atât de fluent — ca preludii ale haosului şi ale anarhiei. În cele din urmă, această tendinţă a devenit atât de obsesivă încât întreaga literatură ştiinţifică din următorii şapte-opt ani, deşi, evident, cenzurată de expresii afective, se asemăna cu un uriaş rug de injurii pe care mulţimea sură a solaristicienilor lipsiţi de lideri le proferau drept răzbunare împotriva oceanului ce rămânea indiferent şi ignora prezenţa oamenilor.

În cadrul grupului de coordonare al Institutului de planetologie, al nucleului ce lua hotărâri cu privire la sprijinirea materială a cercetărilor, surveneau transformări de opinie, reflectate în reducerea treptată, dar continuă a bugetului alocat pentru dotarea expediţiilor ce plecau spre Solaris.

Glasurile celor care susţineau necesitatea reducerii cercetărilor se amestecau cu părerile celor ce reclamau folosirea unor mai energice mijloace de acţiune; nimeni însă n-a mers poate mai departe decât directorul administrativ al Institutului

cosmologic mondial, care afirma cu îndărătnicie că oceanul viu nu-l ignoră pe om, ci pur şi simplu nu-l remarcă, după cum un elefant nu poate observa o furnică ce i-ar umbla pe spate; de aceea, pentru a-i atrage oceanului atenţia asupra noastră, ar trebui să recurgem la uriaşe mijloace de excitare, la maşini-giganţi pe măsura planetei. Un amănunt hazliu — pe care presa îl remarcase în mod maliţios — îl constituia faptul că acţiuni atât de costisitoare erau cerute de directorul Institutului cosmologic şi nu de acela al Institutului planetologic, care finanţa explorarea lui Solaris; era deci o mărinimie făcută cu punga altuia.

Caruselul ipotezelor emise mai târziu, încercările de reconsiderare a celor vechi, introducerea unor modificări neesenţiale au început să prefacă solaristica (o disciplină până atunci clară, în ciuda amploarei sale) într-un labirint de cărări tot mai întortocheate şi care nu duceau nicăieri. Într-o atmosferă de indiferentă generală, de stagnare şi de apatie, un ocean de data aceasta al hârtiilor inutil tipărite părea să dubleze oceanul solarisean.

Cu vreo doi ani înainte de intrarea mea ca absolvent al institutului în laboratorul lui Gibarian, luase fiinţă Fundaţia Metta-Irving, care acorda premii excepţionale acelora care vor folosi în scopuri umane energia oceanului. Era o momeală foarte ispititoare, dar şi până atunci astronavele aduseseră pe Pământ destule încărcături cu gelatină plasmatică. Au fost elaborate îndelung şi minuţios metodele de a o conserva: temperaturi înalte sau joase, crearea artificială a unei microatmosfere şi a unui microclimat similare celor solarisiene, iradieri de durcizare, în sfârşit mii de procedee chimice; toate acestea doar pentru a observa un proces de descompunere mai mult sau mai puţin lent şi care, fireşte, a fost descris cu cea mai mare precizie în toate stadiile lui; autodigerarea, macerarea, descompunerea primară şi apoi cea secundară. Iată soarta tuturor probelor prelevate din formaţiile plasmei; ele se diferenţiau numai prin căile care duceau spre deznodământ.

Încercările de a menţine în viaţă, fie chiar în stare de hibernare, de anabioză, un fragment mai mare sau mai mic din monstru în afara organismului său planetar au eşuat de fiecare dată, ceea ce a dus la ideea dezvoltată de şcoala lui Meunier şi Proroh că de fapt trebuia descoperită o enigmă şi numai una, iar atunci când o vom fi dezlegat, folosind cheia interpretativă

adecvată, totul va deveni clar...

În căutarea acestei „pietre filozofale” solarisiene, şi-au irosit timpul şi energia oameni care adesea n-aveau nimic comun cu ştiinţa, iar în a patra decadă a solaristicii numărul maniacilor provenit din afara mediului ştiinţific, numărul obsedaţilor (cu preocupări gen „perpetuum mobile” sau „cvadratura cercului”) a căpătat amploarea unei epidemii de care unii psihologi au fost chiar alarmaţi. Aceasta pasiune s-a stins totuşi după câţiva ani, iar când mă pregăteam pentru călătoria spre Solaris, ea părăsise de mult paginile ziarelor şi dispăruse din discuţii ca de altfel însăşi problema oceanului.

Punând deoparte volumul lui Gravinsky, am găsit alături de el (cărţile fiind aşezate în ordine alfabetică) o broşură abia vizibilă între cotoarele groase. Scrisă de Grattenstrom, ea a reprezentat unul dintre cele mai bizare produse ale literaturii solaristice. În lupta pentru înţelegerea naturii extraumane, această lucrare se ridica împotriva oamenilor înşişi, era un veritabil rechizitoriu împotriva speciei noastre, o carte turbată şi seacă prin formulele ei matematice scornite de un autodidact; după ce publicase mai întâi o serie de contribuţii remarcabile la anumite domenii, Grattenstrom a încercat să arate în această lucrare de numai câteva zeci de pagini că realizările ştiinţei, chiar şi cele mai abstracte, cele mai înalt teoretizate şi matematizate, se află, în realitate, foarte aproape de o concepţie preistorică, antropomorfă a lumii. Hăituind în formulele teoriei relativităţii, în ale teoremei câmpurilor de forţă, în parastatică, în ipotezele câmpului cosmic unitar orice urmă de obiect, tot ce însemnează pentru noi consecinţa simţurilor noastre, a alcătuirii organismului omenesc, a limitelor şi imperfecţiunii fiziologiei noastre animale, Grattenstrom ajungea la concluzia finală că niciodată nu va fi cu putinţă vreun „contact” între om şi o civilizaţie neantropomorfă, neumanoidă. În acest atac împotriva întregii noastre specii, oceanul gânditor nu era pomenit cu nici un cuvânt, dar prezenţa lui, sub înfăţişarea unei tăceri triumfătoare şi batjocoritoare, se făcea simţită aproape în fiecare propoziţie. Cel puţin aşa mi s-a părut mie când citisem pentru prima dată broşura lui Grattenstrom. Această lucrare constituie mai curând o curiozitate decât o poziţie obişnuită a literaturii solaristice, dar ea se afla în colecţia de cărţi clasice fiindcă o introdusese acolo chiar Gibarian, care

mi-o dăduse, de altfel, s-o citesc.

Cu un simţământ ciudat, asemănător respectului, am pus atent firava fasciculă înapoi, printre cărţile aflate în raft. Am atins cu vârful degetelor *Almanahul Solaristic.* Cu tot haosul, cu toată neputinţa ce ne înconjura, era indiscutabil că, datorită unei experienţe de numai câteva zile, dobândisem anumite certitudini în unele probleme fundamentale, asupra cărora fusese revărsată timp de ani de zile o adevărată mare de cerneală.

Un ins destul de încăpăţânat şi amator de paradoxuri ar fi putut contesta presupunerea că oceanul este o fiinţă vie. Totuşi, existenţa psihicului său, orice accepţie s-ar fi dat cuvântului, nu mai putea fi negată, atât de vădit devenise faptul că ne remarca prezenţa... Această singură constatare a desfiinţat întreaga ramură solaristică ce afirma că oceanul ar fi „un sistem în sine” cu organele senzoriale atrofiate şi care acum se comportă de parcă n-ar şti nimic despre fenomenele sau obiectele exterioare lui, fiind închis în vârtejul continuu al unor gigantici curenţi de gândire, al căror sediu, leagăn şi creator este el însuşi.

Am mai aflat că poate sintetiza pe cale artificială „ceea ce noi nu suntem în stare” trupurile omeneşti, ba chiar să le perfecţioneze, determinând în structura lor subatomică transformări pentru noi de neînţeles, dar, evident, legate de ţelurile-i directoare.

Aşadar, oceanul exista, trăia, gândea, acţiona; şansa de a reduce „problema Solaris” la absurd sau la zero, ideea că n-aveam de-a face cu nici un fel de fiinţă şi că astfel intenţia contactului era inutilă s-a dovedit a fi eronată. Indiferent de au vrut sau nu, oamenii au fost obligaţi acum să ia cunoştinţă de această fiinţă, care, deşi despărţită de noi printr-un abis de miliarde de kilometri, s-a pus de-a curmezişul expansiunii cunoaşterii noastre.

Poate că ne aflăm — mă gândeam — într-un moment crucial al unei întregi istorii. Hotărârea renunţării, a întoarcerii pe Pământ, acum sau într-un viitor apropiat, putea la un moment dat să primeze, ducând chiar la lichidarea staţiei. Nu credeam totuşi că aceasta ar fi constituit o soluţie. Însăşi ideea existentei unui colos gânditor nu va mai da niciodată pace oamenilor. Oricât ar străbate galaxiile, unindu-se cu civilizaţiile altor făpturi aidoma lui, omul va fi obsedat etern de provocarea aruncată de

Solaris.

Un alt volum legat în piele se rătăcise printre anuarele *Almanahului.* Înainte de a-l deschide, i-am observat coperta înnegrită de degetele numeroşilor cititori. Era o carte foarte veche această *Introducere în solaristică* a lui Muntius. Ţin minte şi noaptea în care am citit-o, şi zâmbetul lui Gibarian, când îmi dăduse exemplarul său, şi zorii pământeni din fereastră atunci când am ajuns la cuvântul „Sfârşit”. Solaristică — scria Muntius — este substitutul religiei în era cosmică, este o credinţă împodobită cu veşmintele ştiinţei. Contactul, ţelul către care tindem, constituie ceva la fel de ceţos ca şi prezenta îngerilor sau apariţia unui Soter. Explorarea este o liturghie exprimată în formule metodologice, munca perseverentă a pământenilor seamănă cu o bună-vestire, întrucât nu există şi nu pot exista punţi între Solaris şi Pământ... Ce aşteaptă, de altfel, sau ce puteau aştepta oamenii după „stabilirea contactului informaţional” cu mările gânditoare? Pomelnicul trăirilor unei existenţe atât de străvechi încât, desigur, nici nu-şi mai aminteşte de propriul ei început? Descrierea dorinţelor, a pasiunilor, a speranţelor şi a suferinţelor întruchipate în monumentale naşteri de munţi vii, metamorfozarea matematicii în existenţă, în singurătate şi în renunţare? Dar toate acestea nu constituie o cunoaştere transmisibilă, iar dacă am încerca s-o traducem în vreunul dintre limbajele terestre, toate valorile şi semnificaţiile bănuite ar dispărea înainte de a ajunge până la noi...

Analiza lui Muntius, acest „eretic” al planetologiei, este simplă şi amară, revelatoare în ce priveşte negarea, destrămarea mitului solarisean sau, mai bine zis, a misiunii Omului. Primul glas critic care a îndrăznit să se afirme încă în faza de dezvoltare optimistă şi romantică a solaristicii a fost primit cu tăcerea unei totale ignorări. Lucru firesc, deoarece acceptarea ideilor lui Muntius ar fi fost echivalentă cu negarea solaristicii în accepţia ei de atunci. Întemeierea unei alte concepţii, lucide, care să renunţe la supremul ideal, îşi aştepta în van fondatorul. Cinci ani după moartea lui Muntius, când cartea lui devenise o raritate bibliofilă, ea nu se mai afla nici în bibliografiile literaturii solaristice, nici în colecţiile filozofice. Ce-i drept, a apărut o şcoală cu numele său: cercul norvegian, în care seninătatea expunerii lui Muntius, tulburată de

individualitatea urmaşilor, s-a transformat până la urmă în sarcasmul caustic al lui Erle Ennesson şi într-o variantă cam vulgară: solaristica utilitară, adică „Utilitaristica” lui Phaelanga; acesta pretindea cercetătorilor să se limiteze la avantajele concrete care pot fi obţinute imediat, fără să mai nutrească speranţe deşarte în contactul dintre civilizaţii, în comunicarea lor intelectuală. În comparaţie cu necruţătoarea claritate a analizei lui Muntius, toate contribuţiile elevilor lui spirituali nu sunt decât un fel de contribuţii la contribuţii, dacă nu o simplă popularizare, cu excepţia operelor lui Ennesson şi poate ale lui Takata...

Între filele cărţuliei lui Muntius se afla un extras îngălbenit din revista trimestrială *Parerga Solariana,* una dintre primele lucrări pe care le-a scris Gibarian, încă mai înainte de a fi preluat conducerea institutului. După titlul *„De ce sunt solaristicean”,* urma o enumerare laconică (aproape ca un regulament) a fenomenelor pe care se întemeiau şansele Contactului. Într-adevăr, Gibarian aparţinea acelei (poate) ultime generaţii de cercetători ce-au cutezat să reînnoade firul anilor de început, ai măreţiei şi ai optimismului...

El pornea de la ilustrele cercetări clasice ale bioelectroniştilor eurasiatici Ho-En-Min, Ngyalli şi Kavakadze. Aceştia demonstraseră unele similitudini între imaginea activităţii electrice a creierului şi anumite descărcări plasmatice care preced apariţia unor structuri ca Polimorphele stadiale timpurii şi Solaridele gemene. În schimb, fiind unul dintre cei mai precauţi şi lucizi adepţi al Contactului şi detestând senzaţionalul, Gibarian respingea interpretările ultraantropomorfice, toate tezele mistificatoare ale şcolilor psihanalitice, psihiatrice şi neurofiziologice, care încercau să traducă diferitele manifestări ale oceanului în termenii unor maladii umane, ca, de pildă, epilepsia (al cărei analog trebuia să fie erupţiile spasmodice ale asimetriadelor). Dealtminteri, acelaşi val de interes ieftin a trezit şi lucrarea mea de diplomă. Şi ea se găsea pe undeva, pe aici (fireşte, nu tipărită), pe unul dintre rafturile de microfilme. În scrierea ei m-am bazat pe studiile revelatoare ale lui Bergmann şi Reynolds, care izbutiseră să separe şi să „filtreze” din mozaicul proceselor scoarţei cerebrale componentele ce însoţesc cele mai puternice emoţii de disperare, de durere sau de voluptate; în ce mă priveşte, am comparat înregistrările lor

cu descărcările curenţilor oceanici şi am remarcat o analogie demnă de atenţie în oscilaţiile şi în profilele curbelor (specifice anumitor sectoare ale calotei simetriadelor, la baza mimoizilor nematurizaţi, etc.). Această descoperire a fost suficientă pentru ca numele meu să apară în curând în presa cotidiană sub titluri de-a dreptul ridicole, de genul *„Piftia disperată”* sau *„Planeta în orgasm”.* Dar publicitatea mi-a fost totuşi de folos (cel puţin aşa am crezut până de curând), deoarece Gibarian, care ca orice specialist în solaristică nu putea citi miile de lucrări ce apăreau, mai ales acelea scrise de începători, şi-a îndreptat atenţia asupra mea şi astfel am primit o scrisoare de la el. Acea scrisoare a închis un capitol al vieţii mele, deschizând un altul.

VISELE

După şase zile, lipsa oricărei reacţii din partea oceanului ne-a determinat să repetăm experienţa. Staţia, care rămăsese până acum imobilă la încrucişarea paralelei 43 cu meridianul 16, a început să se deplaseze la o înălţime de 400 de metri şi să se îndrepte spre sud, unde radarele şi radiografele de pe sateloid indicau o intensificare a activităţii plasmatice. Timp de două zile, fasciculul Roentgen, modulat de encefalograma mea, izbea la intervale de câteva ore suprafaţa aproape netedă a oceanului.

Către sfârşitul celei de-a doua zile ne şi aflam atât de aproape de pol încât, în momentul în care discul soarelui albastru era gata să se ascundă sub orizont de cealaltă parte a firmamentului, zorile purpurii anunţau pe profilul norilor răsăritul soarelui roşu. Uriaşul negru şi pustiu, ca şi cerul transparent de deasupra lui, a devenit arena unei lupte violente, orbitoare între culorile dure, de o metalică incandescentă, care din încrucişarea lor se iscau un verde coclit. Traversat de reflexele globurilor antagoniste ale celor două puternice focare, oceanul strălucea când ca mercurul, când ca purpura; era suficient atunci cei mai mic nor la zenit pentru ca lumina care se scurgea împreună cu spuma grea pe coastele valurilor să se îmbogăţească în inimaginabile lucori de curcubeie în mişcare, îndată după amurgul soarelui albastru, în partea de nord-vest a orizontului s-

a iscat o simetriadă. Anunţată imediat de semnalizatoare; aproape contopită cu ceaţa brună, această simetriadă era abia vizibilă, ivindu-se dintre valuri prin sclipiri răzleţe, care, în zona unde cerul se îngâna cu oceanul, se intensificau tot mai mult, dând naştere unei gigantice flori vitroase... Staţia nu şi-a modificat cursul, iar după vreun sfert de oră, colosul, vibrând în roşu ca o lampă de rubine ce se stinge, pierea din nou la orizont. Câteva minute mai târziu, o coloană înaltă şi subţire, a cărei bază se şi ascundea dincolo de curba planetei, s-a înălţat la câţiva kilometri, crescând tăcut în văzduh. Era semnul evident că simetriada se şi afla în agonie, o jumătate din ea arzând sângeriu, iar cealaltă străluminând ca un stâlp de hidrargir; plăsmuirea s-a desfăcut într-un arbore alcătuit din două culori, apoi vârfurile ramurilor lui tot mai înmugurite s-au prefăcut într-un nor de forma unei ciuperci, a cărei calotă împinsă de vânt a pornit sub fulgerele celor doi sori într-o călătorie îndepărtată, în timp ce temelia, cu sfâşieri ca nişte grei ciorchini, cobora, aş zice, solemn şi se destrăma spre orizont. După o oră, şi cel din urmă vestigiu al acestui spectacol dispăruse.

Şi din nou au trecut două zile; experienţa s-a repetat pentru ultima oară; şocurile provocate de razele Roentgen cuprinseseră o mare zonă a planetei. La sud au apărut, perfect vizibile din locul unde ne aflam, în ciuda distanţei de peste trei sute de kilometri, arrhenidele, un lanţ stâncos şi abrupt, acoperit parcă de zăpadă; de fapt erau depuneri de origine organică, dovadă că această formaţie constituise cândva fundul oceanului.

Ne-am modificat atunci itinerariul în direcţia sud-est; o vreme am zburat paralel pe lângă bariera muntoasă, pierdută în norii tipici zilei roşii, până când şi aceştia s-au făcut nevăzuţi. De la prima experienţă trecuseră zece zile. În tot acest răstimp, pe staţie nu s-a întâmplat nimic mai deosebit.

După ce Sartorius a elaborat programul experienţei, aceasta a fost repetată automat de aparatura de emisie; nu sunt sigur dacă i-a controlat cineva funcţionarea. In aceeaşi vreme însă, pe staţie s-au petrecut cu mult mai multe decât puteam să ne fi dorit. Nu între oameni. Îmi fusese teamă că vor fi reluate lucrările la anihilator; de asemenea, aşteptasem reacţia lui Snaut când va afla de la Sartorius că l-am minţit întrucâtva, exagerând primejdia la care ar fi putut să ne expună anihilarea substanţei neutrinice. Totuşi, din motive care la început mi s-au

părut de neînţeles, nici una dintre temerile mele n-au devenit realitate; ţineam, evident, seama şi de posibilitatea ca ei să recurgă la vreun vicleşug, să-şi tăinuiască pregătirile şi lucrările; ca atare, în fiecare zi inspectam sala anihilatorului, o încăpere lipsită de ferestre, aşezată chiar sub duşumeaua laboratorului central. Niciodată însă n-am întâlnit pe cineva acolo, iar stratul de praf care acoperea carcasa şi cablurile aparaturii constituiau o mărturie că de multe săptămâni nu le mai atinsese nimeni.

În acel timp, Snaut devenise la fel de nevăzut ca şi Sartorius, ba, as putea spune, şi mai puţin accesibil decât acesta, căci nici videofonul din cabina radio nu mai răspundea la chemare. Fireşte că deplasările staţiei erau dirijate de cineva; de cine anume însă n-aveam habar, deoarece, oricât de ciudat ar părea, această chestiune nu prezenta pentru mine nici un interes. Tăcerea oceanului mă lăsa şi ea indiferent, astfel încât, după două sau trei zile, aproape că încetasem să mă mai preocupe sau să-mi mai fie teamă de ea; îmi pierise cu totul din minte, ca şi experienţa. Zile de-a rândul şedeam fie în bibliotecă, fie în cabină cu Harey, care se târa după mine aidoma unei umbre. Ştiam că situaţia noastră e bună şi că această apatică şi ilogică stare de armistiţiu nu se poate prelungi la infinit. Ar fi trebuit să-mi depăşesc inerţia, să schimb ceva în relaţiile noastre, dar respingeam înşişi gândul unei schimbări, fiind incapabil să iau vreo hotărâre; îmi este greu să explic, dar mi se părea că totul pe staţie, şi îndeosebi ceea ce mă lega de Harey, se află într-o extremă instabilitate, într-un echilibru suprasolicitat, pe care orice accident l-ar fi putut distruge. De ce? Nu sunt în stare să spun. Ciudat era însă că şi pe Harey o stăpâneau sentimente oarecum asemănătoare!

Reflectând acum la acele împrejurări, cred că impresia de incertitudine, de armistiţiu, de clipă de dinaintea unui cutremur era provocată de o impalpabilă prezentă care umplea toate nivelele şi încăperile staţiei. Mai exista poate şi un alt mod de a-i ghici prezenţa: visele. Deoarece niciodată înainte şi nici după aceea n-am mai avut asemenea năluciri, am hotărât să le notez conţinutul şi numai datorită acestui fapt pot spune câte ceva despre ele, deşi numai în mod fragmentar şi fără uriaşa bogăţie a viziunilor mele.

...Se făcea că, în împrejurări nedesluşite, am eşuat în spaţii lipsite de cer, de pământ, de duşumele, de tavane sau de pereţi,

pomenindu-mă ca întemniţat într-o substanţă străină mie, de parcă întregul trup mi se implantase într-un bloc inert, imobil, amorf sau, mai curând, de parcă, lipsit de trup, aş fi fost înconjurat de vagi pete trandafirii, suspendate într-un mediu cu alte proprietăţi optice decât aerul, astfel încât obiectele deveneau clare, ba chiar prea clare şi supranatural de vizibile, fiindcă în acele vise viziunile depăşeau prin concretul şi materialitatea lor percepţiile avute treaz. Trezindu-mă, aveam sentimentul paradoxal că starea de veghe, adevărata stare de veghe, era de fapt cealaltă, iar ceea ce vedeam după deschiderea ochilor nu reprezenta decât o firavă şi palidă umbră.

Iată prima viziune, sâmburele din care mijea apoi visul. În jurul meu, ceva îmi aştepta încuviinţarea, iar eu ştiam, sau mai degrabă ceva ştia în mine că nu trebuie să cad pradă tainicei tentaţii, deoarece cu cât mai mult promite prin tăcerile ei, cu atât mai îngrozitor va fi sfârşitul. Dar, de fapt, nimic din toate acestea nu-mi apărea pe atunci lămurit: mi-ar fi fost teamă, iar eu n-am resimţit niciodată teamă. Aşteptam. Din ceaţa trandafirie ce mă-nvăluia s-a ivit cea dintâi atingere, iar eu, inert ca o rocă împotmolită undeva, în adânc, nu puteam nici să mă retrag, nici să mă mişc, iar ceea ce era în afara mea îmi cerceta închisoarea, cu palpări în acelaşi timp oarbe şi văzătoare, şi părea o mână care m-ar crea; până în acea clipă n-avusesem vedere şi iată că, deodată, vedeam. Sub degetele ce se plimbau pe chipul meu îmi apăreau din neant buzele şi obrajii, iar pe măsură ce această atingere cu infinit de infime atingeri se extindea, dobândeam un chip, un tors ce respira, chemate la existenţă prin acest act simetric de creaţie — pentru că şi eu, cel creat, cream la rândul meu — şi apărea o figură pe care n-o mai văzusem niciodată, străină şi familiară; încercam s-o privesc în ochi, dar n-o puteam face deoarece totul îşi schimba mereu proporţiile, deoarece aici nu existau nici un fel de coordonate şi deoarece doar într-o tăcere ca de rugă ne dezvăluiam şi deveneam reciproc. Eram viu în mine, dar parcă amplificat fără limite, iar cealaltă fiinţă — femeie? — dăinuia împreună cu mine în nemişcare. Acelaşi puls ne anima şi eram un întreg. Fără de veste, în ritmul de largo al acestei arii în afara căreia nu există nimic şi nu putea să existe s-a furişat ceva negrăit de crud, ceva imposibil şi contrar naturii. Aceeaşi atingere, care ne-a creat,

lipindu-se de trupurile noastre, ca o mantie de aur, prindea să ne furnice. Corpurile noastre goale şi albe începeau să se prelingă în noptatice, colcăitoare pâraie de viermi, care se ridicau de pe noi ca nişte pânze de aer, şi am fost eu şi am fost noi, şi iarăşi am fost eu: o febrilă masă viermuindă, ce se împletea şi se despletea, infinită, iar în această neţărmurire — nu! eu eram neţărmurirea, strigam fără glas, implorând sfârşitul, şi tocmai atunci m-am destrămat, dar, revărsându-mă pretutindeni deodată, mă readunam înmiit; ba metamorfozat într-o stâncă, ba culminând undeva, în strălucirea unui alt soare, mă pomeneam zvârlit în negrele şi roşiile depărtări, concentrat în cea mai profundă suferinţă.

Iată desfăşurarea celei mai simple năluciri care m-a bântuit; pe celelalte nu le pot exprima, fiindcă spaima ce izvora din ele n-avea nici un corespondent în conştiinţa trează. În aceste vise, Harey nu mă vizita şi nici nu apăreau amintiri sau întâmplări diurne.

Existau şi altfel de vise, în care, într-un întuneric de moarte şi piatră, simţeam că sunt obiectul unor înfrigurate cercetări ce nu se slujeau de nici un fel de receptori senzitivi; era ca o pătrundere, ca o pulverizare, ca o împrăştiere, până la completa anihilare. Ultima treaptă, adâncul tuturor acestor suplicii tăcute şi nimicitoare, îl constituia groaza, de care chiar numai aducându-mi ziua aminte îmi simţeam inima sărindu-mi din loc şi înteţindu-şi bătăile.

Zilele monotone, parcă decolorate, pline de o atroce plictiseală, se târau adormite într-o indiferenţă absolută. Numai noaptea mă-ngrozea şi aş fi făcut orice ca să-i întârzii venirea. Vegheam împreună cu Harey, care n-avea nevoie de somn, o sărutam şi o mângâiam, dar ştiam că nu-mi pasă nici de ea, nici de mine, că toate le fac de spaima stârnită de vise; ea însă, deşi nu-i mărturisisem nimic despre îngrozitoarele mele coşmaruri, cred că bănuia ceva, fiindcă simţeam din partea ei o înţelegere umilitoare, dar n-aveam nici o altă scăpare. Am spus că o anumită vreme nu m-am văzut cu Snaut şi cu Sartorius. Totuşi Snaut îmi dădea câte o veste, la intervale de câteva zile, fie lăsându-mi un bileţel, fie telefonându-mi. Mă întreba dacă n-am remarcat vreun nou fenomen, vreo modificare a situaţiei, ceva ce ar putea fi interpretat ca o reacţie la experienţa de atâtea ori repetată. Răspundeam că nu simt nimic şi-l întrebam la rându-

mi, iar Snaut se mulţumea să facă un semn negativ cu capul, în adâncul ecranului.

În a 15-a zi de la încetarea experienţelor, m-am trezit mai devreme decât de obicei, istovit de coşmar; parcă aş fi deschis ochii din amorţeala provocată de o profundă narcoză. Prin fereastră am remarcat, în primele raze ale soarelui roşu, a cărui uriaşă dâră tăia ca un fluviu de foc faţa oceanului, cum această întindere până acum moartă începea să se tulbure treptat. Întunecimea ei pălise, ca brumată de o perdea de ceaţă, subţire, dar cu o consistenţă aproape tangibilă. Pe alocuri încolţiseră în ea centre de agitaţie până când o mişcare nedefinită a cuprins întreaga panoramă. Negrul se destrămase în membrane, roz-pale în concavităţi şi brun-sidefii în convexităţi. La început culorile (ce modelau această bizară draperie oceanică în rânduri lungi de talazuri parcă îngheţate) îşi luau locul unele altora; apoi s-au contopit şi acum întregul ocean era acoperit de o spumă efervescentă ce se înălţa în pături groase, atât sub staţie cât şi în preajma ei... Nori de spumă asemănători unor elitre se ridicau de pretutindeni spre cerul roşcat şi pustiu, şi tot mai îngust. Unii nori care cu fâşiile lor verticale ecranau discul coborât al soarelui erau, prin contrast cu incandescenţa lui, negri ca smoala; alţii, din apropierea soarelui, deveneau în funcţie de unghiul razelor aurorale fie trandafirii, fie de purpură, fie de un roşu de garantă, şi acest proces dura ca şi când oceanul, clivându-se în lame sângerânde, şi-ar fi dezvăluit uneori de sub ele suprafaţa-i sumbră. Unele dintre aceste plăsmuiri se înălţau, planând în imediata vecinătate a ferestrelor staţiei, trecând pe lângă ele la distanţă de numai câţiva metri, ba chiar una şi-a şters de geam aripa-i mătăsoasă, în timp ce stolurile ce-şi luaseră printre primele zborul în văzduh abia de mai puteau fi desluşite în slava cerului, păsări ce s-au rupt de cârd pentru ca apoi, aidoma unei ninsori inverse, să se piardă în zenit.

Staţia s-a oprit şi a rămas aşa vreo trei ore, dar spectacolul nu contenea. Până la urmă, când soarele a pierit sub orizont, iar oceanul de sub noi a fost învăluit de întuneric, stolul de mii de zburătoare învăpăiate a suit spre cer tot mai sus, curgând în şiruri nesfârşite de-a lungul unor strune nevăzute, şi această maiestuoasă ascensiune de aripi a durat până când a pogorât noaptea.

Acest fenomen, zguduitor prin proporţiile şi liniştea lui, a

speriat-o pe Harey, dar nu puteam să-i dau nici o desluşire, deoarece chiar pentru mine, solaristiceanul, totul era inedit şi ininteligibil, deşi asemenea forme şi structuri neconsemnate încă în nici unul dintre cataloage puteau fi observate pe Solaris de două ori pe an, iar dacă aveai noroc, ceva mai des.

Noaptea următoare, cam cu o oră înainte de asfinţitul soarelui albastru, am fost martorii unui alt fenomen — oceanul fosforiza. Pe suprafaţa lui, invizibilă din pricina beznei, au apărut, clătinate de valuri, pete luminoase — ori mai curând licăritoare — şi cu contururile evanescente. Pe urmă aceste pete alburii s-au contopit într-o culoare spectrală care a cuprins până în zare oceanul. Intensitatea luminescenţei a sporit vreo 15 minute; apoi fenomenul a luat sfârşit într-un mod neaşteptat: oceanul a început să se stingă; dinspre apus înainta pe un front larg, poate de sute de mile, o zonă de bezna; pe măsură ce întunericul câştiga teren, covorul fosforescent se retrăgea; ajungând la orizont, s-a prefăcut deodată într-un pojar înalt, apoi s-a desfăşurat ca o uriaşă auroră polară şi a dispărut tot atât de brusc. Când, după scurt timp, soarele a răsărit din nou, puteai vedea cum se întinde spre toate zările suprafaţa pustie şi moartă, de-abia însemnată de încreţiturile valurilor, ce proiectau reflexe de mercur în ferestrele staţiei. Fosforescenţa oceanului era un fenomen de mult descris; în afara cazurilor în care se manifesta ca un preludiu al exploziei asimetriadelor, ea era considerată drept un semn tipic de intensificare în activitatea locală a plasmei. Totuşi, în decursul următoarelor două săptămâni, nu s-a mai întâmplat nimic în exteriorul staţiei. Doar o dată, în plină noapte, am auzit un ţipăt îndepărtat, care venea de nicăieri şi de pretutindeni, teribil de ascuţit şi de prelung, de fapt nişte scâncete supraomenesc amplificate; trezit din coşmar, l-am ascultat vreme îndelungată, nefiind prea sigur dacă nu este şi el numai un vis. Cu o zi înainte, din laboratorul aşezat parţial deasupra cabinei noastre se repercutaseră zgomote înfundate, ca stârnite de mutarea unor greutăţi sau aparate mari; acum mi se părea că ţipătul vine tot de sus, lucru absolut de neînţeles, căci încăperile erau despărţite printr-un tavan cu bună izolare fonică. Acest strigăt de agonie s-a prelungit aproape o jumătate de oră. Mă înnebunise în aşa hal încât, leoarcă de sudoare, m-am gândit să fug până sus, dar deodată a contenit şi din nou a putut fi auzit doar hârşâitul unor obiecte urnite din locul lor.

Două zile mai târziu, pe când şedeam seara cu Harey în chicinetă, a intrat pe neaşteptate Snaut. Era îmbrăcat ca lumea; hainele-i pământene îi schimbau mult expresia şi înfăţişarea. Părea să fie mai înalt şi mai îmbătrânit. Fără să ne privească aproape deloc, s-a apropiat de masă, s-a aplecat deasupra ei şi, rămânând în picioare, s-a apucat să mănânce carnea rece direct din cutia de conserve, muşcând flămând din bucata de pâine. Se păta de grăsime pe mânecă ori de câte ori căuta carnea pe fundul cutiei.

— Te murdăreşti, am spus.

— Hm? a mârâit cu gura plină. Înfuleca de parcă nu mai pusese nimic în gură de zile întregi. Şi-a turnat o jumătate de pahar de vin, 1-a băut pe nerăsuflate, şi-a şters gura şi a respirat adânc, rotindu-şi în jurul său ochii congestionaţi.

S-a uitat la mine şi a hârâit:

— Ţi-ai lăsat barbă...? Eşti grozav...

Harey punea zgomotos vasele în chiuvetă. Snaut a început să se legene uşor pe călcâie, se strâmba şi plescăia tare, curăţindu-şi dinţii cu limba. Mi se părea că o face intenţionat.

— N-ai chef să te mai bărbiereşti? Sau ce-ai păţit? m-a întrebat, privindu-mă stăruitor. Nu i-am răspuns. Fii atent! a adăugat după o clipă. Te avertizez: şi el, la început, a renunţat să se bărbierească...

— Du-te la culcare! am murmurat.

— Da' ce, sunt prost?! De ce n-am discuta? Ascultă, Kelvin, poate că oceanul ne doreşte binele? Poate vrea să ne facă fericiţi, doar că încă nu ştie cum? Ne citeşte dorinţele săpate în creier, dar numai doi la sută dintre procesele noastre nervoase sunt conştiente. El ne cunoaşte prin urmare mai bine decât ne cunoaştem noi înşine, deci trebuie să-l ascultăm, să fim de acord cu el. Ce crezi? Nu vrei? De ce... — glasul i s-a frânt plângăreţ — de ce nu te bărbiereşti?

— Încetează! am replicat scurt. Eşti beat.

— Ce?! Beat? Eu!? Dar ce crezi? Oare un om care şi-a cărat ciolanele dintr-un capăt la celălalt al Galaxiei, ca să-şi afle preţul, n-are dreptul să se-mbete? De ce, mă rog? Tu, Kelvin, crezi în menirea omului, nu-i aşa? Gibarian îmi tot vorbea despre tine înainte de a-şi fi lăsat barbă. Eşti exact aşa cum te descria... Apropo, nu te du la laborator fiindcă îţi vei pierde credinţa... acolo creează Sartorius. Faustul nostru *au rebours* caută un

mijloc împotriva nemuririi. Iată cum arată ultimul cavaler al sfântului contact... Unul, pe măsura noastră... Nici ideea lui anterioară n-a fost rea — o agonie prelungită... Ei bine, nu? O agonie perpetuă... pălării de pai... paie... cum de nu bei, Kelvin? Ochii lui, aproape invizibili între pleoapele umflate, s-au oprit asupra lui Harey, care stătea nemişcată lângă perete. O, Afrodită albă, născută din ocean... Mâna ta, divino, inspirată de zei, a prins el să declame şi s-a înecat de râs. Cam pe-acolo sunt... ce zici... Kel... vin...? a mai articulat cu greu, într-un acces de tuse.

Eram liniştit, dar această linişte se prefăcea tot mai mult într-o rece demenţă.

— Încetează! am rostit printre dinţi. Încetează şi ieşi!

— Mă alungi? Şi tu? îţi laşi barbă şi mă alungi? Nu mai vrei să te previn, să te sfătuiesc ca un adevărat tovarăş stelar? Kelvin, să deschidem trapele de jos şi să-l strigăm, poate ne va auzi! Dar care-i este numele? Gândeşte-te, am botezat toate stelele şi toate planetele, dar poate că ele se şi numeau într-un fel. Ce uzurpare! Ascultă, hai să mergem acolo. Îl vom chema... Îi vom spune ce a făcut din noi, până când îşi va da seama şi se va speria... Atunci ne va construi simetriade argintii şi se va ruga pentru noi în matematica lui, şi ne va împrejmui cu îngeri însângeraţi, şi chinul său va fi chinul nostru, iar teama lui teama noastră şi ne va implora să-i grăbim sfârşitul, fiindcă tot ce face el, tot ce este el este o invocaţie a morţii. De ce nu râzi? Glumesc doar. Dacă specia noastră ar fi avut un mai puternic simţ al umorului, poate că n-am fi ajuns aici. Ştii ce vrea să facă Sartorius? Vrea să pedepsească oceanul, vrea să-l silească să urle cu toţi munţii săi deodată. Crezi că va avea îndrăzneala să propună acest plan spre aprobare scleroticului areopag care ne-a trimis aici ca să ispăşim păcatele altora? Ai dreptate, îi va fi teamă... dar numai din cauza pălărioarei. Pălărioara n-o va divulga nimănui, atât de curajos nu este Faustul nostru... Tăceam. Snaut se legăna tot mai tare pe picioare. Lacrimile îi şiroiau pe obraz, prelingându-se pe haină. Cine-i vinovat de toate astea? a reluat. Cine ne-a adus în halul în care ne găsim? Gibarian? Giese? Einstein? Platon? Toţi ăştia au fost nişte criminali, ştiaţi?! Gândeşte-te numai! Intr-o rachetă omul poate să crape ca o băşică de săpun, sau să se prefacă în ţurţure, sau să fiarbă în propriu-i sânge, pentru ca apoi să explodeze cu o

asemenea viteză încât să n-aibă timpul nici măcar să strige. După aceea doar oscioarele-i mai izbesc pe dinăuntru tabla rachetei, rotindu-se pe orbitele newtoniene corectate de Einstein. Iată roadele progresului nostru! Iar noi pornim de bunăvoie spre stele fiindcă drumul e minunat, până când am ajuns întemniţaţi în aceste celule, deasupra acestor farfurii, printre nepieritoarele maşini de spălat vase, cu şiruri nesfârşite de dulapuri credincioase, de closete supuse — iată realizarea personalităţii noastre... Priveşte-le, Kelvin! Dacă n-aş fi beat, n-aş vorbi aşa, dar, în definitiv, tot trebuie să existe cineva care s-o spună. Până la urmă trebuie să vină cineva. Iar tu şezi aici, ca un copil la abator, şi părul îţi creşte-n barbă... cine-i vinovatul? Răspunde-ţi singur.

S-a întors încet şi, sprijinindu-se în prag de uşorul uşii, a ieşit. Se mai auzea ecoul paşilor săi. Evitam privirea lui Harey, dar ochii noştri s-au întâlnit deodată. Voiam să mă apropii de ea, s-o îmbrăţişez, să-i mângâi părul, dar nu puteam. Nu puteam.

SUCCESUL

Următoarele trei săptămâni s-au scurs de parcă ar fi fost una şi aceeaşi zi care se repeta neîncetat. Jaluzelele ferestrelor coborau şi se ridicau, noaptea mă târâm de la un coşmar la altul, iar dimineaţa ne sculam şi începea jocul, dar era oare un joc? Mă prefăceam că sunt calm, iar Harey mima şi ea calmul. Această înţelegere tacită, conştiinţa faptului că ne înşelam reciproc, devenise ultima noastră evaziune, fiindcă vorbeam mult despre felul în care vom trăi pe Pământ; visam să ne stabilim nu departe de o metropolă şi niciodată să nu mai părăsim cerul albastru şi copacii verzi. Închipuiam împreună interiorul viitoarei noastre locuinţe şi înfăţişarea grădinii, ba chiar ne contraziceam cu privire la unele amănunte... cum va fi gardul viu... cum va fi banca... Credeam eu oare fie numai o clipă în toate aceste proiecte? Nicidecum. Ştiam că toate sunt imposibile. Eram conştient că nu se vor realiza. Chiar dacă Harey, vie fiind, ar fi reuşit să părăsească staţia, tot ar fi fost zadarnic; pe Pământ poate să aterizeze doar un om, iar omul

nu-i altceva decar documentele lui. Primul control ar fi pus capăt acestei escapade. Încercarea de a o identifica ne-ar fi despărţit de la început, ceea ce ar fi trădat-o imediat. Staţia era singurul loc unde puteam trăi împreună. Oare Harey ştia asta? Desigur. Îi spusese cineva? în lumina tuturor celor întâmplate, probabil că da.

Într-o noapte am auzit ca prin vis că Harey se scoală tiptil. Am vrut s-o îmbrăţişez. Doar tăcând şi numai în întuneric puteam redeveni liberi, în momentele de uitare totală, pe care disperarea ce ne-mpresura de pretutindeni le făcea să fie o fulgerată suspendare a torturii. Nu observase probabil că m-am deşteptat. Înainte să-i fi apucat mâna, a coborât din pat. Am auzit, trezit numai pe jumătate, lipăitul paşilor desculţi. M-a cuprins o teamă nedefinită.

— Harey? am şoptit. Voiam să strig, dar nu îndrăzneam. M-am aşezat pe pat. Uşa ce ducea spre coridor era uşor întredeschisă. O dungă subţire de lumină tăia în diagonală cabina. Mi se părea că aud voci înăbuşite. Vorbea cu cineva? Cu cine?

Am sărit din pat, dar m-a cuprins o spaimă atât de teribilă încât picioarele refuzau să mă asculte. Am rămas locului o clipă, trăgând cu urechea. Era linişte. M-am târât încet până la pat. Îmi percepeam pulsul ce-mi izbea cu putere în cap. Am început să număr. La 1 000 m-am întrerupt, uşa s-a deschis fără zgomot, Harey s-a strecurat înăuntru şi a înmărmurit de parcă ar fi fost atentă la respiraţia mea; m-am străduit să mi-o fac egală şi calmă.

— Kris...? a şoptit încetişor. N-am răspuns. S-a strecurat repede în pat. O simţeam întinsă lângă mine şi am stat alături de ea neclintit, fără să ştiu câtă vreme. Încercam să-mi formulez întrebările, dar cu cât trecea mai mult timp, cu atât îmi dădeam mai bine seama că nu eu voi rosti primul cuvânt. După un timp oarecare, poate după o oră, am adormit.

Dimineaţa era la fel ca întotdeauna. Mă uitam bănuitor la Harey. După-masă, stăteam alături în faţa ferestrei curbate, după al cărei geam se scurgeau nori joşi, stacojii. Staţia trecea printre ei ca o navă. Harey citea o carte, iar eu zăceam în acea stare de prostraţie, care devenise pentru mine singura relaxare.

Am observat că, înclinându-mi capul într-un anumit mod, pot vedea în fereastră imaginea noastră reflectată, străvezie, dar

clară. Am coborât mâna de pe spătarul scaunului. Cu o privire piezişă, Harey (am observat în reflexul geamului) s-a asigurat că ochii îmi sunt aţintiţi asupra oceanului; atunci, aplecându-se iute, şi-a pus buzele pe spătar, chiar în locul de pe care abia îmi retrăsesem mâna. Am rămas înţepenit în atitudinea aceea nefirească, iar Harey şi-a lăsat din nou privirea pe carte.

— Harey, am rostit încet. Unde ai fost astă-noapte?

— Astă-noapte?

— Da.

— Ai... ai visat ceva, Kris. N-am fost nicăieri.

— Nu?

— Pesemne ţi s-a părut în vis...

— Se poate, am zis. Da, este posibil să fi visat...

Seara, când ne-am dus la culcare, am început din nou să vorbesc despre călătoria noastră, despre întoarcerea pe Pământ.

— Ah, nu vreau să mai aud poveştile astea, a spus. Taci, Kris! Ştii doar...

— Ce?

— Nimic.

Când ne-am întins în pat, mi-a spus că-i e sete.

— Acolo, pe masă, este un pahar cu suc. Dă-mi-l, te rog. A băut pe jumătate, iar restul mi 1-a oferit mie. N-aveam însă chef să beau. În sănătatea mea, a zâmbit.

Am înghiţit sucul acela şi am avut impresia că este cam sărat; dar n-am acordat faptului prea multă atenţie.

Dacă nu vrei să vorbim despre Pământ, atunci despre ce să vorbim? am întrebat-o, când a stins lumina.

— Dacă n-aş mai exista eu, te-ai căsători?

— Nu.

— Niciodată?

— Niciodată.

— De ce?

— Nu ştiu. Zece ani am fost singur şi nu m-am căsătorit... Să nu mai vorbim despre asta, dragă.

Capul îmi vâjâia ca şi cum aş fi băut o sticlă cu vin.

— Să nu vorbim? Ba, dimpotrivă, să vorbim. Dar dacă te-aş ruga?

— Să mă căsătoresc? E absurd, Harey! N-am nevoie de nimeni în afară de tine.

S-a aplecat deasupra mea. Îi simţeam pe buze respiraţia, m-

a cuprins tare în braţele ei; somnolenţa copleşitoare ce mă cuprinsese mi-a pierit brusc.

— Spune-o şi altfel.

— Te iubesc.

Şi-a izbit fruntea de umărul meu, i-am simţit tremurul pleoapelor grele şi umezeala lacrimilor.

— Harey, ce ai?

— Nimic. Nimic. Nimic... Îngâna tot mai încet.

Încercam să deschid ochii, dar ei mi se închideau singuri. Nici nu ştiu când am adormit.

M-au trezit zorile roşii. Ţeasta mi-o simţeam de plumb, iar gâtul înţepenit, ca şi cum toate vertebrele mi-ar fi devenit un singur os. Limba aspră şi coclită mi se mişca anevoie în gură. Probabil că m-am intoxicat cu ceva, mi-am zis, abia urnindu-mi capul. Mi-am întins mâna spre Harey, dar n-am întâlnit decât cearşaful rece. Am sărit în picioare.

Patul era gol, cabina — pustie... Soarele se reflecta pe geam, multiplicându-se în discuri roşii. Arătam desigur foarte comic, căci de la primii paşi m-am poticnit ca beat. Sprijinindu-mă de obiectele din cale, am ajuns cu greu la dulap. În baie nu era nimeni, pe coridor de asemenea. Nici în laborator nu se vedea ţipenie...

— Harey!!! am urlat la mijlocul culoarului, vâslindu-mi în neştire braţele. Harey..., am strigat răguşit încă o dată, de data aceasta începând să-nţeleg.

Nu mai ţin minte exact ce s-a petrecut. Cred că am gonit aproape despuiat prin întreaga staţie. Îmi aduc aminte că am intrat până şi în hala frigorifică. Ajungând la ultima dintre magazii, m-am apucat să bat cu pumnii în uşa închisă; e posibil să fi fost pe acolo de mai multe ori la rând. Mă împleticeam pe scările care duduiau sub paşii mei, cădeam, mă ridicam şi din nou o luam bezmetic la fugă. În cele din urmă, am ajuns la poarta dublă, blindată, îndărătul căreia se afla ieşirea spre exterior. M-am opintit cu toate puterile şi, strigând, m-am rugat să fie doar un vis. Dar cineva se afla de câtăva vreme lângă mine, apucându-mă mereu şi trăgându-mă undeva.

Cu cămaşa udă de o sudoare glacială, cu părul în şuviţe lipite, cu nările şi limba arse de alcool, m-am pomenit în micul laborator, pe ceva rece, metalic, iar Snaut, îmbrăcat cu aceiaşi pantaloni mânjiţi, cotrobăia prin dulapul cu medicamente,

răsturnând instrumente şi sticlărie, care făceau un zgomot iritant.

Deodată l-am văzut încovoiat deasupra-mi; privirile lui mă cercetau atent.

— Unde este ea? am întrebat.

— Nu mai este.

— Dar... dar... unde-i Harey...?

— Nu mai există Harey, a rostit încet, desluşit, apropiindu-şi faţa de a mea, ca şi cum m-ar fi pocnit, iar acum urmărea efectul...

— Se va întoarce... am şoptit, închizând ochii. Şi pentru prima oară nu-mi mai era frică de întoarcerea ei. Nu-mi era teamă de întoarcerea spectrului. Nici nu înţelegeam cum putuse cândva să-mi fie frică.

— Ia asta.

Mi-a întins un pahar cu un lichid cald. Am privit paharul şi, brusc, i-am zvârlit întregul conţinut în obraz.

S-a dat înapoi, ştergându-şi ochii. Când i-a deschis, stăteam călare pe el. Era atât de mic!

— Tu eşti ăla! am strigat.

— Ce vrei să spui?

— Nu te prefă, ştii foarte bine despre ce-i vorba. Tu ai vorbit cu ea noaptea trecută! Şi i-ai spus să-mi dea un somnifer. Ce-ai făcut cu ea! Zi!!!

A căutat ceva în buzunarul de la piept. A scos un plic şifonat. I l-am smuls din mână. Era lipit. Deasupra nu era scris nimic. L-am rupt. Dinăuntru a căzut o foaie împăturită. Un scris mare, puţin cam copilăresc, în rânduri inegale. L-am recunoscut.

„Iubitule, eu l-am rugat. El a fost bun cu mine. E îngrozitor că a trebuit să te mint, dar n-a fost cu putinţă altminteri. Împlineşte-mi o ultimă dorinţă: ascultă-l şi nu-ţi fă nici un rău. Pentru mine tu ai fost totul”.

Dedesubt se afla un cuvânt şters. Am reuşit să-l descifrez: *„Harey”* scria; alături se mai vedea o literă (asemănătoare lui H sau K) preschimbată în pată. Am recitit o dată şi încă o dată şi din nou. Mă trezisem de tot, dar durerea era atât de cumplită încât nu puteam nici măcar să gem, să scot vreun cuvânt. Într-un târziu am îngăimat:

— Cum? Cum?
— Mai târziu, Kelvin. Ţine-ţi firea!
— Mi-o ţin. Dar vorbeşte. Cum?
— Prin anihilare.
— Cum se poate? am tresărit. Aparatul doar nu era...?!
— Aparatul Roche nu era adecvat. Sartorius a construit însă un altul, un destabilizator special, de gabarit redus... Acţionează pe o rază de numai câţiva metri.
— Şi ce s-a întâmplat cu ea...?
— A dispărut. O străfulgerare... şi un suflu, ca o adiere. Un suflu. Nimic mai mult.
— Zici că acţiona pe o rază restrânsă?
— Da, pentru un aparat mai mare n-aveam suficiente resurse.
Deodată pereţii au început parcă să se năruiască peste mine. Am închis ochii.
— Doamne... ea... se va-ntoarce, se va-ntoarce...
— Nu.
— Cum să nu...?
— Nu, Kelvin. Mai ţii minte acele spume ce se-nălţau spre cer? De atunci n-au mai revenit.
— Nu?
— Nu.
— Ai ucis-o, am spus încet.
— Da. Tu... În locul meu... n-ai fi făcut-o?
M-am sculat şi am început să măsor tot mai repede încăperea. Nouă paşi. Întoarcere. Nouă paşi…
M-am oprit în faţa lui Snaut:
— Ascultă! Să prezentăm un raport. Cerem legătura directă cu Consiliul. Le comunicăm totul, iar ei îşi vor da încuviinţarea. Nu se poate să nu şi-o dea. Solaris va fi exclus din prevederile Convenţiei celor patru. Orice mijloc va deveni permis. Vom aduce generatoarele de antimaterie. Crezi că există ceva care să reziste antimateriei? Nu există nimic! Nimic! Nimic! am strigat triumfător, orbit de lacrimi.
— Vrei să-l distrugi? zise. De ce?
— Ieşi! Lasă-mă!
— Nu voi pleca.
— Snaut! îl priveam în ochi. „Nu” parcă îmi spunea, clătinându-şi capul. Ce vrei? m-am răstit. Ce mai vrei de la

mine?

S-a îndreptat spre masă.

— Bine. Să facem un raport. M-am întors şi iar am început să umblu agitat prin cabină. Asază-te!

— Dă-mi pace!

— Sunt două probleme. Prima se referă la fapte. A doua — la propunerile noastre.

— Acum... acum să vorbim despre ele?

— Da, acum.

— Nu vreau, înţelegi? Nu mă mai interesează nimic.

— Ultima comunicare am trimis-o înaintea morţii lui Gibarian. Au trecut de-atunci mai bine de două luni. Trebuie să relatăm exact desfăşurarea apariţiilor...

L-am apucat de braţ.

— Dar nu-ncetezi odată?

— Mă poţi şi bate, a spus, dar tot n-ai să mă-mpiedici să vorbesc.

I-am dat drumul.

— Fă ce vrei.

— Chestiunea e că Sartorius va-ncerca să ascundă unele lucruri. Sunt aproape sigur.

— Tu însă nu?

— Nu. De acum înainte nu. Fiindcă nu-i numai o cauză a noastră. E vorba, ştii despre ce este vorba. Oceanul a manifestat o acţiune raţională. Are capacitatea, pe care noi n-o avem, să sintetizeze organismele cele mai complexe. Cunoaşte alcătuirea, microstructura, metabolismul trupurilor noastre...

— Bine, am spus. De ce te-ai întrerupt? Ba chiar a efectuat asupra noastră... serii întregi... de experienţe... vivisecţii psihice, bazându-se pe cunoştinţele furate din capetele noastre, dar fără să ţină seama de ţelul spre care tindem.

— Tu nu porneşti de la fapte, Kelvin, ci doar emiţi o ipoteză. Într-un anumit sens, oceanul ţinea totuşi seama de ceea ce dorea tăinuita firidă a minţilor noastre. „Oaspeţii" noştri poate întruchipau nişte... daruri...

— Daruri! O, Doamne!

Am izbucnit într-un râs spasmodic.

— Încetează! a strigat, apucându-mă de mână. I-am înşfăcat degetele, strângându-i-le tot mai puternic, până când oasele au început să-i trosnească. Mă privea ţintă cu ochii mijiţi. I-am dat

drumul şi m-am retras într-un colţ.

Întors cu faţa la perete, am spus:

— Voi încerca să nu disper.

— Asta-i prea puţin important. Ce vom cere?

— Gândeşte-te tu. Eu nu pot acum. Ea a mai spus ceva înainte de...?

— Nu. Nimic. Acum însă cred că a apărut o şansă.

— O şansă? Ce fel de şansă? În ce privinţă? Ah... am adăugat mai încet, privindu-l în ochi, fiindcă brusc am înţeles. Contactul? Din nou Contactul? Oare prea puţin am... chiar şi tu, tu însuţi... Întregul nostru ospiciu... Contact? Nu, nu, nu! Fără mine!

— De ce? a întrebat cu un calm desăvârşit. Kelvin, tu stărui mereu să-l consideri drept om. Il urăşti.

— Tu însă nu...? am izbucnit.

— Nu, Kelvin. El este orb...

— Orb? am repetat, necrezându-mi urechilor.

— În accepţiunea noastră, fireşte, căci pentru el suntem altfel decât ne vedem noi, care ne cunoaştem ca indivizi prin înfăţişarea feţei, a trupului. Pentru el toate astea sunt străvezii ca aerul. Doar ne-a pătruns până în creieri.

— Foarte bine. Dar ce vrei în definitiv? Încotro tinzi? Dacă a reuşit să dea viată, să creeze un om care nu există în afara memoriei mele... şi încă în aşa fel încât ochii, mişcările, glasul... glasul...

— Zi mai departe! continuă, auzi!!!

— Zic... zic... Da. Prin urmare... glasul... nu reiese că el poate citi în noi ca-ntr-o carte? Pricepi ce vreau să spun?

— Da. Dacă ar vrea, s-ar putea şi înţelege cu noi...

— Fireşte. Nu este oare evident?

— Nu. Câtuşi de puţin. Numai reţeta de producţie ne-a putut-o lua, reţeta care nu-i alcătuită din cuvinte. Ca înregistrare persistentă a memoriei, ea implică o structură proteică pe care o întâlnim şi în bănuţul unui ou. Acolo, în creier, nu există nici cuvinte, nici sentimente; amintirile omului nu sunt decât imagini înscrise prin limbajul acizilor nucleici în cristale macrocelulare asincrone. Aşadar, el a luat din noi amprentele cele mai pregnante, impresiunile cele mai tăinuite, cele mai profund gravate. Înţelegi? N-avea însă deloc nevoie să ştie ce-nseamnă pentru noi toate astea. Presupune că am cunoaşte arhitectura unei simetriade, materialele, procedeele-i de construcţie. Am fi

atunci în stare să creăm şi noi una, dar, zvârlind-o în ocean, tot n-am înţelege la ce serveşte, ce reprezintă ea pentru el...

— Da, este posibil, am spus. Da, e posibil. În acest caz, poate că el... poate că nici n-a vrut să ne facă rău, să ne strivească. Nu-i deloc exclus... Poate că neintenţionat... Buzele au început să-mi tremure.

— Kelvin!

— Da, da. Bine. Nu-i nimic. Tu eşti bun. Şi el este la fel. Toţi sunt buni. Dar de ce? Explică-mi! De ce? De ce ai făcut asta? Ce i-ai spus?

— Adevărul.

— Adevărul, adevărul! Dar de ce?

— Ştii prea bine de ce. Să plecăm acum. Vom scrie raportul. Vino!

— Aşteaptă. Ce vrei la urma urmei? Doar nu intenţionezi să rămâi pe staţie...?

— Ba da, chiar asta vreau: să rămân.

BĂTRÂNUL MIMOID

Stăteam în faţa marii ferestre şi contemplam oceanul. N-aveam nimic de lucru. Raportul, elaborat timp de cinci zile, era acum un fascicul de unde care zbura în vid, dincolo de constelaţia lui Orion; când va ajunge la întunecoasa-i nebuloasă de praf, care, întinsă pe un spaţiu de opt trilioane de mile cubice, absoarbe orice semnal, orice rază de lumină, mesajul va întâlni primul lanţ de relee. De aici, de la o radiogeamandură la alta, va sări peste miliarde de kilometri, alunecând pe curba unui arc uriaş; în sfârşit, în blocul metalic al ultimului releu va mai fi concentrat o dată, şi apoi propulsat mai departe spre Pământ. Pe urmă vor trece luni, iar de pe Pământ va porni un mănunchi asemănător de energie, care va antrena cu sine urmele, deformările provocate de acţiunea câmpului gravific al Galaxiei; răspunsul va atinge frontul norului cosmic, se va scurge amplificat de-a lungul şiragului de geamanduri în derivă lentă şi va zbura cu aceeaşi viteză către cei doi sori dubli ai sistemului Solaris.

Oceanul, sub soarele său roşu, înalt, părea mai negru decât oricând. O ceaţă ruginie îi contopea cu cerul marginile. Văzduhul era încărcat de un abur dens, parcă prevestind una dintre acele extrem de rare şi inimaginabil de violente furtuni care bântuiau planeta de câteva ori pe an. Există presupuneri, de altfel întemeiate, că acel unic şi imens locuitor îşi controla clima şi că aceste furtuni le declanşează el însuşi.

Mai aveam să privesc din aceste ferestre câteva luni şi să observ de la înălţimea lor răsăriturile de aur alb şi de roşu obosit, reflectate din când în când pe o trâmbă lichidă, pe imensa lacrimă argintie a simetriadei, să urmăresc legănările zvelţilor aricioizi bătuţi de vânt, să întâlnesc mimoizi prăbuşindu-se pe jumătate erodaţi. Într-o bună zi, toate ecranele videofoanelor vor începe să licărească, întregul sistem de semnalizare electronică, mort de atâta vreme, va reînvia, pus în mişcare de un impuls transmis de la depărtări de sute de mii de kilometri, anunţând apropierea unui colos metalic, care, în bubuitul prelung al gravitoarelor, se va opri deasupra oceanului. Va fi poate „Ulisse”, sau poate „Prometeu”, sau poate un alt crucişător de cursă lungă. Pătrunzând într-însul, voi putea vedea înăuntrul său şiruri nesfârşite de automate masive, care, dacă le-ar fi astfel programată memoria ce oscilează în cristalele lor, ar executa orice ordin fie până la autodistrugere, fie până la deplina nimicire a obstacolului ce li s-ar pune în cale. Pe urmă nava se va înălţa şi va porni, supersonic, lăsând în urmă-i un con de tunete frânte în octave de bas, ce vor atinge oceanul, iar feţele tuturor oamenilor se vor lumina o clipă la gândul că se înapoiază acasă.

Dar pentru mine nu exista acasă. Pământul? Mă gândeam la acele metropole suprapopulate, lărmuitoare, în care mă voi pierde aproape cu desăvârşire, ca şi cum aş fi săvârşit ceea ce intenţionasem atunci, în a doua sau în a treia noapte, ca şi cum m-as fi aruncat în oceanul ce tălăzuia greu în beznă. Mă voi îneca printre oameni. Voi fi un tovarăş tăcut şi atent şi ca atare preţuit. Voi avea nenumăraţi cunoscuţi, mulţi prieteni, vor apărea în viaţa mea şi femei, sau poate chiar numai una. Câtăva vreme îmi voi impune să zâmbesc, să salut, să mă scol, să execut miile de fleacuri din care este alcătuită existenţa

terestră, până când voi înceta s-o mai simt. Noi preocupări îmi voi găsi, noi activităţi, dar nu mă voi mai dărui lor în întregime. Nici unui om şi nici unui lucru, niciodată, de acum înainte. Poate că noaptea voi privi într-acolo, unde pe cer întunericul norului de praf opreşte ca o draperie neagră strălucirea celor doi sori, îmi voi aminti totul, chiar şi de ceea ce gândesc acum. Cu un zâmbet iertător, în care va dăinui o fărâmă de tristeţe, dar şi un simţământ de autodepăşire, îmi voi aduce aminte de nebuniile şi de speranţele mele. Nu consider deloc că eu, cel din viitor, aş fi mai rău decât Kelvin care fusese gata de orice pentru cauza numită Contact. Şi nimeni nu va avea dreptul să mă condamne.

În cabină a intrat Snaut. A privit în jurul său, apoi s-a uitat la mine. M-am sculat şi m-am apropiat de masă.

— Vrei ceva? l-am întrebat.

— Mi se pare că ai rămas fără lucru... mi-a spus, clipind des. Aş putea să-ţi dau ceva... ştii, sunt unele calcule ce-i drept nu dintre cele mai urgente...

— Îţi mulţumesc, am zâmbit, dar nu simt nevoia.

— Eşti sigur? a întrebat, privind pe fereastră.

— Da. Mi-au trecut prin cap o grămadă de gânduri şi...

— Aş prefera să nu mai gândeşti atât...

— Dar nu ştii deloc despre ce este vorba. Spune-mi, te rog... crezi în Dumnezeu?

Mi-a aruncat o privire iute, pătrunzătoare.

— Ce tot spui! Cine mai crede astăzi...

— Nu-i chiar atât de simplu, am rostit pe un ton lejer, fiindcă nu mă refer la dumnezeul tradiţional al credinţelor pământene. Nu m-am ocupat de teoria religiilor şi poate că n-am inventat nimic, dar n-ai cumva întâmplător idee dacă a existat vreodată credinţa într-un dumnezeu... imperfect?

— Imperfect? a repetat Snaut, ridicându-şi sprâncenele. Ce înţelegi prin asta? Într-un anumit sens, divinitatea fiecărei religii era imperfectă, fiind împovărată de însuşirile oamenilor, amplificate doar. Dumnezeul Vechiului Testament era, de pildă doritor de proslăviri şi de jertfe, era violent şi gelos pe ceilalţi zei... Zeii grecilor, prin caracterul lor certăreţ, prin conflictele lor familiale, nu erau mai puţin imperfecţi decât oamenii...

— Nu, l-am întrerupt, eu mă refer la un dumnezeu a cărui imperfecţiune nu derivă din simplitatea creatorilor lui umani, ci constituie însăşi trăsătura lui esenţială, imanentă. Acesta

trebuie să fie un dumnezeu limitat în atotputerea şi atotştiinţa lui, care evaluează greşit viitorul operelor lui, ceea ce-l poate duce până la consternare. Este un dumnezeu... care vrea întotdeauna mai mult decât poate, deficienţă de care nici nu-şi dă seama de la început. O divinitate care a construit ceasornicele, dar nu şi timpul măsurat de ele; care făureşte sisteme şi mecanisme ce servesc anumitor ţeluri, dar aceste scopuri sunt depăşite şi trădate; care a creat infinitul, dar acesta, din măsură a puterii, a devenit măsura unei nesfârşite înfrângeri.

— Aşa arătau cândva concepţiile maniheiste a rostit gânditor Snaut. Îndoiala circumspectă cu care mi se adresa în ultima vreme dispăruse.

— Dar ce spun eu n-are nimic comun cu binele şi cu răul, l-am întrerupt imediat. Această divinitate nu există în afara materiei şi nu se poate rupe de ea, ci doar doreşte să se elibereze...

— Nu cunosc o asemenea religie, a spus Snaut după o clipă de tăcere. Una ca asta n-ar fi niciodată... necesară. Dacă te pricep bine, tu îţi imaginezi un dumnezeu în evoluţie, care se dezvoltă în timp, înălţându-se pe trepte tot mai înalte ale puterii, până la conştiinţa nevolniciei acesteia. Dumnezeul tău este o fiinţă care a intrat în dumnezeire ca într-o situaţie fără salvare şi, înţelegându-şi soarta, s-a lăsat pradă disperării. Da, dar un dumnezeu care disperă este tocmai omul, dragul meu, e vorba deci de om... E nu numai o filozofie inferioară, ci chiar un misticism inferior.

— Nu, am răspuns cu îndărătnicie, nu mă refer la om. E posibil ca, în anumite trăsături, acesta să corespundă definiţiei provizorii pe care am dat-o, dar numai datorită faptului că ea are o sumedenie de lacune. În pofida aparenţelor, omul nu-şi creează ţeluri. I le impune timpul în care s-a născut, el le poate servi sau se poate împotrivi lor, dar obiectul acestei serviri sau al împotrivirii este dat din afară. Pentru a fi pe deplin conştient de libertatea căutării ţelurilor, omul ar trebui să fie singur, lucru cu neputinţă, deoarece omul necrescut printre oameni nu poate deveni om. Divinitatea mea trebuie să fie o entitate lipsită de plural, înţelegi?

— Ah, a spus Snaut, cum de n-am înţeles de la-nceput... Şi a indicat cu mâna spre fereastră.

— Nu, am obiectat, nici el nu este... Oceanul pare mai curând cineva care a evitat în dezvoltarea lui şansele dumnezeirii, închizându-se prea devreme în sine însuşi. El este mai degrabă un pustnic, un sihastru al Cosmosului, nu un dumnezeu... El se repetă, Snaut, pe când acela la care mă gândesc n-ar face-o niciodată. Poate apare tocmai acum undeva, în nu ştiu ce colt al Galaxiei şi va începe în curând, într-un acces de exaltară tinerească, să aprindă unele stele şi să stingă altele, dându-şi seama de ceea ce face abia după un anumit timp...

— Noi am şi observat asemenea chestii, a rostit fără chef Snaut. Novele şi supernovele... oare le socoteşti lumânările altarului său?

— Dacă vrei să iei *ad litteram* ceea ce spun...

— Sau poate că tocmai Solaris este leagănul pruncului tău divin, a adăugat Snaut. Un zâmbet tot mai evident i-a încercuit ochii cu riduri subţiri. Poate că el este în concepţia ta germenul unui dumnezeu al disperării, poate că vitalitatea lui infantilă îi depăşeşte net înţelepciunea, şi tot ce conţin bibliotecile noastre solaristice nu reprezintă decât un mare catalog al reflexelor lui puerile...

— Noi, în schimb, am fost o anumită vreme jucăriile lui, am conchis. Da, este posibil. Şi ştii ce ai reuşit? Ai creat o ipoteză cu totul nouă despre Solaris, iar asta nu-i puţin lucru... Iată că descoperi explicaţia imediată a imposibilităţii stabilirii contactului, a lipsei de răspuns, a anumitor — să le spunem aşa extravaganţe în comportamentul său faţă de noi; psihicul unui prunc...

— Renunţ la paternitatea ideii, a murmurat Snaut, apropiindu-se de fereastră. O vreme am contemplat neagra tălăzuire. La orizont, spre răsărit a început să se contureze în ceaţă o pată palidă, lunguiaţă. De unde ai luat această concepţie despre o divinitate nevolnică? m-a întrebat deodată, fără să-şi dezlipească ochii de pe suprafaţa pustiului brusc inundat de lumină.

— Nu ştiu. Mi se pare foarte plauzibilă. E singura divinitate în care aş înclina să cred, a cărei suferinţă nu răscumpără nimic, nu mântuieşte pe nimeni, nu serveşte la nimic, ci doar există.

— Un mimoid... a rostit foarte încet, cu glas străin Snaut.

— Ce spui!? Ah, da! L-am remarcat mai de mult. E foarte

bătrân.

Priveam amândoi la orizontul acoperit de o ceaţă porfirie.

— Voi zbura, am rostit pe neaşteptate. Mai ales că n-am mai părăsit staţia, iar acum s-a ivit un bun prilej. Mă voi întoarce după o jumătate de oră...

— Cum?! a făcut ochii mari Snaut. Vei zbura? încotro?

— Într-acolo, am arătat trunchiul ce se distingea în ceaţă. Ce vezi rău în asta? Voi lua un mic elicopter. Ar fi ridicol, crede-mă, dacă, întors pe Pământ, aş fi nevoit să recunosc vreodată că sunt un solaristician care nu şi-a pus niciodată piciorul pe solul lui Solaris...

M-am îndreptat spre nişă şi am început să aleg printre scafandre. Snaut mă urmărea în tăcere.

— Nu-mi place ideea asta... a rostit în cele din urmă.

— Nu-nţeleg, am spus, întorcându-mă cu scafandrul în mână. Mă simţeam surescitat cum de mult n-am mai fost. La ce te referi? Cărţile pe masă! Ţi-e teamă... dar este absurd! îţi dau cuvântul că nu voi încerca... Nici măcar nu m-am gândit. Nu, într-adevăr nu.

— Voi zbura cu tine.

— Îţi mulţumesc. Prefer să fiu singur. Dar cum ţi-a putut trece prin minte?! spuneam precipitat, îmbrăcându-mi scafandrul.

Snaut a mai mormăit ceva, dar nu prea îl ascultam, preocupat să găsesc lucrurile necesare.

M-a însoţit la aeroport. M-a ajutat să scot aparatul de zbor din hangarul său şi să-l plasez în mijlocul discului de start. Pe când îmi trăgeam casca scafandrului, m-a întrebat deodată:

— Cuvântul mai are pentru tine vreo valoare?

— O, doamne, Snaut... Încă n-ai înţeles? Sigur că are. De altfel ţi l-am dat o dată. Unde-s buteliile de rezervă?

N-a mai zis nimic. Când am închis carlinga, mi-a făcut un semn cu mâna. A pus în funcţiune un dispozitiv, şi aparatul s-a ridicat lin până la platforma de decolare. Motorul s-a trezit, a pornit să duduie prelung, elicele au început să se rotească, şi aparatul s-a înălţat ciudat de uşor, lăsând în urmă discul argintiu al staţiei, care devenea tot mai mic.

Mă aflam pentru prima oară singur în apropierea oceanului. Impresia era cu totul alta decât aceea pe care o aveai privindu-l prin ferestre. Mă deplasam la o înălţime de numai câteva zeci de

metri deasupra valurilor. Abia acum m-am convins cu ochii mei că mişcarea cocoaşelor şi a burţilor pe rând strălucind era aidoma nu legănării unei mari, nu răsfirării unui nor, ci necontenitelor contracţii foarte lente ale unui trunchi musculos de animal. Răsucită în mişcări somnolente, spinarea fiecărui val era parcă încinsă de sângeriul spumei; când am executat un viraj pentru a mă îndrepta spre insula mimoidului, ce se deplasa într-o derivă extrem de înceată, soarele m-a izbit drept în ochi, a vibrat în fulgere de mărgean în curburile parbrizului, iar oceanul însuşi a devenit ultramarin cu solzi de sumbre văpăi.

Bucla nu prea reuşită pe care o făcusem m-a scos departe, iar mimoidul a rămas în urmă, ca un fus de lumină ce se detaşa pe fundul oceanului. Îşi pierduse nuanţa trandafirie împrumutată de ceaţă; acum era gălbui ca un os uscat; o clipă mi-a dispărut din ochi. În locul său am văzut în depărtare staţia ce părea un uriaş şi străvechi zeppelin suspendat chiar deasupra valurilor. Am repetat manevra, încordându-mi toată atenţia: masivul mimoidului, cu conturul său abrupt şi grotesc, creştea în dimensiuni; apropiindu-mă, m-am temut că m-aş putea ciocni de proeminentele lui. Am înălţat elicopterul atât de brusc încât, din pricina acceleraţiei, a început să se legene; precauţia era inutilă, fiindcă vârfurile rotunjite ale bizarelor turle s-au scurs mult sub mine: Am potrivit zborul aparatului cu mişcarea insulei în derivă şi, încet, metru cu metru, am redus altitudinea până când crestele s-au profilat deasupra cabinei. Mimoidul nu era prea întins. De la un capăt la altul poate că număra trei sferturi de milă, iar lăţimea era de numai câteva sute de metri; pe alocuri, se vedeau strangulări care anunţau că în curând se va destrăma. Trebuia să fi fost un fragment al unei formaţiuni incomparabil mai mari; conform scării solarisiene, nu era decât o rămăşiţă care număra cine ştie câte săptămâni sau luni.

Pe relieful striat de lângă ocean am descoperit o întindere aproape plană de numai câţiva metri pătraţi şi mi-am îndreptat într-acolo aparatul. Coborârea mi s-a părut mai dificilă decât credeam. A fost cât pe-aci să intru cu elicea în peretele ce creştea vertiginos în faţa ochilor mei. Totuşi am reuşit să descind. Am oprit imediat motorul şi am deschis carlinga. Am mai cercetat o dată dacă elicopterul nu este ameninţat să lunece în ocean; valurile se prelingeau de-a lungul laturii zimţuite, doar la câteva zeci de metri de mine, dar elicopterul

stătea singur pe flotoarele lui. Am sărit pe... „pământ”. Peretele de care aproape mă ciocnisem era în realitate o uriaşă placă osoasă, ciuruită ca o sită şi acoperită de excrescenţe gelatinoase. O fisură largă de câţiva metri tăia oblic înaltul zid, lăsând să se vadă, ca şi marile-i orificii risipite neuniform, perspectiva adâncimii. M-am căţărat pe prima excrescenţă a peretelui, constatând că încălţămintea îmi adera de „sol”, iar scafandrul nu-mi îngreunează deloc mişcările. Înaintând treptat, m-am pomenit la o înălţime ca de patru etaje deasupra oceanului. Aruncându-mi privirile spre peisajul scheletic de sub mine, am putut în sfârşit să-l cuprind în întregime.

Asemănarea cu un oraş arhaic, preschimbat pe jumătate în ruine, cu o stranie aşezare marocană din veacurile trecute, distrusă de un cutremur de pământ sau de vreo altă catastrofă, era de-a dreptul copleşitoare; Vedeam cât se poate de limpede încâlcitele galerii ale zidurilor, în parte surpate şi blocate de zidurile năruite. Mai sus desluşeam bastioanele rămase în picioare, iar în pereţii concavi şi convecşi se zăreau găuri negre, asemănătoare unor ferestre înguste sau unor ambrazuri de fortăreaţă. Toată această insulă-oraş, aplecată puternic într-o rână, ca o navă pe jumătate scufundată, se deplasa orbeşte şi se rotea foarte lent. M-am aventurat şi mai sus, până când, din excrescenţele suspendate deasupra capului meu, a prins să se reverse un moloz mărunt, umplând cu mari nori de praf canioanele şi străzile labirintice. Mimoidul nu este, fireşte, o stâncă, şi asemănarea lui cu roca de calcar dispare când iei în mână o bucată; este cu mult mai uşor decât tuful, datorită structurii lui foarte fine.

Mă aflam atât de sus, încât îi simţeam orice tresăltare: înainta plutind, nu ştiu încotro, împins de loviturile negrilor muşchi ai oceanului, dar în acelaşi timp se lăsa domol când într-o parte, când într-alta; fiecare dintre aceste pendulări era însoţită de foşnetul prelung al spumei ce curgea peste flancurile înălţate. Această legănare, imprimată foarte de mult, probabil încă de la naştere, el o va fi păstrat datorită uriaşei sale mase. Săturându-mă de privit, am coborât precaut. Abia atunci ciudat lucru! mi-am dat seama că mimoidul nu mă interesa câtuşi de puţin, iar dacă am zburat până aici nu cu el am vrut să mă-ntâlnesc, ci cu oceanul.

M-am aşezat pe suprafaţa zgrunţuroasă, crăpată, având la

câţiva paşi în urma mea elicopterul. Valul negru se rostogolea greoi de-a lungul malului, subţiindu-se şi pierzându-şi totodată culoarea; când se retrăgea de pe muchia stâncii, se rupeau din el fire tremurânde de gelatină. Am coborât şi mai jos şi mi-am întins mâna în întâmpinarea celui de-al doilea talaz. Atunci s-a iscat acel fenomen pe care oamenii îl observaseră, prima oară, aproape cu un secol în urmă: valul a şovăit puţin, s-a retras, mi-a împrejmuit palma, fără să ajungă până la ea, astfel încât între suprafaţa mănuşii şi substanţa undei ce-şi schimba rapid consistenţa, devenind din lichidă aproape cărnoasă, rămânea un strat subţire de aer. Am ridicat atunci uşor mâna; valul, sau mai curând o dendrită a lui, a urmat-o în sus, luând forma palmei mele. M-am sculat fiindcă altfel nu-mi puteam ridica mai mult braţul; istmul gelatinos s-a întins ca o coardă vibrând, dar nu s-a rupt; baza valului, acum turtit, a aderat de mal în jurul tălpilor mele (tot fără a le atinge) şi aştepta cu răbdare, asemenea unei fiinţe, sfârşitul experienţei. Era ca şi cum din ocean ar fi crescut o floare mlădioasă, al cărei potir, cuprinzându-mi degetele, dar lăsând între ea şi mine o pojghiţă de văzduh, ar fi devenit negativul lor exact. M-am dat înapoi. Lujerul a trecut şi, parcă fără să vrea s-a reîntors, suplu, clătinător, nesigur, în valul de jos care 1-a absorbit, iar apoi, ridicându-se o clipă s-a retras dincolo de ţărm. Am repetat jocul, până când din nou, ca în urmă cu o sută de ani, nu ştiu al câtelea val a plecat indiferent, parcă sătul de ineditele impresii şi ştiam că, pentru a-i retrezi „curiozitatea”, ar fi trebuit să aştept câteva ore. Mi-am luat locul dinainte. Mă simţeam ca transfigurat de acest fenomen pe care-l provocasem şi-l ştiam atât de bine teoretic. Teoria însă nu reuşea să redea trăirea reală.

În înmugurirea, în creşterea, în ramificarea acestei materii animate, în fiecare dintre mişcările ei particulare, ca şi în toate laolaltă se manifesta, aş spune, o sfială (prudentă, dar nu temătoare), care încerca să cunoască repede şi exact, să cuprindă noua formă întâlnită fără de veste, iar la jumătatea drumului, dacă apărea primejdia încălcării unor limite instaurate de o tainică lege, trebuia să dea înapoi, renunţând la iscodirile ei. Ce uimitor contrast între această sprintenă curiozitate şi uriaşul care se întindea până la strălucirea tuturor orizonturilor! Niciodată nu mi se păruse atât de suveran oceanul, atât de copleşitoare tăcerea lui ce respira odată cu clătinarea valurilor.

Fascinat, îi contemplam necuprinsul, deschideam parcă în zonele inaccesibile ale perfectei uitări de sine, mă contopeam de la sine cu acest colos lichid, orb, iertându-i totul, fără cuvinte, fără vreun gând.

În ultima săptămână mă comportasem atât de raţional încât licăritul bănuitor al ochilor lui Snaut încetase până la urmă să mă mai pândească. În afară păream împăcat, în adânc însă, fără să fiu conştient de aceasta, aşteptam ceva. Ce anume? întoarcerea ei? Cum mai puteam nădăjdui? Cu toţii ştim că suntem fiinţe materiale, supuse legilor fizicii şi ale fiziologiei şi că forţa tuturor sentimentelor noastre luate la un loc nu e în stare să lupte împotriva acestor legi, ci le poate doar detesta. Eterna credinţă a îndrăgostiţilor şi a poeţilor că iubirea este mai perenă decât însăşi moartea, acea *finis vitae sed non amoris*[2], care ne urmăreşte de secole, este o minciună. Dar această minciună este doar deşartă, nu şi ridicolă. Ce sens are în schimb să repeţi o existentă umană, aşa cum un beţivan îngână o arie răsuflată, aruncând mereu alte monede într-un tonomat hodorogit? Nici măcar o clipă n-am crezut că acest titan gelatinos, care a devorat în adâncurile lui sute de semeni ai mei şi cu care de zeci de ani întreaga mea specie încearcă zadarnic să înnoade un oricât de firav fir de înţelegere, că el, care mă poartă orbeşte ca pe-un fir de nisip, s-ar putea lăsa impresionat de tragedia a doi oameni. Dar acţiunile lui păreau îndreptate spre un anumit ţel. Ce-i drept, nici de acesta nu eram pe deplin sigur. A pleca însemna totuşi a distruge o şansă — poate infimă, poate existentă numai în închipuire, dar ascunsă în viitor. Prin urmare, nu-mi rămânea decât să-mi petrec viaţa printre aceste lucruri pe care le-am atins împreună, în aerul ce-şi mai amintea de respiraţia ei. La ce bun? în speranţa întoarcerii ei! Nu mai aveam nici o speranţă. Dar dăinuia în mine o aşteptare, ultimul lucru ce-mi rămăsese de la Harey. Ce împliniri, ce umilinţe, ce chinuri mai aşteptam? Nu ştiam nimic, stăruind în credinţa nestrămutată că timpul necruţătoarelor miracole încă nu s-a încheiat.

(1961)

---

[2] Sfârşitul vieţii, dar nu al dragostei (în 1. lat.).